

44/2013

Lausuntoyhteenvedo
säätiölain muutostarvetta
koskevasta uudistamistyöryhmän
mietinnöstä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

44/2013

Lausuntoyhteenvedo
säätiölain muutostarvetta
koskevasta uudistamistyöryhmän
mietinnöstä

20.9.2013

Julkaisun nimi Lausuntoyhteenveto säätiölain muutostarvetta koskevasta uudistamistyöryhmän mietinnöstä

Tekijä Jyrki Jauhainen, Markus Tervonen, Oskar Toivonen

Oikeusministeriön julkaisu 44/2013
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 11/41/2010   **HARE numero** OM021:00/2010

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-335-1

URN URN:ISBN:978-952-259-335-1
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-335-1>

Asia- ja avain-sanat säätiö, rekisteröity säätiö, epäitsenäinen säätiö, rahasto, säätiön tarkoitus, lähipiiri, sijoitustoiminta, elinkeinotoiminta, hallitus, hallintoneuvosto, toimitusjohtaja, tilin-tarkastus, tilinpäätös, toimintakertomus, sääntömuutos, sulautuminen, purkaminen, vahingonkorvaus, säännöt, säätiörekisteri, säätiövalvonta, valvontamaksu, talous

Tiivistelmä Oikeusministeriö asetti 5.1.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen säätiölain uudistamiseksi (säätiölain uudistamistyöryhmä). Tavoitteeksi asetettiin uudistus, joka vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Työryhmä luovutti 15.5.2013 mietintönsä, josta järjestettiin laaja lausuntokierros 15.5.–15.7.2013 (56 lausuntopyyntöä).

Lausuntokierroksella saatiin 93 lausuntoa (viimeinen 19.8.2013). Lausuntopyynnön saaneista 45 antoi lausunnon. Pyydettyjen lausuntojen lisäksi saatiin 48 lausuntoa, joissa 31 lausunnonantajaa ilmoitti yhtyvän Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan (SRNK) lausuntoon (yhteenvedossa SRNK ym.).

Kokonaisuudistus ja ehdotuksen tavoitteet

Lausunnonantajat kannattavat yleisesti säätiölain kokonaisuudistusta. Huomattava osa säätiöistä, niitä edustavista tahoista sekä viranomaisista nimenomaisesti kannatti kokonaisuudistusta. Myönteisenä pidetään erityisesti avoimuuden lisäämistä ja säätiövalvonnan tehostamista. Laajasti kannatettiin myös tarkempia ja kattavampia säännöksiä lähipiiritoimista ja säätiön hallinnosta.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista kilpailu- tai verotusvaikutuksiin tai hallinnollisen taakan kasvuun huomiota kiinnittävät toiminnallisia säätiöitä edustavat tahot, yrittäjät ja TEM.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista säätiöiden ominaispiirteiden säilymistä nimenomaisesti edellyttää suuri osa säätiöistä ja niitä edustavista tahoista, hallintopalveluiden tarjoajat, palkansaajajärjestöt, rekisteriviranomainen, osa muista viranomaisista ja tutkijat. Nämä lausunnonantajat kiinnittivät huomiota, pitivät ongelmallisena, vastustivat tai ehdottivat muutoksia säätiön tarkoituksen, säätiön liiketoiminnan tai sijoitustoiminnan sääntelyyn tai olivat huolissaan muutosten vaikutuksesta säätiöiden verotukseen. Osa lausunnonantajista pitää hyvänä tai haluaisi vielä selvemmin ilmaista, että laki koskee myös toiminnallisia ja muita jatkuvarahoitteisia säätiöitä.

Säätiön tarkoitus, sijoitustoiminta, liiketoiminta, lähipiirisäännökset, pääomavaatimus ja hallinto, valvonta ja uuden lain ulkopuolelle jäävät asiat

Säätiön tarkoitus. Toiminnallisten säätiöiden ottamista paremmin huomioon laissa kannatettiin. Toisaalta "hyödyllinen tarkoitus" -ilmauksesta luopumista vastustettiin ja SRNK ym. ehdottivat säätiön tarkoituksen muotoilua siten, että se sisältää hyödyllisen tarkoituksen ja toiminnalliset säätiöt. Viimeksi mainituissa lausunnoissa korostettiin säätiöiden erityispiirteitä ja aatteellisuutta ja oltiin sitä mieltä, että työryhmän ehdotus hämärtäisi näitä piirteitä ja voisi vaarantaa säätiöiden yleishyödyllisen aseman.

Muutamassa lausunnossa kaivattiin tarkempaa määrittelyä sen suhteen, miten säätiö voi välillisesti edistää tarkoitustaan (mm. Valtakunnansyyttäjä).

Lähipiirisäännösten soveltamisen kannalta keskeisen erityisen taloudellisen edun määrittelyä lakitekstissä edellytti suuri osa lausunnonantajista (erityisesti SRNK ym.).

Pääomavaatimus. Kiinteän euromääräisen vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä laissa kannattaa suurin osa pääomavaatimuksesta lausuneista (apurahaja muut pääomasäätiöt ja niitä edustavat tahot, osa suuremmista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, tilintarkastajat, VM, TEM, Kuntaliitto, PRH ja tutkijat). Ehdotukset vähimmäispääoman määräksi vaihtelevat nykyisen ja 25 000 euron ja 50 000 euron (välillä vain PRH ehdottaa 150 000 euroa). Osa lausunnonantajista ehdotti kiinteän pääomavaatimuksen lisäksi työryhmän ehdottamaa kolmen ensimmäisen vuoden toimintasuunnitelmaa ja talousarviota. Kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä perusteltiin säätiöiden toiminnan turvaamisella ja liian pienellä pääomalla perustettujen säätiöiden syntyminen estämällä.

Hallinto. Tehtävien ja vastuun sääntelyä kannatettiin yleisesti, toisaalta yksityiskohtaisia oletettavasti sääntöjä ja sääntelyn yksityiskohtaisuutta pidettiin ongelmallisena, mutta ongelmia ei yksilöity (lukuun ottamatta hallituksen varajäsenen valintaa suoraan lain nojalla). Osa lausunnonantajista kannatti hallintoon liittyvien sääntövaatimusten lisäämistä. Toisen yhteisön valitsemista säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäseneksi tai toimitusjohtajaksi vastusti suurin osa asiaan kantaa ottaneista. Suuressa osassa launnoista edellytettiin, että toimitusjohtajan valitsemisen pitäisi aina perustua sääntöihin.

Sijoitustoiminta. Ehdotusta kannatettiin yleisesti, mutta sitä pitää kehittää jatkovalmistelussa. Erityisesti huomiota kiinnitettiin sijoitussuunnitelman sääntelyyn sekä varainhoidon, sijoitustoiminnan ja liiketoiminnan käsitteiden erillään pitämiseen. Lausunnonantajat tekivät ehdotuksia sijoitustoiminnan sääntelyksi.

Liiketoiminta. Laajaa liiketoiminnan sallimista säätiöille suoraan lain nojalla kannattavat toiminnalliset säätiöt, Kuntaliitto ja STM. Näiden mukaan ehdotus selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa sekä tuo toivottua toiminnanvapautta samalla helpottaen erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaa. Toisaalta suuri osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä ja niitä edustavista tahoista, osa suurista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, VH ja TEM sallii suoraan lain nojalla vain tarkoituksen toteuttamiseen liittyvän liiketoiminnan ja edellyttää, että muu liiketoiminta pitää yhtiöittää. Rajoitusta perusteltiin mm. säätiövarallisuuden altistumisella liiketoiminnan riskeille, kilpailuneutraliteetin vaarantumisella sekä säätiöiden erityisluonteen katoamisella ja säätiön muuttumisella liiketoimintayksiköksi.

Lähipiiri ja lähipiiritoimet. Ehdotusta pidettiin pääosin kannatettavana (suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja niitä edustavista tahoista ja palkansaajajärjestöt). Sääntely lisää avoimuutta ja luottamusta säätiöiden toimintaan. Osa lausunnonantajista (suuri osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä, KHT, VH ja VTV) puolestaan piti ehdotettua lähipiirisääntelyä ainakin osin epäselvänä, ja teki muutosehdotuksia (mm. erityisen lähipiirilainakiellon säilyttämiseksi).

Rekisteröinti. Ehdotuksen katsottiin selkeyttävän käytäntöä ja sääntöjen ennakkotarkastusmahdollisuutta kannatettiin. Huolta kannettiin lähinnä henkilötunnusten merkitsemisestä säätiörekisteriin ja rekisteriviranomaisen (PRH) resursseista.

Valvonta. Ehdotettua valvonnan sääntelyä pidettiin pääosin kannatettavana, PRH:n resurssien riittävydestä oltiin huolissaan. Virka-apua ja viranomaisten keskinäistä tietojenvaihtoa koskevia ehdotuksia kannatettiin ja ehdotusten katsottiin tehostavan säätiövalvontaa. Toisaalta ehdotettiin, että viranomaisen tulisi saada vapaasti päättää, milloin valvontatoimiin ryhdytään

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta kannattivat viranomaiset (SM ja KRP). Toisaalta SRNK, osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä, kaksi suurempaa jatkuvarahoitteista säätiötä ja tilintarkastajat pitivät ehdotusta ongelmallisena tai ehdottavat sen tarkistamista, koska ehdotus saattaisi vaikeuttaa tilintarkastuksen toimitamista.

Huomattava osa säätiöistä vastusti säätiövalvonnan kustannusten säilyttämistä säätiöille, myös valvontamaksun porrastusta vastustettiin. Näiden lausunnonantajien mukaan säätiöiltä ei tulisi lainkaan periä valvontamaksua vaan sen sijaan yhteiskunnan asettamat valvontatoimet tulisi kustantaa yhteisin varoin. VM ja Kuntaliitto kannattivat valvonnan kustannusten perimistä säätiöiltä.

Lainsäädäntötekniikka

Ehdotettua lainsäädäntötekniikkaa kannattavien mielestä esitetty rakenne on selkeä ja ymmärrettävä ja ehdotus jättää riittävästi liikkumavaraa säätöille, mutta myös mahdollistaa toiminnan olettamasääntöjen mukaisesti.

Toisaalta erityisesti suuri osa säätöistä oli yleisellä tasolla sitä mieltä, että ehdotettu laki on liian pitkä ja sääntely liian yksityiskohtaista. Lisäksi monissa lausunnoissa olettamasäännösten käyttöä pidettiin olemassa olevien säätöiden kannalta ongelmallista, mutta ongelmallisia säännöksiä ei yksilöity. Useiden säätöiden ja niitä edustavien tahojen mukaan kunkin säätöön käyttämästä hallintomallista pitäisi aina määrätä yksityiskohtaisesti säännöissä. Osa lausunnonantajista piti ongelmallisena osakeyhtiölain käyttämistä säätöilainsäädännön mallina.

20.9.2013

Publikationens titel	Sammandrag av utlåtandena om betänkandet av arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser		
Författare	Jyrki Jauhiainen, Markus Tervonen, Oskar Toivonen		
Justitieministeriets publikation	44/2013 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 11/41/2010	HARE nummer	OM021:00/2010
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-335-1		
URN	URN:ISBN:978-952-259-335-1		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-335-1		
Sak- och nyckelord	stiftelse, registrerad stiftelse, osjälvständig stiftelse, fond, en stiftelses ändamål, närstående krets, investeringsverksamhet, näringsverksamhet, styrelse, förvaltningsråd, verkställande direktör, revision, bokslut, verksamhetsberättelse, stadgeändring, fusion, upplösning, skadeståndsansvar, stadgar, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser, tillsynsavgift, ekonomi		
Referat	<p>Den 5 januari 2012 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till revidering av lagen om stiftelser (arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser). Revideringen skulle genomföras i syfte att stärka det civila samhället så att stiftelserna kan bedriva sin verksamhet på ett så effektivt, smidigt och förutsägbart sätt som möjligt. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 15 maj 2013. En omfattande remissbehandling ordnades 15.5–15.7.2013 (56 begäranden om utlåtanden).</p> <p>Remissbehandlingen resulterade i 93 utlåtanden (det sista 19.8.2013). Av dem som hade fått en begäran om utlåtande yttrade sig 45. Utöver de begärda utlåtandena inlämnades 48 utlåtanden, där 31 instanser meddelade att de ställde sig bakom det utlåtande som Delegationen för stiftelser och fonder (SRNK) hade givit (i sammandraget SRNK m.fl.).</p> <p>Totalrevidering och syftet med förslaget</p> <p>Remissinstanserna understöder allmänt taget en totalrevidering av lagen om stiftelser. En betydande del av stiftelserna, de aktörer som företräder dem samt myndigheterna var uttryckligen för en totalrevidering. I synnerhet ses den ökade öppenheten och en effektivare tillsyn över stiftelserna som positivt. Ett brett understöd fick också förslaget om exaktare och mer heltäckande bestämmelser om transaktioner med närstående och om stiftelsens förvaltning.</p> <p>Av de remissinstanser som understöder en totalrevidering fäster de aktörer som företräder rörelsedrivande stiftelser samt företagarna och arbets- och näringsministeriet uppmärksamhet vid konkurrens- eller skatteeffekter eller en ökad administrativ börda.</p>		

Av de remissinstanser som understöder en totalrevidering förutsätter en stor del av stiftelserna och de aktörer som företräder dem, tillhandahållarna av förvaltningstjänster, löntagarorganisationerna, registermyndigheten, en del av de övriga myndigheterna samt forskarna uttryckligen av stiftelsernas särdrag bibehålls. De här remissinstanserna fäste uppmärksamhet vid, såg problem i, motsatte sig eller föreslog ändringar i bestämmelserna om ändamålet för stiftelsen, stiftelsens affärsverksamhet eller investeringsverksamhet eller var bekymrade över de effekter som dessa ändringar har på beskattningen av stiftelserna. En del av remissinstanserna ser det som positivt eller skulle önska att det ännu klarare kom fram att lagen också gäller rörelsedrivande stiftelser och övriga stiftelser med fortlöpande finansiering.

Ändamålet för stiftelsen, investeringsverksamhet, affärsverksamhet, bestämmelser om närståendekrets, kapitalkrav och förvaltning, tillsyn och omständigheter som inte tas upp i den nya lagen

Ändamålet för stiftelsen. Förslaget om att bättre beakta rörelsedrivande stiftelser i lagen understöddes. Å andra sidan motsatte man sig att uttrycket "nyttigt ändamål" stryks och SRNK m.fl. föreslog att stiftelsens ändamål formuleras så att det inkluderar nyttigt ändamål och rörelsedrivande stiftelser. I de sistnämnda utlåtandena framhövdes stiftelsernas särdrag och ideella karaktär. Man framförde åsikten att arbetsgruppens förslag fördunklar dessa drag och kan äventyra stiftelsernas allmännyttiga ställning.

I några utlåtanden efterlyste man en exaktare definition av hur en stiftelse indirekt kan främja sitt ändamål (bl.a. riksåklagaren).

En stor del av remissinstanserna (särskilt SRNK m.fl.) förutsatte att särskild ekonomisk förmån, som är av central betydelse med tanke på tillämpningen av bestämmelserna om närståendekrets, definieras i lagtexten.

Krav på kapital. En stor del av dem som yttrat sig om kravet på kapital (stipendie- och övriga kapitalstiftelser samt aktörer som företräder dem, en del av de största rörelsedrivande stiftelserna och de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering, revisorerna, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, Kommunförbundet, Patent- och registerstyrelsen och forskarna) understöder att kravet på ett fast minimikapital i euro bibehålls i lagen. Förslagen till minimikapital varierar mellan det nuvarande beloppet och 25 000 euro och 50 000 euro (endast Patent- och registerstyrelsen föreslår 150 000 euro). En del av remissinstanserna lade förutom kravet på fast kapital fram förslaget att verksamhetsplan och budget ska uppgöras för de tre första åren, vilket arbetsgruppen föreslagit. Motiveringen till att bevara kravet på fast minimikapital var att trygga stiftelsernas verksamhet och förhindra uppkomsten av stiftelser med alltför litet kapital.

Förvaltning. Regleringen av uppgifter och ansvar understöddes över lag, å andra sidan fann man de detaljerade presumptionsbestämmelserna och det faktum att regleringen går in på detaljfrågor problematiskt, men problemen specificerades inte (med undantag för val av ersättare i styrelsen direkt med stöd av lagen). En del av remissinstanserna ansåg att stiftelsens förvaltning i högre grad ska regleras i stadgarna. Att en annan sammanslutning väljs till styrelse- eller förvaltningsrådsledamot eller verkställande direktör i stiftelsen väckte motstånd

hos största delen av dem som hade tagit ställning till saken. I en stor del av utlåtandena krävdes det att valet av verkställande direktör alltid ska grunda sig på stadgarna.

Investeringsverksamhet. Förslaget fick ett brett understöd, men ansågs kräva ytterligare utveckling vid den fortsatta beredningen. Särskild uppmärksamhet fästes vid bestämmelserna om investeringsplanen samt vid att begreppen medelsförvaltning, investeringsverksamhet och affärsverksamhet hålls åtskilda. Remissinstanserna lade fram förslag till bestämmelser om investeringsverksamheten.

Affärsverksamhet. Förslaget om att tillåta omfattande affärsverksamhet för stiftelserna direkt med stöd av lagen understöds av de rörelsedrivande stiftelserna, Kommunförbundet och social- och hälsovårdsministeriet. Enligt dem skulle förslaget skapa klarhet i det rådande rättsläget samt medföra önskad rörelsefrihet samtidigt som i synnerhet de rörelsedrivande stiftelsernas verksamhet skulle underlättas. Å andra sidan anser en stor del av stipendie- och de övriga kapitalstiftelserna och de aktörer som företräder dem, en stor del av de rörelsedrivande stiftelserna och de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering, skatteförvaltningen och arbets- och näringsministeriet att endast affärsverksamhet för fullgörandet av ändamålet ska tillåtas direkt med stöd av lagen och förutsätter att den övriga affärsverksamheten ska bolagiseras. Begränsningen motiverades bl.a. med att stiftelseförmögenheten utsätts för affärsverksamhetens risker, att konkurrensneutraliteten äventyras samt att stiftelsernas särdrag försvinner och stiftelserna omvandlas till enheter för affärsverksamhet.

Närståendekrets och transaktioner med närståendekretsen. Förslaget ansågs i huvudsak värt understöd (en stor del av de rörelsedrivande stiftelserna och de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering och de aktörer som företräder dem samt löntagaorganisationerna). Bestämmelserna medför större öppenhet i och förtroende för stiftelsernas verksamhet. En del av remissinstanserna (en stor del av stipendie- och de övriga kapitalstiftelserna, Föreningen CGR, skatteförvaltningen och statens revisionsverk) fann de föreslagna bestämmelserna om närståendekrets åtminstone delvis oklara och lade fram ändringsförslag (bl.a. för att bevara ett särskilt förbud mot lån till närståendekretsen).

Registrering. Förslaget ansågs skapa klarhet i praxis och möjligheten att granska stadgarna på förhand understöddes. Man var närmast bekymrad över att personbeteckningar antecknas i stiftelseregistret och över registermyndighetens (Patent- och registerstyrelsens) resurser.

Tillsyn. De föreslagna bestämmelserna om tillsynen ansågs till största delen kunna understödjas. Frågan om huruvida Patent- och registerstyrelsens resurser är tillräckliga gav dock anledning till oro. Förslagen om handräckning och ömsesidigt utbyte av information mellan myndigheterna understöddes. De ansågs effektivisera tillsynen över stiftelserna. Å andra sidan föreslogs att myndigheten fritt ska få besluta vilka tillsynsåtgärder som ska vidtas.

Revisorernas anmälningsskyldighet understöddes av myndigheterna (inrikesministeriet och centralkriminalpolisen). Å andra sidan fann SRNK, en del av stipendie- och de övriga kapitalstiftelserna, två större stiftelser med fortlöpande

finansiering och revisorerna förslaget problematiskt eller föreslog en ändring, eftersom det kan försvåra förrättande av revision.

En stor del av stiftelserna motsatte sig att kostnaderna för tillsynen påförs stiftelserna. De motsatte sig också en gradering av tillsynsavgiften. Enligt dessa remissinstanser ska ingen tillsynsavgift tas ut hos stiftelserna. I stället ska av samhället inrättade tillsynsåtgärder bekostas med allmänna medel. Finansministeriet och Kommunförbundet understödde förslaget att ta ut kostnaderna hos stiftelserna.

Lagstiftningstekniken

De som understöder den föreslagna lagstiftningstekniken anser att strukturen är klar och begriplig och att förslaget ger stiftelserna tillräckligt med rörelsefrihet samtidigt som det möjliggör verksamhet i enlighet med presumtionsbestämmelserna.

Å andra sidan är i synnerhet en stor del av stiftelserna på ett allmänt plan av den åsikten att den föreslagna lagen är alltför lång och regleringen alltför detaljerad. I många utlåtanden ansågs också användningen av presumtionsbestämmelser problematisk med tanke på de existerande stiftelserna, men problemen specificerades inte. Enligt många stiftelser och aktörer som företräder dem ska det alltid i stadgarna i detalj bestämmas om den förvaltningsmodell som respektive stiftelse använder. En del av remissinstanserna såg det som ett problem att aktiebolagslagen använts som förebild för stiftelselagstiftningen.

SISÄLLYS

1	Johdanto ja yhteenveto	15
1.1	Ehdotus uudeksi säätölaiksi	15
1.2	Lausuntokierros	15
2	Yleinen palaute	21
2.1	Kokonaisuudistus ja ehdotuksen tavoitteisiin	21
2.2	Tiivistelmä säätien tarkoitusta, liiketoimintaa ja sijoitustoimintaa, lähipiiriä, pääomavaatimusta, hallintoa ja säätövalvontaa koskevasta lausuntopalautteesta	29
2.3	Lakiehdotuksen ulkopuolelle jätetty säätioikeudellinen sääntely	31
2.4	Epäitsenäisten säätöiden sääntelytarve	32
2.5	Muu lainsäädäntö	33
2.6	Ehdotuksen vaikutukset	34
2.7	Lakiehdotuksen rakenne ja lainsäädäntötekniikka	36
3	Säännöskohtaiset kommentit	45
1 LUKU.	SÄÄTIÖN TOIMINNAN KESKEISET PERIAATTEET JA LAIN SOVELTAMINEN	45
2 LUKU.	SÄÄTIÖN PERUSTAMINEN	91
3 LUKU.	SÄÄTIÖN HALLINTO JA EDUSTAMINEN	96
4 LUKU.	TILINTARKASTUS	117
5 LUKU.	TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS	120
6 LUKU.	SÄÄNTÖJEN MUUTTAMINEN	126
7 LUKU.	SULAUTUMINEN	132
8 LUKU.	SÄÄTIÖN PURKAMINEN	135
9 LUKU.	PÄÄTÖKSEN MOITE	138
10 LUKU.	VAHINGONKORVAUS	141
11 LUKU.	RIITOJEN RATKAISEMINEN	143
12 LUKU.	RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET	143
13 LUKU.	SÄÄTIÖREKISTERI	145
14 LUKU.	SÄÄTIÖN VALVONTA	150
15 LUKU.	VOIMAANTULO	166

LAKI SÄÄTIÖLAIN VOIMAANPANOSTA _____	167
SÄÄTIÖASETUS _____	169

1 Johdanto ja yhteenveto

1.1 Ehdotus uudeksi säätiölaiksi

Oikeusministeriö asetti 5.1.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen säätiölain uudistamiseksi (säätiölain uudistamistyöryhmä). Tavoitteeksi asetettiin uudistus, joka vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Työryhmä luovutti mietintönsä 15.5.2013. Mietintö on saatavana osoitteessa:

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1368536471072.html>

1.2 Lausuntokierros

Työryhmän mietinnöstä järjestettiin laaja lausuntokierros 15.5.–15.7.2013. Lausuntopyyntö lähetettiin 15.5.2013 yhteensä 56 toimijalle. [Lausuntopyyntö](#)

Lausuntokierroksella saatiin 93 lausuntoa, joista viimeinen saapui 19.8.2013. Lausuntopyynnön saaneista tahoista 45 antoi lausunnon (merkitty alla olevassa listassa merkillä *). Kolme lausuntopyynnön saajaa ilmoitti, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausuntokierroksen jakelun ulkopuolelta saatiin 48 lausuntoa. Yhteensä 31 lausunnonantajaa ilmoitti yhtyvänsä Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan lausumaan (merkitty alla olevassa listassa merkillä ^ ja lausuntoyhteenvedossa SRNK ym.). Eräät neuvottelukunnan lausuntoon yhtyneet säätiöt kommentoivat työryhmän ehdotusta myös muilta osin. Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö, Invalidisäätiö ja Suomen Kirkon seurakuntaopiston Säätiö antoivat yhteisen lausunnon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö	OKM	*
Sisäasiainministeriö	SM	*
Sosiaali- ja terveysministeriö	STM	*
Työ- ja elinkeinoministeriö	TEM	*
Valtiovarainministeriö	VM	*
Ympäristöministeriö	YM	*

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	ARA	*
Keskusrikospoliisi	KRP	*
Patentti- ja rekisterihallitus	PRH	*
Suomen Kuntaliitto	Kuntaliitto	*
Valtakunnansyyttäjänvirasto	Valtakunnansyyttäjä	*
Valtiontalouden tarkastusvirasto	VTV	*
Verohallinto	VH	*
Viranomaisyhteistyökeskus Virke		
Eläkesäätiöyhdistys ry	Eläkesäätiöyhdistys	*
HTM-tilintarkastajat ry	HTM	*
Keskuskauppakamari	KKK	
KHT ry	KHT	*
Suomen Asianajajaliitto	Asianajajaliitto	*
Suomen Lakimiesliitto r.y.	Lakimiesliitto	*
Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry	SRNK	*
Akava ry	AKAVA	*
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry	EK	
Finanssialan Keskusliitto	FK	*
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry	SAK	*
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry	STTK	ei lausuttavaa
Suomen Yrittäjät ry	SY	*

Alfred Kordelinin säätiö	Kordelinin säätiö	*
Aalto-korkeakoulusäätiö		*
Alvar Aalto -säätiö		ei lausuttavaa
Föreningen Konstsamfundet	Konstsamfundet	*
Helsingin diakonissalaitoksen säätiö	Diakonissalaitos	*
Helsingin yliopiston tiedesäätiö		
Helsingin seudun opiskelija – asuntosäätiö	HOAS	
Invalidisäätiö (lausui myös Orton-konsernin osalta)	Invalidisäätiö	*
Jenny ja Antti Wihurin rahasto	Wihurin rahasto	^
Kansan Sivistysrahasto	Kansan Sivistysrahasto	*
Koneen säätiö	Koneen säätiö	*
Lasten Päivän Säätiö	Lasten Päivän Säätiö	*
Nuorisosäätiö		
Palkansaajasäätiö	Palkansaajasäätiö	*
Raha-automaattiyhdistys	RAY	*
Rinnekoti – Säätiö	Rinnekoti-Säätiö	*
SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry	SOSTE	*
Stadion-Säätiö		
Stiftelsen Arcada -säätiö	Arcada-säätiö	*
Stiftelsen för Åbo Akademi	Åbo Akademi	*
Suomen Kulttuurirahasto	Kulttuurirahasto	*
Svenska litteratursällskapet i Finland r.f	Litteratursällskapet	*
Takuu – säätiö	Takuu-säätiö	*

Tampereen vuokratalosäätiö		
Turun kauppakorkeakoulu		
Urheiluopistosäätiö		^
Yrjö Jahnssoonin säätiö		^
Professori Heikki Halila / Helsingin yliopiston oikeus- tieteellinen tiedekunta	Professori Halila	*
Professori Matti Myrsky / Itä-Suomen yliopisto		Ei lausuttavaa
Professori Veikko Vahtera / Tampereen yliopisto	Professori Vahtera	*
A-klinikkasäätiö	A-klinikkasäätiö	*
Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla		^
Emil Aaltosen Säätiö		^
Espoon Kaupunginteatterisäätiö	Espoon kaupungin- teatterisäätiö	*
Folkhälsan forskningsstiftelse	Folkhälsan	^
Hallitusammattilaiset Ry	Hallitusammattilaiset	*
Harmaan talouden selvitysyksikkö	Harmaan talouden selvitysyksikkö	*
Harry Schaumans Stiftelse		^
Helsingin kauppakorkeakoulun tukisäätiö		^
Invalidisäätiö	Invalidisäätiö	*
Jane ja Aatos Erkon säätiö	Erkon säätiö	*
Juho Vainion Säätiö	Vainon säätiö	^
Kommerserådet Otto A. Malms Donationsfond	Otto Malmin lahjoi- tus rahasto	^
Kouvolan Ammatillinen Aikuiskulutussäätiö		^

Kymin Osakeyhtiön 100-vuotissäätiö	Kymin Oy:n säätiö	*
Kössi-säätiö	Kössi-säätiö	*
Lahden diakonia säätiö	Lahden diakonia säätiö	*
Metsämiesten säätiö	Metsämiesten säätiö	*
Miina Sillanpää Säätiö	Sillanpään säätiö	*
Musiikin edistämissäätiö		^
Oiva Kuusisto säätiö		^
Patricia Seppälän säätiö		^
Paulon Säätiö	Paulon säätiö	^
Päivikki ja Sakari Sohlbergin Säätiö		^
Rakennustuotteiden Laatu Säätiö		^
Sairaanhoitajien koulutussäätiö	Sairaanhoitajien sää- tiö	*
Signe & Ane Gyllenbergs stiftelse	Gyllenbergin säätiö	^
Sigrid Juselius Stiftelse	Juselius Stiftelse	*
Sininauhaliitto	Sininauhaliitto	*
Stiftelsen Tre Smeder		^
Suomalainen Tiedeakatemia		^
Suomen hammaslääketieteen säätiö	Hammaslääketieteen säätiö	*
Suomen Liikemiesten Kauppaopiston Säätiö		^
Suomen Kansallisoopperan säätiö	Kansallisoopperan säätiö	*
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston	Seurakuntaopiston säätiö	*
Suomen Metsäsäätiö		^
Suomen Teatteri – Finlands Teatrar Ry	Teatteriyhdistys	*

Svenska Kulturfonden	Kulturfonden	^
Sydäntutkimussäätiö		^
Syöpäsäätiö		^
Tekniska Föreningens i Finland Stiftelse		^
Teknolohateollisuuden 100-vuotissäätiö ja Teknolohateollisuus Ry		^
Turun teatterikerhon säätiö		^
Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry	VALO ry	*
Viestintäalan tutkimussäätiö		^
Walter ja Andrée de Nottbeckin säätiö		^
Wiipurilaisen osakunnan stipendisäätiö		^
William Thuring's stiftelse	Thuring's stiftelse	*

2 Yleinen palaute

2.1 Kokonaisuudistus ja ehdotuksen tavoitteisiin

Tiivistelmä

Lausunnonantajat kannattavat yleisesti säätiölain kokonaisuudistusta. Huomattava osa säätiöistä, niitä edustavista järjestöistä ja viranomaisista nimenomaisesti kannatti kokonaisuudistusta (*Juselius Stiftelse Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Erkon säätiö, Kordelinin säätiö, Thuringin säätiön, Kymin Oy:n säätiö, Sairaanhoidajien säätiö, Kössi-säätiö, Åbo Akademi, Arcada -säätiö, Diakonissalaitos, Lahden diakonia säätiö, Sininauhaliitto, Takuu -säätiö, Eläkesäätiöyhdistys, Asianajajaliitto, RAY, STM, YM, Kuntaliitto, VH ja Harmaan talouden selvitysyksikkö*). Myönteisenä pidetään erityisesti avoimuuden lisäämistä ja säätiövalvonnan tehostamista. Laajasti kannatettiin myös tarkempia ja kattavampia säännöksiä lähipiiritoimista ja säätiön hallinnosta.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista kilpailu- tai verotusvaikutuksiin tai hallinnollisen taakan kasvuun huomiota kiinnittävät toiminnallisia ja muita jatkuvarahoitteisia säätiöitä edustavat tahot, yrittäjät ja TEM (*SOSTE, SY, Espoon kaupunginteatterisäätiö ja TEM*).

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista säätiöiden ominaispiirteiden säilymistä nimenomaisesti edellyttää suuri osa säätiöistä ja niitä edustavista tahoisista, hallintopalveluiden tarjoajat, palkansaajajärjestöt, rekisteriviranomainen, osa muista viranomaisista ja tutkijat (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Otto Malmin lahjoitusrahasto, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, A-klinikkasäätiö, Kansallisoopperan säätiö, Teatteriyhdistys, Silanpään säätiö, Rinnekoti-Säätiö, HTM, KHT, Lakimiesliitto, SAK, AKAVA, VM, TEM ja PRH sekä Professorit Halila ja Vahtera*). Nämä lausunnonantajat kiinnittivät huomiota, pitivät ongelmallisena, vastustivat tai tekivät muutosehdotuksia säätiön tarkoitusta, säätiön liiketoimintaa tai sijoitustoimintaa koskevan sääntelyn osalta tai olivat huolissaan mainittujen muutosten vaikutuksesta säätiöiden verotukseen. Kriittisissä kommentteissa ehdotuksen merkittävänä ongelmana nähtiin myös säätiölain valmistelu osakeyhtiölain pohjalta siten, että säätiöiden ominaisluonne vaarantuisi. Toisaalta osa lausunnonantajista nimenomaisesti pitää hyvänä tai haluaisi vielä selvemmin ilmaistavan, että laki koskee myös toiminnallisia ja muita jatkuvarahoitteisia säätiöitä.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista osa pitää voimassa olevaan lakiin verrattuna huomattavasti suurempaa säännösmäärää, olettamasäännöksiä tai säännösten yksityiskohtaisuutta ongelmallisena (*SRNK ym. Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Åbo Akademi, Lasten Päivän Säätiö, VALO ry, SY, Hallitusammattilaiset ja Professori Halila*).

Lausunnot

Ehdotusta yleisesti kannattavat. *Juselius Stiftelse*’n mielestä ehdotus on kokonaisuutena arvioiden tasapainoinen. Ehdotus tarjoaa voimassa olevaa lakia paremmat mahdollisuudet puuttua sellaisiin ongelmiin, joita säätiöissä on viime vuosina ilmennyt. Samalla ehdotus on joustava, eikä laajuudestaan huolimatta vaikeuta suuremmin niiden säätiöiden päivittäistä toimintaa, jotka toimivat voimassa olevan lain mukaisesti. *Juselius Stiftelse*’n mielestä myönteistä utta ovat ehdotukset avoimuuden lisäämisestä, lähimpiin määrittelystä, toimitusjohtajan aseman määrittelystä ja sääntöjen muuttamiseen sovellettavan menettelyn helpottamisesta.

Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi ovat ottaneet osaa ehdotuksen valmisteluun ja kannattavat säätiölain modernisointia. Lakiehdotus antaa vastauksia moniin kysymyksiin, jotka ovat olleet aiemmin avoimia tai epäselviä. Toisaalta on vielä monia kysymyksiä, joita on työstettävä ehdotuksen jatkovalmistelussa. *Konstsamfundet* ja *Litteratursällskapet* suhtautuvat myönteisesti siihen, että helpotetaan säätiön perustamista (poistetaan perustamislupamenettely) ja säätiön tarkoituksen muuttamista sekä selvennetään fuusio- ja purkumenettelyä. Rakennemuutoksia koskevan sääntelyn ei kuitenkaan tarvitse olla yhtä kattavaa kuin osakeyhtiölaissa, jossa on huolehdittava osakaiden intresseistä. Tietenkin myös säätiön sulautumisessa ja purussa on huolehdittava velkojiensuojasta. *Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi* ovat sitä mieltä, että lakiehdotus mahdollistaa säätiövarallisuuden nykyaikaisen hallinnoinnin tavalla, joka edistää säätiöiden aatteellisia ja hyödyllisiä tavoitteita. *Thuringin säätiön* mielestä säätiölaki on tarpeen modernisoida, vaikka voimassaoleva lakikin toimii pääosin tyydyttävästi. *Thuringin* säätiö kannattaa lakiehdotusta sen tärkeimmiltä osin.

Kordelinin säätiö pitää lakiehdotusta hyvänä ja sen rakennetta selkeänä. Erittäin myönteisenä *Kordelinin* säätiö pitää myös sitä, että säätiöllä on mahdollisuus laatia sääntönsä hyvin lyhyiksi tai halutessaan laajoiksi. Kun säätiöiden toimintaa ohjaa pääosin laki – josta tietyn osin voidaan poiketa säännöillä – säätiöiden toimintaan saadaan yhdenmukaisuutta ja ennustettavuutta. Uudistamisen tarve on suuri, koska voimassa oleva säätiölaki on vanha ja monessa kohdin tulkinnanvarainen. Säätiölakiehdotus on asian luonteesta johtuen huomattavasti nykylakia laajempi. Useat ehdotetuista säännöksistä ovat kuitenkin sellaisia, etteivät ne tule säätiön toiminnassa esille kuin aivan poikkeuksellisesti. *Erkon säätiö* katsoo, että säätiölain kokonaisuudistus on perusteltu, koska nykyinen säätiölaki ei vastaa enää sääntelylle eikä säätiöiden toimintavoille asetettavia vaatimuksia. Toivottavaa on, että työryhmällä on ollut riittävästi aikaa pohtia muutokseen liittyviä peruskysymyksiä ja lainsäädännöllisiä vaihtoehtoja ja että valmistelua seuraamaan asetettu seurantar ryhmä on voinut vaikuttaa valmisteluun sisällöllisesti.

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että voimassa olevan lain soveltaminen ei ole sen osalta aiheuttanut mainittavia ongelmia. *Kymin Oy:n* säätiö katsoo kuitenkin, että kun otetaan huomioon nykyaikainen pyrkimys toiminnan avoimuuteen myös säätiöiden piirissä, sekä viime aikoina käyty julkinen keskustelu, on säätiölain uudistaminen paikallaan. *Sairaanhoidtajien säätiö* pitää uudistusta tarpeellisena ja ehdotuksia pääosin oikeansuuntaisina. Ehdotusten vaikutusarvioinnit jäävät kuitenkin varsin ylimalkaiselle tasolle, erityisesti kustannusvaikutusten arvioinnin osalta. *Kössi-säätiön* toivoma avoimuus ja selkeys

näyttäisivät parantuvan mietinnössä esitettyjen uudistuksien myötä. Samalla ne kuitenkin lisäisivät säätiöiden toiminnallista vapautta. Kössi-säätiö pitää tätä erityisen tärkeänä asiana. Kössi-säätiö pitää uudistuksen linjaa oikeana.

Diakonissalaitos katsoo, että säätiölain uudistaminen on tarpeellista ja odotettua. Säätiölain säännöksissä tulee kuitenkin huomioida toiminnaltaan erilaiset säätiöt, apurahasäätiöt ja palvelu- sekä koulutussäätiö. *Lahden diakonia säätiö* katsoo, säätiölain uudistaminen on tarpeellista ja ajankohtaista. Lain muoto on selkeä ja se lisää säätiöiden toiminnan uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä ja tätä kautta vahvistavat säätiöiden hyvää julkisuuskuvaa. Laissa myös kirjataan auki useita käytössä olevia hyviä käytäntöjä. Vaikka laissa on useita oletettaviksi, se antaa toimijoille itselleen mahdollisuuden valita tarkoituksenmukaisimman menettelytavan.

Arcada-säätiö toivottaa tervetulleeksi uuden, tarkistetun ja modernisoidun säätiölain, jonka tarkoituksena on turvata säätiöiden toimintaedellytyksiä ja säätiöitä kohtaan tunnettua luottamusta. Lakiehdotus lisää säätiöiden toiminnan avoimuutta, mikä lisää säätiöinstituution tunnettuisuutta, edistää pelinsääntöjen noudattamista ja helpottaa säätiövalvontaa. Vaikka lakiehdotus on selvä parannus nykytilaan, Arcada-säätiö tuo lausunnossaan esiin vielä kysymyksiä, joita on työstettävä jatkovalmistelussa. Arcada-säätiön mukaan lakiehdotus on hyvin harkittu ja lisävalmistelun jälkeen se tulee mahdollistamaan ajanmukaisen ja läpinäkyvän säätiövarallisuuden hallinnoinnin, joka edistää säätiöiden aatteellisia ja yleishyödyllisiä tarkoituksia.

Sininauhaliitto pitää työryhmän mietintöä hyvin harkittuna ja perusteellisena, sekä säätiölain uudistamista tarpeellisena. Erityisesti liitto pitää myönteisenä hyvää hallintoa takaavat sääntelyt. Myös säätiön muutostilanteiden tarkempi sääntely on tarpeen. Hyvästä valmistelusta johtuen liitto ei pidä tarpeellisena omalta osaltaan esittää näkemyksiään työryhmän mietinnön yksityiskohtiin. *Takuu-säätiö* katsoo, että säätiölain uudistamisryhmä on onnistunut hyvin uudistuksen tavoitteiden toteuttamisessa. Takuusäätiön arvion mukaan ehdotettu lainsäädäntö on rakenteeltaan selkeä ja jättää kuitenkin riittävästi valinnanvaraa säätiötä toimintamuodokseen harkitseville säännellä toimintansa tarkoituksenmukaisella tavalla. Ehdotetun lainsäädännön etuna on sen ennakoiva luonne, jossa toiminta tulee riittävästi säädellyksi myös niissä tapauksissa, joissa sääntöjen laatijalla ei ole riittävä taitoa tai tietoja ennakoita tulevia tilanteita.

Eläkesäätiöyhdistys katsoo, että oikeusministeriön työryhmä on mietintöä ja lakiehdotusta valmistellessaan tehnyt perusteellista ja perusteltua työtä. Säätiölainsäädännön uudistaminen ja uudistusehdotukset ovat vaatineet erilaisten intressien huomioon ottamista ja tehdyt lainsäädäntöehdotukset pohjautuvat hyväksyttäviin lähtökohtiin. Mielestämme ehdotus uudeksi säätiölaiksi on nykyaikainen ja kokonaisuudessaan kannatettava.

Asianajajaliitto yhtyy työryhmän kantaan siitä, että nykyinen vuodelta 1930 oleva säätiölaki on vanhentunut ja pitää lain kokonaisuudistusta perusteltuna.

RAY kannattaa uuden säätiölain säätämistä, ja näkee uudistuksella useita selkeyttämis-tehtäviä. RAY pitää muutosehdotuksen päämääriä säätiötoiminnan avoimuuden lisäämisestä ja säätiövalvonnan helpottamisesta erittäin kannatettavina.

STM katsoo, että säätiölain kokonaisuudistuksen tekeminen on tarpeellista. Mietinnössä ehdotetut muutokset ovat kokonaisuudessaan varsin maltillisia ja vastaavat pitkälti voimassaolevaa oikeustilaa. OKM katsoo esitysluonnoksen olevan selkeä parannus nykyiseen lakiin. Nykyinen laki ei ole tarpeeksi kattava ja on säädetty sellaisten säätiöiden toiminnan lähtökohdista, joiden toiminta rahoitetaan pääosin säätiöpääoman tuotoilla. YM pitää säätiölain uudistamista kannatettavana. Säätiöiden avoimuuden lisäämisellä ja viranomaisten tietojenvaihdon helpottamisella voi olla merkitystä talousrikollisuuden tai harmaan talouden, ja siten myös ympäristörikosten, torjunnassa ja selvittämisessä. *Kuntaliitto* esittää lausunnossaan yksityiskohtaisia huomiota uudistuksesta ja kannattaa ehdotusta, lukuun ottamatta vähimmäispääomavaatimuksen poistamista.

VH pitää tärkeänä, että säätiölainsäädäntöä muutetaan siten, että se vastaa nykyisen säätiötoiminnan tarpeisiin. Nykyinen säätiölaki on monelta osin vanhentunut, eikä säätiöiden toiminta ole kaikilta osin ollut lain hengen mukaista. Työryhmän esitysten voidaan katsoa parantavan monelta osin säätiöiden toimintamahdollisuuksia. Säätiömuodon laajempi käyttäminen voi näkyä säätiöihin liittyvässä verovalvonnassa, jos yhtä useampi säätiö perustetaan siten, että tarkoituksen toteuttamistapa on veronalaisen toiminnan harjoittaminen. *Harmaan talouden selvitysyksikkö* pitää säätiölain uudistamista tarpeellisenä. Mietinnön esitykset säätiöiden hallinnollisen taakan keventämisestä ja läpinäkyvyyden lisäämisestä ovat kannatettavia sikäli, kun ne eivät ole omiaan lisäämään harmaan talouden toiminnan riskiä ja sikäli kun ne parantavat viranomaisten mahdollisuutta valvoa säätiöiden toimintaa. Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa, että koska nykyinen lainsäädäntö ei anna riittäviä työkaluja säätiöiden valvontaan, ja säätiömuodossa on monia mahdollisuuksia väärinkäytöksille ja verovalvonnan ulkopuolelle toimimiseen, tarvitaan näin ollen riittävän tehokkaita valvontakeinoja. Säätiön tarkoituksen vastainen ja verovalvonnan ulkopuolinen liiketoiminta voi myös vaarantaa kilpailuneutraliteettia.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista kilpailu- tai verotusvaikutuksiin tai hallinnollisen taakan kasvuun huomiota kiinnittävästä *SOSTE* pitää erittäin tärkeänä sitä, että uudistuksella ei ole tarkoitus vaikuttaa säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun, eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen. *SOSTE* uskoo, että säätiöt säilyttävät jatkossakin vahvan asemansa yhteiskunnallisen hyvän ja perustajansa hyvänä pitämisen tarkoituksen toteuttajana. *SOSTE* kuitenkin huomautti, että lakiehdotuksen aiheuttamien kulujen ei tulisi tulla yksin säätiöiden maksettavaksi. *Espoon kaupunginteatterisäätiö* pitää säätiölain uudistamistyöryhmän tavoitteita oikeina ja kannatettavina. Lakiehdotus toteutuessaan ei kuitenkaan saa johtaa esimerkiksi Espoon kaupunginteatterisäätiön yleishyödyllisen aseman vaarantamiseen. Työryhmän lakiehdotuksen laajuudesta voi käytännössä seurata uusia ongelmia ja kustannuksia mm. byrokratian lisääntyessä. Säätiöillä pitäisi olla nyt esitettyä enemmän valtaa itse päättää asioistaan sääntöjensä perusteella pakottavien määräysten sijasta. Normien pitäisi olla joustavia, ja lain tulisi olla niin selkeä, että sitä pystyy tulkitsemaan ilman juridista eriytysosaamista.

SY katsoo, että sääntelyn tarkistamisen tarve on perusteltu. Ehdotettu laki vaikuttaa kokonaisuutena onnistuneelta, joskin säännösmäärä herättää kysymyksiä. SY ei ota lausunnossaan kantaa kaikkiin mietinnössä ehdotettaviin säätiölain muutoksiin vaan tuosille näkemyksensä eräistä uudistuskohdista.

TEM toteaa, että on helppoa olla samaa mieltä uudistuksen yleisistä lähtökohdista siten kuin ne määritellään uudistushankkeen toimeksiannossa. Säätiömuotoisen toiminnan rajat, säätiöille sallittu toiminta, sekä säätiön johdon tehtävät ja vastuut, samoin kuin säätiöiden valvontaan liittyvät kysymykset kaipaavat kipeästi uudistamista. On myös perusteltua pyrkiä selkeyttämään niin sanottujen toiminnallisten säätiöiden osalta toiminnan tarkoituksen hyödyllisyydestä ja itse toiminnan kaupallisesta ja usein myös kilpailullisesta luonteesta aiheutuvia ristiriitoja siten, että säätiöt voivat toteuttaa arvokasta tehtäväänsä muun muassa sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajana. TEM kiinnittää huomiota kilpailuneutraliteetin vaarantumiseen, jos liiketoiminnan harjoittaminen sallitaan ehdotetussa laajuudessa. TEM ei myöskään usko uudistuksen keventävän säätiöiden hallintoa. TEM kiinnittää myös huomiota mahdolliseen valvontatoimien aloittamisen kynnyksen nousemiseen. TEM ei myöskään kannata yhteisöjäsenyyttä säätiöiden johdossa.

Kokonaisuudistusta kannattavista lausunnonantajista säätiöiden ominaispiirteiden säilymistä nimenomaisesti edellyttävät SRNK ym. Kulttuurirahasto, Koneen säätiö, Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Otto Malmin lahjoitusrahasto, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, A-klinikkasäätiö, Kansallisoopperan säätiö, Teatteriyhdistys, Sillanpään säätiö, Rinnekoti-Säätiö, HTM, KHT, Lakimiesliitto, SAK, AKAVA, VM, TEM ja PRH sekä professorit Halila ja Vahtera) pitävät hyvänä, että säätiölakia uudistetaan ajanmukaiseksi. Lakiuudistuksen tavoitteena tulee olla säätiöiden toimintamahdollisuuksien edistäminen kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi. Laki tulee kuitenkin uudistaa säätiötoiminnan erityispiirteet tunnistaen ja niitä kunnioittaen vähentämättä suomalaisen säätiökuvaan ja -toimintaan liittyvää arvostusta. Säätiöiden ei ole tarkoitus tuottaa taloudellista voittoa tietylle omistajalle ja säätiötoiminta poikkeaa peruslähtökohdiltaan merkittävästi osakeyhtiöistä, näin lakiuudistuksen lähtökohtana oleva yhteisöainsäädäntö aiheuttaa ongelmia. Teknisten säännösten yhdenmukaistaminen yhteisölain kanssa on järkevää, mutta säätiöiden toiminnan omaleimaisuutta ei saa unohtaa. Monissa kysymyksissä yhdenmukaistaminen on viety liian pitkälle. Lain perusteluissa tulee korostaa säätiöiden ominaispiirteitä ja niiden roolia kansalaisyhteiskunnan aatteellisina toimijoina. Myönteisiä uudistuksia lakiehdotuksessa ovat avoimuuden lisääminen, tiukemmat lähipiirimäärittelyt, vastuiden selkeyttäminen, sääntöjen muuttamisen helpottaminen sekä aiempaa paremmat fuusio- ja tilintarkastussäännöt.

Kulttuurirahasto pitää useita säätiöiden ja niiden toiminnan avoimuuteen liittyviä uudistuksia; erityisesti selkeitä sääntöjä lähipiiristä, toimintakertomuksen ja tilinpäätöstiетоjen laajennusta, sisäisen ja ulkoisen valvonnan tehostamista sekä hallintoelinten tehtävien ja vastuiden selkeyttämistä, tarpeellisia ja hyvinä. Kulttuurirahaston mukaan ehdotuksen heikkoutena on sen laadinta pitäen pohjana osakeyhtiölakia. Tämä on jo lähtökohdiltaan ongelmallista, koska säätiöltä, toisin kuin osakeyhtiöltä, puuttuu kokonaan omistaja. Omistajattomuus tekee säätiöstä ainutlaatuisen, mutta nyt lakiehdotuksessa tämä ajatus hämärtyy.

Koneen säätiö haluaa erityisesti painottaa sitä, että säätiön perustamista ei saa tehdä liian helpoksi. Vaarana on, että erikoisvalvottavien säätiöiden määrä lisääntyy. Jo nyt Patentti- ja rekisterihallituksen suorittama säätiövalvonta on alikatteista. *Gyllenbergin säätiö* korostaa säätiöiden merkitystä Suomessa harjoitettavan yleishyödyllisen toiminnan kannalta, minkä vuoksi säätiölakia on tarkistettava ja uudistettava. Gyllenbergin säätiö

kannattaa myös avoimuuden lisäämistä säätiöiden toiminnan osalta. Pienten säätiöiden kannalta *Otto Malmin lahjoitusrahasto* toivoo, että uudistuksessa painotetaan sitä, että säätiöille ei tulisi sellaisia kattavia uusia velvollisuuksia, jotka johtavat kohtuuttomaan henkilöstö- ja hallintokulujen kasvuun.

Palkansaajasäätiö pitää esitettyä lakiuudistusta hyvänä askelena oikeaan suuntaan, mutta yhtyy Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:n näkemykseen siitä, että säätiöiden omaleimaisuuden ei tulisi uudistuksessa vähetä eikä niiden yleishyödyllisen aseman vaarantua. Säätiöinstituution kehittämisen tulisi kannustaa myös tulevaisuudessa lahjoittamaan yksityistä varallisuutta käytettäväksi yhteiseksi hyväksi.

A-klinikkasäätiö pitää hyvänä sitä, että säätiölakia ollaan uudistamassa ajantasaiseksi ja pitää työryhmän tavoitteita myönteisinä. Tällä voidaan parantaa säätiöiden toimintaedellytyksiä. A-klinikkasäätiö huomauttaa, että jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon ja täsmentää sitä, että säätiöt ovat aatteellisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Tätä tulisi korostaa myös lain perusteluissa nykyistä enemmän, säätiöiden omaleimaisuuden säilyttäminen on jatkossakin erittäin tärkeää. Kun työryhmä on ottanut lakiuudistuksen pohjaksi yhteisölaainsäädännön, se on jo sivuuttanut säätiöiden keskeisimmät ja omimmat lähtökohdat sekä toimintatavoitteet. Säätiö ei ole yhteisö, säätiön toiminta poikkeaa kaikilta peruslähtökohdiltaan osakeyhtiön toiminnasta, eikä säätiöitä ole syytä myöskään lähtökohtaisesti rinnastaa osakeyhtiöön.

Sillanpään säätiö pitää säätiölain uudistamista kannatettavana. Lain uudistamisella on turvattava säätiöiden toimintamahdollisuudet ja asema kansalaisyhteiskunnan aatteellisina toimijoina sekä yhteisen hyvän edistäjinä. Vaikka säännösten yhdenmukaistaminen yhteisölaainsäädännön kanssa onkin osittain perusteltua, on tärkeää ottaa huomioon myös säätiöiden ominaispiirteet ja toiminnan erot verrattuna osakeyhtiömuotoiseen toimintaan. Sillanpään säätiö katsoo, että lakiuudistuksen tulee turvata säätiöiden asema perustajansa hyödyllisenä pitämän yhteisen hyvän toteuttajana, sen tulee vahvistaa kansalaisten luottamusta säätiöiden toimintaan, eikä se saa hämärtää säätiöiden perustavaa eroa esimerkiksi osakeyhtiöiden toimintaan.

Kansallisoopperan säätiön ja Teatteriyhdistyksen mielestä säätiölain kokonaisuudistus on tarpeellinen, sillä nykyinen laki ei ole erityisen kattava. On hyvä, että säätiölaki ajanmukaistetaan. Säätiöiden ominaispiirteitä tulee kuitenkin korostaa lainvalmistelutöiden perusteluissa. *Rinne Koti-Säätiö* katsoo, säätiölain uudistamisen olevan hyvin tarpeellista. Yksityiset yleishyödyllisiä palveluja tuottavien säätiöiden toimintaedellytykset tulisi turvata. Säätiölain säännöksissä tulee huomioida toiminnaltaan erilaiset säätiöt, kuten apuraha-, palvelu- ja koulutussäätiöt. Samoin säätiöiden erityispiirteet, kuten yleishyödyllisyys ja aatteellisuus, saisivat näkyä paremmin. On vaarana, että vapaa liiketoiminta tuo säätiön koko varallisuuden liiketoimintariskin alaiseksi ja muuttaa säätiön toimintaideologian. Myös verotuksen uhka tulee todelliseksi, kun oletettava yleishyödyllisyydestä heikkenee ja onkin tarpeen huolehtia, että yleishyödyllisten säätiöiden verovapaus säilyy myös tulevaisuudessa. Kolmas sektori lienee tulevaisuudessa yhteiskunnan kannalta entistäkin tärkeämpi kansalaisten tarvitsemien palvelujen saatavuuden turvaajana.

HTM:n ja *KHT:n* mielestä on hyvä, että laki uudistetaan vastaamaan säätiöiden nykyistä toimintaa ja toimintaympäristöä. Lain uudistaminen on tärkeää myös säätiöiden tilintarkastuksen kannalta. Lakiin ehdotetaan monia selvennyksiä, mikä on kannatettavaa. Avoimuuden lisääminen on hyvä asia, sillä tiedot ovat tärkeitä sidosryhmille ja edistävät säätiöiden valvontaa. Säätiölakia uudistettaessa säätiötä on *KHT-yhdistyksen* mielestä osin liikaa rinnastettu osakeyhtiöön ja säätiölakiin on sisällytetty tarpeettoman paljon säännöksiä osakeyhtiölaista. Näiden lausunnonantajien mielestä *OYL-säännöstö* ei sellaisenaan sovi säätiöille tai tilanteet, joissa *OYL-säännöstö* soveltuisi, ovat äärimmäisen harvinaisia tai poikkeuksellisia säätiöissä. *KHT* katsoo valitun sääntelytavan muutettavan säätiön luonnetta tavalla, jota se ei pidä tarkoituksenmukaisena tai tavoiteltavana. Valittu sääntelytapa kasvattaa lisäksi merkittävässä määrin uusien säännösten lukumäärää säätiölaissa ja tekee uudesta laista monelta osin turhan raskaan ja hankalan soveltaa. Mietinnössä ehdotetaan mielestämme osin liian yksityiskohtaista ja laajaa sääntelyä, jota tulisi karsia.

Lakimiesliitto pitää tarkoituksenmukaisena, että voimassa olevaa säätiölakia uudistetaan ajanmukaiseksi. Säätiöiden toiminta poikkeaa lähtökohdiltaan osakeyhtiöstä. *Lakimiesliitto* pitää siksi tärkeänä, että niiltä osin kuin uudistuksen yhteisölaainsäädännöllinen lähtökohta mahdollisesti on ristiriidassa säätiöiden omaleimaisuuden kanssa, jälkimmäistä pidetään jatkovalmistelussa ratkaisevana. *Lakimiesliitto* pitää myönteisenä, että ehdotuksessa on pyritty lisäämään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä sitä, että ehdotuksessa on määritelty lähipiiriä aiempaa laajemmin. Ehdotuksen tehtävä on ajanmukaistaa lainsäädäntöä ja siinä se on varsin hyvin onnistunut. Vaikka esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia verotukseen, on lisäksi toivottavaa, ettei verotuksellisilla ratkaisuilla jatkossa poisteta yleishyödyllisten säätiöiden toimintaedellytyksiä.

SAK pitää säätiölain uudistusta ja tavoitteita hyvänä. *SAK* kuitenkin katsoo, että on hyvä harkita toteutuvatko nämä tavoitteet, vai muuttaako lakiehdotus säätiön luonnetta ja säätiöiden roolia suomalaisessa yhteiskunnassa sekä yleistä suhtautumista säätiöihin ja säätiötoimintaan.

AKAVA kannattaa säätiölakityöryhmän yleistavoitteita lainsäädännön uudistamiseksi. Lain nykyaikaistaminen, luottamuksen ja avoimuuden lisääminen sekä hallintoelinten tehtävien ja vastuunkysymysten uudistaminen vastaamaan nykypäivän haasteita ovat *AKAVA:n* mielestä merkittäviä ja tarpeellisia lähtökohtia lain uudistamiselle. Säätiölakia tulee uudistaa kokonaisuudistuksena. Säätiölakityöryhmän ehdotus on tavoitteiltaan ja ehdotuksiltaan pääosin kannatettava, mutta *AKAVA* lausuu eriäviä näkemyksiään liiketoiminnan vapauttamisesta, yhteisöjäsenyydestä ja toimitusjohtajan asemasta ja katsoo, että ehdotus muuttaa liiaksi keskeistä periaatetta säätiön pysyvyydestä sen salliessa perustajan määrätä mahdollisuudesta muuttaa säätiön tarkoitusta myöhemmin.

TEM on eri mieltä siitä uudistusehdotuksen lähtökohdasta, että säätiöiden käyttäminen käytännössä rajoittamatta liiketoiminnan harjoittamiseen tulisi sallia.

VM kannattaa sinänsä monin osin varsin vanhan säätiölain uudistamista. Työryhmän ehdotus uudeksi säätiölaiksi edellyttää kuitenkin vielä jatkovalmistelua. Nykyisessä muodossaan lakiehdotus on liian liberaali.

PRH huomauttaa, että säätiöoikeuden keskeisenä periaatteena on ollut säätiön luonne määrättyyn tarkoitukseen pysyvästi luovutettuna varallisuutena, jossa ei ole omistajia tai jäseniä käyttämässä päätösvaltaa tai ohjaamassa ja valvomassa säätiön toimintaa. Lakiehdotuksessa luovutaan useista keskeisistä säätiöoikeuden periaatteista. Lakiehdotuksesta seuraa, että säätiötoiminta lähenisi merkittävästi periaatteiltaan joko yritystoimintaa tai yhdistystoimintaa. Toiminnallisia säätiöitä koskevat sääntelytarpeet eroavat monilta osin pääomaperusteisista säätiöistä ja ne tulisikin erottaa omaksi erityislaiksi. Joidenkin toiminnallisten säätiöiden osalta voitaisiin tarkoituksenmukaisempana oikeushenkilömuotona pitää joko osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai yhdistystä. Säätiötoiminnassa vahvana periaatteena oleva yleishyödyllisen yhteisön luonne on mahdollista säilyttää myös osakeyhtiönä, osuuskuntana tai yhdistyksenä harjoitettavassa toiminnassa. PRH katsoo, että ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa keskeisiltä toimintaperiaatteiltaan säätiötä samankaltaiseksi oikeushenkilöksi kuin eri yritysmuodot tai yhdistykset. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa monipuolisesti liiketoiminnan ja yhdistystoiminnan organisoinnin muiden oikeushenkilömuotojen piirissä. Säätiölaki tulisi keskeisiltä periaatteiltaan rakentua nykyisenkaltaisen säätiöinstituution (määrättyyn tarkoitukseen luovutettu varallisuus) sääntelemiseen.

Professori Halilan mukaan säätiölain uudistamista puoltavana seikkana voidaan pitää nykyisen lain tilkkutäkkimäistä rakennetta ja sisältöä, laki on useiden muutosten jälkeen muodostunut kasuistiseksi ja epäyhtenäiseksi. Säätiöiden toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti ja viranomaiskäytäntö ei ole enää aivan sopusoinnussa lain säännösten kanssa. Laissa on lisäksi vain hennosti nähtävissä se, että pääomasäätiöiden ohella voi olla toiminnallisia ja palvelusäätiöitä, joista osa on jatkuvarahoitteisia. Halila kuitenkin katsoo, että säätiölainsäädännön perustaminen osakeyhtiölainsäädännölle ei ole kaikilta osin perusteltua.

Professori Vahtera toteaa työryhmän mietinnön keskeisten linjausten uuden säätiölain säätämistä, sen rakenteesta ja toteuttamistavasta olevan lähtökohdiltaan kannatettavia. Vahtera ilmoittaa suhtautuvansa varauksin sellaisiin työryhmän esityksiin, jotka eivät joko sääntelytapansa tai säätiöiden erityislaatuisen luonteen vuoksi ole säätiöille soveliaita.

Voimassa olevaan lakiin verrattuna huomattavasti suurempaa säännösmäärää, olettamasäännöksiä tai säännösten yksityiskohtaisuutta pitää ongelmallisena huomattava osa lausunnonantajista (SRNK ym., Juselius Stiftelse, Erkon säätiö, Metsämiesten säätiö, Kymmin Oy:n säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Teatteri yhdistys, Arcada-säätiö, Lakimiesliitto, Hallitusammattilaiset, SY, VM ja Professori Halila). Toisaalta erityisesti apuraha- ja muita pääomasäätiöitä edustavien tahojen ja VM:n mukaan kunkin säätiön käyttämästä hallintomallista pitäisi aina määrätä yksityiskohtaisesti säännöissä.¹ Myös hallinnon itsesääntelyä kannatettiin (Hallitusammattilaiset ja professori Halila).

---

¹ Yhteenveto ja lausunnot tarkemmin kohdassa ” 2.7 Lakiehdotuksen rakenne ja lainsäädäntötekniikka”.

Muut työryhmän työtä, muuta lainsäädäntöä ja lausuntokierrosta koskevat kommentit. *Valtakunnansyyttäjä* keskittyy lausunnossaan nostamaan esille säätiöoikeudellisia seikkoja, jotka ovat rikosasioissa osoittautuneet ongelmallisiksi muun muassa viimeaikaisissa säätiöoikeudenkäynneissä, ja on sitä mieltä, että käräjäoikeuden perusteluita ei ole otettu riittävästi huomioon työryhmän ehdotuksissa. *ARA* lausuu yleisemmin toiminnastaan ja säätiöiden roolista valtion asuntotuotantoon myöntämän tuen saajina ja säätiöiden yleishyödyllisyydestä tässä roolissa, sekä esittää joitain yksityiskohtaisia huomioita. *KRP* toteaa, että sen aiemmin esittämät näkemykset on otettu hyvin huomioon mietinnössä (yksityiskohtaisia kommentteja jäljempänä). *SM* ja *VTV* esittävät yksityiskohtaisia kommenttejaan ehdotetusta uudistuksesta. *Aalto-korkeakoulusäätiön* kannalta on tärkeää, että säätiöitä koskeva lainsäädäntö ei tuota rajoituksia toteuttaa yliopistoille kuuluvaa itsehallintoa ja että se on sopusoinnussa yliopistoja koskevan erityislainsäädännön kanssa. Säätiöyliopistojen autonomiaan liittyviä erityiskysymyksiä käsitellään myöhemmin kohdassa moiteoikeus.

Professori Halilan mukaan lausumakierroksen lyhyt määräaika on voinut tuottaa osalle lausunnonantajista ongelmia ja huomauttaa, että hankkeesta tulisi käydä yhteiskunnallista keskustelua, jota ei tulisi sivuuttaa liian nopean aikataulun takia. Halila katsoo, että paremman sääntelyn ohjelman mukaista ei olisi se, että lausuntokierros toteutettaisiin vain muodon vuoksi ja että ministeriössä asetettu aikataulu ei antaisi mahdollisuutta tehokkaaseen uudistukseen vaikuttamiseen näinkin tärkeässä asiassa.

2.2 Tiivistelmä säätiön tarkoitusta, liiketoimintaa ja sijoitustoimintaa, lähipiiriä, pääomavaatimusta, hallintoa ja säätiövalvontaa koskevasta lausuntopalautteesta

Säätiön tarkoitus. Ehdotettua sääntelyä nimenomaisesti kannatti osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, *RAY*, *VH* ja *OKM*, joiden mukana lausunnonantajien mukaan ehdotus ottaa voimassa olevaa lakia paremmin huomioon toiminnalliset ja jatkuvarahoitteiset säätiöt. Toisaalta ”hyödyllinen tarkoitus” -ilmauksesta luopumista vastustavat tai ehdotuksen sanamuodon tarkistamista ehdottaneet lausunnonantajat (apuraha- ja muut pääomasäätiöt, osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja *KHT*), katsoivat, että säätiöiden erityispiirteitä ja aatteellisuutta tulisi korostaa sen sijaan, että työryhmän ehdotus hämärtäisi näitä piirteitä ja voisi vaarantaa säätiöiden yleishyödyllisen aseman.

Pääomavaatimus. Kiinteän euromääräisen vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä kannattaa suurin osa pääomavaatimuksesta lausuneista (apuraha- ja muut pääomasäätiöt ja niitä edustavat tahot, osa suuremmista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, tilintarkastajat, *VM*, *TEM*, *Kuntaliitto*, *PRH* ja tutkijat). Näiden lausunnonantajien ehdotukset vähimmäispääoman määrästä ovat yleensä voimassa olevaa lakia vastaavasti 25 000 euroa tai sen korottamista 50 000 euroon.

Vain PRH ehdottaa korkeampaa 150 000 euron pääomavaatimusta. Osa lausunnonantajista ehdotti, että kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen lisäksi vaadittaisiin työryhmän ehdotuksen mukaista selvitystä perustettavan säätiön 3 vuoden toimintasuunnitelman rahoituksesta. Kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä perusteltiin säätiöiden toiminnan turvaamisella ja liian pienellä pääomalla perustettujen säätiöiden syntyminen estämisellä.

Hallinto. Tehtävien ja vastuun sääntelyä kannatettiin yleisesti, toisaalta yksityiskohtaisia olettasääntöjä pidettiin ongelmallisina, mutta ongelmallisina pidettyjä sääntöksiä ei yksilöity. Osa lausunnonantajista kannatti hallintoon liittyvien sääntövaatimusten lisäämistä. Toisen yhteisön valitsemista säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäseneksi tai toimitusjohtajaksi vastusti suurin osa asiaan kantaa ottaneista. Suuressa osassa lausunnoista edellytettiin, että toimitusjohtajan valitsemisen pitäisi aina perustua sääntöihin.

Sijoitustoiminta. Ehdotusta kannatettiin yleisesti, mutta sitä on kehitettävä jatkovalmistelussa (suurin osa apuraha- ja muista pääomasäätiöstä ja niitä edustavista tahoista, osa suurista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, tilintarkastajat, Kuntaliitto ja professori Vahtera). Erityisesti huomiota kiinnitettiin varainhoidon, sijoitustoiminnan ja liiketoiminnan käsitteiden erillään pitämiseen. Lausunnonantajat tekivät ehdotuksia sijoitustoiminnan sääntelyksi. (esim. SRNK ym.).

Liiketoiminta. Laajaa liiketoiminnan sallimista säätiöille suoraan lain nojalla kannattaneet lausunnonantajat (suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja niitä edustavista tahoista, Lahden diakonia säätiö, Takuu -säätiö, Kössi-säätiö, Hallitusammattilaiset, Kuntaliitto, STM ja Professori Vahtera) katsoivat, että uudistus selkeyttää vallitsevaa oikeustilaa sekä tuo toivottua toiminnanvapautta samalla helpottaen erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaa.

Tarkoituksen toteuttamiseen liittymättömän liiketoiminnan yhtiöittämistä kannatti suurin osa lausunnonantajista (suuri osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä ja niitä edustavista tahoista, osa suurista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, VH ja TEM). Säätiölle sallitun liiketoiminnan rajoittamista perusteltiin mm. säätiövarallisuuden altistumisella liiketoiminnan riskeille, kilpailuneutraliteetin vaarantumisella sekä säätiöiden erityisluonteen katoamisella ja säätiön muuttumisella liiketoimintayksiköksi.

Lähipiiritoimet. Ehdotusta pidettiin pääosin kannatettavana (suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja niitä edustavista tahoista, ja palkansaajajärjestöt). Sääntelyn katsottiin parantavan avoimuutta ja lisäävän luottamusta säätiöiden toimintaan. Osa lausunnonantajista puolestaan piti ehdotettua lähipiirisääntelyä ainakin osin epäselvänä, ja teki muutosehdotuksia (suuri osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä, KHT, VH ja VTV)

Valvonta. Ehdotettua valvonnan sääntelyä pidettiin pääosin kannatettavana (SRNK ym., RAY, VH), mutta myös huoli PRH:n resurssien riittävydestä esitettiin ja osa lausunnonantajista myös vastusti valvontakulujen säilyttämistä säätiöiden maksettavaksi. Erityisesti säätiöt katsoivat, että säätiövalvonta tulisi rahoittaa valtion budjetista samoin kuin muidenkin yhteisöjen valvonta.

Virka-apua ja viranomaisten keskinäistä tietojenvaihtoa koskevia ehdotuksia kannatettiin ja ehdotusten katsottiin tehostavan säätiövalvontaa. Toisaalta ehdotettiin, että viranomaisen tulisi saada vapaasti päättää, milloin valvontatoimiin ryhdytään (*Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, PRH, VM ja TEM*). PRH kysyi, onko varsinainen säätiövalvonta enää edes tarpeen, jos säätiöiden sääntely ja toiminta lähenee muiden yhteisöjen toimintaa².

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta kannattivat viranomaiset (*SM ja KRP*). Toisaalta SRNK, osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä, kaksi suurempaa jatkuvarahoitusta säätiötä ja tilintarkastajat pitivät ehdotusta ongelmallisena tai ehdottavat sen tarkistamista, koska ehdotus saattaisi vaikeuttaa tilintarkastuksen toimittamista.

Huomattava osa säätiöistä vastusti säätiövalvonnan kustannusten säilyttämistä säätiöille, myös valvontamaksun porrastusta vastustettiin (SRNK ym., *Koneen säätiö, Vainion säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö ja Espoon kaupunginteatterisäätiö*). Näiden lausunnonantajien mukaan säätiöiltä ei tulisi lainkaan periä valvontamaksua vaan sen sijaan yhteiskunnan asettamat valvontatoimet tulisi kustantaa yhteisin varoin. Kuntaliitto puolestaan piti perusteltuna, että säätiöiltä perittäisiin valvontamaksua valvonnan kustannusten kattamiseksi, koska tuolloin kustannukset kohdistuisivat oikeudenmukaisesti säätiötoiminnan harjoittajille.

2.3 Lakiehdotuksen ulkopuolelle jätetty säätiöoikeudellinen sääntely

Jakautumissäännösten lisäämistä säätiölakiin ehdotti VH, jonka mukaan tosiasiaassa säätiöiden jakautumisia kuitenkin toteutetaan mm. perustamalla toinen säätiö, jolle ole-massa oleva säätiö lahjoittaa varallisuuttaan ja/tai toimintaa. EVL:n veroneutraalia jakautumista koskevia jakautumissäännöksiä voidaan soveltaa ainoastaan jakautumiseen, joka on yksityisoikeudellisesti hyväksyttävä ja joka tehdään nimenomaisen yksityisoikeudellisen säännöksen perusteella. Näin ollen säätiöiden jakautumisiin ei voida soveltaa säännöksiä veroneutraalista jakautumisesta, vaan jakautumisen verokohtelu määräytyy tapauskohtaisesti sen mukaan, millä tavoin säätiön toiminnan jakautuminen kulloinkin toteutetaan. Verohallinnon näkökulmasta olisi perusteltua, että säätiölakiin kirjattaisiin säännökset säätiöiden jakautumisesta, jolloin säätiöiden jakautumisen verokohtelu

---

² Taustalla työryhmän ehdotukset säätiön perustamisen sekä sijoitus- ja liiketoiminnan sääntelyksi.

selkiytyisi ja muuttuisi ennakoitavammaksi varsinkin tilanteissa, joissa jakautumisen kohteena on veronalaista elinkeinotoimintaa harjoittava säätiö. *Professori Halila* sen sijaan katsoo, että säätiöiden jakautuminen (fissio) voidaan puolestaan hoitaa parhaiten sellaisin käytännön järjestelyin kuten lahjoittamalla osa säätiövarallisuudesta eteenpäin, joita mietinnössä on osoitettukin.

Eläkesäätiö on erityislaissa säännelty yksityisoikeudellinen säätiötyyppi, huomauttaa *Eläkesäätiöyhdistys*. Voimassa olevaa säätiölainsäädäntöä kuvailevissa työryhmän ehdotuksen yleisperusteluissa todetaan julkisoikeudellisten säätiöiden kohdalla, että ”säätiölain ulkopuolelle jäävät myös lakisääteisen työeläketurvan toimeenpanossa merkittävältä osin vastaavat eläkesäätiöt, joihin sovelletaan eläkesäätiölakia (1774/1995).” Toteamus siitä, että eläkesäätiöihin ei sovelleta säätiölakia, on oikea, mutta eläkesäätiöt eivät ole luonteeltaan julkisoikeudellisia, vaan yksityisoikeudellisia säätiöitä, joissa voidaan hoitaa lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvaa työeläkevakuuttamista. Eläkesäätiöissä voidaan hoitaa myös kollektiivista, lakisääteistä työeläkevakuutusta täydentävää ryhmäeläkevakuuttamista.

2.4 Epäitsenäisten säätiöiden sääntelytarve

Asiaan kantaa ottaneet lausunnonantajien kannattavat epäitsenäisten säätiöiden jättämistä edelleen säätiölain ulkopuolelle (*SRNK ym., Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, FK ja professori Halila*) työryhmän mietinnöstä ilmenevillä perusteilla. Nämä lausunnonantajat pitävät myönteisenä sitä, ettei mietinnössä ehdoteta muutoksia lähinnä pankkien hallinnoimien epäitsenäisten säätiöiden (omakatteisten rahastojen) käytäntöihin *SRNK ym., Metsämiesten säätiö ja FK*). *Litteratursällskapet ja Konstsamfundet* pitävät työryhmän johtopäätöstä ainoana toimivana vaihtoehtona. Käytännössä epäitsenäisissä säätiöissä ei ole ollut ongelmia. Esimerkiksi *Litteratursällskapet* hallinnoi useita satoja tällaisia rahastoja ilman että ongelmia olisi ilmennyt. Toisaalta säätiölain ulottamisesta tällaisiin rahastoihin voisi aiheutua ongelmia mm. sen vuoksi, että usein yhdistyslakia soveltavat yhdistykset hallinnoivat tällaisia rahastoja ja tällaisen yhdistyksen pitäisi soveltaa kahta eri lakia toiminnassaan ja tällaisten rahastojen hallinnossa.

Professori Halila katsoo, että myönteisiä ja samalla sääntelyn määrään vaikuttavia seikkoja on säätiölakiehdotuksessa se, että sääntelemättömiksi alueiksi on jätetty entiseen tapaan epäitsenäiset säätiöt ja säätiöiden jakautuminen. Epäitsenäisiin säätiöihin voidaan soveltaa kuten tähänkin asti yleisiä siviilioikeudellisia periaatteita ja nimenomaisesti tälle kohdealueelle rakennettua lainoppia. Jo sen lausuminen laissa, että epäitsenäisissä säätiöissä noudatetaan soveltuvin osin rekisteröityjä säätiöitä koskevia legaalinormeja, aiheuttaisi hämmennystä. Tilanteet ovat epäitsenäisissä säätiöissä keskenään erilaisia, ja siksi tulee pidättyä kaavamaisista ratkaisuista.

2.5 Muu lainsäädäntö

Valtion tukema asuntotuotanto. *YM* viittaa valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyvien yleishyödyllisyys säännösten osalta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n lausunnossa esitettyihin näkemyksiin ja toteaa, että säätiölain valmistelussa on tärkeää ottaa huomioon ARA:n yleishyödyllisiksi nimeämien säätiöiden asema. Säätiölain säännösten lisäksi yleishyödyllisiksi nimettyjä säätiöitä koskevat myös vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja aravarajoituslain (1190/1993) mukaiset vaatimukset. Näistä yleishyödyllisyys säännöksistä aiheutuu yleishyödyllisiksi nimetyille säätiöille osin pidemmälle meneviä rajoituksia kuin säätiölaista. Jos säätiö haluaa yleishyödyllisen yhteisön aseman, on sen siten myös sitouduttava yleishyödyllisyys säännösten mukaisiin tiukempiin rajoituksiin. Tämän ei pitäisi aiheuttaa ongelmia, koska yleishyödyllisyys säännökset ovat erityislain asemassa suhteessa yleislakina sovellettavaan säätiölakiin.

ARA huomauttaa, että asuntolainsäädäntö ja siihen sisältyvät yleishyödyllisyys säännökset ovat erityistä lainsäädäntöä, jonka tulisi olla ensisijaista suhteessa yleislakeihin, jollainen säätiölaki on. *ARA* esittää, että uuden säätiölain valmistelua jatkettaessa kiinnitettäisiin vielä erityistä huomiota siihen asemaan, joka säätiöillä on yhteiskunnan rahallisen tuen, muun muassa *ARA*-asuntojen korkotuen ja investointiavustusten, saajina.

Verotus. *VM* huomauttaa, että säätiön harjoittama liiketoiminta vaikuttaa säätiön yleishyödyllisyysarviointiin verotuksessa. Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, ettei säätiötä voida pitää tuloverolain (1535/1992) 22 §:ssä tarkoitettuna yleishyödyllisenä yhteisönä, jos säätiön yleishyödyllinen toiminta on jäänyt vähäiseksi suhteessa sen harjoittamaan liiketoimintaan (*KHO 2000:15*). Näin ollen mahdollisuus nykyistä laajempaan liiketoiminnan harjoittamiseen saattaisi tosiasiallisesti vaikuttaa säätiön verotukselliseen asemaan, mikä myös olisi otettava huomioon, kun arvioidaan säätiöiden verovalonnan laatua ja laajuutta.

OKM katsoo, että työryhmän tehtävä on ollut pelkästään säätiöoikeudellinen. Myös yleishyödyllisten yhteisöjen, mukaan lukien säätiöt, verotuskysymykset ovat kuitenkin olleet viime vuosina vahvasti esillä. Liiketoimintamahdollisuuksien lisääminen saattaa vaikuttaa yleishyödyllisten säätiöiden verotukseen hyvinkin voimakkaasti. Jatkossa tulisi arvioida uudistuksen mahdolliset vaikutukset yleishyödyllisten säätiöiden verotukseen.

VTV katsoo, että säätiölain uudistaminen mietinnössä esitetyllä tavalla osaltaan korostaa yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta koskevan sääntelyn uudistamistarvetta, koska tuloverolain säännökset yleishyödyllisyydestä ovat hyvin yleisluonteiset ja tulkinnanvaraiset ja mietintö osaltaan lisännee säätiömuodossa harjoitettavan liiketoiminnan määrää. *VTV* huomauttaa lisäksi, että mietinnössä on useassa yhteydessä korostettu toiminnan luonteen määrittelyn erillisyyttä säätiölainsäädännön ja verolainsäädännön välillä. Tarkastusvirasto on katsonut 17.9.2010 säätiölainsäädännön kehittämistä koskevasta arviomuistiosta antamassaan lausunnossa, että säätiölain ohella yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta koskeva sääntely olisi otettava uudistettavaksi. Asiaa on käsitelty tarkastuskertomuksessa 210/2010 Säätiöiden valtiontuki ja valvonta

Muu yhteisölainsäädäntö. SY ehdottaa harkittavaksi, että myös yhdistyksen toimitusjohtajan asema säänneltäisiin laissa samoin periaattein toimielimenä, eikä työsuhteisena työntekijänä, kuin ehdotetussa säätiölaissa. Yhdistyksiä ja säätiöitä voi tässä suhteessa pitää hyvin samantyyppisinä oikeushenkilöinä.

OKM haluaa kiinnittää huomiota yliopistolain mukaisten säätiöyliopistojen osalta siihen, että esityksen perusteluteksteissä ei näitä ole huomioitu. Soveltamiseen liittyvien epäselvyyksien välttämiseksi erityislain (yliopistolaki) ja säätiölain välillä tulisi tulevaisuudessa hallituksen esityksessä tarkemmin ottaa kantaa tähän asiaan.

Eurooppalainen säätiö. YM huomauttaa, että toimintaympäristön muutoksen osalta on todettu muun ohella, että valtiolliset rajat ylittävien haasteiden, kuten ympäristöongelmien kasvun myötä säätiölainsäädännön tulisi tarjota riittävät mahdollisuudet myös säätiömuotoiseen kansainväliseen yhteistyöhön. Nyt valmistelussa oleva laki koskee kuitenkin vain kansallista säätiösääntelyä, kun taas aloite mm. eurooppalaisen säätiömuodon luomiseksi on mietinnön mukaan vireillä EU:n piirissä.

2.6 Ehdotuksen vaikutukset

Arviot lakiuudistuksen vaikutuksista ovat pääosin oikeat, mutta ehdotetulla sääntelyllä niihin ei välttämättä päästä SRNK ym., Kansan Sivistysrahaston, ja Metsämiesten säätiön mukaan. Ehdotus ei välttämättä tehostaisi säätiöiden toimintaa ja parantaisi niiden tuloksellisuutta. Tällainen arvio ei ole perusteltu ainakaan apurahasäätiöiden osalta, jotka ovat jo nyt hallinnoltaan erittäin tehokkaita. Lisääntynyt sääntely saattaa kasvattaa säätiöiden hallintokustannuksia. Hallintokulujen lisääntyessä varoja yleishyödyllisiin tarkoituksiin jää vähemmän. Mikäli säätiöiden omaleimaisuus lakiuudistuksen myötä vähenee ja niiden yleishyödyllinen asema vaarantuu, myös uhka yksityishenkilöiden lahjoitusten ja kansalaisten arvostuksen tyrehtymiseen kasvaa. Säätiöinstituution kehittämisen tulisi kannustaa myös tulevaisuudessa lahjoittamaan yksityistä varallisuutta käytettäväksi yhteiseksi hyväksi.

Arvio säätiöiden toiminnan tehokkuuden lisääntymisestä ei välttämättä pitäne paikkaansa, koska *Lakimiesliiton* käsityksen mukaan säätiöitä hoidetaan jo nykyisellään varsin kustannustehokkaasti hallintokustannusten ollessa tyypillisesti noin 12 % jaetun tuen määrästä

Toisaalta keskeisten periaatteellisten lakimuutosten vaikutuksia ole arvioitu koko säätiöinstituution tai suomalaisen yhteiskunnan kannalta riittävästi, katsoo PRH. Kokonaisuudessaan lakiehdotuksen vaikutusarviointi on jäänyt ohueksi. Jatkovalmistelussa tulisikin laatia yksityiskohtaisempi ja tarkempi vaikutusarviointi sekä nykyisten säätiöiden toiminnan kannalta, uuden lain mukaan perustettujen säätiöiden toimintaedellytysten kannalta sekä lakiehdotuksesta säätiöinstituutiolle seuraavista vaikutuksista yhteiskunnalle.

Mietinnössä ei ole esitetty vaikuttavuusarvioita siitä, missä määrin säätiöiden määrän tai säätiömuodossa harjoitettavan liiketoiminnan odotetaan kasvavan, huomauttaa VTV.

Mietinnössä ei ilmene, miksi säätiöiden perustamisen lisääminen olisi tavoiteltavaa tai mitä tavoitellaan jatkuvarahoitteisen säätiön perustamisen helpottamisella, tai onko toiminnan harjoittaminen säätiömuodossa sellaisilla alueilla, joihin osakeyhtiö toiminnan järjestäytymismuotona luontevasti soveltuu, ylipäänsä toivottava ilmiö, huomauttaa VTV. Tavoitteiden jääminen avoimeksi vaikeuttaa vaikutusten arviointia ja erityisesti lainsäädännön vaikutusten jälkiseurantaa. VTV on kiinnittänyt huomiota vaikutusarviointien tietoperustaan esimerkiksi eduskunnalle antamassaan vuoden 2012 vuosikertomuksessa (K 17/2012 vp, s. 76).

Lakiehdotus lisää hallituksen jäsenten vastuuta *Lasten Päivän Säätiön* mukaan. Tämä ei voi olla aiheuttamatta keskustelua hallituksen jäsenten palkkioista ja siitä, miten hallituksen tulee valita. Tämä aiheuttanee ehdotetulla tavalla lisää kustannuksia säätiöille.

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen avoimuuden lisääntyminen todennäköisesti vähentää mahdollisuutta käyttää säätiötä hyväksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden toimintaympäristössä, arvioi SM. Lakiehdotuksilla ei ole vaikutusta poliisin toimintaan.

Lakiehdotus lisää resurssitarvetta säätiöiden rekisteröintitoiminnoissa sekä nostaa rekisteröintikustannuksia ja -maksuja, arvioi PRH. PRH myös katsoo, että lakiehdotus lisää PRH:n työmäärää.

Uudistuksesta aiheutuisi rekisteriviranomaisena toimivalle PRH:lle ainakin kerta-luonteisia, tietojärjestelmien muuttamisesta johtuvia kustannuksia VM:n mukaan.

Julkisen hallinnon tehostaminen tai muut vastaavat muutokset eivät sinällään merkitse tarvetta voittoa tavoittelemattoman osakeyhtiön muodossa harjoitetun toiminnan siirtämistä säätiömuotoiseksi, katsoo VTV. Osakeyhtiömuodossa harjoitetussa toiminnassa julkisella sektorilla on omistajana lähtökohtaisesti paremmat toimintaan vaikuttamismahdollisuudet kuin säätiömuodossa harjoitetussa toiminnassa, koska osakeyhtiössä julkinen taho pystyy omistajana käyttämään tarvittaessa suoraan OYL:n omistajan päätöksenteko-oikeutta.

Hallituksen esitykseen tulisi ottaa suunnitelma uuden lain säätämisen jälkeen tehtävästä vaikuttavuusarviointista koskien uuden lain vaikutusta säätiöiden määrään ja toiminnan luonteeseen, ehdottaa VTV. VTV huomauttaa, että liiketoiminnan vapauttaminen osaltaan alentanee kynnystä säätiön perustamiseksi.

2.7 Lakiehdotuksen rakenne ja lainsäädäntötekniikka

Tiivistelmä

Ehdotettua lainsäädäntötekniikkaa kannattavat lausunnonantajat (*SOSTE, Takuu-säätiö, Asianajoliitto, AKAVA, VTV*), katsoivat, että esitetty rakenne on selkeä ja ymmärrettävä (*SOSTE, Takuu-säätiö, VTV*). Lausunnonantajat katsoivat myös, että ehdotus jättää riittävästi liikkumavaraa säätiöille, mutta myös mahdollistaa toiminnan olettamasääntöjen mukaisesti (*SOSTE, Asianajoliitto, VTV*).

Toisaalta erityisesti suuri osa säätiöistä oli sitä mieltä, että ehdotettu laki on liian pitkä ja sääntely liian yksityiskohtaista (*SRNK ym., Juselius Stiftelse, Erkon säätiö, Metsämiesten säätiö, Kymn Oy:n säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Teatteriyhdistys, Arcada-säätiö, Lakimiesliitto, Hallitusammattilaiset, SY, VM ja Professori Halila*). Lisäksi monissa lausunnoissa olettamasääntösten käyttöä pidettiin olemassa olevien säätiöiden kannalta ongelmallista (*SRNK ym., Juselius stiftelse, Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Arcada-säätiö, Lakimiesliitto, VM ja Professori Halila*). Useiden säätiöiden ja niitä edustavien tahojen mukaan kunkin säätiön käyttämästä hallintomallista pitäisi aina määrätä yksityiskohtaisesti säännöissä (*SRNK ym., Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Erkon säätiö, VM ja Professori Halila*).³ Osa lausunnonantajista piti ongelmallisena osakeyhtiölain käyttämistä säätiölainsäädännön mallina (*Kulttuurirahasto Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Thuringin säätiö, Åbo Akademi, KHT ja Professori Halila*).

Lakiteknisenä seikkana osa lausunnonantajista oli sitä mieltä, että lakitekstissä tulisi käyttää ehdotuksesta poiketen ”ihminen”-ilmauksen sijasta lainsäädännössä yleisesti käytettyä ”luonnollinen henkilö” -ilmausta (*Kulttuurirahasto, Kymn Oy:n säätiö, TEM ja Professori Halila*). Lausunnonantajat ehdottivat pitäytymistä termissä ”luonnollinen henkilö”.

Lausunnot

Ehdotettua lainsäädäntötekniikkaa kannattavat. *SOSTE* pitää mietinnössä esitettyä lain rakennetta ja kirjoitustapaa erittäin onnistuneena. Laki jättää runsaasti liikkumavaraa säätiön perustajalle ja sääntöjen laatijalle. Olettamasääntösten avulla myös sellaisten säätiöiden toiminta tulee kattavasti säännellyksi, joissa perustaja tai sääntöjen laatija ei ole halunnut tai osannut säännöissä määrätä säätiön toiminnasta kovin yksityiskohtaisesti. Esitetty kirjoitustapa edellyttää toisaalta sääntöjen laatijalta vankkaa asiantuntemusta, jotta säätiölain antamat mahdollisuudet kyetään hyödyntämään täysimääräisesti ja laatimaan säätiölle tarkoitukseen ja toimintaan sopivat säännöt. Käyttäjän kannalta lain rakenne vaikuttaa hyvin selvältä ja informatiiviselta. Lukuihin lisätyt väliotsikot

³ Ks. myös sääntöjen sisältöön liittyvät yksityiskohtaiset kommentit sääntöjä koskevan 2 luvun 3 §:n kohdalla.

sekä pykälien otsikot helpottavat lain käyttämistä. Yleisten periaatteiden esittäminen lain alussa antaa lukijalle heti hyvän käsityksen säännösten taustalla vaikuttavista periaatteista, ja auttaa lukijaa ymmärtämään ja käyttämään näitä periaatteita tulkinta-apuna lakia soveltaessaan.

Takuu-säätiön mukaan ehdotettu kokonaisuudistus on tarkoituksenmukainen ja yhdenmukaistaa säätiölainsäädäntöä muun, sitä lähellä olevan, lainsäädännön kanssa. Lain rakennetta ja kunkin lainkohdan otsikointia Takuu-säätiö pitää selkeänä ja onnistuneena. Takuu-säätiön mielestä säätiöiden toiminnan tosiasiallisten erojen huomioon ottaminen lainsäädännössä (eri säätiötyyppien määrittely ja niitä koskevat erityissäännökset) ovat tarpeen, etenkin kun kysymys on varojen sijoittamisesta, liiketoiminnan harjoittamisesta ja säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Lausunnon kohteena olevassa lakiesityksessä nämä näkemykset on otettu riittävästi huomioon.

Asianajajaliitto pitää ehdotettua yksityiskohtaista, mutta laajalti tahdonvaltaista, lähestymistapaa perusteltuna, koska nykyisen säätiölain suppeus aiheuttaa osittain turhaa tarvetta sopia säätiöoikeudellisista seikoista säätiön säännöissä, mikä lisää säätiöille aiheuttuvia kustannuksia. Laaja tahdonvaltaisuus on perusteltua, koska säätiöiden kenttä on varsin monimuotoinen, ja se mahdollistaa monien säätiöiden toiminnan jatkumisen pääosin nykyisen kaltaisena. Asianajajaliiton käsityksen mukaan uudemmassa yhteisöläinsäädännössä omaksuttujen periaatteiden soveltaminen myös säätiöihin on kannatettavaa, koska se lisää säätiölain soveltamisen ennakoitavuutta ja lain käytettävyyttä. Asianajajaliitto pitää kannatettavana myös sitä, että ehdotus laajentaisi jossakin määrin säätiöiden toimintamahdollisuuksia, mikä voisi edesauttaa säätiöiden toiminnan tehokkuutta. Asianajajaliiton käsityksen mukaan on jokseenkin selvää, että monien säätiöiden hallintokulut kasvavat jatkossa. Asianajajaliitto toivoo, että ehdotuksen toteutuessa säätiöihin liittyvien viranomaismaksujen mahdolliset korotukset pysyisivät kuitenkin kohtuullisina. Asianajajaliitto pitää kannatettavana sitä, että säätiöiden toiminta muuttuisi uuden lain myötä nykyistä avoimemmaksi.

AKAVA katsoo, että oikeusministeriön asettama säätiölakityöryhmä on tehnyt kattavan mietinnön lakiehdotuksineen. *AKAVA:n* mielestä on hyvin perusteltua, että säätiölain uudistus toteutetaan kokonaisuudistuksena, niin toimintaympäristön muutosten, yhteiskunnallis-taloudellisten syiden kuin lainsäädännön kehittämisenkin vuoksi.

VTV katsoo lain sisällön ja kirjoitusasun yhtenäistämisen yhteisöläinsäädännön kanssa edistävän lainsäädännön koherenssia. Se voi myös osaltaan parantaa sääntelyn ymmärrettävyyttä. Osakeyhtiön sääntelyn eräänä pragmaattisena tarkoituksena on yhteisöoikeudessa katsottu olevan se, että osakeyhtiö voidaan nähdä lainsäätäjän mahdollistamana joustavana mallisopimuksena, joka mahdollistaa liiketoiminnan harjoittamisen ennakoitavissa puitteissa. On kuitenkin huomattava, että säätiön ja osakeyhtiön välillä on niiden organisaatioon ja toiminnan tarkoitukseen liittyviä eroavaisuuksia. Näiden eroavaisuuksin vuoksi yhtiöoikeudelliset käsitteet ja yhtiöoikeudellinen systematiikka ei välttämättä ole täysin ongelmattomasti sovittavissa säätiön oikeudelliseen sääntelyyn. Säätiöllä ei esimerkiksi ole, toisin kuin osakeyhtiöllä, sen hallinnon toimintaa seuraavia omistajia. Toisaalta säätiön hallitus täydentää, jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, itse itseään (lakiehdotus 3 luku 9 §). Tällaisen itse itseään täydentävän orgaanin halukkuus valvoa säätiön toimintaa saattaa lähtökohtaisestikin olla rajattu.

Professori Vahtera on tässä asiassa lähtökohtaisesti samaa mieltä työryhmän enemmistön kanssa. Sen sijaan vähemmistön perustelut ovat lähtökohtaisesti ymmärrettäviä, jos he katsovat säätiöiden pitävän monesti tarkoituksenmukaisina hallintomallin kirjoittamista säätiön sääntöihin. Tämä ei ole kuitenkaan missään määrin vastakkainen olettamasaäntöihin perustuvan ajattelutavan kanssa, joka mahdollistaa kummankin kaltaisen mallin olemassaolon. Vahtera katsoo, että tahdonvaltaisella olettamasaäntelyllä säätiöön liittyviä muodollisuuksia ja sopimuskustannuksia (perustamis- ja hallinnoimiskustannukset) voidaan vähentää kuitenkin rajoittamatta tarpeettomasti sopimusvapautta. Mikäli säätiö haluaa poiketa mallisääntelystä, on säätiön itsensä kannettava

Ehdotettu laki on liian pitkä, sääntely liian yksityiskohtaista ja olettamasaännökset ongelmallisia säätiöissä toimivien kannalta. *SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö ja Professori Halila* katsovat, että lakiehdotus on pitkä ja monet sen säännöksistä ovat huomattavan yksityiskohtaisia. Säännösten tulee olla yksiselitteisiä, täsmällisiä ja selkeitä, jotta säätiöiden johto ja toimihenkilöt voivat hoitaa hallintoa myös ilman juridista erityisosaamista. Lain tulee edistää hyvää hallintotapaa ja hallinnon läpinäkyvyyttä, ei lisätä juristeriaa sen itsensä vuoksi. On tärkeää, että säätiön toimintaa määrittelevät jatkossakin sen omat, riittävän yksityiskohtaiset säännöt eivätkä vain lain olettamasaännökset.

Konstsamfundet ja Litteratursällskapet toteavat ehdotuksessa olevan paljon olettamasaäntöjä, joita sovelletaan jollei säätiön säännöissä määrätä toisin. Käytännössä säätiön omat säännöt ovat tärkeät niiden toiminnan kannalta ja säätiöiden toiminnan tulisi jatkossakin perustua niiden omiin riittävän yksityiskohtaisiin sääntöihin olettamasaäntöjen sijaan. Lakiehdotuksen johdosta säätiöt tarvitsisivat käytännössä lakimiehen apua olemassa olevien sääntöjen tarkistamiseksi ja sen arvioimiseksi, mitä olettamasaännöistä seuraa, jos säätiön omissa säännöissä ei ole määrätty toisin.

Juselius Stiftelse'n mukaan on kyseenalaista onko tarpeen, että laissa on suuri määrä sääntöjen sisältöä koskevia olettamasaäntöjä. Olettamasaännöistä voi seurata, että sääntöjen informatiivisuus vähenee. Olettamasaännösten perusteeksi esitetyt argumentit eivät ole kaikilta osin vakuuttavia. Toisaalta lakiehdotus sallii sen, että sääntöihin otetaan olettamasaännöksiä vastaavat määräykset

Erkon säätiö pitää ehdotusta seikkaperäisenä ja osittain vaikeaselkoisena. Näin laajan ja yksityiskohtaista sääntelyä sisältävän lain tarpeellisuutta säätiöiden kannalta tulisi jatkovalmistelussa arvioida ennakkoluulottomasti. Samoin osakeyhtiölain käyttämistä verokkilakina tässä laajuudessa tulisi harkita, koska säätiötoiminnan luonne ja tarkoitus poikkeavat osakeyhtiöistä. Säätiö ei ole liiketoimintayksikkö eikä säätiöiden tarkoitus ole taloudellisen voiton tuottaminen. Osakeyhtiölain mallin mukainen sääntely on yllimitoitettu. Koska säätiötoiminta poikkeaa kaupallisesta toiminnasta, säätiöiden erityislaatu pitää säilyttää myös lainsäädännössä. Säätiöt ovat keskenään hyvin erilaisia tarkoitustensa, toimintatapojensa, varallisuutensa ja historian suhteen. Laaja lausuntokierros antaa jatkovalmisteluun lain vaikutuspiiriin kuuluvien näkemyksiä, jotka edesauttavat säätiötoimintaa tehostavan, mutta säätiöiden yksilöllisyyden säilyttävän lopputuloksen saavuttamista. *Erkon säätiö* katsoo, että olettama sääntöihin perustuva sääntely ei selvennä eikä lisää informaatiota, se ei myöskään anna lisäarvoa hyvän hallintotavan vaatimuksille. Koska voimassa oleva sääntökäytäntömalli ei ole myöskään käytännössä

osoittautunut ongelmalliseksi, työryhmän vähemmistön kanta on perusteltu. Säätiön toimielimistä, hallituksen jäsenten määrästä, valinnasta ja toimikaudesta, päätöksenteosta säätiön toimielimissä tulisi määrätä säätiön säännöissä.

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että ehdotettu laki on pitkä ja sen monet säännökset ovat varsin yksityiskohtaisia. Näin pitkälle yksityiskohtiin menevä sääntely lain tasolla ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. *Kymin Oy:n säätiön* mukaan jatkovalmistelussa pitää pyrkiä siihen, että säännökset olisivat mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä. Useiden muiden lakien säännöksiin viittaaminen vaikeuttaa tulkintaa säätiöille, joiden hallinnossa ei ole juristeja, toisaalta viitattujen kohtien ottaminen lakiin pidentäisi lakia entisestään.

Teatteriyhdistys ja Kansallisopperan säätiö eivät pidä yleisesti ottaen yksityiskohtaista sääntelyä tarkoituksenmukaisena. Hallintoa ja edustamista koskeva ehdotus on liian yksityiskohtaista sääntelyä verrattuna osakeyhtiölakiin. Nämä jäävät nykyisin säätiöiden hyvän hallintotavan mukaisten sisäisten normien ja niiden kehittämisen varaan. Lain täydentäminen tältä osin on perusteltua. Lakiehdotus siirtymäsäännöksineen on nykyistä merkittävästi pitempi ja sen pykälät nykyisiä laajempia ja yksityiskohtaisempia, mikä voi johtaa lain vaikeaselkoisuuteen. Tästä voi aiheutua uusia tulkintaongelmia ja säätiöiden tarve ammattimaisten palveluiden käytölle voi lisääntyä. Jatkovalmistelussa onkin syytä vielä pohtia yksityiskohtaisen sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta.

Arcada –säätiön mukaan lakiehdotusta voitaisiin parantaa lyhentämällä ja selventämällä lakitekstiä, jotta tulkinnalle ei jäisi tilaa. Säätiöiden kannalta ongelmallinen voi olla sellainen kattava olettamasäännöstö, jota sovelletaan automaattisesti jos asiasta ei määrätä säännöissä. Riskinä on, että säätiöille, jotka eivät ole ymmärtäneet määrätä asiasta toisin säännöissä, tulee epämiellyttäviä yllätyksiä. Säätiömuodon ominaispiirteiden tulisi ilmetä selvemmin laista. Säätiö ei ole yhdistys eikä osakeyhtiö vaan yleishyödyllinen yhteisö, jonka tarkoituksena on kattavasti ja jatkuvasti tukea ja edistää sen säännöistä ilmevää yleishyödyllistä toimintaa.

Lakimiesliitto huomauttaa, että mietinnössä oleva ehdotus on varsin yksityiskohtainen ja pitkä. *Lakimiesliitto* esittää siksi harkittavaksi, että lakiesityksessä joltain kohdin luovutaisiin tästä. Tämä on omiaan lisäämään lain luettavuutta. On tärkeätä, että säätiöiden toimintaa voidaan jatkossakin hoitaa omilla riittävän yksityiskohtaisilla säännöillä. *Hallitusammattilaisten* mukaan lakiehdotus on laaja ja yksityiskohtainen, eikä siksi ole esimerkiksi yksittäisen hallituksen jäsenen kannalta helppokäyttöinen. *SY* kysyy, vaatii-ko säätiöiden toiminnan sääntely todella 50 sivua pykälää sisältävän lain kun tähän asti on tultu toimeen vain noin 30 pykälää käsittävällä säätiölailla.

VM katsoo, että säätiön hallintomallia koskevat ja muut lain sallimat valinnat tulisi kirjata säätiön sääntöihin. Säätiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja valvonnan kannalta ei ole riittävää, että lakiin otetaan olettamasäännöt, joita ei säännöissä tarvitse toistaa. Jos tämä sallittaisiin, säätiön hallinnosta tietoa haluavan olisi tarkistettava asia sekä laista että säännöistä. Ottaen huomioon se, että säätiöitä perustetaan hyvin erilaisten tahojen toimesta ja erilaisiin tarkoituksiin, sääntöjen sisältövaatimusten höllentäminen lisäisi myös riskiä, ettei säätiön perustaja välttämättä tule harkinneeksi riittävästi, millaista säätiötä hän on perustamassa.

Professori Halila kiinnittää erityisesti huomiota suureen säännösmäärään. *Halila* huomauttaa, että uudessa lakiehdotuksessa on peräti 160 pykälää, vaikka nykyisessä säätiölaissa ei ole sellaisia kohtia, jotka olisi välttämätöntä korvata yksityiskohtaisemmillä säännöksillä, vaikka painetta tähän toki onkin. Pienempi säännösmäärä olisi varmasti ollut riittävä. Jos säätiölaki säädettäisiin ehdotetun mukaisena, laista tulisi niin pitkä, yksityiskohtainen ja vaikeaselkoinen, että vain hyvin harva tuntisi sen kunnolla. Merkittävässä osassa säätiöitä lakia ei osattaisi soveltaa asianmukaisesti, mistä aiheutuisi epävarmuustekijöitä. Suuri osa säätiöistä saattaisi jatkaa toimintaansa pääasiassa entisin menoin välittämättä siitä, mitä vaikeaselkoisessa laissa säädetään. Lakiehdotus tulisi käydä kohta kohdalta lävitse ja harkita ennakkoluulottomasti onko sääntely tarpeen. Jos ei ole, lakiehdotusta tulisi keventää radikaalisti. Vertailukohtana ei tulisi pitää nykyistä osakeyhtiölakia vaan mahdollista mallia voitaisiin katsoa yhä muun muassa nykyisestä säätiölaista ja yhdistyslaista.

Professori Halila katsoo, että laissa ei tulisi säätää esimerkiksi siitä, että hallituksen kokospöytäkirjat on numeroitava, miten kokouksesta on ilmoitettava varajäsenelle, miten hallituksen jäsen voi erota tehtävästään tai miten hallitusta täydennetään. *Halila* huomauttaa, että tällaisista asioista ei ole säädetty yhdistyslaissakaan, vaikka päätöksentekotilanteet ovat yhdistystoiminnassa tavallisesti pulmallisempia kuin säätiöissä. Ongelmia aiheuttaa myös säätiön sisäisen hallinnon sääntelyyn se, että mallina käytetty osakeyhtiö on liiketoimintayksikkö, mutta säätiön ei sitä tulisi olla

Professori Halila katsoo lisäksi, että itsesääntelymääräykset eivät poista lainuudistuksen tarvetta, mutta useissa kohdin olisi voitu tyytyä siihen, että Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan itsesääntelymääräykset voisivat korvata lainsäädännökset. Selkein kohdealue, josta voitaisiin lakiehdotusta keventää, on säätiöiden sisäinen hallinto.

Professori Halila kiinnittää huomiota siihen, että osakeyhtiölain mallista on otettu lakiehdotukseen myös oletettomien sääntöjen laaja käyttö. Keskeisistä säätiöoikeuden periaatteista ei kuitenkaan tulisi voida poiketa säännöissäkään, ja säännöissä tulisi määrätä keskeisistä säätiön piirteistä. Näitä vaatimuksia lakiehdotus ei täytä. Laki tulisi käydä tarkoin lävitse, jotta tiedettäisiin, mihin säätiö sitoutuu, jos oletettomien sääntöjä ei muuteta. Myös oletettomien sääntöistä poikkeaminen kunkin säätiön tarpeita vastaavalla tavalla vaatisi huolellista työtä ja kokemusta säätiötoiminnasta.

Professori Halila katsoo, että oletettomien sääntöjen laaja käyttö ei helpottaisi säätiön sääntöjen laatimista vaan luultavasti vaikeuttaisi sitä. Vielä on huomattava se, että sääntöjen muuttaminen ei ole säätiöissä aina rutiiniasia. Määräenemmistövaatimukset voivat olla korkeita. Jos oletettomien sääntö on säätiön nykyisen oikeustilan tai käytännön vastainen, niin kuin se lakiehdotuksen mukaan olisi esimerkiksi niinkin tärkeässä asiassa kuin liiketoiminnan hyväksyttävyydessä, voi olla, ettei käytännön säilyttäminen onnistu vaikean sääntömuutosprosessin vuoksi. *Professori Halila* kiinnittää huomiota myös siihen, että oletettomien sääntöjen ulottuminen moniin tähän asti sääntelemättömiin kysymyksiin on työryhmän liberaalin sääntelytavoitteen vastaista. Säätiöt joutuvat suojautumaan sääntömuutoksilla lainsäätäjän asettamasta kehikosta, mikäli haluavat jatkaa toimintaansa entiseen tapaan.

Professori Halila toteaa olettamasaäntöjen sisällön herättävän useita kysymyksiä ja olevan omiaan aiheuttamaan sellaisia ongelmia joita ei ole tähän asti ollut. *Professori Halila* esittää esimerkiksi sinänsä toissijaisen mutta ehdotuksen myötä usein esiin tulevan kysymyksen hallituksen varajäsenistä. Nykyisen säätiölain 9 §:n 1 momentin mukaan säätiön hallitukseen voidaan valita varajäseniä, jos säännöissä niin määrätään. Tästä ei ole tullut käytännön ongelmia. Yleensä säännöt eivät sisällä niistä määräyksiä. Säätiölakiehdotuksen mukaan puolestaan säätiön hallitukseen voidaan valita yksi tai useampi varajäsen, jollei säännöissä määrätä toisin. Perusteluissa on vahvistettu se tulkinta, joka ilmenee tekstistäkin: säännöissä voidaan sulkea varajäsenet pois. Tällöin esimerkiksi kun Suomen Kulttuurirahaston hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäseniä, tulisi nykyisten sääntöjen mukaan aina erikseen ratkaista se, valitaanko myös varajäseniä. Kulttuurirahaston hallituksessa ei ole nykyisin varajäseniä niin kuin ei ole useimmissa muissakaan säätiöiden hallituksissa. Tämä olisi omiaan aiheuttamaan tarpeetonta spekulatiota. Kaiken kaikkiaan olisi parempi, jos laissa ei olisi lainkaan säännöksiä hallituksen varajäsenistä.

Osakeyhtiölain käyttämistä säätiölain mallina ongelmallisena pitävät. *Kulttuurirahasto* katsoo, että kokonaisuutena arvioiden lakiehdotuksen suurin heikkous on siinä, että se on laadittu noudattaen tosiasiaassa voimassa olevaa osakeyhtiölakia. Tämä on jo lähtökohdiltaan ongelmallista, koska säätiöltä, toisin kuin osakeyhtiöltä, puuttuu kokonaan omistaja. Omistajattomuus tekee säätiöstä ainutlaatuisen, mutta nyt lakiehdotuksessa tämä ajatus hämärtyy. Katsomme, että ehdotukseen sisältyvä perustajan mahdollisuus pidättää itsellään erityisiä oikeuksia muuttaa säätiön nykyistä luonnetta liikaa. Säätiö pitäisi edelleen pitää omistajattomana, jolloin vastuu päätöksistä on säätiön hallituksella, jonka ainoat intressit ovat säätiön tarkoituksen toteuttaminen ja säätiön etu. Säätiön ei voi erota muista yhteisöistä vain sillä, että siltä on kielletty taloudellisten etujen myöntäminen itselle tai lähipiirille. Omistajattomuuden tulisi ilmetä laista muutoinkin.

Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi kiinnittävät huomiota siihen, että vaikka yksi työryhmän toimeksiannon lähtökohdista oli nykyisen yhtiölainsäädännön huomioon ottaminen, ehdotuksessa on tarpeettoman suuressa määrin seurattu osakeyhtiöoikeudellista sääntelyä, sillä seurauksella, että sääntelytavan ja säännösten sisällön mallina on käytetty tarpeettoman suuressa määrin osakeyhtiöoikeudellista sääntelyä. Säätiö ja osakeyhtiö eroavat periaatteiltaan toisistaan. Säätiön ominaispiirteiden pitäisi ilmetä selvemmin laista. Säätiö on omaisuus, joka on luovutettu tiettyyn aatteelliseen tai hyödylliseen tarkoitukseen ja säätiöllä ei ole omistajia. Omaisuutta on hallinnoitava yleiseksi hyödyksi, eikä tietyn rajoitetun piirin omaksi hyödyksi. Lakiehdotuksen perusteluista voisi käydä ilmi se säätiön ominaispiirre, että tällainen säätiö/omaisuusmassa ilmentää kansalaisyhteiskunnan aatteellisia ja hyödyllisiä pyrkimyksiä.

Thuringin säätiö kiinnittää huomiota siihen, että säätiölakiehdotus vastaa pitkälti osakeyhtiölain sääntelytapaa. Vaikka tämä lähestymistapa voi näyttää perustellulta lainvalmistellun ja lainsäädännön systematiikan kannalta, se ei ota riittävässä määrin huomioon sitä, että säätiö ja osakeyhtiö eroavat periaatteiltaan monilta osin toisistaan. Säätiön pääoma on luovutettu tiettyyn aatteelliseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen. Lisäksi säätiöllä ei ole omistajia. Kytkenästä muuhun yhtiölainsäädäntöön seuraa, että ehdotuksessa on lain tasolla paljon sellaista yksityiskohtaista sääntelyä, joka mahdollisesti

olisi tarkoituksenmukaisempaa jättää säätiön sääntöjen tasolle. Tämän vuoksi lausunnonantaja yhtyy muiden säätiötoimijoiden esiin tuomaan kantaan, jonka mukaan voitaisiin harkita niiden asioiden määrää, joista lain mukaan on määrättävä jokaisen säätiön säännöissä.

KHT:n mielestä säätiölakia uudistettaessa säätiötä on osin liikaa rinnastettu osakeyhtiöön ja säätiölakiin on sisällytetty tarpeettoman paljon säännöksiä osakeyhtiölaista. Mielestämme OYL-säännöstö ei sellaisenaan sovi säätiöille tai tilanteet, joissa OYL-säännöstö soveltuisi, ovat äärimmäisen harvinaisia tai poikkeuksellisia säätiöissä. Osakeyhtiölaki sääntelee pääsääntöisesti voittoa tavoittelevia liiketoimintaa harjoittavia yrityksiä ja säätiölaki puolestaan säätiöitä, joiden on tarkoitus olla hyödyllisiä. KHT katsoo valitun sääntelytavan muuttavan säätiön luonnetta tavalla, jota se ei pidä tarkoituksenmukaisena tai tavoiteltavana. Valittu sääntelytapa kasvattaa lisäksi merkittävässä määrin uusien säännösten lukumäärää säätiölaissa ja tekee uudesta laista monelta osin turhan raskaan ja hankalan soveltaa. Mietinnössä ehdotetaan mielestämme osin liian yksityiskohtaista ja laajaa sääntelyä, jota tulisi karsia.

Professori Halila katsoo, että säätiölakityöryhmän valmisteleman lakiehdotuksen vahvoja puolia on systematiikka. Nykyiseen lakiin verrattuna asiat löytyvät helpommin omista yhteyksistään. Eri asia on, että säännöstulvan vuoksi oikeustilan selvittäminen vaikeutuisi, jos uudistus toteutuisi tässä muodossa. Lakiehdotuksessa on käyty asianmukaisesti ja kiinnostavastikin lävitse nykyistä säätiötoimintaa ja lainsäädäntöä. Kohta kohdalta on niin ikään perusteltu muutosehdotuksia. Mietintö on kuitenkin sillä tavoin teknokraattinen, että lakiehdotuksen suuren linjan vaikutuksia ei ole käyty seikkaperäisesti arvioimaan. Lakiehdotus muuttaisi toteutuessaan suomalaista säätiökuvaa ja käsitystä siitä, millainen säätiötoiminta meillä on. Säätiön luonne oikeushenkilötyyppinä muuttuisi, ja se voisi vaikuttaa merkittävästikin suhtautumiseen säätiöihin ja säätiötoimintaan, onpa kysymys yleisöstä, verottajasta, säätiötoiminnan tukijoista ja yrityssektorista.

Professori Halila kiinnittää huomiota siihen, että osakeyhtiöoikeudellisessa tutkimuksessa on katsottu, että osakeyhtiölakiin kirjatut periaatteet eivät ole uusia. Säätiölakiehdotuksessa sellaisia sen sijaan on. Tähän ei toki olekaan estettä. Pienetkin vivahteet voivat kuitenkin olla tässä tilanteessa merkityksellisiä. Nykyisen säätiölain mukaan säätiön tarkoituksen on oltava hyödyllinen. Tämähän on aivan keskeinen säätiölain kohta. Ilmaisuuksien selkeys, vaikka keskustelua onkin syytä käydä siitä, mikä on hyödyllisen ja hyödyttömän tarkoituksen ero. Kyseessä on kuitenkin säätiöideologinen lähtökohta.

Professori Halila muistuttaa, että säätiötoiminnan peruskysymyksissäkin esitetään siirtymistä osakeyhtiöoikeudellista liiketoimintamallia kohden. Osakeyhtiölain sijaan, vertailu säätiöiden ja yhdistysten välillä olisi voinut olla useissa kohden tarkoituksenmukaisempi pääasiassa kahdesta syystä: säätiöt ja yhdistykset ovat toisilleen likeisiä siviilioikeudellisina oikeushenkilöinä, ja niitä koskevien lakien sääntelytiheys on paljon lähempänä toisinaan kuin säätiölain ja nykyisen yhtiöoikeudellisen lainsäädännön.

Lisää tahdonvaltaista sääntelyä pakottavien määräysten ja olettamasaännösten sijasta. *Teatteriyhdistyksen ja Kansallisoopperan säätiön* mukaan tahdonvaltaisen sääntelyn osuutta tulisi lisätä laissa pakottavien määräysten sijasta. Säätiöiden tulee jatkosakin voida joustavasti määrätä omissa säännöissään ja muissa sisäisissä normeissaan toimintansa ja hallintonsa järjestämisestä, eikä vain lain olettamasaännöksiin perustuen. Lain tulee edistää säätiöiden hyvää hallintotapaa ja kannustaa yleisluontoisten lainsäännösten puitteissa säätiöitä kehittämään omia sääntöjään ja hallinnointiperiaatteitaan hallintorakenteessa ja toiminnan järjestämisessä, mikä tarkoittaa käytännössä joustavia normeja.

Kaikki säännösratkaisut perusteltava ensisijassa säätiöiden tarpeilla. *Hallitusammattilaiset* huomauttaa, että Lakiehdotuksen hallintoa koskeva 3 luku vastaa monelta osin läheisesti voimassa olevan osakeyhtiölain ja eduskunnan käsiteltävänä olevan osuuskuntalain vastaavia säännöksiä (esimerkiksi säännökset kokouksista, pöytäkirjasta, tehtävien siirtämisestä ja edustamisesta). Tämä on lakia soveltavien kannalta pedagogisesti hyödyllistä, mutta kaikki säännösratkaisut tulisi voida perustella ensisijassa säätiöiden tarpeilla, ei pelkästään vastaavan sääntelyn olemassaololla muissa toimintamuodoissa.

Lainsäädännön suhde itsesääntelyyn. *Hallitusammattilaiset ry:n* mielestä mietinnössä ja lakiehdotuksessa, ainakin sen perusteluissa, olisi ollut syytä ottaa esiin hyvän hallinnon keskeisiksi edellytyksiksi muissa toimintamuodoissa katsotut henkilökohtaiset ominaisuudet, joista osaaminen ja riippumattomuus ovat keskeisimpiä. Lähteenä näissä kysymyksissä voisi toimia alan itsesääntely (Suomen listayhtiöiden Hallinnointikoodi Corporate Governance 2010). Samoja asioita on säätiöiden kannalta tarkasteltu esimerkiksi Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:n 2010 julkaisemassa Säätiön hyvä hallinto -ohjeessa. Hallitusammattilaiset ry:n mielestä säätiölain uudistamisessa tulisi lisätä, korostaa ja tukea tämän tyyppistä ainesta. Viimeisten vuosikymmenten hallitustyöskentelyssä on saatu paljon hyviä kokemuksia valiokuntatyöskentelystä, kun se toteutetaan harkitusti ja jäsenillä on riittävä ammattitaito. Esimerkiksi tarkastusvaliokuntien toiminta on monella tavalla tehostanut ja syventänyt hallitustyöskentelyä, esimerkiksi yhteistyötä tilintarkastajien kanssa. Hallitusammattilaiset uskoo, että tämän suuntaista kehitystä voitaisiin saavuttaa säätiöissäkin itsesääntelyn avulla.

VM kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että ehdotuksesta puuttuu viittaus hyvään hallintotapaan. Kyseisen yleissäännöksen lisääminen edistäisi mahdollisen itsesääntelyn kehittymistä ja helpottaisi valvontaviranomaisen valvontatyötä. Vastaava hyvää tapaa koskeva viittaus on esim. rahoituspalvelualan sektorilaeissa, joissa myös on kyse ”toisen lukuun” tapahtuvasta varallisuuden hallinnoimisesta. Säännös liittyy ehdotettavan lain valvonta- ja seuraamusjärjestelmään, joten säännös tulee valmistella yhteydessä niihin.

Kieliasun kritiikki. *Professori Halila* huomauttaa, että muutamassa kohdassa ehdotusta sanat säätiö ja yhtiö ovat saattaneet mennä sekaisin tai on käytetty oikeuskielessä torjuttuja svetisismejä. *Kulttuurirahasto, Kymin Oy:n säätiö, TEM ja Professori Halila* huomauttavat, lukuisissa lakiehdotuksen kohdissa on käytetty termiä ”ihminen” tarkoittamassa lainsäädännössä perinteisesti käytettyä ilmaisua ”luonnollinen henkilö”. *Kymin Oy:n säätiö ja Kulttuurirahasto* katsovat, että lakiehdotuksessa tulisi käyttää termiä ”luonnollinen henkilö”

3 Säännöskohtaiset kommentit

1 LUKU. SÄÄTIÖN TOIMINNAN KESKEISET PERIAATTEET JA LAIN SOVELTAMINEN

Yhteenveto

Säätiön tarkoituksen määrittelyyn suuri osa lausunnonantaneista otti kantaa. **Toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiöt selvemmin kattava sääntely** sai kannatusta (*Lasten Päivän Säätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö Espoon kaupunginteatterisäätiö, Kössi-Säätiö, Kuntaliitto, RAY, VM ja OKM*). Osa lausunnonantajista kannattaa nimenomaisesti sitä, että säätiön perustamista ei sidota hyödyllisyyteen (*Lasten Päivän Säätiö*) tai että säätiön toiminnan yleishyödyllisyyden arviointi perustuu jatkossakin verolainsäädäntöön (VH) ja toimintaa koskevaan erityislainsäädäntöön

”Tarkoituksen hyödyllisyys” -vaatimuksen uutta muotoilua vastustavat ja toista sanamuotoa ehdottavat lausunnonantajat (*SRNK ym. Kulttuurirahasto, Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Thuringin säätiö, Metsämiesten säätiö, Åbo Akademi, A-klinikkasäätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö ja KHT*) katsoivat säätiöiden erityispiirteiden ja aatteellisen aseman hämärtyvän ja yleishyödyllisen aseman vaarantuvan. SRNK ym. mukaan on tärkeätä korostaa säätiöiden aatteellisuutta, joka vahvistaa säätiöiden omaleimaisuutta. SRNK ym. ehdottavat säätiön tarkoituksen määrittämistä uudessa laissa seuraavasti: ”Säätiön tarkoituksena on tukea tai harjoittaa säännöissä määriteltäviä hyödyllistä toimintaa. - - -” Vastaavan suuntaista määritelmää ehdottavat myös *Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi*.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että uudessa laissa pitäisi tarkemmin määrittellä se, miten tarkoituksen välillinen edistäminen sallitaan säätiöille (*Valtakunnansyyttäjä*).

Säätiön peruspääomaa koskevaa ehdotusta kannatti nimenomaisesti kolme viranomaista (*SM, ARA ja VH*) ja VTV pitää vähimmäispääomavaatimusta tehottomana keino velkojiensuojan kannalta.

Toisaalta kiinteän peruspääomavaatimuksen säilyttämistä kannatti suurin osa pääomavaatimuksesta lausuneista säätiöistä, tilintarkastajat sekä säätiöiden palveluita ostavat tai niiden palveluita muuten rahoittavat viranomaiset, PRH ja tutkijat (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Thuringin säätiö, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Sairaanhoidtajien säätiö, Åbo Akademi, Aalto-korkeakoulusäätiö, Sillanpään säätiö, Rinnekoti-Säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö,*

Takuu -säätiö, HTM, KHT, VM, TEM, Kuntaliitto, PRH sekä Professori Vahtera ja Professori Halila). Lausunnonantajien arviot tarvittavan vähimmäispääoman määrästä vaihtelivat pääosin voimassa olevan lain mukaisen 25 000 euron ja 50 000 euron välillä, ainostaan PRH:n ehdottaessa korkeampaa 150 000 euron pääomavaatimusta. Osa kiinteästä pääomavaatimuksesta luopumista vastustaneista lausunnonantajista (*Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Rinnekoti-Säätiö sekä HTM*) ehdotti, että kiinteän pääomavaatimuksen lisäksi vaadittaisiin työryhmän ehdotuksen mukaista selvitystä ensimmäisen 3 vuoden rahoituksesta. Kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä perusteltiin säätiöiden toiminnan turvaamisella ja liian pienellä pääomalla perustettujen säätiöiden syntymisen estämisellä. Kolmen vuoden ajanjakson katsottiin olevan myös liian pitkä tarkan toimintasuunnitelman tekemiseen peruspääoman ja muun rahoituksen tarpeen arvioimiseksi (*KHT, HTM ja TEM*).

Ehdotusta johdon yleisten tehtävien sääntelyksi kannatti suuri osa säätiöistä, niitä edustavista ja niille palveluita tarjoavista tahoista ja osa viranomaisista joko sellaisenaan (*Lasten päivän säätiö, Hallitusammattilaiset, VH ja KHT*) tai siten täydennettynä, että johdon tulee edistää säätiön tarkoituksen toteutumisen lisäksi säätiön etua (*SRNK ym, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Kulttuurirahasto, Kymin Oy:n säätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisopperan säätiö*).

Ehdotettua sijoitustoiminnan sääntelyä kannatti nimenomaisesti yleisellä tasolla osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja Kuntaliitto (*Sairaanhoitajien säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö, Takuu-säätiö, Kössi-säätiö ja Kuntaliitto*). Toisaalta osa lausunnonantajista katsoi sijoitustoiminnan suunnitelmallisuuden kuuluvan johdon yleisen huolellisuusvelvoitteen alaan ja näin vaatimusta sijoitussuunnitelman laatimisesta pidettiin tarpeettomana (*Teatteriyhdistys, Kansallisopperan säätiö, Sillanpään säätiö, KHT ja Professori Vahtera*). Erityisesti huomiota kiinnitettiin myös varainhoidon, sijoitustoiminnan ja liiketoiminnan käsitteiden erillään pitämiseen (*SRNK ym., Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Thuringin säätiö, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Otto Malmin lahjoitusrahasto, Kansan Sivistysrahasto, Kansallisopperan säätiö, Teatteriyhdistys ja Lakimiesliitto*).

Ehdotettua liiketoiminnan sääntelyä kannattaneet lausunnonantajat (*SOSTE, Sairaanhoitajien säätiö, Diakonissalaitos, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö, Takuu -säätiö, Kössi-säätiö, Hallitusammattilaiset, Kuntaliitto, STM ja Professori Vahtera*) katsoivat, että uudistus selkeyttää vallitsevaa oikeustilaa sekä tuo toivottua toiminnanvapautta samalla helpottaen erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaa.

Toisaalta huomattava suuri osa lausunnonantajista katsoi, että ehdotetun kaltainen liiketoiminnan vapauttaminen ei ole tarpeen ja oli sitä mieltä, että tarkoituksen toteuttamiseen liittymätön liiketoiminta tulisi yhtiöittää (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, Aaltokorkeakoulusäätiö, A-klinikkasäätiö, Sininauhaliitto, Teatteriyhdistys, Kansallisopperan säätiö, VALO ry, TEM ja VH*). Lisäksi osa lausunnonantajista totesi, että liiketoiminnan täysi vapauttaminen ei ole tarkoituksenmukaista, mutta ei ottanut tarkemmin kantaa siihen, miten liiketoiminta tulisi järjestää (*Kansallisopperan säätiö, SY, SAK,*

AKAVA, Professori Halila). Säätiölle sallitun liiketoiminnan rajoittamista perusteltiin mm. säätiövarallisuuden altistumisella liiketoiminnan riskeille (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, SAK, AKAVA ja Professori Halila*), kilpailuneutraliteetin vaarantumisella (*HTM, SY, TEM*) sekä säätiöiden erityisluonteen katoamisella ja säätiön muuttumisella liiketoimintayksiköksi.

Ehdotettua lähipiirisääntelyä pidettiin pääosin kannatettavana (*Sairaanhoitajien säätiö, SOSTE, Diakonissalaitos, Lasten Päivän Säätiö, Rinnekoti-Säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, SAK ja AKAVA*). Sääntelyn katsottiin parantavan avoimuutta ja lisäävän luottamusta säätiöiden toimintaan. Osa lausunnonantajista puolestaan piti ehdotettua lähipiirisääntelyä ainakin osin epäselvänä, ja ehdotti selvennyksiä ja parannuksia sääntelyyn (*SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Arcada-säätiö, Lasten Päivän Säätiö, KHT, VH ja VTV*). Nämä lausunnonantajat toivovat lähipiirimääritelmän yksinkertaistamista ja yhdenmukaistamista säätiölain sisällä (vrt. lähipiiritoimia koskeva toimintakertomusta koskeva 5:2 §:n säännös) ja suhteessa kirjanpitolakiin sekä selventämistä erityisesti siinä tapauksessa, joissa säätiön perustajana on yleishyödyllinen yhdistys tai säätiö (Lasten Päivän Säätiö).

Tämän lisäksi eräät lausunnonantajat ehdottivat lähipiirirekisterin ylläpitämistä (*Aalto-korkeakoulusäätiö, Sillanpään säätiö, KHT ja Hallitusammattilaiset*) säätiövalvonnan ja lain noudattamisen helpottamiseksi

1 §

Soveltamisala

Kuntaliitto pitää ehdotettua säännöstä lain soveltamisalasta perusteltuna.

2 §

Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu

Yhteenveto

Ehdotuksen mukaisten säätiön tunnusmerkkien ja määritelmien lisäämistä säätiölakiin nimenomaisesti kannatti osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, järjestöistä ja viranomaisista (*Sairaanhoitajien säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Kössi-säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Teatteriyhdistys, RAY, Kuntaliitto, VH, VM ja OKM*) kannatti. *Sairaanhoitajien säätiö ja Kössi-säätiö* kannattivat erityisesti sitä, ettei säätiön tarkoituksena voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen lähipiirille. Lisäksi ehdotusta kannattaneista lausunnonantajista *Lasten Päivän Säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö ja VH* esittivät muutosehdotuksia säännöksen parantamiseksi.

Lasten Päivän Säätiö huomautti, että vaikka säätiön perustamista ei ole tarvetta sitoa hyödyllisyyteen, on ehdotus nykymuodossaan epäselvä ja tulkinnanvarainen, eikä Lasten Päivän Säätiö pidä sitä kannatettavana. Lasten Päivän Säätiön mukaan ehdotus voi estää säätiötä maksamasta esimerkiksi avustuksia perustajana olleelle yhdistykselle tai säätiölle, jonka tehtävänä on hyödyn tuottaminen muulle kuin lähipiiriin kuuluvalla.

Säätiön tarkoituksen sitomista aatteellisuuteen tai hyödyllisyyteen pitää erityisen tärkeänä suurin osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä ja niitä edustavista tahoista sekä osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä pitää tärkeänä (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Thuringin säätiö, Metsämiesten säätiö, Åbo Akademi, A-klinikkasäätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö ja KHT*). Nämä lausunnonantajat tekivät useita ehdotuksia sääntelyn parantamiseksi ja toivoivat selvempää ja yksiselitteisempää sääntelyä erityisesti säätiön tarkoitukseen, varojen käyttöön, liiketoimintaan ja erityisen taloudellisen edun määrittelmään liittyen. SRNK ym. ehdottavat säätiön tarkoituksen määrittämistä uudessa laissa seuraavasti: ”Säätiön tarkoituksena on tukea tai harjoittaa säännöissä määriteltäviä hyödyllisiä toimintaa. - - ” Vastaavan suuntaista määrittelmää ehdottavat myös *Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi*.

Ehdotetun sääntelyn katsottiin myös olevan liian tulkinnanvaraista ja jättävän tilaa erilaisille tulkinnoille esimerkiksi liiketoiminnan harjoittamisen ja tarkoituksen toteuttamisen eroista. Lisäksi suuri osa apurahasäätiöistä ja *SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Kymmin Oy säätiö, Palkansaajasäätiö, Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö ja VTV* totesivat, että lähipiirisääntösten soveltamisessa keskeinen **erityinen taloudellinen etu tulisi määritellä lainsäädännössä paremmin**.

Lausunnot

Toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiöt selvemmin kattavat säätiön tunnusmerkit ja määritelmät saivat kannatusta. *Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö ja YM* kannattavat säätiön tunnusmerkkien selventämistä säätiölaissa siten, että ne kattavat nykyistä paremmin myös toiminnalliset ja jatkuvarahoitteiset säätiöt. *Sairaanhoidtajien säätiö ja Kössi-säätiö* pitää erityisen hyvänä sitä, että säätiön tarkoituksena ei voi olla taloudellisen edun tuottaminen säätiön lähipiirille. *Kuntaliitto* pitää säätiön toiminnan tarkoituksen määrittelyä asianmukaisena, koska se joustavasti mahdollistaa säätiön perustamisen perustajan hyödyllisenä pitämään tarkoitukseen. *RAY* pitää erittäin kannatettavana, että säätiön tarkoitus on sidottu hyödyllisyyden käsitteeseen, ja että tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen *Espoon kaupunginteatterin säätiö* kannattaa työryhmän ehdotusta, jossa säätiön tunnusmerkkejä säätiölaissa selvennetään. Tämä on tarpeellista ja kannatettavaa. *VM:llä* ei ole huomautettavaa ehdotetun säännöksen peruslähtökohtiin.

Toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiö tulisi mainita suoraan laissa. *Teatteriyhdistys* katsoo, että toimintasäätiöt tulisi mainita laissa *expressis verbis*. Ne poikkeavat niin paljon omaisuussäätiöiden toiminnasta, että veroviranomaiset ja muut viranomaiset sotkevat niitä käytännössä jatkuvasti. Toiminnalle avataan kyllä uusia ulottuvuuksia ”tytäryhtiöineen” mutta se ei ole ihan sama asia kuin että laissa mainittaisiin

toimintasäätiöt selkokielellä. Yleishyödyllisten toimintasäätiöiden asemaa markkinoiden ulkopuolella tulee nimenomaan vahvistaa ja siitäkin syystä ne on mainittava erikseen laissa.

Perustamisen sitominen hyödyllisyyteen ei ole tarpeellista, mutta ehdotusta on tarkistettava välillisen edun tuottamisen ja lähipiirin määrittelyn suhteen. *Lasten Päivän Säätiö* toteaa, että säätiön perustamisen sitominen hyödyllisyys-käsitteeseen on ollut aikaisemmin ongelmallista hyödyllisyys-käsitteen määrittelemisen laaja-alaisuuden ja tulkinnanvaraisuuden sekä epäselvyyden vuoksi. Riittävänä on pidettävä sitä, että säätiön toiminta on lainmukaista. Tarpeellista on edelleen se, että säännöksessä täsmennetään säätiön olevan erillinen oikeushenkilö, joka tuottaa hyötyä säännöistä ilmenevään perustajan määrittämään tarkoitukseen ja jossa nimenomaisesti kielletään erikseen, ettei säätiön tarkoituksena voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen lähipiiriin kuuluvalla. Säännöstä siltä osin, onko kyse suoraan tai välillisesti tapahtuvasta epäoikeutetun edun tuottamisesta lähipiiriin kuuluvalla, tulisi tarkoituksenmukaisella tavalla täsmentää, että laki ei estäisi perustajia saamaan taloudellista tukea tarkoitukseen, joka on hyödyllinen ja joka on säännöissä todettu.

Muistiossa on todettu, että lähipiiriin kuuluvana ei pidetä yhteisöä, jonka jäsenillä ei ole oikeutta yhteisöä varoihin lain perusteella. Käytännössä tämä rajaa pois säätiöt ja yhdistykset kokonaan, kuten tuleekin. Lähipiiriksi määritelty taho on ensisijaisesti luonnollinen henkilö tai yhteisö, joka jakaa tai voi jakaa tulojaan yksityishenkilöille. Lähipiiriksi on määritelty mm. säätiössä määräysvaltaa käyttävä yhteisö, jonka omistajat tai jäsenet ainakin välillisesti hyötyisivät säätiön yhteisölle antamasta vastikkeettomasta taloudellisesta edusta. Ehdotus on nykymuodossaan epäselvä ja tulkinnanvarainen ja Lasten Päivän Säätiö ei voi sitä kannattaa. Ehdotus voi estää sen, että säätiö maksaa esimerkiksi avustuksia perustajana olleelle yhdistykselle tai säätiölle, jonka tehtävänä on hyödyn tuottaminen muulle kuin lähipiiriin kuuluvalla.

Valtakunnansyyttäjä katsoo, että olennaisinta säätiöiden toiminnassa on toimiminen säätiön tarkoitusta vastaavalla tavalla. Säännöissä määritelty tarkoitus ja sen toteuttamistavat määräävät säätiön johdon toimintakentän ja harkintavallan rajat. Kun säätiöiden toiminnassa aiheutuu ongelmia, kysymys on yleensä siitä, että säännöissä määrätyn tarkoituksen rinnalle, tai sen sijaan, on otettu vieraita tarkoituksia. Kysymys voi olla säätiön johdon tai lähipiiriin suosimisesta tai toiminnan suuntaamisesta muilla tavoin tarkoitukseen, jota säännöt eivät tunne.

Valtakunnansyyttäjä kiinnittää huomiota viimeaikaisiin vaalirahaoikeudenkäynteihin, joissa Helsingin käräjäoikeus kolmen tuomarin kokoonpanossa totesi, että säätiön tarkoitus on säätiössä vallitseva vieras tahto, joka säätiön hallituksen tulee ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon. Hallituksen toimivallan rajat tarkoituksen toteuttamisen osalta, määräytyvät säätiön säännöissä, joiden määräyksiä hallitus on velvollinen säätiölain 10§:n 1 momentin nojalla noudattamaan. Edellä mainittu säädös siis rajaa hallituksen toimintamahdollisuudet sekä säätiön tarkoituksen toteuttamisessa, että säätiön omaisuudenhoidossa eri dispoointitilanteissa.

Valtakunnansyyttäjä huomauttaa, että säätiön tarkoituksen merkitystä johdon toimival-
lan rajaajana on ehdotuksen perusteluissa käsitelty jäljempänä todettavin tavoin piste-
mäisesti – ja melko pinnallisesti – useiden eri pykälien kohdalla. Valtakunnansyyttäjän-
viraston käsityksen mukaan joko 1 luvun 2 §:n tai 4 §:n perusteluissa tulisi kattavasti
selostaa säätiön toiminnan tarkoituksen merkitys johdon toimimisvallan rajaajana. Sen
lisäksi 12 luvun 1 §:n perusteluissa tulisi viitata näihin kohtiin. Ehdotetussa säätiörikok-
sessahan olisi kysymys nimenomaan säätiön varojen käyttämisestä säätiön tarkoituksen
vastaisesti.

Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on ollut, että laki antaisi mahdollisimman hyvät
puitteet rehelliselle säätiötoiminnalle. Ehdotuksessa on väärinkäytöksiä silmällä pitäen
kiinnitetty jonkin verran huomiota oikeussuojajärjestelmän tosiasialliseen tehostami-
seen. Työryhmä ei ole kuitenkaan Valtakunnansyyttäjän näkemyksen mukaan kiinnittä-
nyt riittävästi huomiota säätiöoikeudellisiin peruskysymyksiin, jotka ovat nousseet esille
viimeaikaisissa säätiöihin liittyneissä rikosprosesseissa.

Valtakunnansyyttäjä katsoo, että ehdotetun lainkohdan yksityiskohtaiset perustelut ovat
melko suppeat, vaikka kysymyksessä on yksi lainsäädäntöpaketin tärkeimmistä sään-
nöksistä. Hyödyn tuottamisen ulottuvuuksia olisi syytä perusteluissa avata ja täsmentää.
Säätiöitä koskeneiden rikosoikeudenkäyntien kokemusten valossa olisi aiheellista tuoda
perusteluissa selvästi esille, että säätiö voi laillisesti käyttää varallisuuttaan omaisuu-
denhoitoon ja hallintoon sen lisäksi, että se käyttää varojaan säännöissä määrätyn tar-
koituksensa välittömään toteuttamiseen esimerkiksi apurahoja myöntämällä. Apura-
hasäätiökin voi siis esimerkiksi korjauttaa ja kalustaa sijoitusasuntojaan tai toimistoaan
ilman, että kysymys olisi varainkäytöstä, jota säännöt eivät salli. Vasta, jos hankinnoissa
on tosiasiallisesti kysymys esimerkiksi vaalituen jakamisesta, tulee arvioitavaksi, onko
toiminta tuottanut hyötyä säätiön säännöissä määrättyyn tarkoitukseen vai onko edistet-
ty vierasta tarkoitusta. Ehdotuksen perusteluissa olisi selvyuden vuoksi syytä mainita
perinteinen säätiölle sallitun varainkäytön kolmijako: a) Välitön tarkoituksen toteutta-
minen (yleensä rahanjako tai muu varojen käyttäminen säännöissä määrättyyn tarkoi-
tukseen); b) Omaisuudenhoito, jolla pidetään huolta omaisuusmassasta ja mahdollisesti
myös kartutetaan sitä (esim. talojen kunnossapito, sijoitustoiminta); c) Hallinto (toimis-
to, kirjanpito, hallitus).

Valtakunnansyyttäjä huomauttaa, että ilmaisuna "säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä
määrättyyn tarkoitukseen" näyttäisi mahdollistavan hyvinkin välilliset toimintatavat
hyödyn tuottamiseksi. Väljä sanamuoto saattaisi mahdollistaa esimerkiksi säätiön tar-
koitusperiä edistävän politiikan rahallisen tukemisen, vaikka vaalituen jakamisesta ei
olisi säännöissä muuten mainintaa. Tällaisessa tapauksessa voitaisiin nimittäin väittää,
että tukemalla jotakuta poliitikkoa myöntämällä hänelle vaikkapa suuri apuraha, tuotet-
taisiin välillisesti hyötyä säätiön säännöissä määrättyyn tarkoitukseen.

Valtakunnansyyttäjä katsoo, että pykälän perusteluissa tulisi mainita lainlaatijan näke-
mys siitä, missä määrin säätiön tarkoituksen toteuttamisessa sallitaan välillisuus. Van-
hojen säätiöiden kohdalla tilanteet voivat olla erityisen ongelmallisia, jos säännöissä
olevat maininnat tarkoituksen toteuttamiseen liittyvistä toimintamuodoista ovat ylimal-
kaisia. Perusteluissa olisi myös syytä selvästi todeta, että vain kulloinkin voimassaole-
vien sääntöjen tarkoituserittelyllä on merkitystä ja lisäksi se, ettei säätiön perustajan

ajatuksilla, pohdinnoilla ja luonnosteluilla ole merkitystä, jollei niitä ole voimassaoleviin sääntöihin kirjattu. Siten esimerkiksi säätiön perustajien aatemaailmalla ei ole itsestä merkitystä säätiön tarkoituksen määräytymisen kannalta. Perustajan motiivit voivat kuitenkin olla sääntöjen tulkinnan apuväline, jos säännöt ovat tulkinnanvaraiset ja sääätäjän motiivit ovat jälkikäteen selvitettävissä.

VH:n mukaan ehdotus, jonka mukaan lakiin ei ole tarkoitus ottaa vaatimusta säätiön yleishyödyllisyydestä, on perusteltu, koska yleishyödyllisyyden määritelmää käytetään jo nyt eri sisältöisinä eri yhteyksissä, eikä käsite ole yksiselitteinen. VH katsoo, että ehdotus, jonka mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen säätiön lähipiiriin kuuluvalla, on hyvä. Tämän voidaan katsoa helpottavan joiltain osin verovalvontaa, ja se voi joiltain osin johtaa Verohallinnon ja PRH:n valvontaintressien yhdistymiseen. VH kiinnittää huomiota siihen, että työryhmän ehdotusten mukaan tarkoitus on aiempaa selkeämmin sallia ns. tukisäätiöt ja sukusäätiöt. VH:n näkemyksen mukaan tällaisten toimintamuotojen salliminen voi joiltain osin lisätä verovalvonnan tarvetta, koska verotuksellisesti tukisäätiön tai sukusäätiön voidaan mahdollisesti katsoa toimivan muuksi kuin yleiseksi hyväksi sekä tuottavan taloudellista etua perustajalleen, jolloin säätiöitä ei voida pitää yleishyödyllisenä. Nimenomainen salliminen laissa voi johtaa siihen, että säätiöitä perustetaan aiempaa enemmän tällaisia tarkoituksia varten. VH katsoo, että linjaus, jolla sallitaan käyvin ehdoin tapahtuvat suoritukset lähipiirille, sekä apurahojen jakaminen samoin ehdoin lähipiirille kuin ulkopuolisillekin, on perusteltu ja verotuskäytäntöä tukeva.

VH katsoo, että 1 luvun 2 §:n muotoilu ei vastaa yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitettyä. Pykälässä todetaan, ettei tarkoituksena voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä edun tuottaminen lähipiirille. Perusteluissa kuitenkin esitetään, että säätiö voi toteuttaa tarkoitustaan harjoittamalla liiketoimintaa, mutta sen osittainenkaan tarkoitus ei voi olla lähipiirille edun tuottaminen. VH toteaa, että lain tasolla tulisi selkeästi kieltää taloudellisten etujen antaminen lähipiirille. Se, että asia on mainittu ainoastaan tarkoituuskohdassa, on omiaan hämärtämään rajanvetoa ja luomaan tulkinnallisia tilanteita. Nykykuotoilulla liiketoiminta ja taloudellisten etujen tuottaminen asetetaan pykälätasolla samalle viivalle, vaikka perusteluissa on todettu toisin.

Säätiölain tekstissä säätiön tarkoitus on edelleen määriteltävä ”hyödylliseksi”. SRNK ym. ja Metsämiesten säätiön mukaan on tärkeää korostaa säätiöiden aatteellisuutta, joka vahvistaa säätiöiden omaleimaisuutta. SRNK ym. ja Metsämiesten säätiö ehdottavat säätiön tarkoituksen määrittämistä uudessa laissa seuraavasti: ”Säätiön tarkoituksena on tukea tai harjoittaa säännöissä määriteltäviä hyödyllistä toimintaa. - - -”

Konstsamfundet, Litteratursällskapet ja Åbo Akademi ehdottavat säätiön tarkoituksen määrittämistä seuraavasti: ”Säätiön tarkoitus on tukea tai harjoittaa aatteellista tai hyödyllistä toimintaa sen säännöissä määrätyn yleisen tai muuten yleishyödyllisen tarkoituksen edistämiseksi. - - -” (*”Stiftelsens ändamål är att understöda eller bedriva ideell eller nyttig verksamhet för det allmänna eller annars allmännyttiga ändamål som anges i dess stadgar. - - -”*). Näiden lausunnonantajien mukaan laista pitäisi käydä ilmi, että kysymys on aatteellisesta tai hyödyllisestä toiminnasta tietyn yleishyödyllisen tai muuten yleisen tarkoituksen edistämiseksi.

Kulttuurirahaston mukaan sana ”hyödyllinen” tulisi säilyttää lakitekstissä. Määritelmä korostaa omalta osaltaan säätiön omistajattomuutta ja sitä, että säätiö tulee perustaa vain jotakin yleistä ja hyvää tuottavaa tarkoitusta varten. Olennaista on myös se, että sanasta tulee oikeudellinen/juridinen termi, kun se sisällytetään lakiin.

Espoon kaupunginteatterin säätiö katsoo, että on oikein, että säätiön perustaminen on sidoksissa hyödyllisyyteen. Hyödyllisyyskäsitettä on tarpeen tarkentaa. Työryhmän viittaus säätiön tuottamaan hyötyyn sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen ei tunnu riittävältä.

Teatteriyhdistys ja *Kansallisoopperan säätiö* katsoo, että säätiön perustamisen tulee jatkossakin olla sidoksissa hyödyllisyyskäsitteeseen. Säätiön hyödyllisyysvaatimusta tulee tarkentaa nykyisestä, mutta työryhmän ehdottama viittaus säätiön tuottamaan hyötyyn sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen ei ole riittävän selkeä. Säännöissä tarkoitus tulisi vaatia määriteltäväksi selvyyden vuoksi jatkossa tarkemmin. Kulttuurilaitoksia ylläpitäviä säätiöitä on pidetty säännöissä määritelty toiminnan tarkoitus huomioon ottaen yleishyödyllisinä. Säätiöoikeudellisen säätely ei saa vaikuttaa säätiöiden verotuskohteluun, eikä kilpailuneutraliteettiin. Säätiön toiminnan tulee aina olla sellaista, että se tuottaa hyötyä säännöissä määrättyyn tarkoitukseen, ja sen aatteellisuutta tulee korostaa. *Teatteriyhdistys* huomauttaa lisäksi, että uudistusehdotukseen sisältyy riski, että yleishyödyllisyyden käsite vesittyy. Säätiöiden tuloverovapaus ei ole enää itsestään selvä asia. Koska yleishyödyllisyyden määrittely löytyy vain verolainsäädännössä, saattaa toimintasäätiöiden toiminta yleishyödyllisinä muuttua nopeasti vain verolakien muutoksen takia. Tämän vuoksi on tärkeää, että lakiesityksessä korostettaisiin säätiöiden toiminnan yleishyödyllistä luonnetta.

Thuringin säätiön mukaan nykyisin säätiön toiminnan lähtökohtana on yleishyödyllisyys, mistä ei ole syytä poiketa. Säätiölain selvänä lähtökohtana tulisi tämän vuoksi olla, että säätiö harjoittaa aatteellista tai hyödyllistä toimintaa tietyn yleishyödyllisen tai muun yleisen tarkoituksen edistämiseksi.

A-klinikkasäätiö näkemyksen mukaan tulisi korostaa sitä, että säätiön tarkoituksena on tukea ja harjoittaa säätiön säännöissä määriteltyä yhteiskunnallisesti hyödyllistä ja aatteellista toimintaa. Työryhmä on pitänyt epäselvänä hyödyllisyyttä koskevaa vaatimusta, ja ehdotuksen mukaan säätiön tulisi tuottaa hyötyä säännöissä määrättyyn tarkoitukseen, ei sen yleisemmin. Tarkoituksen rajaaminen aatteelliseksi aiheuttaisi työryhmän näkemyksen mukaan ”tarpeettomia ongelmia säätiöille, joiden tarkoitus on hyödyttää vain rajallista henkilöpiiriä, joiden toimintaa ei voi pitää aatteellisena ja jotka voivat harjoittaa laajasti elinkeinotoimintaa (s.51)” A-klinikkasäätiön näkemyksen mukaan koko säätiökenttää ei tule tulkita tämän ahtaan näkökulman mukaisesti. Edellä mainitut säätiöt voivat hyvin yhtiöittää tällaisen toimintansa ja halutessaan myös muuttaa säätiönsä aatteelliseksi. A-klinikkasäätiön mukaan säätiöinstituutio pitäisi jatkossakin jättää aidosti aatteellisille säätiöille.

Säätiön tarkoituksen ja liiketoiminnan suhde on määriteltävä selvemmin. *KHT* toteaa, että liiketoiminta-termi on paitsi sisällöltään epäselvä ja määrittelemätön, myös kokonaisuudessaan tarpeeton. *KHT* huomauttaa, että liiketoiminnan käsite on aika-ajoin

muuttunut ja todennäköisesti muuttuu jatkossakin. KHT-yhdistyksen käsityksen mukaan liiketoiminta-termin sisältöä ei ole edes mahdollista määrittää niin täsmällisesti, että termin käyttö olisi asiallista ja riittävän yksiselitteistä laintasoisessa säännöksessä. Toiminta, joka yhden mielestä tarkoittaa liiketoimintaa, voikin toisen kokemuksen mukaan olla hyväntekeväisyyttä tai hoivatoimintaa, johon osallistuvat tai josta hyötyvät maksavat osan syntyvistä kuluista ns. yhteiseen kassaan. (vrt. Lasten Päivän Säätiö, jonka toiminnan ei aiemmin katsottu olevan liiketoimintaa, ja joka nykyään selvästi harjoittaa liiketoimintaa) ehdotettu 2 § saattaa siis tulkitsijasta riippuen edellyttää jo olemassa olevan säätiön sääntöihin kirjatun tarkoituksen muuttamista, vaikka säätiön varsinaiseen toimintaan ja/tai toimintamuotoihin ei olisi tulossa minkäänlaisia muutoksia. KHT arvioi, ettei tällaisten muutosilmoitusten laatiminen ja käsittely ole tarkoituksenmukaista eikä kansantalouden näkökulmasta hyödyllistä. Vastaavasti viranomaisten muuttuvat käytännöt ja tulkintaratkaisut liiketoiminta-termin soveltamisessa saattavat johtaa tosiasiaassa tarpeettomiin, mutta toistuvina viranomaisten järjestelmiä paljon kuormittaviin muutosilmoituksiin.

KHT katsoo, että ehdotetun uuden lain tavoite säätiön tarkoituksen sisällöstä tulisi paremmin ja selkeämmin ilmaistua, kun laissa määrättäisiin, että ”säätiön pääasiallisena tarkoituksena ei voi olla voiton tavoittelu”. Tämän ilmaisun käyttö sallii ajatuksen, että säätiön yksittäisenä toimintamuotona on liiketoiminnan harjoittaminen, kun säätiö esim. kerää varoja tarkoituksensa toteuttamiseen tai jos säätiön alun perin yleishyödyllisenä harjoittama toiminta ajan kuluessa ja muuttuvan tulkinnan myötä katsotaankin liiketoiminnaksi. Lisäksi tämä ilmaisu sallii sen, että säätiön toiminta tai liiketoiminta tuottaa sen verran voittoa, että säätiön on mahdollista hoitaa varallisuuttaan niin, että sen arvo säilyy. KHT arvioi myös, että sen ehdottaman ilmaisun käyttäminen ei vaikuttaisi jo olemassa olevien säätiöiden piirissä harjoitettavan toiminnan ja/tai liiketoiminnan sisältöön. Ehdotettu ilmaisu myös vastaisi paremmin muita yhteisömuotoja koskevassa lainsäädännössä käytettyjä termejä ja ilmaisun tulkittamiseen olisi mahdollista soveltuvin osin käyttää osakeyhtiölain perusteluihin kirjattuja tulkintalinjauksia.

Lisäksi KHT pitää hyvänä asiana, että uuteen lakiin on sisällytetty säännös siitä, ettei säätiön tarkoituksena voi olla erityisen taloudellisen edun antaminen säätiön lähipiiriin kuuluvalla. Erityisen taloudellisen edun käsite on KHT:n mukaan määritelty riittävällä tavalla lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. KHT:n mukaan siirtymäaika 2 §:ään sisältyvän kiellon soveltamiselle ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityihin säätiöihin on tarpeettoman pitkä (vuoden 2035 alkuun) ja ehdotettu siirtymäaika saattaa myös vaikuttaa kansalaisten luottamukseen säätiölain uudistukseen kytkettyjen tavoitteiden toteutumisesta.

KHT katsoo, että ehdotettu 2 § näyttäisi sallivan myös sellaisten kansainvälisten trustityyppisten säätiöiden perustamisen, joiden tarkoituksena on lähinnä vain perintöoikeudellisten järjestelyjen toteuttaminen. Tältä osin KHT:n kantana on, että perintöoikeudellisiä säätiöitä koskevat säännökset on syytä kirjata erilliseen lakiin, jolloin niitä ja uudessa laissa pääasiassa tarkoitettuja ”aatteellisia” ja/tai ”hyödyllisiä” pääomasäätiöitä tai toiminnallisia säätiöitä koskevat säännökset olisivat eri laeissa. Lisäksi KHT:n mielestä valmisteltava uusi säätiölaki tuo työlään ja raskaan hallintomuodon tällaisille trustityyppisille säätiöille, joiden on tarkoitus hyödyttää vain pientä edunsaajajoukkoa ja joiden ei siten tarvitsisi kuulua julkisen valvonnan piiriin.

HTM huomauttaa, että säätiön pääasiallisena tavoitteena ei voi olla voiton tavoittelu. Lakia tulee näkemyksemme mukaan täsmentää siten, että yksiselitteisesti tulee ilmi, ettei säätiön tarkoituksena voi olla voiton tavoittelu. Lakikirjauksesta huolimatta varojen kerääminen säätiön tarkoituksen toteuttamiseen tulisi silti olla mahdollista.

Erityinen taloudellinen etu on määriteltävä selvemmin lakitekstissä. SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Kansan Sivistysrahasto, Palkansaajasäätiö ja Hammaslääketeiden säätiö katsoo, että esitetyn tekstin perusteella voi pykälästä syntyä tulkintaongelmia edunsaajan perustaman säätiön, tyypillisesti tukisäätiön, yhteydessä. Säätiön tarkoituksen määrittely ja siihen liittyvä lähipiirirajoitus on lain keskeisimpiä säännöksiä. Käsite ”erityinen taloudellinen etu” tulisi määritellä tarkemmin itse laissa. SRNK ehdotti säätiön tarkoituksen sääntelyä seuraavasti: ”Säätiön tarkoituksena on tukea tai harjoittaa säännöissä määriteltyä hyödyllistä toimintaa. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla.” Edellä esitetty sanamuoto korostaa säätiöiden omaleimaisuutta ja ottaa huomioon sekä toiminnalliset että apurahanäätiöt

Kymin Oy:n säätiö ehdottaa että lähipiirisäännösten soveltamisen kannalta keskeinen käsite erityinen taloudellinen etu tulisi kirjoittaa lakiin mahdollisimman yksiselitteisesti ja ottaa huomioon perustelujen teksti siitä, että ehdotus ei rajoittaisi yksittäisen apurahan tai avustuksen antamista lähipiiriin kuuluvalla, jos saaja täyttää säätiön yleiset apurahojen tai avustusten jakokriteerit, mikä vastaa voimassa olevaa oikeutta. Ehdotus ei rajoittaisi myöskään palkan ja palkkion maksamista lähipiiriin kuuluvalla säätiön hyväksi tehdystä työstä. (s.94). Kymin Oy:n säätiö pitää näiden perustelujen auki kirjoittamista lakitekstiin erittäin tärkeänä.

VTV katsoo, että ehdotetunlainen muotoilu, jossa todetaan, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla, voi aiheuttaa ehdotetun erityisen taloudellisen edun määritelmän soveltamisessa tulkinnallisia ongelmia. Mietinnön sivulla 94 on määritelty erityinen taloudellinen etu siten, että erityisellä taloudellisella edulla tarkoitetaan sellaista etua, jolle ei ole säätiön tarkoituksesta tai sen toteuttamisesta liittyvää perustetta. Tämä määritelmä johtaa siihen, että säätiön tarkoituksena ei mm. voi olla sellaisen edun, jolle ei ole säätiön tarkoituksesta liittyvää perustetta, tuottaminen lähipiiriin kuuluvalla. Mietinnön sivulla 95 on todettu, että ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksen mukaan säätiön osittainkaan tarkoitus ei saa olla taloudellisten etujen antaminen säätiön lähipiirille. Mikäli tämä on sääntelyn tavoite, niin olisi arvioitava tulisiko sääntelyn selkeyden parantamiseksi säätää, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla, ilman rajausta erityiseen taloudelliseen etuun. Vaihtoehtoisesti erityinen taloudellinen etu tulisi lainsäädännössä määritellä siten, että määritelmä ei perustu säätiön tarkoitukseen.

Säätiön toiminnan tilapäinen tappiollisuus ja keskeytyminen tulisi ottaa huomioon tarkoituksen määrittelyssä. Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että säätiön toiminta ei aina tuota hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen, vaan sen toiminta voi olla

joskus pysähdyksissä tai sen tulos voi olla tappiollinen. Tästä johtuen Kymin Oy:n säätiö ehdottaa, että kohta ”säätiö tuottaa hyötyä” tulisi muotoilla ”säätiön tehtävänä on tuottaa hyötyä”

3 §

Peruspääoma ja muu perustamisvaiheen rahoitus

Yhteenveto

Kiinteästä osakepääomavaatimuksesta luopumista kannattavat SM, ARA ja VH ja VTV pitää vähimmäispääomavaatimusta tehottomana keinona velkojiensuojan kannalta. SM katsoo säätiöiden perustamiskynnyksen madaltumisen olevan mahdollisesti hyvä asia. VH puolestaan toteaa peruspääomavaatimuksen laskemisen olevan erityisesti positiivista toiminnallisille säätiöille, mutta kiinnittää samalla huomiota mahdolliseen rekisteri- ja veroviranomaisen työmäärän kasvamiseen. ARA katsoi laadittavan talousarvion mahdollisesti tuottavan uutta tarpeellista tietoa säätiöiden yleishyödyllisyyden arviointiin. Toisaalta kolme lausunnonantajaa oli huolissaan siitä, että ehdotettu kolmen ensimmäisen vuoden toimintasuunnitelmaan perustuva pääomavaatimus voisi vaikeuttaa tarpeettomasti pienten säätiöiden ja toiminnallisten säätiöiden perustamista (*Kymin Oy:n säätiö, VALO, Kössi-Säätiö*). Tilintarkastajien (*KHT ja HTM*) ja TEM:n mukaan kolme vuotta on liian pitkä ajanjakso luotettavan toimintasuunnitelman laatimiseksi.

Varsinkin jatkuvarahoitteiset säätiöt, jotka toimivat pääosin julkisten avustusten varassa, ovat säätiön peruspääomasta varsin vähän riippuvaisia, on OKM:n arvio vähimmäispääoman osalta. Toisaalta OKM esittää, että jatkovalmistelussa selvittäisiin ja pohdittaisiin vielä tarkemmin euromääräisen vähimmäispääomavaatimuksen poistamisen etuja ja haittoja. RAY:n mukaan raha-automaattiavustusten myöntämisen näkökulmasta selkeän vähimmäispääoman vaatimuksen puuttuminen vaikeuttaa uusien avustusta hakevien säätiöiden taloudellisen tilan ja toiminnan jatkuvuuden arviointia, erityisesti pienellä peruspääomalla toimivien säätiöiden osalta. Avustusten käytön valvonnan näkökulmasta säätiön liian pienen peruspääoman paikkaaminen avustusvaroilla voi johtaa myönnettujen avustusten käyttämiseen käyttötarkoituksen vastaisesti.

Kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä ennallaan tai korotettuna kannattavat asiasta lausuneet säätiöt apuraha- ja muita pääomasäätiöitä edustava taho, tilintarkastajat ja osa viranomaisista. (*Wihurin rahasto, Sairaanhoidtajien säätiö, Sillanpään säätiön, Espoon kaupunginteatterisäätiö, HTM, VM ja TEM*) katsoivat, että vähimmäispääomavaatimuksesta ei tule luopua, mutta ei ottanut kantaa vähimmäispääoman määrään. Eräiden lausunnonantajien mukaan vähimmäispääoman määrän tulisi olla vähintään 25 000 euroa (*Thuringin säätiö, Aalto-korkeakoulusäätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Takuu-säätiö, KHT ja Kuntaliitto*), toisten mukaan vähintään 50 000 euroa (*SRNK ym., Konstsamfundet, Litteratursällskapet, Metsämiesten säätiö ja Åbo Akademi*). PRH puolestaan katsoi sopivan määrän olevan 150 000 euroa. Lisäksi osa lausunnonantajista kannatti vähimmäispääomavaatimuksen säilyttämistä työryhmän ehdottaman sääntelyn rinnalla (*Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Rinnekoti-Säätiö sekä Professori Vahtera ja*

Professori Halila). Pääomavaatimuksen säilyttämistä tai korottamista perusteltiin pääosin säätiön pysyvyydellä ja toimintaedellytysten turvaamisella (*SRNK ym., Kulttuuri-rahasto, KHT, SAK Professori Halila ja PRH*). Lisäksi *PRH* totesi, että vähimmäispääomavaatimuksen poistaminen lisäisi säätiöiden lukumäärää merkittävästi ja lisäisi siten säätiörekisterin resurssitarpeita.

Lausunnot

Kiinteästä peruspääomavaatimuksesta voidaan luopua. *SM* katsoo, että mietinnössä omaksuttu periaate, että säätiön perustaminen on mahdollista pienelläkin pääomalla saattaa lisätä perustettavien säätiöiden määrää, ei ole välttämättä huono asia, jos Patentti- ja rekisterihallituksen voimavarat vain mahdollistavat mietinnössä esitetyn rekisteröintitoimituksen käsittelyn ja säätiöiden myöhemmän valvonnan mietinnössä esitetyn mukaisesti.

ARA:n harkitessa yleishyödylliseksi yhteisöksi nimeämistä on yhtenä kriteerinä säätiön vakavaraisuus, jonka arviointi vasta perustetussa säätiössä on voinut perustua vain sen peruspääoman määrään. Kolmen vuoden ajalle laadittava toimintasuunnitelma ja talousarvio, jossa esitettäisiin kohteiden rakentamiskulujen rahoitus ja valmistuvien asuntojen vuokraustoiminnan tuotot ja kulut, toisivat uutta tarpeellista tietoa arviointiin.

VH katsoo, että suuri osa nykyisistä säätiöistä on kuitenkin ns. toiminnallisia säätiöitä, joilla kylläkin on jokin peruspääoma, mutta jotka tästä huolimatta harjoittavat toimintaansa jatkuvan avustus- tai muun tulorahoituksen turvin. On perusteltua, että säätiöläkää nykyaikaistetaan tältä osin vastaamaan olemassa olevaa oikeustilaa. Toisaalta tällainen muutos yhdistettynä peruspääomavaatimuksen poistamiseen voi lisätä jonkin verran esim. palveluiden myyntitoimintaa harjoittavien säätiöiden perustamista ja aiheuttaa siten lisäystä verovalvonnan työmäärään. Esitetty lakimuotoilu on kuitenkin nykyistä oikeustilaa korostavana kannatettava.

VTV huomauttaa, että mietinnössä ei ole esitetty vaikuttavuusarvioita siitä, missä määrin säätiöiden määrän odotetaan kasvavan, kun säätiöiden perustamiskynnys laskee poistettaessa kiinteä euromääräinen peruspääomavaatimus. Perustamispääoma on riittämätön ja tehoton keino velkojiensuojan näkökulmasta. Olisi perusteltua velkojiensuojan tehostamiseksi säätää talousarviota koskevasta tietojenantovelvollisuudesta tai käsitellä yksityiskohtaisissa perusteluissa sitä, miten arvioidaan johdon huolellisuutta talousarvion laadinnassa. Velkojiensuojan näkökulmasta olisi lisäksi perusteltua arvioida, tulisiko toimintakertomuksen informaatioon sisällyttää johdon analyysi toteutuneen toiminnan ja rahoituksen poikkeamista suhteessa kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittavaan toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon. Mietinnössä olisi perusteltua todeta, että talousarvion laadintaa koskenee yleinen huolellisuusvelvoite. Tämän huolellisuusvelvoitteen vastaisesti laaditusta talousarvioista voinee siten huolimattomuuden perusteella aiheutua tuottamusperusteinen vahingonkorvausvastuu 10:1 §:n perusteella. Tästä syystä mietinnössä olisi perusteltua käsitellä sitä, mitä edellytetään huolellisesti laaditulta talousarviolta. Edelleen olisi perusteltua arvioida, tulisiko nimenomaisesti säätää siitä, että kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittava toimintasuunnitelma ja talousarvio tulisi sisällyttää kohdassa 2:2 §:n 2 momentin perustamiskirjan liitteisiin.

Pitää ehdotettua sääntelyä mahdollisesti ongelmallisena, mutta ei kantaa vähimmäispääoman vähimmäismäärään. *Kymin Oy:n säätiö* huomauttaa, että mikäli asetuksella voitaisiin vahvistaa tietty rahamäärä, joka säätiön on kolmen ensimmäisen rekisteröintiä seuraavan toimintavuoden aikana ”tarvittava” 1 momentissa tarkoitettun toiminnan kulujen kattamiseen, voisi tämä johtaa jonkin pienen, mutta sinänsä hyödyllisen, säätiön kannalta kohtuuttomuuteen. – Ainakin tulisi perusteluja tältä osin täydentää. *VALO ry* katsoo, että säätiön perustamispääomaa koskevan vähimmäisvaatimuksen poistaminen voi johtaa tilanteisiin, jossa säätiö perustetaan vaikka toiminnan luonteen johdosta yhdistys- tai osakeyhtiömuoto olisi perustellumpi. *Kössi-säätiö* pitää ongelmallisena ehdotusta, jossa säätiöltä vaadittaisiin kolmen vuoden toimintaa vastaavat käyttövarat. Toiminnallisen säätiön kannalta tämä voi muodostua esteeksi säätiön perustamiselle. Esimerkiksi *Kössi-säätiön* kaltaista vanhusten asumispalveluja ja dementiahoivaa tuottavaa säätiötä olisi lähes mahdotonta perustaa.

SAK katsoo, että lähtökohta, jonka mukaan euromääräisestä vähimmäispääomavaateesta luovutaan, vastaa enemmän toiminnallisten säätiöiden tarpeita. *SAK* huomauttaa, että ehdotus saattaa innostaa turhien säätiöiden perustamiseen.

RAY toteaa, että raha-automaattiavustusten myöntämisen näkökulmasta selkeän vähimmäispääoman vaatimuksen puuttuminen aiheuttaa vaikeuksia arvioitaessa uusien avustusta hakeneiden säätiöiden taloudellista tilannetta ja niiden kykyä toiminnan harjoittamisen jatkuvuuteen, erityisesti pienellä peruspääomalla toimivien säätiöiden osalta. Avustusten käytön valvonnan näkökulmasta säätiön liian pienen peruspääoman paikkaaminen avustusvaroilla voi johtaa myönnettyjen avustusten käyttämiseen käyttötaroituksen vastaisesti.

RAY katsoo, että peruspääomaa koskeva muutos ja siitä mahdollisesti aiheutuvat seuraukset tulisi selkeämmin vastuuttaa, vähimmäispääoman valvontaa selkeyttää ja viime kädessä harkita euromääräistä summaa vähimmäispääomalle. *RAY* kiinnittää huomiota kyseiseen ehdotuksen 1:3 §:n säännökseen, jonka mukaan säätiön peruspääomavaatimus riippuu säätiön suunnittelemaasta toiminnasta ensimmäisen kolmen vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion perusteella. Ehdotettu muutos tulee todennäköisesti lisäämään säätiöiden määrää, koska niiden perustamiskynnys madaltuu. Käytännössä ehdotettu muutos voi johtaa vaikeuksiin tulkita sitä, mikä on riittävä peruspääomavaatimus. Ennustetun ja toteutuneen toiminnan välillä voi olla merkittäviä eroja tulevaisuuden ennustamisen epävarmuudesta johtuen, mikä saattaa vaarantaa säätiön toiminnan jatkuvuuden lyhyelläkin aikavälillä. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että jos myöhemmin käy ilmi, että talousarvion mukainen rahoitus ei toteudu, talousarviosta poikkeamisesta ei tämän pykälän perusteella seuraa perustajan tai säätiön johtoon kuuluvan henkilökohtaista vastuuta puuttuvan rahoituksen määrästä. Edelleen todetaan, että peruspääoman vähentyminen alle rekisteröinnin yhteydessä ilmoitetun pääoman ei ole peruste rekisteriviranomaisen valvontatoimille. Myöskään ehdotuksen 2:11 §:ssä ei erikseen todeta, että säätiön tilintarkastajan tulisi lausunnossa ottaa kantaa suunnitellun toiminnan ja talousarvion järkevyyteen. Toisaalta tämä voisi olla asian epämääräisyyden vuoksi tilintarkastajalle kohtuuton vaatimus.

OKM katsoo, että varsinkin jatkuvarahoitteiset säätiöt, jotka toimivat pääosin julkisten avustusten varassa, ovat säätiön peruspääomasta varsin vähän riippuvaisia. Tulevaisuudessa näidenkin säätiöiden toiminnassa omien tulojen hankinta, johtuen julkisten tukien lisäämisen ongelmista, muodostuu entistä tärkeämmäksi. Tällöin toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa riittävällä omalla pääomalla on oma tärkeä merkityksensä. OKM esittää, että jatkovalmistelussa selvitettäisiin ja pohdittaisiin vielä tarkemmin euromääräisen vähimmäispääomavaatimuksen poistamisen etuja ja haittoja.

Kiinteä vähimmäispääomavaatimus on säilytettävä. *Wihurin rahasto, Sairaanhoidajien säätiö ja Espoon kaupunginteatterisäätiö* katsovat, että säätiön peruspääomalle pitäisi olla vähimmäismäärä. *Espoon kaupunginteatterisäätiö ja Sairaanhoidajien säätiö* katsovat, että kun säätiöitä perustetaan, on tärkeää, että peruspääoma on riittävän suuri. *Sillanpään säätiön* näkemyksen mukaan peruspääomavaatimuksesta luopuminen voisi muuttaa merkittävästi säätiöiden luonnetta ja asemaa yhteiskunnassa sekä yleistä suhtautumista säätiötoimintaan. Säätiöt poikkeavat yhteisöistä, koska niillä ei ole omistajaa eikä jäseniä, joten on tärkeää varmistaa niiden varallisuuden riittäminen toiminnan asianmukaiseen hoitamiseen. Säätiön perustamiskynnys on pidettävä riittävän korkealla, jotta julkisin varoin valvottavaa toimintaa voitaisiin toteuttaa pitkäjänteisesti. Peruspääomavaatimus turvaisi osaltaan sen, että säätiöt säilyttävät omaleimaisuutensa yhteisen hyvän edistäjinä yhteiskunnassa.

HTM katsoo, että vähimmäispääoma tulee säilyttää. Vähimmäispääoma on säätiömuodossa toimimiseen perinteisesti kuuluva osa-tekijä, joka turvaa tehokkaasti säätiön toimintaedellytyksiä. *HTM* katsoo, että ehdotuksessa pyritään samaan lopputulokseen ensimmäiset kolme vuotta kattavalla toimintasuunnitelmalla ja talousarviolla, kuin vähimmäisperuspääomavaatimuksella. *HTM* toteaa kuitenkin kolmen vuoden aikajänteen tulevaisuuteen olevan liian pitkä luotettavan talousarvion laatimiseksi.

TEM katsoo, että vähimmäispääoma tulisi sisällyttää ja asettaa riittävän korkeaksi varmistamaan säätiön pysyvyyttä. On vaikea ymmärtää, mikä merkitys on annettava kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittavalle toimintasuunnitelmalle ja talousarviolle. *TEM* huomauttaa, että toimintaympäristön muuttuessa nykyiseen tahtiin on vaikea nähdä kolmeksi vuodeksi laadittavaa talousarviota ja toimintasuunnitelmaa kovin paikkaansa pitävinä. *TEM* ei usko, että tilintarkastaja voisi antaa luotettavaa lausuntoa perustamisen edellytysten rahoituksen riittävydestä kolmea vuotta tulevaisuuteen.

VM ei kannata ehdotettua muutosta. *VM:n* mukaan säätiölainsäädännössä tulisi säilyttää vaatimus tietystä euromääräisestä vähimmäisperuspääomasta (vähimmäispääomasta tulisi kuitenkin perustuslain 80 § huomioon ottaen säätää jatkossa asetuksen sijasta lain tasolla). Työryhmän ehdotus olisi myös omiaan johtamaan ns. jokamiehen säätiöiden perustamiseen, mihin ei *VM:n* käsityksen mukaan ole sellaista tarvetta, jota ei voitaisi täyttää nykyisiä yhteisömuotoja hyödyntämällä.

Vähimmäispääomavaatimus vähintään 25 000 euroa. *Thuringin säätiön* mukaan ei liene perusteltua edellyttää jokaisessa yksittäistapauksessa viranomaisen arviointia ja harkintaa siitä, kuinka paljon pääomaa säätiön toimintaan tarvitaan. Voimassa oleva vähimmäispääomaa (jonka valtioneuvosto vahvistaa asetuksella) koskeva sääntely vaikuttaa perustellulta ja riittävältä. Lisäksi on edelleen syytä edellyttää, että peruspääoman

määrän pitäisi olla riittävän suuri, jotta uudella säätiöllä olisi mahdollisuudet toteuttaa juuri niitä yleishyödyllisiä tarkoituksia, joita varten perustaja on päättänyt perustamaan säätiön esimerkiksi yhdistyksen sijasta.

Aalto-korkeakoulusäätiö katsoo, että pääoma- ja alkurahoitusvaatimuksen tulee olla sellainen että se todellisuudessa takaa säätiön toimintamahdollisuudet. *Aalto-korkeakoulusäätiö* katsoo, että säätiön toimintaedellytysten turvaamiseksi pääomavaatimuksen tulee olla riittävän suuri ja se tulisi säilyttää vähintään nykytilannetta vastaavana. Nykytilanteeseen verrattuna peruspääoma vaatimuksesta luopuminen laajentaisi huomattavasti mahdollisuutta käyttää säätiötä toimintamuotona.

Teatteriyhdistys ja *Kansallisoopperan säätiö* huomauttaa, että jatkuvarahoitteiset säätiöt, jotka toimivat pääosin avustusten turvin, ovat säätiön peruspääomasta varsin vähän riippuvaisia. Kulttuurilaitoksia ylläpitävien säätiöiden menoista suurin osa on henkilöstömenoja. Yhtäältä tämän menorakenteen ja toisaalta tuloihin (sekä avustuksiin että omiin tuloihin) liittyvien epävarmuuksien vuoksi on tärkeää, että säätiön oma pääoma voisi muodostaa puskurin menojen ja tulojen vaihtelulle. Oman pääoman kasvattaminen on toiminnalliselle, jatkuvarahoitteiselle säätiölle käytännössä kuitenkin vaikeaa ja hidasta perustamisen jälkeen toiminnan käynnistyttyä. Ongelmana on ennemminkin ollut säätiöiden perustaminen liian pienellä pääomalla. Sen vuoksi säätiön yhtenä tunnusmerkkinä käytännössä tarkoituksen ja hallinnon ohella pidetyn säätiön toiminnan pohjaksi annetun omaisuuden tulee olla riittävän suuri toimintaedellytysten turvaamiseksi. Riittävän suuren peruspääoman turvaaminen heti perustamisvaiheessa on tärkeää myös toiminnallisten säätiöiden kannalta. Laissa tulee jatkossakin määrätä vähimmäisperuspääomasta. Peruspääomavaatimusta voidaan nykyisestä korottaa ottaen huomioon inflaatiovaikutus. Jatkovalmistelussa tulee harkita, onko lainsäätäjän määrittämästä vähimmäispääomasta syytä ollenkaan luopua ja siirtyä pelkästään viranomaisen so. patentti- ja rekisterihallituksen suorittamaan arviointiin ja onko perusteltua korostaa viranomaisen roolia tällä tavalla ja lisätä tulkinnanvaraisuutta.

Takuu-säätiö arvioi, ettei yleistä tarvetta säätiöpääoman korottamiseen nykyisestä 25 000 eurosta ole ja että sen sijaan olisi jatkotyössä Takuu-säätiön mielestä tarkoituksenmukaista pohtia, pitäisikö pääomavaatimus määritellä porrastettuna erityyppisille säätiöille.

KHT esittää, että nykyiseen lakiin sisältyvä määräys säätiölle perustamisvaiheessa osoitettavasta euromääräisestä vähimmäispääomasta säilytetään jatkossakin uusien säätiöiden perustamisen edellytyksenä. Lakiin kirjattavan säätiön vähimmäispääoman tulisi olla vähintään samansuuruinen kuin nyt voimassa olevassa laissa on määrätty. *KHT:n* jäsenistön käytännössä saaman kokemuksen valossa on kuitenkin todettava, että perustettavan säätiön vähimmäispääoman määrän kasvattamiseen on olemassa selkeitä korotuspaineita, jotta uuden säätiön toiminta voidaan jatkossakin pitää realistisella tasolla.

KHT huomauttaa, että ehdotetun 3 §:n perusteella on tarkoitus luopua nykyisin säätiön perustamisvaiheessa edellytetystä vähimmäispääoman vaatimuksesta. Sen sijaan perustettavalla säätiöllä tulisi olla peruspääomaa ja muuta rahoitusta kolmen vuoden toiminnan kulujen kattamiseen. Näiden olemassaolo osoitettaisiin kolmelle vuodelle laaditussa toimintasuunnitelmassa ja talousarviossa. Lakiehdotuksen perusteluissa on kuitenkin

todettu, että usein uuden säätiön kolmen ensimmäisen vuoden aikana säätiö harjoittaa vain osaa toiminnastaan ja siten sen kulutkin ovat pienemmät kuin tulevina vuosina. Niinpä perustamisvaiheessa edellytetyistä asiakirjoista ei välttämättä selviä lainkaan, onko säätiöllä todellisia taloudellisia mahdollisuuksia harjoittaa suunniteltua toimintaa säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi. KHT kannattaa säätiön perustamisen edellytyksenä perustajan osoittamaa harkintaa ja suunnitelmallisuutta. Samalla KHT kuitenkin huomauttaa, että kolmen vuoden jakso on taloudellisessa toiminnassa sen verran pitkä ajanjakso, että luotettavan talousarvion laatiminen on perustajalle suuri haaste.

KHT arvioi, että nykylain vaatimus vähimmäispääomasta on auttanut ja hyödyttänyt säätiöiden perustajia heidän miettiessä, onko säätiön perustaminen ja toiminta heidän ajattelemaansa tarkoitusta varten ja heidän säätiölle osoittaman varallisuuden turvin realistista. Vähimmäispääoman poistaminen säätiön perustamisen edellytyksistä saattaisi käytännössä johtaa siihen, että jatkossa perustetaan sellaisia säätiöitä, joilla ei ole tosiasiallisia toimintaedellytyksiä. KHT ei pidä tätä tarkoituksenmukaisena. Tällaisten säätiöiden suuri määrä tulee käytännössä vaikuttamaan haitallisesti myös viranomaisten mahdollisuuteen valvoa säätiöitä tehokkaasti. KHT katsoo, että ehdotettu vähimmäispääoman poistaminen säätiön perustamisen edellytyksistä saattaisi käytännössä johtaa siihen, että jatkossa perustetaan sellaisia säätiöitä, joilla ei ole tosiasiallisia toimintaedellytyksiä. Tällaisten säätiöiden suuri määrä tulee käytännössä vaikuttamaan haitallisesti viranomaisten mahdollisuuteen valvoa säätiöitä tehokkaasti. KHT katsoo, että säätiöillä pitäisi olla peruspääomalle vähimmäismäärä, ja pikemminkin olisi syytä nostaa säätiön perustamiskynnystä nykyisestä.

KHT huomauttaa, että luvun 3 §:ssä ei ehdoteta, että tilintarkastaja antaisi lausunnon perustamisvaiheessa laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta. Tämä on KHT:n mielestä hyvä asia, sillä tilintarkastajan tehtävään ei luontaisesti kuulu etukäteen kannan ottaminen toimintasuunnitelman tai talousarvion sisältöön tai realismiin, vaan tilintarkastaja tarkastaa osana hallinnon tarkastusta, että tällaiset dokumentit on tehty. Jos lakiin tulisi vaatimus, että säätiön on laadittava kolmelle ensimmäiselle vuodelle toimintasuunnitelma ja talousarvio, tilintarkastaja tarkastaisi osana hallinnon tarkastusta, että tällaiset dokumentit on tehty.

Kuntaliitto pitää perusteltuna nykyistä sääntelyä, jossa perustettavalle säätiölle tuleva omaisuus ei saa olla ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen ja pääoman on oltava vähintään 25 000 euroa. Kuntaliiton käsityksen mukaan säätiön perustamispääomaa koskevasta euromääräisestä vähimmäisvaatimuksesta ei ole ollut käytännössä haittaa toiminnan tarkoituksenmukaisen organisointimallin valinnan näkökulmasta. Kuntaliiton mielestä esitetty sääntely, että perustettavalla säätiöllä on oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kulujen kattamiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä, on siinä määrin epäselvä ja harkinnanvarainen seikka, ettei sitä voida pitää esitettyssä muodossa perusteltuna. Se saattaa mahdollistaa sellaisten säätiöiden perustamisen, joilla ei tosiasiallisesti ole taloudellisia edellytyksiä tarkoituksensa toteuttamiseen.

Vähimmäispääomavaatimus vähintään 50 000 euroa. *SRNK ym.* katsovat, että peruspääomaa perustettavilta säätiöiltä tulisi vaatia vähintään 50 000 euroa. Tämä vastaisi voimassaolevan lain säännöksiä, mutta kiristäisi vaadittavaa vähimmäispääomaa. Pienempiä hankkeita varten tulisi ohjata toiminta esimerkiksi yhdistyksesi tai epäitsenäiseksi säätiöksi. Tämä on yhteiskunnallisestikin tarkoituksenmukaista, jotta löyhin perustein perustettuja hoitamattomia säätiöitä ei synny. Epätarkoituksenmukaisten säätiöiden synty rasittaisi turhaan viranomaiskoneistoa ja voisi johtaa säätiöiden perustamisen vaikeutumiseen. Uudeksi muotoiluksi ehdotetaan seuraavaa: ”Perustettavalla säätiöllä on oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kulumiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä, kuitenkin siten, että peruspääoman täytyy olla vähintään 50.000 euroa”.

Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi toivovat, että jatkovalmistelussa harkittaisiin vielä olisiko tarpeen säätää sopivan kokoisesta, esimerkiksi 50 000 euron, vähimmäispääomavaatimuksesta siinä tapauksessa, että kyseessä ei olisi jatkuvarahoitteinen säätiö. *Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi* kiinnittävät huomiota siihen, että lakiehdotuksen mukaan viranomaisten tulee arvioida riittävätkö peruspääoma ja muu toimintasuunnitelmassa esitetty rahoitus kattamaan säätiön toiminnasta aiheutuvat kulut kolmen ensimmäisen vuoden aikana säätiön rekisteröinnistä. Tämä asettaa korkeat vaatimukset arvioivan viranomaisen taloudelliselle osaamiselle ja kokemukseksi, sekä oletettavasti pitkittää uusien säätiöiden rekisteröintiä. Lausunnonantajat ottavat kuitenkin huomioon, että lakiehdotuksen mukaan voimassa olevaa lakia vastaavasti ”Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä perustettavan säätiön peruspääoman ja muun rahoituksen määrästä”.

Vähimmäispääomavaatimus vähintään 150 000 euroa. PRH esittää, että säätiön perustamiseen vaadittava vähimmäisperuspääoma määrättäisiin laissa yksiselitteisesti. Patentti- ja rekisterihallitus uudistaa ehdotuksensa 150 000 euron vähimmäispääomavaatimuksesta ja sen lisäksi pitäisi voida asettaa säätiön toiminnan kannalta tarpeellisia lisäedellytyksiä pääomalle. PRH katsoo, että lakiehdotuksen säännöstekstissä jää epäselväksi, miten viime kädessä ratkaistaan säätiön perustamiseksi tarvittavan peruspääoman määrä. Riittäisikö tähän perustajan itsensä tekemä arvio toimintasuunnitelmassa vai tekisikö rekisteriviranomainen tämän arvion osana rekisteröinnin edellytysten arviointia. Säännös tulisi tältä osin kirjoittaa yksiselitteiseksi. Lakiehdotuksen mukaisesti säätiön vähimmäispääomaksi voisi riittää noin 3000 euroa. Tämä osaltaan madaltaisi kynnystä perustaa säätiöitä ja tekee säätiötoiminnan luonteesta lyhytjänteisempää. Kun lakiehdotuksella muutettaisiin monia säätiötoiminnan keskeisiä rajoituksia, voidaan arvioida, että kiinnostus perustaa säätiöitä lisääntyisi merkittävästi ja säätiöiden lukumäärä tulisi nykyisestä noin 2800 kasvamaan. Tämä osaltaan lisää säätiörekisterin resurssitarpeita. Patentti- ja rekisterihallituksen kokemuksen mukaan säätiöitä on perustettu liian vähäisin varoin ja epävarmalla rahoituksella. Viraston käsityksen mukaan säätiöiden perustamiskynnystä tulisikin selkeästi nykyisestä korottaa. Tällöin säätiöinstituution luonne pitkäjänteisenä organisaatiomuotona vahvistuisi.

Kiinteän vähimmäispääomavaatimuksen lisäksi selvitys ensimmäisen 3 vuoden rahoitustarpeesta. *Kulttuurirahasto* katsoo, että lakiehdotukseen tulisi kirjata lisäksi myös vähimmäispääomaksi 50 000 euroa. *Kulttuurirahaston* mukaan lakiehdotuksen määrittelmä on hyväksyttävissä, mutta jotta asia ei kuitenkaan jäisi pelkästään Patentti-

ja rekisterihallituksen tulevan ja mahdollisesti ajan kuluessa vaihtuvan käytännön vaaraan, tulisi lakiin kirjata säätiön peruspääoman vähimmäismäärä. Kulttuurirahasto katsoo tällaisen vaatimuksen varmistavan sen, että säätiön toimintaedellytykset täyttyvät. Säätiötä ei ole tarpeen käyttää sellaiseen pienimuotoiseen toimintaan, johon yhdistys on huomattavasti käytännöllisempi ja joustavampi vaihtoehto. *Kansan Sivistysrahaston, Palkansaajasäätiön ja Metsämiesten säätiön* mukaan laissa tulisi määrätä, että: ”Vaihtoehtoisesti perustettavan säätiön vähimmäispääoman täytyy olla vähintään 50 000 euroa.” Tämä vastaa voimassaolevaa lakia ottaen huomioon inflaation vaikutuksen. *Rinne-koti-Säätiö* katsoo, että kolmen vuoden toimintakulujen lisäksi olisi hyvä olla myös minimiperuspääoma, esim. ”kuitenkin vähintään 50 000–100 000 euroa”.

Professori Vahtera toteaa, että työryhmän ehdottama kolmen vuoden sääntö on lähtökohdiltaan kannatettava, koska se edellyttää jatkuvarahoitteisten säätiöiden suunniteltavan toimintansa ja pääomantarpeensa kolmen vuoden ajaksi. Käytännössä nykyinen 25 000 euron pääomavaatimus ei ole riittävä turvaamaan jatkuvarahoitteisten säätiöiden pitkäaikaista ja vakaata pääomanhuoltoa, jonka vuoksi Vahtera pitää esitettyä mallia kannatettavana. Vahtera kuitenkin katsoo, että voidaan kyseenalaistaa se, miksi tämä mietinnössä valittu sääntelykeino on esitetty vaihtoehtoisena nykyisen lain kaltaisen pääomavaatimuksen kanssa. Pääoman riittävyyden turvaamiseksi ja edellä selostettujen jatkuvarahoitteisten säätiöiden rahoituksen järjestämiseksi Vahtera pitää tarkoituksenmukaisena säätää malli, jossa on samanaikaisesti sekä kiinteä pääomavaatimus että työryhmän ehdottama ns. kolmen vuoden pääomatarveselvitys. Vahtera katsoo, että ilman rinnakkaista pääomakriteeriä mahdollistetaan, erittäin pienellä pääomalla säätiön perustaminen, kunhan toiminta suunnitellaan riittävän suppeaksi. Jos arviointi tapahtuu mietinnössä esitetyllä tavalla, jolloin riittävää on sen toteaminen, että toiminta mitoitetaan käytettävissä oleviin varoihin, merkitsee se käytännössä pääomavaatimuksesta luopumista.

Vahtera huomauttaa, että säätiön ominaispiirteisiin kuuluu tietty omaisuusmassa. Säätiöllä ei ole myöskään muita yhteisöjä vastaavia mahdollisuuksia hankkia lisäpääomaa sen erityislaatuisen luonteen takia. Lisäksi olisi toivottavaa, ettei säätiöitä perustettaisi aivan vähäisin pääomin tavalla, joka johtaisi siihen, että säätiöitä tulisi poistettavaksi rekisteristä varojen loppumisen seurauksena. Tämä saattaisi myös lisätä säätiövalvonnan kustannuksia. Edellä esitetyn perusteella Vahtera kannattaa mallia, jossa mietinnössä esitetyn pääomavaatimuksen rinnalle jätetään kiinteä vähimmäispääomavaatimus. Vaatimus voisi olla nykyinen 25 000 euron pääomavaatimus tai muu myöhemmin jatkovalmistelussa tarkoituksenmukaiseksi katsottava pienempi määrä. Tämä todennäköisesti karsisi tarpeettomien säätiöiden perustamista sekä helpottaisi perustamisvaiheen valvontaa, kun pääomalle olisi kaikissa tapauksissa asetettu tietty määrällinen alaraja.

Vahtera huomauttaa lisäksi, että käytännössä sen jälkeen, kun säätiö on perustettu, ei kukaan valvo sitä, onko kolmen vuoden toimintasuunnitelma ollut realistinen. Näin ollen pelkkä kolmen vuoden sääntö ei ole yksinään riittävä pääoman sääntelytapa, koska sen rikkomisestakaan ei seuraa mitään sanktiota. Tämä puoltaa rinnalle kiinteää

pääomavaatimusta, vaikka mainitut sääntelykeinot eivät edes yhdessäkään pysty ratkaisemaan jatkuvarahoitteisten säätiöiden pääoman pitkän ajan riittävyyteen liittyviä ongelmia. Vastaavia pääoman riittävyyteen liittyviä ongelmia ilmenee myös yhteisöillä, eikä ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista lähteä rajoittamaan esimerkiksi säätiöiden perustamista sillä, että pääomavaatimusta ryhdyttäisiin huomattavasti korottamaan.

Vahtera katsoo, että pääoman sääntely on myös suhteutettava siihen, että työryhmä ehdottaa säätiölle mahdollistettavan kaikenlaisen liiketoiminnan harjoittamista, jos sen mahdollisia tuloja käytetään tarkoituksen edistämiseen. Käytännössä tästä seuraa pahimmillaan se, että säätiö voidaan perustaa ilman pääomaa ja siitä tehdään tosiasiaa liiketoiminnan harjoittamisen väline, jolla vältytään esimerkiksi osakeyhtiön 2500 euron vähimmäispääomalta. Kun osakeyhtiöiden osalta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi vähintään 2500 euron vähimmäispääoma, ei ole perusteltua näiden keskinäinen suhde huomioiden tehdä liiketoiminnan harjoittamisen kynnystä tätä alhaisemmaksi säätiöissäkään.

Vahtera huomauttaa, että ehdotuksessa ei ole säännöksiä säätiön peruspääoman korottamisesta. Vahtera katsoo nykyisen rekisterikäytännön olevan epäselvä sen osalta, kun korotus haluttaisiin merkitä säätiön sääntöihin, sitä ei ole hyväksytty. Vahtera toteaa, että säätiöpääomaa koskien olisi sekä sen korottamisen että alentamisen osalta syytä ottaa säännökset myös itse lakiin, koska nykyisellään on myös epäselvää se millä edellytyksillä säätiön peruspääomaa voidaan alentaa esimerkiksi tarkoituksen toteuttamiseksi toisella tavalla.

Vahtera kiinnittää vielä huomiota siihen, että pääomavaatimuksen merkitystä ja siihen liittyvää sääntelytarvetta korostaa myös se, että liiketoimintaa harjoittava säätiöllä ei ole toimintaa rajoittavaa maksukykytestiä osakeyhtiöitä vastaavalla tavalla. Tosin sanoen säätiö voi esimerkiksi jakaa tarkoituksen mukaisia apurahoja, vaikka se tosiasiallisesti vaarantaisi säätiön liiketoiminnan maksukykyisyyden. Silloin, kun säätiö harjoittaa liiketoimintaa, tulisi jollain tavalla säännellä going concernin säilymisestä velkojiensuojan ja intressitahojen aseman turvaamiseksi.

Professori Halila katsoo, että toimilupajärjestelmästä luopuminen on hyväksyttävää, kun ottaa huomioon sen, että normatiivijärjestelmä ei kuitenkaan eroa paljoa toimilupajärjestelmästä. Etenkin, jos normatiivijärjestelmään sisältyy viranomaisen suorittamaa väljäsisältöisten normien tulkintaa erityyppisissä yksittäistapauksissa, niin kuin lakiesityksen mukaan tapahtuukin. Halila huomauttaa lisäksi, että Suomessa on perustettu runsaasti säätiöitä liian pienellä pääomalla. Aivan yleinen käsitys on ollut siksi se, että säätiöiden vähimmäispääomaa tulisi nostaa lakia uudistettaessa ainakin 100 000 euroon. Realismia on se, että pääomasäätiöllä tulisi olla miljoonan euron säädepääoma, jotta pääoman tuotto riittäisi hallintokulujen lisäksi varsinaiseen toimintaan. Lakiesityksen perusteella säätiöiden hallintokulut olisivat sitä paitsi useastakin syystä noususuunnassa. Tästä syystä Halila katsoo, että vähimmäispääomavaatimuksesta luopuminen vaikuttaa arveluttavalta.

Halila ehdottaa, että laissa voitaisiin ensiksi säätää vähimmäispääomavaatimuksesta. Rekisteröimisen epääminen voisi perustua siihen että säädepääoma on ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ellei säätiöllä ole uskottavaa kolmen vuoden rahoitus-suunnitelmaa. Suunnitelma tarvittaisiin vain niihin säätiöihin, joissa säädepääoma on ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen nähden. Säätiön perustamisvaihetta varten olisivat itsesääntelymääräykset parempia kuin yksityiskohtaiset legaalnormit. Niillä voitaisiin ohjata säätiöiden perustajia erilaisia tilanteita silmällä pitäen.

Halila katsoo lisäksi, että vähimmäispääomasta luopuminen saattaisi ainakin alkuvaiheessa johtaa rekisteröidyn säätiön muodostumiseen jokamiehen oikeussubjektiksi liike-toimintaa tai hyödyllistä tarkoitusta varten. Vaarana olisi lukuisten säätiöiden jääminen lepotilaan ja rasittamaan viranomaiskoneistoa, ellei säätiön perustamisvaiheen viranomaisharkinta olisi niin tiukkaa, että perustaminen koettaisiin nykyistä selvästi hankalammaksi. On toki tilanteita, joissa säätiönomaista toimintaa halutaan perustellustikin käynnistää pienellä pääomalla esimerkiksi muistomerkkiä pystytettäessä. Tällaista tilannetta ajatellen tulisi hankkeen alullepanijat kuitenkin ohjata käyttämään muita väyliä kuten epäitsenäistä säätiötä.

Halila huomauttaa, että lakiehdotuksen 3 §:n 4 momentista, jossa säädetään säätiön perustajan oikeudesta pidättää itselleen määrääjäksi luovuttamaansa peruspääomaan liittyviä oikeuksia, ei ilmene mitä oikeuksilla tarkoitetaan. Perustelutkaan eivät vastaa asiaan tyhjentävästi, vaikka niissä kerrotaankin oikeuksien olevan esimerkiksi tuotto-, hallintaja muita oikeuksia, vaan epäselväksi jää voisiko perustaja esimerkiksi pidättää luovuttamaansa omaisuuden panttioikeuden. PRH tutkisi toimintasuunnitelman perusteella sen, olisiko tällaisessa tilanteessa säätiön rekisteröimisen edellytyksiä. Halila katsoo, että tämä olisi omiaan lisäämään viranomaisen harkintavaltaa, mikä ei olisi toivottavaa.

Halila toteaa, että ehdotuksen mukaan oikeustila muuttuisi siten, että ensimmäisen vuoden aikana perustaja voisi pidättää paljon suuremman osan kuin 20 %:a säätiön tuotosta, mutta toisin kuin nykykäytännön mukaan menetellään, tämä oikeus sammuisi kymmenessä vuodessa. Uutta järjestelmää sovellettaisiin myös taannehtivasti – tosin erittäin pitkän siirtymäajan jälkeen. Asia aukenee hankalalla tavalla lähipiiri- ja siirtymäsääntönsä katsomalla. Halila huomauttaa, että tässä tapahtuisi selvä rajoitus nykyisten säätiöiden toimintaan työryhmän liberaalin peruslinjan vastaisesti. Nykyisen oikeustilan säilyttäminen tuntuisi säätiöiden tarkoituksia paremmin turvaavalta ratkaisulta kuin lähteminen monimutkaisen ja vaikeasti avautuvan sääntelyn tielle. Halilan mielestä lakiehdotus jättäisi liian suuren harkintavallan viranomaiselle säätiön perustamisvaiheessa. Vaikka suunnitelma olisi hyvä ja uskottava, ei kuitenkaan aina ole takeita sen toteutumisesta. Tämä koskee etenkin jatkuvarahoitteisia säätiöitä. Siksi olisi nykyisen sääntelyn pohjalta rakennettavissa toimivampi malli.

Muut huomiot. *Kymin Oy:n säätiö* katsoo, että koska perusteluista (s. 100) ilmenee momentissa tarkoitettavan, että se, mitä 4 momentissa säädetään, koskee myös säätiön toiminnan aikana tapahtuvaa varojen vastikkeetonta luovutusta. Tätä tulisi selkeyttää lisäämällä momenttiin yksi sana ”Mitä 4 momentissa säädetään, koskee myös varojen”.

4 §

Johdon tehtävät

Yhteenveto

Suuri osa säätiöistä, niitä edustavista ja niille palveluita tarjoavista tahoista ja osa viranomaisista kannatti ehdotusta johdon yleisistä tehtävistä joko sellaisenaan (*Lasten päivän säätiö, Hallitusammattilaiset, VH ja KHT*) tai siten täydennettynä, että johdon tulee edistää säätiön tarkoituksen toteutumisen lisäksi säätiön etua (*SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Kulttuurirahasto, Kymin Oy:n säätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö*).

Lausunnot

Johdon huolellisuusvelvollisuudesta säättäminen on perusteltua. *Lasten Päivän Säätiön mukaan* ehdotus johdon huolellisuusvelvoitteesta on perusteltu, sillä se vastaa voimassa olevaa oikeutta. Huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuden lisääminen lakiin selvittää säätiön edun toteutumisen ja johdon jäsenten velvollisuuksia. *Lasten Päivän Säätiö* pitää lojaliteetti- ja huolellisuusvelvollisuutta hyvin kuvattuna ehdotuksessa. *Hallitusammattilaiset* katsoo, että on hyvä, että johdon tehtävä (säätiön tarkoituksen toteutumisen edistäminen huolellisesti toimien) mainitaan heti lain alussa säätiön toiminnan keskeisenä periaatteena (1:4 §). *VH* katsoo, että esitetty laaja huolellisuusvelvoite kattaa mm. säätiön verotuksellisten asioiden huolellisen hoitamisen, jolloin säätiön veroasioiden hoitamisen tason voidaan katsoa joltain osin paranevan.

KHT kannattaa luvun 4 §:ään sisällytettyä yleissäännöstä säätiön johdon huolellisuusvelvollisuudesta. *KHT* pitää suositeltavana, että 4 §:n sitovuutta säätiön koko johtoon selkiytetään siten, että kohtaan lisätään viittaus 3:1 §:ssä määritettyihin johtoon kuuluihin tahoihin. Johdon huolellisuusvelvollisuuden toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että toimitusjohtajan ohella myös kaikki hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet ymmärtävät tämän velvollisuuden koskevan heitä.

KHT pitää tärkeänä, että säätiön johdon tehtäviin ja myös huolellisuusvelvollisuuden piiriin sisällytetään selkeät määräykset siitä, että johdolla on velvollisuus olla tietoinen säätiön lähipiiriin kuuluvien henkilöiden henkilöllisyydestä. Tärkeää on myös se, että säätiö saa antaa tälle lähipiirille vastikkeettomia tai osittain vastikkeettomia taloudellisia etuja tai rahalainoja vain, jos niiden antaminen on osa säätiön tarkoituksen toteuttamista ja johto on kaiken aikaa huomionnut säätiön edun.

Lisäksi *KHT* viittaa edellä lausumaansa ja toteaa, että sekä sijoitustoiminnan että liiketoiminnan harjoittamisen tulee kuulua olennaisesti johdon huolellisuusvelvollisuuden piiriin. Toimiakseen huolellisesti säätiön johdon tulee toistuvasti arvioida säätiön toimintaa ja toiminnan edellyttämiä toimenpiteitä. Lisäksi säätiön johdon tulee noudattaa hyvää hallintotapaa koskevia ohjeita. Säätiön varallisuuden tai toiminnan niin edellyttäessä johdon tulee laatia säätiölle sekä sijoitus- että liiketoimintasuunnitelmat osana huolellista toimintaa ja aktiivisuutta. Johdon onnistumista tehtävissään arvioidaan johdon huolellisen toiminnan kautta.

KHT huomauttaa, että luvun 5 ja 6 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuvattu johdon huolellisuusvelvollisuuden sisältöä sekä sijoitustoiminnan että liiketoiminnan harjoittamisen osalta. KHT ehdottaa, että muutoin tarpeettomia 5 §:ää ja 6 §:ää koskevat yksityiskohtaisten perustelujen selostukset siirretään soveltuvin osin osaksi 4 §:n perusteluja.

Lakiin kirjattava myös lojaliteettivaatimus siten, että johdon on myös edistettävä säätiön etua. *SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö ja Kansan Sivistysrahasto* katsovat, että pykälän määritelmä ei vastaa johdon lojaliteettimääritelmää yhteisö-lainsäädännössä. *SRNK ym.* ehdottavat uudeksi muotoiluksi seuraavaa: ”Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista ja säätiön etua.” *Metsämiesten säätiö, Kansan Sivistysrahasto ja Palkansaajasäätiö* ehdottaa muotoilua: ”Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön etua.”

Kulttuurirahasto katsoo, että lojaliteettivaatimus tulee kirjata siten, että johdon tulee edistää säätiön tarkoituksen toteuttamisen lisäksi myös säätiön etua. Tämä korostaa omistajattomuutta. *Kymin Oy:n säätiön* lausuman mukaan pykälään olisi hyvä lisätä maininta johdon velvollisuudesta hoitaa säätiön varallisuutta ja muitakin asioita. *Kymin Oy:n säätiö* ehdottaa uudeksi muotoiluksi seuraavaa: ”Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista sekä hoidettava säätiön varallisuutta ja muita asioita.” *Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö* katsovat, että säätiölakiin on hyvä oikeustilan selventämiseksi sisällyttää nimenomaiset säännökset toimitusjohtajan, hallituksen ja hallintoneuvoston huolellisuus- ja lojaliteettivelvoitteesta. Johdon tehtäviin tulisi myös lisätä säätiön edun edistäminen.

Huolellisuusvelvoitteen sisältöä tulisi muutenkin tarkentaa. *VTV* katsoo, että säätiön toiminnan luonteesta ja tarkoituksesta voi seurata, etteivät yhteisöoikeudelliset aineelliset periaatteet ole sellaisenaan täysin sovitettavissa säätiön toiminnan sääntelyyn. Perusteluissa viitataan velvoitteen erityispiirteisiin liiketoimintaa harjoittavissa säätiössä ja todetaan tältä osin muun ohella, että huolellisuusvelvoitteen täyttymistä arvioitaessa on huomioitava normaalit liiketoimintaan liittyvät periaatteet, joihin sisältyy myös riskien ottaminen. *VTV* toteaa, että voidaan kysyä, pitäisikö perusteluissa ottaa kantaa siihen, onko huolellisuusvelvoitteen arvioinnin tältä osin tarkoitus olla täysin vastaavankaltaista osakeyhtiölain johdon huolellisuuden arvioinnin kanssa. Vai liittyykö säätiön toimintaan kenties erityispiirteitä, jotka on huomioitava johdon huolellisuusvelvoitetta arvioitaessa?

VTV huomauttaa, että säätiöllä ei esimerkiksi ole omistajia, eikä säätiön toiminnan lähtökohta ole voiton tuottaminen omistajille. Päinvastoin – lakiehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan säätiön tarkoituksena ei ole liiketoiminnan harjoittaminen. Lisäksi säännökseen sisältyy nimenomainen kielto jakaa varoja lähipiirille. Huolellisuusvelvoitteen arviointiin voi ehkä vaikuttaa myös säätiön säännöissä mainittu perustajan tarkoitus. *VTV* esittää, että on mahdollista kysyä, voiko edellä mainituista lähtökohdista seurata, että esimerkiksi hyvin riskialttiisiin liiketoimiin ryhtyminen voisi säätiössä merkitä huolellisuusvelvoitteen rikkomista, vaikka vastaavat toimet voisivat osakeyhtiölaissa tarkoitettuna huolellisuusvelvoitteen perusteella olla mahdollisia. Perusteluissa olisi ehkä myös syytä mainita, soveltuuko osakeyhtiölain perusteluissa mainittu ”business judgement rule” säätiön johdon huolellisuusvelvoitteen arviointiin.

VTV esittää, että olisiko lain esitöissä johdon huolellisuusvelvoitteen osalta syytä ottaa kantaa myös velkarahoituksen käyttöön ja tämän seikan merkitykseen sallitun riskinoton rajojen määrittämisessä. Johdon huolellisuusvelvoitteen määrittelyn tärkeyttä korostaa myös se, että huolellisuusvelvoitteella ja tähän liittyvällä sallitun riskinoton rajoilla voi olla keskeinen merkitys lakiehdotuksen 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun sijoitustoiminnan sallittavuutta arvioitaessa. ”Säätiön hyvä hallinto” -ohjeistuksessa todetaan, ettei säätiö pyri velkarahoituksella laajentamaan säätiön varsinaista toimintaa riskejä ottaen. Hyvän säätiötavan perusteella vaikuttaisi siltä, että velkarahoitukseen on säätiötoiminnassa suhtauduttava tiettyä varovaisuutta noudattaen. Liiketoiminnassa velkarahoituksen käyttöön voivat liittyä myös riskialttiit vipuvaikutukset.

VTV pohtii olisiko 1 luvun 3 §:n perusteluja tarpeen täsmentää seuraavilta osin. Lakiehdotuksen 1 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan perustettavan säätiön on laadittava 3 ensimmäiselle vuodelle toimintasuunnitelma ja talousarvio. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan talousarvion mukaisen rahoituksen toteutumatta jäämisestä ei seuraa vastuuta säätiön perustajalle tai sen johtoon kuuluvalla henkilöllä (s. 98). Perusteluja voidaan pitää tältä osin tulkinnanvaraisina. Voitaisiin esimerkiksi ajatella – vaikka talousarvion vajauksen ei sinällään katsottaisi johtavan henkilökohtaiseen vastuuseen – että vahingonvastuu voisi yleisen huolellisuusvelvoitteen rikkomisen perusteella tietyissä tilanteissa syntyä. Kysymykseen voisi tulla ensinnäkin tilanne, jossa talousarvio on alun perin laadittu huolimattomasti. Toisaalta johdon huolimaton säätiön asioiden hoitaminen voi johtaa talousarvion mukaisen rahoituksen toteutumatta jäämiseen.

Valtakunnansyyttäjä kiinnittää huomiota siihen, että pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa operoidaan "huolellisuusvelvollisuuden" käsitteellä. Sillä tarkoitettaneen lähinnä hallituksen jäsenille kuuluvia tehtäviä ja velvollisuuksia tai joka tapauksessa pikemminkin "huolenpitovelvollisuutta" kuin velvollisuutta olla huolellinen. Eräiden muidenkin (esim. AsOyL) lakien esitöissä on käytetty vastaavaa ilmaisua kuvattaessa hallituksen jäsenten velvollisuuksia. Rikosjuristin näkökulmasta "huolellisuusvelvoite" tarkoittaa kuitenkin esimerkiksi velvollisuutta pysyä tarkkaavaisena liikenteessä. Se viittaa siis käänteisesti huolimattomuuteen eli tuottamukseen eikä siis esimerkiksi säätiön johdon tehtäviin ja velvollisuuksiin sinänsä. Johto voi laiminlyödä velvollisuuksiaan joko huolimattomuudesta tai tahallaan. Yksityiskohtaisissa perusteluissa käytetyt ilmaisut vaikuttavat vakiintuneen rikosoikeudellisen tuottamusterminologian näkökulmasta oudoilta: "*Huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluu myös siitä huolehtiminen, että säätiön varoja ei käytetä 2 §:n 1 momentissa säädetyn lähipiirikiellon vastaisesti.*"

Jos hallituksen jäsen tai jäsenet rikkovat tahallaan vaikkapa lähipiirikieltoa, he eivät Valtakunnansyyttäjävirston käsityksen mukaan silloin riko "huolellisuusvelvollisuuttaan" vaan syyllistyvät tahalliseen rikokseen. Huolellisuusvelvollisuudesta puhuminen vie ajatukset harhaanjohtavasti tuottamukselliseen menettelyyn tai laiminlyöntiin, vaikkei sellaisesta olisikaan kysymys. Tämänkään pykälän esitöissä ei ole käytetty hyväksi niitä kokemuksia, joita on saatu rikosasioista. Säätiön johdon tehtävien positiivinen määrittely ei nimittäin ole niin tärkeää kuin tehtävien negatiivinen määrittely - siis harkintavallan ja toimintakentän rajojen määrittely. Tämä näkökohta on pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa sivuutettu. Voimassa olevan säätiölain 10 §:n 1 momentin mukaan säätiön hallituksen tulee hoitaa säätiön asioita lakia ja sääntöjä noudattaen.

Säännös on säätiöomaisuuden suojarakenteen perusta. Se määrittää säätiön hallituksen ja toimihenkilöiden toimintakentän ja harkintavallan äärirajat. Säätiön päätöksentekojärjestelmä on sidottu säätiön kulloinkin voimassa olevissa säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamiseen. Säätiön varoja ei voida jakaa tai luovuttaa muuhun kuin säännöissä määrättyyn tarkoitukseen, ellei kysymys ole omaisuudenhoidosta tai hallinnosta, jotka säätiön rakenteellisina osina välillisesti palvelevat säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamista. Tämän lähtökohdan tulisi selvästi ilmetä myös tulevasta laista ja sen esitöistä. Säätiön 1 luvun 4 §:n ja 3 luvun 2 §:n 1 momentin keskinäinen suhde ehdotetun lain systematiikassa on erikoinen. Valtakunnansyyttäjä katsoo, että tässä on kyse samoista pykälästä. Kun kysymys on säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen merkityksestä kaikkien säätiön toiminnassa mukana olevien henkilöiden toimi- ja harkintavallan rajojen asettajana, sääntely tulisi olla kattavasti yhdessä pykälässä.

5 §

Sijoitustoiminta

Yhteenveto

Työryhmän ehdotusta sellaisenaan kannatti osa lausunnonantajista (*Sairaanhoitajien säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö, Takuu -säätiö, Kössi-säätiö ja Kuntaliitto*). Lisäksi eräät lausunnonantajat totesivat voimassaolevan lain vaatimuksen ”varmasta ja tuloa tuottavasta” sijoittamisesta vanhentuneeksi (*Hallitusammattilaiset, STM*) ja pitivät työryhmän ehdotusta suunnitelmallisesta sijoitustoiminnasta oikeasuuntaisena.

Sijoitussuunnitelman sisältöä ja laajuutta kommentoi osa lausunnonantajista (*Juselius Stiftelse, Erkon säätiö, Åbo Akademi, VTV ja VM*).

Toisaalta sijoitustoiminnan suunnitelmallisuuden katsottiin olevan osa johdon yleistä huolellisuusvelvollisuutta, minkä vuoksi ei ole tarpeen erikseen nimenomaisesti säätää sijoitussuunnitelman laatimisvelvollisuudesta (*Sillanpään säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisopperan säätiö, KHT ja professori Vahtera*), *Halilan* mukaan säätiön sijoitussuunnitelma tulisi jättää itsesääntelymääräysten varaan.

Varainhoidon, sijoitustoiminnan ja liiketoiminnan käsitteiden erillään pitämiseen kiinnittivät erityisesti huomiota apuraha ja muut pääomasäätiöt ja niitä edustavat tahot ja osa suurista toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä (*SRNK ym., Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Thuringin säätiö, Metsämiesten säätiö, Palkansäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Otto Malmin lahjoitusrahasto, Kansallisopperan säätiö ja Teatteriyhdistys ja Lakimiesliitto*). SRNK ym. ehdottaa pykälän muuttamista kuulumana seuraavasti: ”5 §. Varainhoito. Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti. Sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava sijoitustoimintaa varten kirjalliset periaatteet.”

Vaikutus verokohteluun. Lisäksi VH huomautti, että vaikka uudistus sinänsä ei vaikuta säätiöiden verokohteluun, esitetty muotoilu voi kuitenkin joissain tilanteissa johtaa riskialttiin sijoitustoiminnan harjoittamiseen, jolloin voi nousta pohdittavaksi se, voidaanko sijoitustoimintaa joissain oloissa pitää elinkeinotoimintana.

Lausunnot

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. *Sairaanhoitajien säätiö* pitää tätä hallituksen työtä helpottavana ja ryhdistävänä uudistuksena. Tilintarkastajan valinta painottuu, sillä hän on uudistuksen myötä entistä keskeisempi kumppani hallitukselle. *Lasten Päivän Säätiö* pitää ehdotusta kannatettavana. Vaikka ehdotus antaa säätiölle mahdollisuuden määrittellä kohtuullisen vapaasti, miten omaisuus sijoitetaan ja mihin se sijoitetaan, voidaan katsoa, että säätiölakiin sisältyvä hallituksen huolellisuusvelvoite kattaa myös säätiön sijoitustoiminnan, jolloin yksityiskohtainen sääntely ei ole asiassa tarpeellista. *Lahden diakonia säätiö* pitää lakiin kirjattua oikeutta harjoittaa sijoitustoimintaa sekä mahdollisuutta näiden toimintojen yhtiöittämiseen hyvänä ja selkeänä. Sijoitustoiminnan kirjaaminen lakiin helpottaa säätiöiden operatiivista toimintaa. *Takuu-säätiö* katsoo, että vaatimus sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta, liiketoiminnan katsomisen yhdeksi varainhankintamuodoksi ja lähipiirin määrittely palvelevat hyvin lakiehdotuksen tavoitteita ja säätiöiden käytännön toimintaa. *Kössi-säätiö* pitää erittäin hyvänä ehdotusta, jonka mukaan säätiön sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja sitä varten on laadittava sijoitussuunnitelma. *Kuntaliitto* pitää esitettyä sijoitustoiminnan sääntelyä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta pidettävä erillään. *SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Kansallisoopperan säätiö ja Teatteri yhdistys* mukaan varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta tulee pitää käsitteellisesti erillään. Säätiöissä sijoitustoimintaa harjoitetaan pitkäjänteisesti ensisijaisesti varallisuuden hoitamiseksi. SRNK ym. esittävätkin otsikoksi: ”Varallisuuden hoito”, sekä kiinnittävät huomiota siihen, että 1 momentin ensimmäiseksi lauseeksi esitetään seuraavaa: ”Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti.” Perusteluissa käytetään myös sanoja *sijoituspolitiikka* ja *sijoitusstrategia*, jotka ovat eri asioita kuin sijoitussuunnitelma. SRNK ym. esittää sanan ”(sijoitussuunnitelma)” poistamista kokonaan. Lisäksi SRNK ym. esittävät säännöksen kirjoittamista seuraavasti: ”Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti. Sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava sijoitustoimintaa varten kirjalliset periaatteet.” *Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto ja Metsämiesten säätiö* esittävät puolestaan otsikoksi: ”Varallisuuden hoito ja sijoitustoiminta”, sekä 1 momentin ensimmäiseksi lauseeksi: ”Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti.” Myös *Kulttuurirahasto* huomauttaa, että säätiöissä sijoitustoiminta tapahtuu varallisuuden hoitamiseksi. Säätiön hallituksen tulee huolellisesti hoitaa säätiön varallisuutta, mikä määräys tulee kirjata lakitekstiin. Lisäksi varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja liiketoiminta tulee erottaa lakitekstissä toisistaan. *Lakimiesliitto* puolestaan katsoo, että sijoitustoiminta ja varallisuudenhoito on pidettävä käsitteellisesti erillään.

Thuringin säätiön mukaan lakiehdotus poikkeaa voimassaolevasta laista, jonka mukaan säätiön varat on sijoitettava varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Sen sijaan lakiehdotukseen on otettu käsite ”sijoitustoiminta” (investeringsverksamhet) ja säätiöllä on lakiehdotuksen mukaan oltava sijoitussuunnitelma. On perusteltua edellyttää suunnitelmaa siitä, miten säätiön varallisuutta sijoitetaan ja hoidetaan. Sijoitustoiminnan käsite ei kuitenkaan tässä yhteydessä vaikuta asianmukaiselta. *Thuringin säätiön* mukaan varainhoito (förmögenhetsförvaltning) kuvaa paremmin sitä, mistä on kysymys. *Litteratursällskapet* ja *Konstsamfundet* pitäisivät parempana, että laissa vaatimus sijoitussuunnitelmas- ta (placeringsplan) ja sijoitustoiminnasta (placeringsverksamhet) liitettäisiin selvemmin pitkäaikaisiin sijoituksiin (långsiktiga placeringar). Tämä painottaisi paremmin sitä, että kyse on pitkäaikaisesta varallisuuden hoidosta tehdyn suunnitelman mukaisista sijoituk- sista. *Otto Malmin lahjoitusrahasto* katsoo, että aatteellisella säätiöllä ei tulisi olla sijoit- ussuunnitelmaa (investeringsplan) vaan varainhoitosuunnitelma (förmögenhetsförvalt- ningsplan). Jälkimmäisessä on kyse säätiön varallisuuden kokonaisvaltaisesta hallin- noimisesta säätiön tarkoitus ja sen toteuttaminen pitkällä aikavälillä huomioiden. *Litte- ratursällskapet*, *Konstsamfundet* ja *Åbo Akademi* pitävät myönteisenä ja asianmukaisena sitä, että tilintarkastaja antaa lausunnon sijoitussuunnitelmasta.

Sijoitussuunnitelman sisältö. *Juselius Stiftelse ’n* mukaan ehdotuksessa tulee tehdä sel- väksi, että sijoitussuunnitelma ei voi olla liian yksityiskohtainen, vaan se tulee voida sopeuttaa rahoitusmarkkinoiden kehitykseen. Sijoitussuunnitelman ei siten tulisi estää sijoituksia, joita suunnitelmassa ei mainita. Uusia sijoituskohteita voi ilmetä suunnitel- man vahvistamisen jälkeen ennen kuin sitä ehditään muuttaa. *Erkon säätiö* ehdottaa pe- rusteluihin lisättäväksi varallisuuden reaaliarvon säilyttäminen, joka on säätiön kestävän varainkäytön kannalta oleellinen. Pitkälle tulevaisuuteen ulottuva toiminta edellyttää, että varainkäyttö ei saa johtaa säätiön varojen pysyvään vähenemiseen. Säätiön varojen kartuttamista arvioitaessa huomioon on puolestaan otettava aikaulottuvuus sekä säätiön vuosittain toteutunut jako. *Åbo Akademin* mukaan on epäselvää, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan ”suunnitelmallisella”. Olisi ehkä selvempää ainoastaan todeta, että säätiön tulee vahvistaa kirjalliset periaatteet toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavalle sijoitustoiminnalle (sijoitussuunnitelma).

VTV huomauttaa, että sijoitussuunnitelmassa tulee huomioida riskienhallintaan liittyviä tekijöitä (mietintö s.102). Sijoitustoimintaan kiinteästi liittyvän riskienhallinnan merki- tyksen painottamiseksi olisi perusteltua arvioida, tulisiko 1:5 §:ssä säätää sijoitussuunni- telman sijasta nimenomaisesti sijoitus- ja riskienhallintasuunnitelmasta. Edelleen olisi perusteltua arvioida, tulisiko säätää toimintakertomuksen informaatiosta siten, että toi- mintakertomuksessa tulisi antaa selostus riskienhallinnan pääpiirteistä.

Sijoitustoiminnan osalta *VM* katsoo, että jo säätiön säännöissä tulee määrätä, millaista ja miten laajaa sijoitustoimintaa säätiö voi harjoittaa. Sijoitussuunnitelman puolestaan tuli- si kattaa muikin omaisuus kuin pelkkä sijoitusvarallisuus. Tällaista omaisuutta ovat esim. kiinteistöt, rakennukset ja käyttöomaisuushyödykkeet. Niiden merkitys säätiön tar- koituksen toteuttamiselle voi olla varsinaista sijoitusomaisuutta suurempi. Sijoitussuun- nitelmaa koskevan säännösehdotuksen sanamuodosta ei käy ilmi, onko säätiön hallituk- sen hyväksyttävä kyseiset suunnitelmat. *VM:n* mielestä jo lain sanamuodosta tulee käy- dä ilmi, että säätiön hallituksen on hyväksyttävä kyseiset suunnitelmat.

Sijoitustoimintaa koskevan säätiölain sääntelyn vaikutus verotukseen. *VH:n* mukaan, vaikka lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että aiempi vaatimus on puoltanut enemmän sijoitustoiminnan pitämistä muuna kuin elinkeinotoimintana, ei säännösmuutoksen voida katsoa olennaisesti vaikuttavan säätiöiden harjoittaman sijoitustoiminnan vero-kohteluun. Esitetty muotoilu voi kuitenkin joissain tilanteissa johtaa riskialttiin sijoitustoiminnan harjoittamiseen, jolloin voi nousta pohdittavaksi se, voidaanko sijoitustoimintaa joissain oloissa pitää elinkeinotoimintana. Yleishyödyllisen säätiön sijoitustoimintaa on verotus- ja oikeuskäytännössä tähän saakka pidetty lähtökohtaisesti verovaapaana toimintana lukuun ottamatta kiinteistösijoituksista saatuja vuokratuottoja.

Sijoitussuunnitelman laatimisvelvollisuudesta ei tarvita erityissäännöstä. *Sillanpään säätiö* ehdottaa, että 1. luvun 5 §:ään kirjoitetaan ensimmäiseksi: ”Säätiön varallisuutta on hoidettava huolellisesti.” *Sillanpään säätiö* esittää, että myös sijoitustoiminta poistetaan käsitteenä laista. Sijoitussuunnitelman laadinta kuuluu *Sillanpään säätiön* näkemyksen mukaan johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin, joten siitä ei tarvita erillistä säännöstä. *Sillanpään säätiö* kannattaa sitä, että laista poistetaan vaatimus edellytys varmasta ja tuloa tuottavasta sijoitustoiminnasta, koska nykyisen lain edellytys on yleisesti osoittautunut epäselväksi ja ristiriitaiseksi.

Teatteriyhdistys ja *Kansallisoopperan säätiö* katsoo, että lain tulee sisältää ohjeet säätiöille sijoitustoiminnan järjestämisestä, mutta nimenomaisen sijoitussuunnitelman laatimisvelvollisuus ei ole tarkoituksenmukaista, maininta pelkästään kirjallisista perusteista laissa riittää. *Teatteriyhdistys* ja *Kansallisoopperan säätiö* pitää säätiön sijoitustoiminnan väljentämistä ja ohjeistamista myönteisenä. Mietinnön ehdotukset sijoitustoiminnan väljentämisestä ottavat jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteet nykyistä paremmin huomioon. Sijoitustoimintaa koskevissa määräyksissä on kyse varallisuuden hoitamisesta eikä niinkään toiminnan rahoittamisesta sijoitustoiminnalla.

KHT arvioi, että liiketoimintaa vastaavasti myös sijoitustoiminnan jakaminen varallisuuden hoitamisen ja toimintamuotojen rahoittamisen välillä voi käytännön tilanteissa olla tavanomaiselle suomalaiselle säätiölle haasteellista. Liiketoiminnan jaottelun tavoin erilaisen sijoitustoiminnan tunnistaminen ja erittely mm. kirjanpitoa varten todennäköisesti aiheuttaa säätiöille lisää hallinnointikustannuksia, mikä osaltaan saattaa vähentää mahdollisuuksia käyttää säätiön varoja säätiön tarkoitusta tukevaan toimintaan. *KHT* katsoo, että 5 §:ssä ehdotettu vaatimus sijoitussuunnitelman laatimisesta on käytännössä uusi hallinnollinen rasite pienille ja pienehköille säätiöille. Myöskään sijoitussuunnitelman osalta lakiehdotukseen ei ole sisällytetty kuvausta siitä, mitä seikkoja sijoitussuunnitelmaan tulisi sisällyttää ja kuinka tarkka suunnitelman tulisi olla. Säännös ei käytännössä tuone muutosta nykytilaan suuremmissa säätiöissä, vaan jo tällä hetkelläkin vaatimus sijoitustoiminnan suunnitelmallisesta harjoittamisesta perustuu johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin. Niinpä jo nyt riittävän laajaa sijoitustoimintaa harjoittavat säätiöt ovat laatineet sijoitussuunnitelman tai tätä tarkoittavan muun asiakirjan. Tältä osin *KHT* arvioi, että nykyinen käytäntö sijoitustoiminnan osalta on toimiva ja riittävä – niinpä ehdotettu uusi 5 §:n säännös sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja sovellettujen periaatteiden dokumentoinnista on *KHT:n* näkemyksen mukaan tarpeeton ja voidaan kokonaisuudessaan jättää pois uudesta säätiölaista. *KHT* kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettuihin yksityiskohtaisiin perusteluihin on kuitenkin kirjattu hyvää selostusta säätiöiden sijoitustoiminnan ja säätiön johdon huolellisuusvelvollisuuden

sisällöstä ja tavoitteista. Niinpä KHT ehdottaa, että tämä kuvaus siirretään soveltuvin osin 1:4 §:n säätiön johdon huolellisuusvelvollisuutta koskevaan perusteluosaan.

Professori Vahtera katsoo, että luopumista varmasta ja tuloa tuottava – vaatimuksesta voidaan pitää kannatettavana. Vahteran mukaan sijoitustoiminnan suunnitelmallisuus ja kirjallisen sijoitussuunnitelman vaatimus pitävät sisällään pitkälti samankaltaisia tulkin- ta- ja epäselvyysongelmia kuin nykyinenkin sijoittamista koskeva säännös. Toiseksi uu- si vaatimus edellyttää sijoitustoiminnan kirjallista muotoa ja sijoitussuunnitelmaa. Vah- tera toteaa tällaisen toimintatavan olevan kiistatta hyvän säätiökäytännön mukainen ja tarpeen erityisesti suuria varallisuusmääriä sijoittaville säätiöille. Vahtera katsoo tällai- sen sääntelytavan olevan yksityisoikeudellisen yhteisö- ja säätiöautonomian yleisen ajattelutavan perusteiden vastainen. Tämänkaltainen sääntely on omiaan herättämään kysymyksiä siitä, milloin suunnitelma täyttää lain edellytykset jne. Myös kirjallisen suunnitelman puuttumisesta itsessään ei seuranne mitään haitallista sanktiota, ellei samalla ole aiheutettu vahinkoa, mikä on omiaan hämärtämään tämänkaltaisen sääntelyn funktioita. Lisäksi tällaisen suunnitelman tekeminen voi muodostaa tarpeettomia hallin- nollisia kustannuksia vähäisen sijoitusvarallisuuden omaaville säätiöille, jotka mahdol- lisesti joutuisivat ostamaan nämä palvelut ulkopuolisilta toimijoilta. Vahtera toteaa, että pienten säätiöiden olosuhteita ja niille aiheutuvia kustannuksia ei ole riittävästi huomi- oitu säännöstä hahmoteltaessa. Vahtera katsoo, että tapa huolehtia sijoitustoiminnan asianmukaisesta järjestämisestä tulisi jättää johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden ja säätiöiden itse päättämien toimintatapojen varaan. Hyvässä hallintokäytännössä on pit- kälti kysymys sijoittamisenkin osalta siitä, miten säätiöt katsovat tarkoituksenmukaisek- si järjestää oman hallintonsa ja toimintansa. Tästä ei tulisi pakottavasti säädellä yksi- tyiskohtaisen säännöksiin laissa vaan jättää se yleisten säännösten sekä säätiön sääntöjen ja erilaisten vapaaehtoisesti noudatettavien ohjeistuksien varaan. Myös *professori Hali- lan* mukaan nykyinen säätiölain 10 §:n sijoitusnormi on aikansa elänyt.

Hallitusammattilaiset kannattaa sijoitustoiminnan sääntelyn uudistamista siten, että ”varma ja tuloa tuottava” -vaatimuksesta siirryttäisiin suunnitelmallisuuden vaatimuk- seen. Hallitusammattilaiset kannattaa näitä muutoksia periaatteessa, vaikka ei otakaan tässä kantaa ehdotetun sääntelyn yksityiskohtiin näiltä osin. Lakiehdotuksen tavoitteissa on säätiöiden mahdollisimman tehokas, joustava ja ennakoitava toiminta. Hallitusam- mattilaiset toteaa, että eräs monella alalla tehokkaaksi havaittu keino vastaavien tavoit- teiden saavuttamiseksi on alan itsesääntely. Mietinnössä olisi voitu tuoda tätä keinoa esille enemmän, kuten jäljempänä hallintoelinten jäsenten osalta todetaan. *STM:n* mie- lestä säätiöpääoman sijoittamista koskeva vaatimus (”varma ja tuloa tuottava”) on jää- nyt ajasta jälkeen. Mietinnössä ehdotettu uusi muotoilu on perusteltu ja se luultavasti myös helpottaisi tilintarkastajan työtä. Lisäksi monissa tapauksissa on järkevää sallia suoria pankkitalletuksia laajempi skaala eri sijoitusinstrumenttien hyödyntämisessä. Toisaalta SAK pitää tarpeellisena säätiön varojen sijoittamista varmalla ja tuloa tuotta- valla tavalla.

Sijoitussuunnitelma tulisi jättää itsesääntelyn varaan. *Professori Halila* katsoo, että sijoitussuunnitelma on hyvä olla monissa säätiöissä, mutta monissa se on tarpeeton. Si- joitussuunnitelma on tyypillisesti sellainen asia, joka tulisi jättää itsesääntelymääräysten varaan. Sijoitussuunnitelmalla on tarkoitus korvata säätiöiden sijoitustoimintaa koskeva

nykyinen sääntely. Nykyinen säätiölain 10 §:n sijoitusnormi on aikansa elänyt. Liiketoiminnan avaaminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti sitä, että säätiö voisi olla liiketoiminnassa riskinottaja. Kun näin olisi, voitaisiin kysyä, miksi sen tulisi olla riskien karttaja sijoitustoiminnassaankaan. Riittävää olisi, kun hallituksen tulisi huolellisesti hoitaa säätiön asioita ja taloutta. Säätiövarallisuuden suojan vuoksi tarvitaan myös normi – vaikka yleinenkin – siitä, miten varat on sijoitettava. Muutoin syntyy sellainen aukko säätiövarallisuuden suojaan, jota ei voida pitää hyväksyttävänä. Säätiön varallisuutta käsiteltäessä olisi tarpeen ottaa huomioon säätiön taloushallintoon ja varainhoitoon liittyvällä tavalla erilaiset omaisuuserät. Niitä ovat säätiön tarkoituksen toteuttamiseen suoraan liittyvä varallisuus, säätiön sijoitusomaisuus, jonka tuotolla toteutetaan säätiön tarkoitusta ja liike- tai elinkeinotoimintaan liittyvä varallisuus, yhtiöitetty tai yhtiöittämätön. Ruotsin säätiölain 2:4 on olennaisesti lähempänä säätiöiden sijoitustoiminnan reaali maailmaa kuin Suomen nykyisen säätiölain 10.2 §. Tuon lainkohdan mukaan säätiön varat on sijoitettava hyväksyttävällä tavalla, ellei säädemääräyksestä muuta johdu. Ruotsin säätiölain esitöissä on selvitelty esimerkein, mitä tällaisella sijoittamisella tarkoitetaan, ja tämä on antanut eväitä asian käsittelyyn kirjallisuudessa. Tässä olisi osviittaa myös Suomen säätiölakia varten. Hyväksyttävän sijoitustoiminnan kriteerit olisi se kohdealue, jossa säätiöissä kaivataan ohjeistusta.

6 § Liiketoiminta

Tiivistelmä

Ehdotettua liiketoiminnan sääntelyä kannattaa suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä, niitä edustavista tahoista ja niiden toimintaa rahoittavista ja niiltä palveluita ostavista viranomaisista (*SOSTE, Diakonissalaitos, Lasten Päivän*

Säätiö, Lahden diakonia säätiö, Kössi-Säätiö, Diakonissalaitos, Takuu-säätiö, Sininauhaliitto, Sairaanhoidtajien säätiö, Hallitusammattilaiset, Kuntaliitto, STM ja Professori Vahtera) kannattavat lakiehdotusta liiketoiminnan harjoittamisen sääntelyn osalta. Uudistus selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa, sekä toisi toivottua toiminnanvapautta samalla helpottaen erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaa. Myös Takuu-säätiö ja Professori Vahtera pitivät ehdotusta lähtökohtaisesti kannatettavana, mutta katsoivat, että liiketoiminnan harjoittaminen tulisi sitoa tarkoituksen toteuttamiseen.

Suoraan lain nojalla vain varsinaiseen toimintaan liittyvän säätiön liiketoiminnan sallisivat apuraha- ja muut pääomasäätiöt ja palkansaajajärjestöt, joiden mukaan säätiön tarkoituksen toteuttamiseen liittymättömän liiketoiminnan salliminen altistaisi säätiövarallisuutta tarpeettomasti liiketoiminnan riskeille (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, SAK, AKAVA, VM ja professorit Halila ja Vahtera*). Näiden lausunnonantajien perusteluissa painotetaan myös perustajan tahtoa (esim. VM). Huomattava osa näistä säätiöistä, osa jatkuvarahoitteisista säätiöistä,

osa elinkeinoelämän etujärjestöistä ja osa valvovista viranomaisista katsoikin, että tarkoituksen toteuttamiseen liittymätön liiketoiminta tulisi yhtiöittää (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, Aalto-korkeakoulusäätiö, A-klinikkasäätiö, Sininauhaliitto, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, VALO ry, TEM ja VH*). Lausuntopalautteessa kiinnitettiin huomiota myös säätiöiden harjoittaman liiketoiminnan mahdollisiin kilpailuvaikutuksiin (*Wihurin rahasto, HTM, SY, TEM*) ja säätiöiden erityispiirteiden säilyttämiseen.

Lisäksi osa lausunnonantajista totesi, että liiketoiminnan täysi vapauttaminen ei ole tarkoituksenmukaista, mutta ei ottanut tarkemmin kantaa siihen, miten liiketoiminta tulisi järjestää (*Kansallisoopperan säätiö, SY, SAK, AKAVA, Professori Hali-la*). VM puolestaan katsoi, että säätiöiden ei tulisi saada harjoittaa tarkoituksen toteuttamiseen liittymätöntä liiketoimintaa ilman perustajan nimenomaista lupaa.

Lakiin ei tarvita lainkaan liiketoiminnan harjoittamista koskevia erityissäännöksiä kahden lausunnonantajan (*Sillanpään säätiö ja KHT*) mielestä. Liiketoimintasuunnitelman laadinta kuuluu ilman laintasoista sääntelyäkin johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin ja sen harjoittamisen sallimisesta tulisi määrätä säännöissä.

KHT ja HTM esittivät, että liiketoimintasuunnitelman sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset tulisi sisällyttää lakiin. Myös muita yksittäisiä huomioita esitettiin.

Lausunnot

Ehdotettua liiketoiminnan sääntelyä kannattaa suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja niitä edustavista tahoista, hallitusammattilaiset, STM ja Kuntaliitto (*SOSTE, Sairaanhoidtajien säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö ja Kössi-säätiö, Sininauhaliitto*). *SOSTE* pitää hyvänä esitystä, jonka mukaan säätiö voi suoraan lain nojalla harjoittaa sen säännöissä määrättyihin toimintamuotoihin sisältyvää liiketoimintaa. Olennaista on, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen - liiketoiminnalla voidaan sen sijaan rahoittaa perustajan hyödyllisenä pitämän tarkoituksen toteuttamista. Mietinnössä esitetyn mukaisesti perustajalla tulee aina olla mahdollisuus säännöissä kieltää liiketoiminnan harjoittaminen, jos hän katsoo sen aiheelliseksi. Liiketoiminnan salliminen on hyvin linjassa perustuslaissa turvatuun elinkeinon-harjoittamisen vapauden kanssa. Se asettaa eri toimijat yhdenvertaiseen asemaan suhteessa liiketoiminnan harjoittamiseen. Liiketoiminnan salliminen helpottaa myös valvontaviranomaisen tehtävää. On hyvä, että säätiölakia muutetaan vastaamaan käytännön muuttuneita olosuhteita. Liiketoiminnan harjoittamisen salliminen laissa asettaa luonnollisesti uusia haasteita säätiöiden toiminnan avoimuudelle, erityisesti niille säätiöille, joiden toiminta on riippuvaista julkisesta rahoituksesta. Yleishyödyllinen toiminta ja liiketoiminta voivat molemmat olla edelleen säätiön toimintamuotoina eikä kumpikaan sulje toista pois.

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että liiketoiminta on sallittava, mutta voidaan edelleen määritellä, että sen tulee olla säätiön tarkoitusta palvelevaa tai säätiön toimintaa rahoitettavaa. Selvyyden vuoksi tulisi lisäksi varmistaa, että sääntely ei puutu vallitsevaan oloilaan eli se ei estä säätiötä harjoittamasta niiden nykyisin harjoittamaa liiketoimintaa niiden harjoittamassa laajuudessa tai muuten tarkoituksen hyväksi tarkoituksenmukaisella tavalla harjoittamaa liiketoimintaa. *Lahden diakonia säätiö* pitää hyvänä myös mahdollisuutta liiketoiminnan yhtiöittämiseen. Liiketoiminnan harjoittamisen salliminen vastaa muuttuneita olosuhteita, joissa useat säätiöt harjoittavat liiketoimintaa perustuen mm. hankintalain käyttöönoton myötä tulleisiin kilpailutuksiin. Sijoitus- ja liiketoiminnan kirjaaminen lakiin helpottaa säätiöiden operatiivista toimintaa. *Kössi-säätiö* katsoo, että liiketoiminnan vapauttaminen säätiöille antaa juuri toivottua toiminnallista vapautta säätiön talouden ja toimintakyvyn turvaamiseksi.

Diakonissalaitos katsoo, että ehdotuksen antama mahdollisuus säätiöille harjoittaa muutakin kuin toimintaansa välittömästi tukevaa liiketoimintaa on hyvä ja selkiyttää nykytilaa merkittävästi. *Sairaanhoitajienkoulutussäätiö* pitää hyvänä sitä, että liiketoiminnan osuutta avataan. Toiminnallisten säätiöiden kannalta työryhmän ehdotus on hyvä uudistus.

Takuu -säätiö katsoo, että lakiehdotuksen liiketoimintaa koskevat säännökset tarkentavat nykyisin vallinnutta epäselvyyttä toimintojen sallittavuudesta ja mahdollistavat nykyistä laajemmin edellytyksen säätiön oman liiketoiminnan harjoittamiselle ilman erillistä yhtiöittämistä. Takuu-säätiön näkemyksen mukaan liiketoiminta ei voi olla minkään säätiön ainoana tarkoituksena, mutta toimintamuotona se saattaa lisätä eräiden säätiöiden liikkumavaraa ja olla tapa toteuttaa säätiön tarkoitusta. Säätiöiden harjoittaman liiketoiminnan suhteen on Takuu-säätiön näkemyksen mukaan tärkeää huolehtia toimivasta valvonnasta sekä säätiön toiminnan avoimuuden toteutumisesta liiketoiminnan ja yleishyödyllisen toiminnan suhteen, etenkin jos säätiö saa yleishyödyllisen toiminnan toteuttamiseen julkisia avustuksia.

Sininauhaliitto pitää mietinnön ydinkysymyksenä liiketoiminnan määrittelyä. Nykytilanne ei ole selkeä ja siitä aiheutuu ongelmia toiminnan ennustettavuuden suhteen, erityisesti verotuksen osalta. Säätiölain muutoksen tulisi selkeyttää sitä, mikä on liiketoimintaa ja missä rajoissa sitä voidaan jatkossa harjoittaa. Rajanveto hyödyn tuottamisen, liiketoiminnan ja sijoitustoiminnan välillä on erittäin vaikeaa. Sininauhaliiton käsityksen mukaan säätiöiltä tulee jatkossakin edellyttää nimenomaista hyötyä tai yleishyödyllisyyttä. Säätiöiden tulee voida edelleenkin toimia aatteelliselta pohjalta, ja niiden toiminnan tulisi voida olla myös verotuksellisesti ennustettavaa. Säätiölle tulisi jatkossakin varata oma itsenäinen tehtävä, jonka harjoittamisella se poikkeaisi liiketoimintaa harjoittavista yhteisöistä. Voittoa tavoittelevan liiketoiminnan harjoittamiseen löytyy yhteisöläinsäädännöstä jo riittävästi useita erilaisia vaihtoehtoja. Samalla Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että liiketoiminta olisi säätiöille edelleenkin mahdollista, joko liiketoimintayhteisön avulla tai säätiön omana toimintana. Tämä on Sininauhaliiton mukaan välttämätöntä muun muassa sen vuoksi, että säätiöt joutuvat tarkoitustaan toteuttaakseen vastaamaan julkisista hankinnoista annetun lain mukaisiin tarjouspyyntöihin. Sininauhaliitto ei kuitenkaan kannata sellaista näkemystä, että säätiö voisi vapaasti harjoittaa

liiketoimintaa ainoana rajoituksenaan perustuslain mukainen elinkeinovapaus. Sininauhaliitto pitää tärkeänä, että liiketoiminnan mahdollisuutta ei säätiölaissa suljeta pois, mutta sitä voidaan säätiön säännöissä rajoittaa.

Hallitusammattilaiset kannattaa periaatteessa ehdotettuja muutoksia, vaikka ei ota kantaa sääntelyn yksityiskohtiin. Hallitusammattilaiset kannattaa lisäksi ehdotusta, jonka mukaan säätiö voisi yhtiöittää liiketoiminnan, jollei sitä rajoiteta säännöissä, ja sitä, että säätiön tarkoitus ei kuitenkaan edelleenkaan voisi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Lakiehdotuksen tavoitteissa on säätiöiden mahdollisimman tehokas, joustava ja ennakoitava toiminta. Hallitusammattilaiset toteaa, että eräs monella alalla tehokkaaksi havaittu keino vastaavien tavoitteiden saavuttamiseksi on alan itsesääntely, mietinnössä olisi voitu tuoda tätä keinoa esille enemmän. Hallitusammattilaiset katsoo, että lakiehdotuksen keskeisiä uudistuksia on sallia säätiön toimintamuotojen rahoittaminen liiketoiminnalla. Liiketoiminnan käsite ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, vaan on esimerkiksi verotuksessa ollut pitkän ja monipolvisen sääntelyn ja tulkinnan kohteena. Lakiehdotuksessa tulisikin siksi, ainakin perusteluissa, selventää käsitettä eikä jättää sitä myöhemmän tulkintakäytännön varaan.

STM:n mielestä ehdotetut muutokset liittyen säätiöiden liiketoimintaan ovat perusteltuja ja nykyaikaisia. Mm. säätiön hallinnoiman omaisuusmassan määrä voi vaikuttaa tarpeeseen harjoittaa liiketoimintaa. Säätiöiden ollessa perusluonteeltaan ja toiminnaltaan hyvinkin erilaisia uuden säätiönlain tulisi vastata erilaisiin liiketoiminnallisiin tarpeisiin riittävän hyvin. *Kuntaliitto* pitää perusteltuna sitä, että säätiö saa harjoittaa sen tarkoituksen toteuttamiseksi ja sen rahoittamiseksi suoraan lain nojalla liiketoimintaa, jollei tätä oikeutta ole rajoitettu säännöissä. Muutos selkiyttää säätiölle sallittua liiketoimintaa siten, että sitä ei määriteltäisi muusta lainsäädännöstä tulevien tulkintojen ja määritelmien kautta. Perusteltua on myös, ettei liiketoiminnan harjoittamista koskevalla säätiönlain sääntelyllä ole tarkoitus vaikuttaa liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen.

Kannattavat vain varsinaiseen toimintaan välittömästi liittyvän liiketoiminnan sallimista suoraan lain nojalla. *SRNK ym., Litteratursällskapet ja Konstsamfundetin* mukaan liiketoiminta ja sitä koskeva suunnitelma pitäisi kuitenkin rajoittaa sellaiseen toimintaan, joka liittyy välittömästi säätiön toimintamuotoihin.

Takuu-säätiö katsoo, että lakiehdotuksen liiketoimintaa koskevat säännökset tarkentavat nykyisin vallinnutta epäselvyyttä toimintojen sallittavuudesta ja mahdollistavat nykyistä laajemmin edellytyksen säätiön oman liiketoiminnan harjoittamiselle ilman erillistä yhtiöittämistä. *Takuu-säätiön* näkemyksen mukaan liiketoiminta ei voi olla minkään säätiön ainoana tarkoituksena, mutta toimintamuotona se saattaa lisätä eräiden säätiöiden liikkumavaraa ja olla tapa toteuttaa säätiön tarkoitusta. Säätiöiden harjoittaman liiketoiminnan suhteen on *Takuu-säätiön* näkemyksen mukaan tärkeää huolehtia toimivasta valvonnasta sekä säätiön toiminnan avoimuuden toteutumisesta liiketoiminnan ja yleishyödyllisen toiminnan suhteen, etenkin jos säätiö saa yleishyödyllisen toiminnan toteuttamiseen julkisia avustuksia.

Professori Vahtera pitää ehdotettua säätiöiden liiketoiminnan sääntelyä perusteiltaan lähtökohtaisesti kannatettavana. Vahtera suhtautuu valittuun linjaan muutamien varauksin, jotka koskevat lähinnä mahdollisen liiketoiminnan laajuutta sekä siihen liittyen ehdotettua sääntelytapaa ja sen sanamuotoja. Vahtera huomauttaa, että ehdotettu lähes rajoitukseton liiketoiminnan salliminen ei estä sitä, että merkittävä osa säätiön varoista sidotaan liiketoimintaan. Vahtera pitää ehdotettua sääntelytapaa huonosti säätiöinstituutioon soveltavana, koska se saattaa olla ristiriidassa perustajan tahdon kanssa ja olla ongelmallinen myös säätiön varsinaisen tarkoituksen kanssa. Näin on erityisesti silloin, jos säätiö lähtee mukaan erittäin riskipitoisiin liiketoimintahankkeisiin, jotka saattavat vaarantaa jopa säätiön olemassaolon ja siten tarkoituksen toteuttamisen. Liiketoiminnan harjoittamiseen tarkoituksen ja sitä tukevan sijoitustoiminnan ulkopuolella ei ole kaikilta osin perusteita, koska tämä saattaa johtaa osaltaan siihen, että säätiö keskittyy muuhun kuin sääätäjän määrittelemän tarkoituksen toteuttamiseen. Vahtera katsoo, että voisi olla perusteltua sitoa liiketoiminnan harjoittaminen säätiön tarkoitukseen. (Säätiö voi harjoittaa tarkoitustaan suoraan tai välillisesti edistävää liiketoimintaa, jollei sitä rajoiteta säännöissä). Tällöin mahdollista liiketoiminnan harjoittamista ja sen rajoitteita tarkasteltaisiin suhteessa säätiön tarkoitukseen. Vahtera huomauttaa lisäksi, että pykälän 3 momentin osalta voidaan nostaa esiin sama kysymys kuin sijoitustoiminnankin osalta. Miksi liiketoiminnan harjoittaminen tulisi olla suunnitelmallista ja pohjautua kirjallisiin periaatteisiin, kun tällaisia ei vaadita esimerkiksi minkään yhteisönkään osalta. Esimerkiksi pienimuotoisen tarkoitusta tukevan liiketoiminnan osalta vaatimusta voidaan pitää ylimitoitettuna. Tämän osalta viittaa samoihin perusteluihin, joita on edellä esitetty sijoitustoiminnan suunnitelmallisuuden ja kirjallisen suunnitelman osalta. Kirjallisia ohjeita ja suunnitelmallisuutta keskeisempää olisi huolehtia siitä, että liiketoiminta on kaikilta osiltaan sopusoinnussa tarkoituksen kanssa. Liiketoiminnan ohjaaminen tulisikin jättää johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin tai vaihtoehtoisesti kirjoittaa tätä koskeva yleinen säännös (ks. sijoitustoiminnan osalta lausuttu).

Tarkoituksen toteuttamiseen liittymätön liiketoiminta pitäisi sallia vain erillisen yhtiön kautta. Suurin osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä ja niitä edustavista tahoista sekä osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteisista säätiöistä ja viranomaisista (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Litteratursälskapet, Konstsamfundet, Åbo Akademi, Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto ja Hammaslääketieteen säätiö, Aalto-korkeakoulusäätiö, A-klinikkasäätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, VM*). Säätiömuodosta ei pidä tulla vaihtoehtoisia liiketoiminnan harjoittamisen muotoa osakeyhtiöiden ja muiden yritysmuotojen ohella. Näkemyksemme perustuu säätiöiden omaleimaisuuden säilyttämiseen sekä säätiöiden toiminnan ja niiden liiketoiminnan läpinäkyvyyden korostamiseen. Säätiövarallisuutta ei ole tarkoituksenmukaista altistaa liiketoiminnan riskeille (*SRNK ym. Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto ja Hammaslääketieteen säätiö*).

Kulttuurirahasto kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen mukaan säätiö voi harjoittaa pelkästään liiketoimintaa, kunhan se vain edistää säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamista. Säännös on kirjoitettu ilmeisesti ns. jatkuvarahoitteisten, toiminnallisten säätiöiden näkökulmasta. Tässä muodossaan säätiöiden omaleimaisuus

häviää kokonaan ja säätiövarallisuus altistuu liiketoiminnan riskeille. Liiketoimintaa voi harjoittaa lukuisissa eri yhteisömuodoissa, joten säätiömuotoa ei liiketoiminnan harjoittamiseen tarvita. Säätiöissä tulisi säilyttää niiden omaleimaisuus ja omistajattomuuden tuoma korostunut huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite säätiön varallisuuden hoitamisessa. Katsomme, että säätiölain tulisi sallia säätiön muun kuin tarkoitukseen liittyvän liiketoiminnan harjoittaminen vain erillisessä yhtiössä, nykyisen vakiintuneen käytännön mukaisesti. Tämä myös lisäisi lakiehdotuksen yleisellä tasolla tavoittelemaa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta sekä pitäisi verotusnäkökohdat selkeinä.

Wihurin rahasto katsoo, että muu kuin tarkoituksen toteuttamiseen liittyvä liiketoiminta tulisi sallia säätiöille vain erillisen yhtiön muodossa. Tässä toimintamallissa itse säätiön varallisuus ei vaarannu yhtä helposti kuin yhtiön varallisuus. Säätiöiden liiketoiminta vaikuttaa myös kyseisen alan ja alueen kilpailuneutraliteettiin.

Litteratursälskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi toteavat, että työryhmän ehdotuksen mukaan säätiö voisi harjoittaa toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa, jollei sitä rajoiteta säännöissä. Tämä on luonnollinen seuraus siitä, että säätiön aiemmin harjoittaman yleishyödyllisenä pidetyn toiminnan kehittämistä voidaan myöhemmin pitää liiketoimintana sen johdosta, että se käytännössä toimii kilpailluilla markkinoilla saman toimialan liiketoimintaa harjoittavien yritysten kanssa. Lakiehdotuksessa ehdotetaan lisäksi, että säätiö voi harjoittaa muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi, jollei sitä rajoiteta säännöissä. Lausunnonantajat eivät pidä toivottavana, että säätiö voisi harjoittaa myös sellaista muuta liiketoimintaa, joka ei välittömästi liity sen tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisiin toimintamuotoihin. Lausunnonantajien mukaan tällaista liiketoimintaa tulisi mieluummin harjoittaa erillisen yhtiön kautta. Lausunnonantajien mukaan työryhmän ehdotus liiketoimintaa koskevaksi sääntelyksi hämärtää lain 1 luvun 2 §:n säännöstä säätiön toiminnan tarkoituksesta. Ei ole toivottavaa, että säätiöstä tulee osakeyhtiön ja muiden yhtiömuotojen rinnalle vaihtoehtoinen muoto liiketoiminnan harjoittamiseen. Säätiöpääoman altistaminen liiketoiminnan riskeille ei ole kannatettavaa.

Aalto-korkeakoulusäätiö katsoo, että säätiöiden terveen toiminnan lähtökohtana on hyvä, että säätiön liiketoiminta olisi sen varsinaisen toiminnan tarkoitukseen liittyvää. Lakiluonnoksen perusteella säätiö voisi käytännössä säätiön puitteissa harjoittaa mitä tahansa liiketoimintaa. Säännösten nojalla säätiön koko toiminta voisi olla myös leimallisesti liiketoimintamuotoista. Lakiluonnos kokonaisuutena huomioon ottaen säätiöt myös yleisemmin rinnastuisivat aiempaa enemmän liiketoimintaa harjoittaviin yhteisöihin. Kaikenlaisen liiketoiminnan salliminen säätiön varsinaisen toiminnan puitteissa asettaa säätiön alttiiksi sellaisille liiketoimintariskeille, jotka eivät johtuisi säätiön varsinaisesta tarkoituksesta. Riskienhallinnan kannalta olisi selkeämpää ohjata tällainen liiketoiminta aina harjoitettavaksi erillisissä yhtiöissä. Tämä olisi perusteltua myös kilpailuneutraliteetin kannalta.

VM:n mielestä säätiön liiketoiminnan alan laajentamiseksi esitetyt perustelut eivät ole vakuuttavia. VM:n mukaan säätiön mahdollisuutta harjoittaa liiketoimintaa ei tule laajentaa ehdotetun 1:6.2 §:n mukaiseen muuhun liiketoimintaan, ellei säätiön perustaja ole tätä säätiön säännöissä sallinut. Säätiöistä, joista puuttuu yhtiöitä vastaava omistajan valvonta, ei tule kehittää osakeyhtiön kaltaista liiketoimintaorganisaatiota. Varsinkaan näin ei tule voida tehdä ilman säätiön perustajan nimenomaista lupaa

Kaikki liiketoiminta pitäisi yhtiöittää. *Paulon säätiö* ehdottaa, että säätiön liiketoiminta on yhtiöitettävä. *A-klinikkasäätiö* katsoo, että liiketoiminnan salliminen erillisen yhtiön muodossa on ollut käytännössä hyvin toimiva malli eriyttää elinkeinotoiminta säätiön kansalaistoiminnallisesta ja yleishyödyllisestä toiminnasta, ja vastaava malli on syytä säilyttää tulevassakin säätiölaissa. Säätiöiden aatteellinen ja yleishyödyllisyyttä korostava lähtökohta heikkenee uuden lain muotoilussa liiketoimintasäännöksen muotoilun osalta. Yleishyödyllisestä viitekehuksesta palveluita tuottavan säätiön yhteiskunnallinen status ja myös yleishyödyllinen verotusstatus vaarantuu tarpeettomasti, vaikka työryhmä ei tätä tavoittelekaan. Uudistamistyöryhmä painottaa elinkeinotoiminnan harmonisointia juridiselta statukseltaan erilaisten organisaatioiden välillä. Elinkeinopaudesta nauttiminen on täysin mahdollista yhtiöittämällä säätiön liiketoiminta. Liiketoiminnan ja aatteellisen toiminnan yhdistelmän vapaa salliminen tulee aiheuttamaan myös kansalaistoiminnan yhteiskunnallisille rahoittajille tulkintavaikeuksia yksittäisen säätiön toiminnan luonteen arvioinnissa. Käytännössä verottajalla on Suomessa huomattavan suuret valtuudet määritellä myös yleishyödyllisten ja järjestötoimijoiden työtä elinkeinotoiminnaksi pelkin viranomaispäätöksin. Verolainsäädäntö ei ohjaa tulkintoja riittävän selkeästi, eikä viranomaistoiminta tällä sektorilla ole mitenkään ennustettavaa – tai edes kohtelee järjestökenttää yhdenvertaisesti. Säätiölakiesitys nykymuodossaan antaisi käytännössä lisätilaa tälle huonolle hallinnolliselle kehitykselle.

Teatteriyhdistys katsoo, että liiketoiminnan vapauttamisessa tulee olla ehdotettua pidättyväisempi. *Teatteriyhdistyksen* ja *Kansallisoopperan säätiön* mukaan liiketoimintaa koskevan sääntelyn selkeyttäminen on kannatettavaa. Säätiön on syytä voida harjoittaa toimintamuotoihinsa liittyvää ja tarkoitusta toteuttavaa välillistä liiketoimintaa yhtiöittämällä toimintaansa. *Kansallisoopperan säätiö* katsoo, että on hyvä, että pelisääntöjä selkiytetään nykyisestä ja liiketoiminnan harjoittamisen mahdollisuus sallitaan lailla myös säätiöille. Ehdotus ottaa näin huomioon toiminnallisten jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteet. Kansallisoopperan säätiö suhtautuu kuitenkin varauksellisesti ehdotukseen siltä osin kuin se avaa säätiön laajan käyttämisen liiketoimintayksikkönä. Jatkovalmistelussa on syytä selvittää, onko tarkoituksenmukaista säätiövarallisuuden suoja riskeiltä huomioon ottaen, että säätiön toiminta voisi olla yksinomaan liiketoiminnan harjoittamista. Liiketoiminnan harjoittamiseen soveltuvat paremmin nykyiset osakeyhtiö- ja muut yritysmuodot.

VALO ry ei näe syytä miksi liiketoiminnan harjoittamiseen tarvitaan osakeyhtiön rinnalle toinen oikeushenkilö. VALO ry katsoo myös, että ehdotettu sääntely altistaa säätiövarallisuutta liiketoiminnan taloudellisille riskeille.

Muut säätiön harjoittaman liiketoiminnan laajentumista vastustavat tai sitä ongelmallisena pitävät kommentit. AKAVA:n mukaan lakiehdotus, jossa säätiön mahdollisuus harjoittaa liiketoimintaa vapautuu merkittävästi, voi vaikuttaa siihen, että säätiövarallisuutta uhkaavat liiketoiminnalliset riskit, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Säätiötä voidaan käyttää väärään tarkoitukseen, jopa harmaaseen talouteen ja talousrikollisuuteen. Lausunnon mukaan liiketoiminnan vapauttamisessa tulisi olla nyt ehdotettua pidättyväisempi. SAK katsoo, että käytännössä lakiehdotus vapauttaisi säätiöt harjoittamaan mitä tahansa liiketoimintaa. Lakiehdotus altistaisi säätiövarallisuuden liiketoiminnan riskeille ja tekisi mahdolliseksi säätiön laajan käytön liiketoimintayksikkönä. SAK katsoo, että on syytä harkita ovatko lakiehdotuksen mukaiset laajennukset säätiöiden liiketoiminnan harjoittamisessa tarpeen. SAK pitää tarpeellisena säätiön varojen sijoittamista varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla.

Professori Halila huomauttaa, että säätiölakiehdotuksen 6 §:n tuoma muutos nykytilaan olisi varsin rajua, sillä ehdotuksen mukaan säätiö saisi harjoittaa vapaasti liiketoimintaa, ellei tätä ole sen säännöissä kielletty. Kun (rajoittamaton) liiketoiminta on nykyisin kielletty laissa, tällaisia kieltoja on luultavasti hyvin harvojen säätiöiden säännöissä. Näin ollen voisi esimerkiksi lääketiedettä tukeva säätiö ryhtyä hallituksensa päätöksellä harjoittamaan matkapuhelinliiketoimintaa tarvitsematta muuttaa sääntöjään tai hakematta tähän PRH:n suostumusta. Säätiöt on luettu aatteellisten yhdistysten kanssa siviilioikeudellisten oikeushenkilöiden ryhmään. Säätiöitä ja yhdistyksiä on tarkasteltu oikeustieteen opetuksessa näiden yhdistävien piirteiden vuoksi rinnakkain. Halila huomauttaa, että nykyisen lainsäädännön vallitessa yhdistyksissä saa harjoittaa tietyissä määrin liiketoimintaa, joka ei estä yhdistyksen tarkoituksen toteuttamista, mutta säätiöissä tämä on kielletty. Säätiöiden ja aatteellisten yhdistysten samankaltaisten piirteiden vuoksi olisi loogista, että myös aatteellisten yhdistysten liiketoiminnan rajoitukset poistettaisiin samalla tavoin kuin säätiöiden osalta on nyt ehdotettu. Yhdistysten piirissä ei halutakaan luopua siitä, että toiminnan tarkoituksen tulee olla aatteellinen. Vaikka toiminnallisissa säätiöissä on enemmän liiketoiminnallisia piirteitä kuin yhdistyksissä yleensä on, säätiöiden ja yhdistysten rinnastaminen ei ole keinotekoista. Säätiöidenkin profiilin kannalta olisi edullista, että säätiöitä ei pidetä liiketoimintayksikköinä ja kaupallisina toimijoina.

Halila katsoo, että säätiöinstituutio on perusluonteeltaan toimivaksi osoittautunut oikeushenkilö. Sen luonteen muuttamiseen ei ole osoittautunut olevan tarvetta, vaikka yksityiskohtien on voitu katsoa kaipaavan hienosäätöä myös liiketoiminnan osalta. Lakiehdotuksessa liiketoiminta on tarkoitettu avata täysin. Säätiö voisi sääntöjensä perusteella harjoittaa paitsi toimintaansa tukevaa liiketoimintaa myös mitä tahansa muuta liiketoimintaa ja olla näin liiketoimintayksikkö. Säätiö ei enää olisi vanhaan tapaan siviilioikeudellisena oikeushenkilönä määrätarkoitukseen käytettävä omaisuusmassa, vaan se voisi olla liiketoimintayksikkö, joka eroaisi kaupallisista yhteisöistä vain siinä, että siltä puuttuvat omistajat. Käytännössä säätiö voitaisiin perustaa myös niin, että perustajat pääsisivät hyötymään säätiön tuottamasta taloudellisesta hyödystä – tai sitä ainakin yritettäisiin. Halila kiinnittää huomiota siihen, että säätiölain sijoitusnormin (SäätiöL 10.2 §) ja liiketoimintanormin (SäätiöL 8a §) funktiona on säätiövarallisuuden suoja. Näiden

lainkohtien perusteella on sanottu, että säätiön tulee olla riskien karttaja eikä riskien otaja. Riskejä liittyy tietenkin sekä sijoitus- että liiketoimintaan. Jos säätiö voisi rajoituksesta harjoittaa mitä tahansa liiketoimintaa, säätiön varallisuus altistuu liiketoiminnan riskeille. Nämä riskit ovat suuremmat kuin varovaisuuteen tähtäävän sijoitustoiminnan riskit varsinkin, jos siinä turvaututaan hajautukseen. Liiketoiminta on sen sijaan aina lähtökohtaisesti riskinalaista toimintaa, ja riskipääomana on asianomaisen oikeussubjektin koko varallisuus. Kun säätiö voisi milloin tahansa ryhtyä harjoittamaan mitä tahansa liiketoimintaa, pääomasäätiöidenkään sidosryhmäläiset eivät voisi olla varmoja siitä, pysyykö säätiö riskien karttajana.

Halila katsoo, että säätiöiden liiketoiminnan sääntelyssä on olennaista tunnistaa se, mikä on säätiön liiketoimintaa. Sijoittaminen ja yritystoiminta eivät ole aina toisistaan selvästi erillään, mutta tämä ero tulee voida tehdä. Jos säätiö on vähemmistöosakkaana yrityksessä tai jos se on tehnyt sijoituksia finanssimarkkinoille, kyse ei ole liiketoiminnasta. Säätiön tulee olla hyödyllinen eikä kaupallinen toimija.. Palvelusäätiöissä kaupallisen ja hyödyllisen toiminnan eron tekeminen on hankalaa, mutta nykyinen viranomaiskäytäntö antaa rajanvetoon osviittaa tavalla, joka antaisi mahdollisuuden lainsanomutojen hioamiseen. Kun Helsingin olympiastadionia ylläpitävä Stadionsäätiö järjestää Olympiastadionilla urheilukilpailut, on kyse säätiön säännöissä määrätystä hyödyllisestä toiminnasta ja toiminnallisen säätiön säätiövarallisuuden käyttämisestä määrätarkoitukseensa. Kun stadionilla järjestetään konsertti, kyse on jo enemmän liiketoiminnasta, joka kuitenkin edistää sallitulla tavalla säätiön tarkoituksen toteuttamista, kun kyse ei ole säätiön pääasiallisesta toiminnasta.

Halila katsoo, että liiketoiminnan, palvelutoiminnan ja sijoitustoiminnan määrittelyn vaikeuksista huolimatta PRH:n viranomaistoiminta säätiöille sallittavassa liiketoiminnassa on pysynyt käsissä. Säätiöille sallittava vapaa liiketoiminta ei näin merkitsisi tosiasiallisen käytännön kirjaamista lakiin, vaan se olisi merkittävä uusi avaus. Uusi laki tulisikin kirjoittaa vanhalle pohjalle täsmentäen sitä, mitä liiketoiminnalla, hyödyllisellä toiminnalla ja sijoitustoiminnalla tässä asiayhteydessä tarkoitetaan. Lain ideologian tulisi olla se, että säätiö on myös sille sallitun liiketoiminnan piirissä riskinkarttaja säätiövarallisuuden suojan vuoksi. Tätä vaatimusta ei täyttäisi täysin vapaa liiketoiminta säätiön tarkoitukselle vieraallakin alueella. Säätiöiden liiketoiminnan on katsottu koskevan vain suoraan eli säätiön nimissä harjoitettavaa liiketoimintaa. Välillinen liiketoiminta eli toiminnan yhtiöittäminen tai yhtiön osakekannan hankkiminen säätiölle on voinut yleensä tapahtua säätiön sääntöjä muuttamatta ja viranomaisen siihen puuttumatta. Onko välillinen liiketoiminta karannut sillä tavoin käsistä, että koko liiketoiminnan rajoittaminen tulisi poistaa säätiölaista? Tämän mukaisesti voitaisiin laissa säätää tarpeellista informaatiota vielä antaen siitä, että säätiö voisi harjoittaa vapaasti liiketoimintaa joko omissa nimissään tai omistamansa yhtiön kautta.

Toisena mahdollisuutena olisi se, että toiminnan yhtiöittäminen kiellettäisiin. Näin voitaisiin ajatella tukittavan se aukko, joka on säätiövarallisuuden suojassa. Tämä olisi kuitenkin liian raju toimenpide, jos sillä olisi taannehtiva vaikutus. Jos sillä ei sitä olisi, säätiöt jakautuisivat liiketoiminnan kannalta hankalalla tavalla kolmeen ryhmään. Ensimmäisenä ryhmänä olisivat ne säätiöt, jotka on perustettu ennen vuotta 1965 ja joissa

on voitu jatkaa sitä ennen aloitettua liiketoimintaa. Toisena ryhmänä olisivat ne säätiöt, jotka saisivat jatkaa yhtiötettyä liiketoimintaa mahdollisesti tietyissä rajoissa. Kolmantena ryhmänä olisivat ne säätiöt, joissa liiketoiminnan yhtiöittäminen on kielletty. Tässäkään tapauksessa ei käsiä tarvitse kuitenkaan nostaa pystyyn. Kun halutaan välttää säätiöiden luisuminen kaupallisiksi toimijoiksi, voitaisiin laissa osoittaa ne rajat, joissa välillistä liiketoimintaa voidaan harjoittaa. Säätiölaissa tulisi yhä olla säännöksiä sijoitustoiminnasta, ja niiden rajoissa tulisi myös välillistä liiketoimintaa voida harjoittaa. Tämä vaikuttaisi myös liiketoiminnassa tehtyjen oikeustoimien sitovuuden arviointiin sekä säätiön toimielinten jäsenten vahingonkorvausvastuuseen. Toisena edellytyksenä olisi se, että yhtiötetty liiketoiminta tapahtuisi samojen edellytyksien vallitessa kuin säätiön omissa nimissäänkin harjoittama liiketoiminta. Jotta sääntelyllä olisi toivottua tehoa, PRH:n tulisi seurata sitä, millaisia riskejä välillisessä liiketoiminnassa otetaan säätiövarallisuuden suojaa ajatellen. Tähän antaisi nykyinen laki mahdollisuuden, ja tämä tulisi turvata tulevassakin laissa lähinnä sillä, että sijoitustoiminnasta annettaisiin modernisoituja säännöksiä.

Säätiölakiehdotuksen 6 §:n 4 momentin mukaan säätiö voisi yhtiöittää liiketoiminnan, ellei tätä ole rajoitettu säännöissä. Ehdotus on sopusoinnussa liiketoiminnan vapauttamispyrkimyksen kanssa ja on tästä lähtökohdasta käsin looginen. Työryhmässä pohdittiin myös sitä, että liiketoiminnan yhtiöittäminen olisi pakollista. Tämä olisi ollut askel väärään suuntaan, vaikka se olisi voinut olla houkutteleva tapa ratkaista koko liiketoimintaongelma. Parempi ratkaisu olisi – kuten sanottu – se, että säätiöiden liiketoimintaa ei vapauteta ja että laissa osoitetaan rajat yhtiöittämiselle. Halila kiinnittää huomiota siihen, että säätiöiden liiketoimintaan liittyy myös muita ulottuvuuksia. Säätiöiden verokohtelu on lievempää kuin yhtiöiden. Säätiön on yleensä helppo saavuttaa yleishyödyllisen yhteisön status. Jos säätiö voi harjoittaa vapaasti liiketoimintaa, myös säätiöiden verotus joutuu uudelleen arvioitavaksi. Sama koskee myös kilpailuneutraliteettia. Voidaanko markkinoilla hyväksyä se, että mahdollisesti verottomaksi jäävällä toiminnalla tuetaan verollista liiketoimintaa? Halila katsoo, että yhtiölainsäädäntö mahdollistaa monimuotoisen yritystoiminnan. Siksi on aiheellista kysyä, eikö tämän tulisi riittää jatkossa liiketoimintaa havitteleville varsinkin, jos säätiö voi jatkossa yleensä yhtiöittää liiketoimintaansa tai hankkia omistukseensa yhtiön. Verotuksen kiristymisen riski on siinä mielessä vakava, että kertaalleen kiristyvää säätiöiden verotusta on vaikea saada myöhemmin muutetuksi. Sama koskee pyrkimyksiä veroedun saamiseksi niille, jotka tekevät lahjoituksia yleishyödylliseen tarkoitukseen.

Säätiöiden harjoittaman liiketoiminnan lisääntyminen on haastavaa kilpailuolosuhteiden tai verotuksen kannalta, arvioivat elinkeinoelämää edustavat tahot ja osa viranomaisista. SY esittää jatkovalmistelussa tarkemmin arvioitavaksi säätiöiden liiketoiminnan laajentamisen kilpailuvaikutuksia. Ehdotettu muutos näyttäisi tarkoittavan samalla sitä, että säätiöt voisivat nykyistä helpommin ja ehkä myös laajemmassa mitassa harjoittaa liike- tai yritystoimintaa. Muutoksella tavoiteltaneen tältä osin mm. sitä, että esimerkiksi erilaisia julkisen vallan vastuulla olevia palveluita kansalaisille voitaisiin käytännössä tuottaa aiempaa helpommin myös säätiömuodossa. Mietinnön mukaan (s. 44) verottaja pitää noin 90 prosenttia rekisteröidyistä säätiöistä tuloverolaisina tarkoitettuina yleishyödyllisinä yhteisöinä. Yleishyödyllisen yhteisön toiminta on tulojen

koostumuksesta riippuen kokonaan tai osittain verovapaata. Mietinnössä selostetaan tarkemmin yleishyödyllisyydestä seuraavia verotuksellisia etuja. Mietinnön perusteella jää epäselväksi, missä määrin liiketoiminnan salliminen nykyistä laajemmin säätiöille voisi johtaa epäterveisiin kilpailutilanteisiin, kun esimerkiksi säätiön kanssa samanlaisia hyvinvointipalveluita tuottava yritys kilpailisi verotuksessa yleishyödyllisenä yhteisönä pidettävän säätiön kanssa.

TEM kiinnittää huomiota siihen, että huomattava osa toiminnallisten säätiöiden palveluntuotannosta tapahtuu aloilla, joilla on runsaasti vaihtoehtoja palveluntuotantoa ja joilla yhteiskunnassa kokonaisuus ehdottomasti edellyttää myös yksityisen palveluntuotannon toimivuuden takaamista. On kokonaisedun vastaista, jos yksityisten toimijoiden kanssa tosiasiallisesti kilpailevat säätiöt saavat toimia olennaisesti erilaisilla ehdoilla kuin muut palveluntuottajat. Tämän vuoksi on tärkeää, että eri palveluntuottajien toiminnan läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta parannetaan ja että tämä tavoite näkyy jokaisessa palveluntuotannon kannalta merkityksellisessä uudistushankkeessa. *TEM* katsoo, ettei epäselvyyttä säätiöiden liiketoiminnan sallittavuuden suhteen tulisi ratkaista sallimalla liiketoimintaa käytännössä rajoituksetta. *TEM* katsoo, että Suomessa on jo edistyskäsinen ja joustava yhtiöoikeudellinen sääntely, joka mahdollistaa muiden yhtiömuotojen käyttämisen voittoa tavoittelevan toiminnan järjestämiseen. Näin tarvetta säätiön käyttämiseen liiketoimintaan ei ole. Yhtiömuotojen käyttäminen tähän toimintaan myös selkeyttäisi jaottelua kaupallisten toimijoiden ja aatteellisten toimijoiden välillä ja vastuu kysymykset selkeytyisivät. Myös säätiövalvonta olisi olennaisesti helpompaa.

TEM katsoo myös, että säätiöiden vapaan liiketoiminnan salliminen tuottaisi selkeän ristiriidan hallituksen hyväksymän terveen kilpailun ohjelman mukaisen kilpailuneutraaliteettitavoitteen kanssa. Jos liiketoimintaa saa vapaasti harjoittaa sellaisessa organisaatiossa, jonka tarkoituksena on joko takaavat sen verovapauden tai antavat edes mahdollisuuden verovapauteen, luodaan niille kilpailuetu suhteessa muihin organisaatio muotoihin. Tätä *TEM* ei pidä hyväksyttävänä. *TEM* toteaa myös, että komission tutkinnassa on parhaillaan valtioneuvoston valtuutuksella yleishyödyllisten yhteisöjen ja säätiöiden erityisasema verolainsäädännössä (SA.29535/cp 314/2009). Tutkinnan kohteena on nimenomaan se, saako yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö harjoittamassaan taloudellisessa toiminnassaan verolainsäädännöstä johtuvia etuja enemmän kuin muut palvelun tuottajat. Komissiolle tehty kantelu osoittaa sen, miten tärkeää on selkeyttää ja selvästi rajata säätiöiden mahdollisuutta harjoittaa liiketoimintaa. Sama suunta on ollut nähtävissä myös kuntapuolella. Siellä kilpailuilla markkinoilla toimivia kunnallisia liikelaitoksia ollaan yhtiöittämässä, jotta muun muassa näiden saamat veroetudet poistuisivat. Yhtiöittäminen olisi ehdotuksen mukaan sallittua myös säätiöön. Kunnallisen liiketoiminnan yhtiöittämisen säätiöön ei kuitenkaan tulisi olla mahdollista siten, että tätä kautta päästäisiin sellaisten veroetuksien piiriin, joita muilla samoilla markkinoilla kilpailevilla toimijoilla ei ole. Lisäksi *TEM* katsoo liiketoimintasuunnitelman merkityksen tilintarkastuksen kannalta olevan epäselvä.

TEM:n mukaan uudistuksen jatkovalmistelussa säätiöiden liiketoiminta tulee ohjata harjoitettavaksi niiden omistamien yhtiöiden tai muiden yhteisöjen kautta ja varsinaiset säätiöt tulee selkeästi rajata niiden perinteiseen, yleishyödylliseen tai vähintään hyödylliseen tarkoitukseen. Niin sanottujen toiminnallisten säätiöiden ei-taloudellinen toiminta tulee tällöin selkeästi erottaa sellaisesta taloudellisesta toiminnasta, jota harjoitetaan edes osaksi kaupallisin perustein, vaikkakin ilman voitontuottamistarkoitusta. Näin voidaan työryhmän esityksiä paremmin varmistaa, että säätiöiden toiminta on niiden tarkoituksen mukaista sekä samalla myös läpinäkyvää ja valvonnan alaista. Samalla edistetään hallituksen yleistä tavoitetta kilpailuneutraliteetista.

Verotuskäytännön ja verovalvonnan näkökulmasta VH:n mukaan liiketoiminnan laajempi salliminen voi johtaa säätiöiden harjoittaman liiketoiminnan laajentumiseen sekä siihen, että liiketoimintaa harjoitetaan säätiömuodossa aiempaa useammin. Näin esitys voi lisätä jonkin verran tarpeita selvittää sitä, milloin säätiön toiminta on veronalaista ja onko säätiö verotuksessa yleishyödyllinen yhteisö. VH:n näkemyksen mukaan verotuskäytännön ja verovalvonnan näkökulmasta olisi perustellumpaa ohjata säätiökäytäntöä ennemmin siihen suuntaan, että liiketoimintaa harjoitettaisiin siihen paremmin soveltuvassa oikeudellisessa muodossa, esimerkiksi erillisessä osakeyhtiössä. VH:n mielestä työryhmän esittämä lakimuotoilu liiketoiminnan osalta voisi olla jonkin verran selkeämpi. Nyt esitetystä sanamuodosta sallitaan toimintamuotoihin välittömästi liittyvä liiketoiminta ja muu liiketoiminta toimintamuotojen rahoittamiseksi. Selkeämpää olisi todeta, että säätiö voi toteuttaa tarkoitustaan harjoittamalla liiketoimintaa, jonka lisäksi säätiö voi rahoittaa toimintaansa liiketoimintaa harjoittamalla.

Lakiin ei tarvita erityissäännöksiä liiketoiminnan harjoittamisesta. *Sillanpään säätiö* on työryhmän kanssa samaa mieltä siinä, että liiketoiminta ei voi olla säätiön tarkoituksena. Sillanpään säätiö ei kuitenkaan kannata 1 luvun 6 §:n mukaista jakoa toimintamuotoihin välittömästi liittyvään liiketoimintaan ja muuhun liiketoimintaan toimintamuotojen rahoittamiseksi. Näkemyksemme on, että lakiin ei tulisi lainkaan ottaa liiketoiminnan harjoittamista koskevia säännöksiä liiketoiminnan määritelmän epäselvyyden vuoksi, mihin lakiehdotuksen perusteluissakin viitataan. Asia voitaisiin ilmaista esimerkiksi seuraavasti: ”Säätiön tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu” Korostamme sitä, että lailla pitäisi varmistaa säätiön varojen ohjautuminen tarkoitusta edistävään toimintaan, jolloin on syytä tarkastella erityisen huolellisesti niitä ehdotuksia, jotka lisäävät säätiöiden hallinnollisia kustannuksia. Säätiöiden toiminnan luonnetta koskevassa arvioinnissa on tärkeää painottaa sitä, että toiminnan arviointi esimerkiksi rahoitus- ja tukimuotojen osalta perustuu kulloinkin sovellettavaan muuhun lainsäädäntöön.

KHT katsoo, että ehdotettua liiketoiminnan jakoa tai liiketoiminnan erottamista kahdeksi erilaiseksi on todennäköisesti mahdotonta toteuttaa tavanomaisessa suomalaisessa säätiössä. Lisäksi liiketoimintamuotojen erottaminen toisistaan nostaa olennaisesti säätiön toiminnasta ja kirjanpidosta vastaaville henkilöille asetettavia taitovaatimuksia tunnistaa ja erotella erilaisissa käytännön tilanteissa mm. toimintamuotoihin välittömästi liittyvän liiketoiminnan osuus ja toisaalta toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan osuus. *KHT* arvioi, että ehdotettu 6 § aiheuttaa tavanomaisille säätiöille suhteettoman suuren työkuorman kirjanpidon ja hallinnollisten velvoitteiden hoitamiseksi ja tulisi siis poistaa.

KHT huomauttaa, että lain yksityiskohtaisissa perusteluissa perustellaan liiketoimintaa koskevan 6 §:n tarpeellisuutta mm. sillä, ettei säätiön säännöissä tarvitse enää määrätä säätiön mahdollisuudesta liiketoiminnan harjoittamiseen ja toisaalta nykyisen perustuslain 18 § mukaisella elinkeinovapauden pääsäännöllä, josta poikkeamiseen tulisi olla erityiset perusteet. KHT kuitenkin katsoo, että mikäli säätiön toimintamuotona on liiketoiminnan harjoittaminen, on siitä 1:2 §:n ja 2:3 §:n perusteella mainittava säätiön säännöissä. Ja kun liiketoiminnan harjoittaminen on säätiön sääntöihin kirjattuna, ehdotettu 6 § on tarpeeton. Lisäksi kun säätiön johto hoitaa tehtäviään huolellisuusvelvollisuuden edellyttämällä tavalla, merkittävää liiketoimintaa harjoittavat säätiöt laativat tai laadittavat toimintaa koskevat toimintasuunnitelmat ja niihin liittyvät talousarviot sekä tarvittaessa myös liiketoimintasuunnitelmat ja muut tarpeelliset arviot ilman ehdotetun 6 §:n erityissäännöstä. Todettakoon myös, ettei millekään muulle yhteisömuodolle ole säädetty velvoitteeksi laatia tai päivittää liiketoimintasuunnitelmia perustamisvaiheen jälkeiseltä ajalta. Muissa yhteisöissä riittää, että vuosittain laaditaan toimintasuunnitelma ja talousarvio. KHT katsoo, että vastaava menettely on riittävä myös säätiöissä.

KHT-yhdistyksen mielestä säätiölakiin ei tule sisällyttää liike- tai sijoitustoiminnan harjoittamista koskevia erityissäännöksiä. On riittävää, että uudessa säätiölaissa todettaisiin, että säätiön pääasiallinen tarkoitus ei voi olla voiton tavoittelu. Omaisuuden arvon säilyttäminen ja sen käyttö sääntöjen edellyttämään tarkoitukseen on luonnollisesti säätiön tavoitteena. KHT pitää ongelmallisena sitä, että lakiin on otettu käsitteitä, joita ei ole määritelty, kuten liiketoiminta, sijoitustoiminta, liiketoimintasuunnitelma ja sijoitussuunnitelma. Lakiin ehdotetusta velvollisuudesta laatia sijoitussuunnitelma ja liiketoimintasuunnitelma ei tule KHT-yhdistyksen mielestä säätää laissa, vaan esim. hyvää hallintoa koskevassa ohjeistuksessa. Riittävää on, että laissa on säädetty johdon huolellisuusvelvollisuudesta.

Liiketoimintasuunnitelma ja sen sisältö. *SRNK ym.* huomauttavat, että lakiehdotukseen ei ole sisällytetty selkeää määräystä siitä, mitä liiketoimintasuunnitelmaan tulisi sisältyä ja kuinka tarkka suunnitelman tulisi olla. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen kuuluu hyvään hallintokäytäntöön, josta säätiön johto oman huolellisuusvelvoitteensa huomioiden vastaa. *SRNK ym.* esittävät sanan ”(liiketoimintasuunnitelma)” poistamista kokonaan.

Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi pitävät myönteisenä ja asianmukaisena sitä, että tilintarkastaja antaa lausunnon sijoitussuunnitelmasta (kutsuisivat suunnitelmaa mieluummin varainhoitosuunnitelmaksi) sekä liiketoimintasuunnitelma-

Diakonissalaitos ja *Rinne koti-Säätiö* ehdottavat mietinnössä ehdotetun liiketoimintasuunnitelman ja rahoitussuunnitelman sijaan laadittavaksi koko säätiön toiminnalle toimintasuunnitelma, joka kattaisi sijoitus ja liiketoiminnan. Koko toiminnalle laadittava toimintasuunnitelma kuvaa sijoitus- ja liiketoimintasuunnitelmaa paremmin säätiön tilaa ja tavoitteita sekä ryhdistäisi sen varsinaisen hyödyn tuottamisen suunnitelmallisuutta. Toimintojen luokittelu nyt esitetyllä tavalla toimintoihin, joille asetetaan erilaisia vaatimuksia, aiheuttanee käytännössä tulkintavaikeuksia. Toiminnan erottelu toimintamuotoihin välittömästi liittyväksi ja toimintamuotojen rahoittamiseksi saattaa olla vaikeaa. Vaikka säätiön toiminta on täysin säätiön tarkoituksen mukaista, se voi olla

liiketoiminnan luonteista esim. siltä osin, että joidenkin palveluiden tuottaminen edellyttää osallistumista kuntien tai Kelan järjestämiin kilpailutuksiin, vaikka säätiö myy palveluitaan sääntöjensä mukaan omakustannuseriaatteella. Säätiömuoto sinänsä sopii erinomaisesti tämän toiminnan harjoittamiseen säätiön tarkoitus huomioon ottaen. Myös sijoitustoiminnan ja muun toiminnan välinen ero voi olla häilyvää.

Diakonissalaitos ja *Rinne koti-Säätiö* huomauttavat, että lakiluonnoksessa tai sen perusteluista ei ilmene, eroavatko 1 luvun 6 pykälän ensimmäisen ja kolmannen momentin mukaiset liiketoiminnan harjoittaminen muodot toisistaan joiltain muilta osin kuin siten, että toisesta pitää tehdä lain velvoittamana liiketoimintasuunnitelma ja toisesta sellaiseen ei ole velvoitetta. Ehdotuksesta ei myöskään ilmene, kenen tulee tarkastaa liiketoimintasuunnitelma. Asia vaatii täsmennystä joko lakitekstissä tai vähintään sen perusteluosassa. Tilintarkastuslain 3 luvun 11 §:n mukaan tilintarkastus käsittää yhteisön tai säätiön tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä hallinnon tarkastuksen. Tämän mukaisesti tilintarkastajien kompetenssiin kuuluu erityisesti ulkoinen laskenta, hallinto ja lainsäädäntö, ei liiketoimintasuunnittelu. Mikäli liiketoimintasuunnitelman tarkastus sisällytetään tilintarkastajien tehtävään, johtaa uudistus huomattavasti kohoaviin tilintarkastuskustannuksiin.

Sininauhaliiton mukaan säätiön liiketoiminnan tulee olla suunnitelmallista, mutta myös muun toiminnan tulee olla suunnitelmallista. Sininauhaliitto ei pidä perusteltuna toiminnan suunnittelun tai suunnitelmallisuuden erottelua liiketoiminnan ja muun toiminnan välillä.

Sillanpään säätiön mielestä liiketoimintasuunnitelman laadinta kuuluu johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin, joten siitä ei tarvita erillistä säännöstä. Sillanpään säätiö kiinnittää huomiota myös siihen, että sekä liiketoiminnan ja sijoitustoiminnan jaottelusta että liiketoiminta- ja sijoitussuunnitelman laadinnasta aiheutuu kustannuksia säätiöiden hallinnoille.

HTM katsoo, että liiketoimintasuunnitelman sisältömääräykset tulee sisällyttää lakiin. Mietinnön mukaan liiketoimintasuunnitelma on laadittava toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan toiminnan osalta. Liiketoimintasuunnitelmalle ei kuitenkaan ole määritelty tarkempia vähimmäismääräyksiä. *HTM:n* näkemyksen mukaan vähimmäismääräykset tulee ehdottomasti lisätä lakiin. *HTM* katsoo, että kilpailuneutraliteetin tulee säilyä ja on tärkeää huolehtia siitä, että säätiömuodossa toimiminen ei anna erityisiä kilpailu- tai veroetuja. Kilpailuneutraliteetin tulee säilyä verrattaessa toimintaan muissa yhteisömuodoissa.

KHT kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa ei ole säännöstä siitä, mitkä asiat liiketoimintasuunnitelmaan tulisi sisällyttää ja kuinka tarkka suunnitelman tulisi olla. Mikäli liiketoimintasuunnitelman laadinnasta määrätään laintasoisella säännöksellä, tulisi myös ao. suunnitelman sisällölle asetetut vähimmäismääräykset kirjata lakiin. *KHT* katsoo, että liiketoimintasuunnitelman laatiminen kuuluu hyvään hallintokäytäntöön ja niin ollen sitä koskeva ohjeistus tulisi sisällyttää ensisijaisesti hyvää hallintoa koskeviin suosituksiin. *KHT* arvioi, että säätiöissä, joiden toiminta on niin mittavaa ja monipuolista, että liiketoimintasuunnitelman laatiminen on asianmukaista, säätiön johto oman huolellisuusvelvoitteensa huomioiden huolehtii toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä

ja riittävästä suunnitelmallisuudesta. KHT huomauttaa, että pääosa säätiöistä tulee jatkossakin laatimaan vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvion, joihin tulee sisällyttää säätiön toiminnan kannalta keskeiset tiedot toiminnasta, ml. säätiön harjoittamasta liiketoiminnasta ja säätiön varojen käytöstä.

VM huomauttaa, että liiketoimintasuunnitelmaa koskevan säännöshdotuksen sanamuodosta ei käy ilmi, onko säätiön hallituksen hyväksyttävä kyseiset suunnitelmat. VM:n mielestä jo lain sanamuodosta tulee käydä ilmi, että säätiön hallituksen on hyväksyttävä kyseiset suunnitelmat.

Professori Vahtera huomauttaa, että säännöksen 3 momentin osalta voidaan nostaa esiin sama kysymys kuin sijoitustoiminnankin osalta. Miksi liiketoiminnan harjoittaminen tulisi olla suunnitelmallista ja pohjautua kirjallisiin periaatteisiin, kun tällaisia ei vaadita esimerkiksi minkään yhteisönkään osalta. Esimerkiksi pienimuotoisen tarkoitukselta tukevan liiketoiminnan osalta vaatimusta voidaan pitää ylimitoitettuna. Tämän osalta viittaa samoihin perusteluihin, joita on edellä esitetty sijoitustoiminnan suunnitelmallisuuden ja kirjallisen suunnitelman osalta. Kirjallisia ohjeita ja suunnitelmallisuutta keskeisempää olisi huolehtia siitä, että liiketoiminta on kaikilta osiltaan sopuosinnassa tarkoituksen kanssa. Liiketoiminnan ohjaaminen tulisikin jättää johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden piiriin tai vaihtoehtoisesti kirjoittaa tätä koskeva yleinen säännös (ks. sijoitustoiminnan osalta lausuttu).

Muut kommentit. ARA huomauttaa, että yleishyödyllisyyttä koskevat aravalain 15 a § ja korkotukilain 24 § edellyttävät muun muassa, että yhteisö ei ota muita kuin asuntojen vuokraukseen liittyviä riskejä eikä anna lainaa tai vakuutta muille kuin samaan konserniin kuuluville yleishyödyllisille tai ARA-asuntoja omistaville yhteisöille. Yleishyödylliset yhteisöt eivät saa tukea liiketaloudellista, voittoa tavoittelevaa toimintaa. Säätiöitä nimettäessä on edellytetty, että joko tuettujen asuntojen omistaminen tai riskialtis palvelutuotanto eriytetään omaksi yhtiöksi. Yhteisön edellytetään myös sijoittavan sosiaalisesta vuokraustoiminnasta kertyneet rahavarat, jotka on tarkoitettu asuntojen tulevien perusparannusten rahoitukseen, vain riskittömällä, vähintään nimellispääoman säilyttävällä tavalla. Uusi säätiölaki ei ilmeisestikään aiheuttaisi muutosta näihin vaatimuksiin, sillä yleishyödyllisiksi hakeutuvat yhteisöt ovat hyväksyneet ne tästä asemasta aiheutuvina rajoituksina toiminnalleen.

Kymin Oy:n säätiö kiinnittää huomiota kirjoitusvirheeseen kohdassa ”liiketoiminnanjärjestämiseksi”.

7 §

Lähipiiri

Tiivistelmä

Ehdotusta kannattavat. Suuri osa toiminnallisista ja muista jatkuvarahoitteista säätiöistä ja niitä edustavista tahoista sekä palkansaajajärjestöt (*SOSTE, Diakonissalaitos, Lahden diakonia säätiö, Sairaanhoidtajien säätiö, Rinnekoti-Säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, SAK ja*

AKAVA) kannattavat ehdotusta. Sääntelyn katsottiin parantavan avoimuutta ja lisäävän luottamusta säätiöiden toimintaan. Lähipiirisääntelyä kannattanut *Sillanpään säätiö* ei pidä hyvänä sitä, että esityksessä on luovuttu voimassa olevan lain mukaisesta lainakieltoa koskevasta säännöksestä.

Ehdotusta pitää osin epäselvänä ja ehdottaa selvennyksiä. Suuri osa apuraha- ja muista pääomasäätiöistä ja niitä edustavista tahoista sekä osa valvontaviranomaisista piti ehdotusta ainakin osin epäselvänä ja ehdotti selvennyksiä (*SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Arcada-säätiö, Hallitusammattilaiset, Halila VH ja VTV*). Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun lähipiirin lisäksi lähipiiri määritellään lakiehdotuksen 5 luvun 2 §:ssä ja säätiöihin sovellettavassa kirjanpitosääntelyssä (*SRNK ym., Metsämiesten säätiö, KHT ja Sillanpään säätiö*).

Lähipiirirekisteriä ehdottavat. Muutama lausunnonantaja (*Aalto-korkeakoulusäätiö, KHT, Sillanpään säätiö ja Hallitusammattilaiset*) ehdotti lähipiirirekisterin ylläpitämistä säätiövalvonnan ja lain noudattamisen helpottamiseksi. Toisaalta todettiin (*Rinnekotisäätiö*), että on hyvä, että säätiöiden ei edellytetä pitävän lähipiirirekisteriä.

Lausunnot

Ehdotettua lähipiirisääntelyä kannattavat. *Juselius Stiftelse, SOSTE, Diakonissalaitos, Sairaanhoidtajien säätiö, Rinnekotisäätiö, Lasten Päivän Säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Sillanpään säätiö, SAK ja AKAVA* kannattavat ehdotettua lähipiiri sääntelyä. *SOSTE* katsoo, että avoimuuden ja luottamuksen näkökulmasta on tärkeää, että säätiöillä ja sidosryhmillä on selvä käsitys siitä mitä lähipiirillä tarkoitetaan. On tärkeää, että lähipiirin kanssa tehdyt toimet esitetään avoimesti toimintakertomuksessa. *Lasten Päivän Säätiö* toteaa säätiön keskeisen ominaispiirteen olevan se, että säätiö ei ole sen lähipiiriin kuuluvien yksityisten taloudellisten intressien edistämisen väline. Ehdotuksessa on selkeytetty ja laajennettu niiden henkilöiden piiriä, jotka kuuluvat mainitun kiellon kohteena olevaan lähipiiriin. Ehdotuksessa tehdyillä muutoksilla lisätään voimassa olevaan lakiin nähden luotettavuutta säätiön toimintaan yleisen hyvän edistäjänä. *Lahden diakonia säätiö* kannattaa lähipiirin seikkaperäistä määrittelyä laissa erittäin tärkeäksi säätiöiden toiminnan avoimuuden lisäämiseksi ja luottamuksen vahvistamiseksi niiden toimintaan. Lähipiirin määrittely säätiölakiin myös saattaa säätiöt muiden yhteisöjen kanssa tältä osin ajan tasalle.

Juselius Stiftelse toteaa, että ehdotettu lähipiirimäärittelyn laajennus vastaa nykypäivän olosuhteita. Tieteellistä tutkimusta tukeville säätiöille on tärkeää, että lähipiirisääntely (ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentti, 1 luvun 7 § ja 5 luvun 2 §:n 2–3 momentti) ei estä apurahojen ja tukien antamista lähipiiriin kuuluvalla, jos saaja täyttää säätiön yleiset apurahojen tai avustusten jakokriteerit (ks. lakiehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Erityisesti suurissa tieteellistä tutkimusta tukevissa säätiöissä on tärkeää, että tukien jaon valmistelevien toimielinten jäsenenä on korkeasti ansiotuneita tieteenharjoittajia, joita tiedeyhteisö arvostaa. Jos nämä tieteenharjoittajat eivät lähipiirisääntelystä johtuen voisi saada apurahoja, olisi erittäin vaikeaa saada korkean pätevyyden omaavia jäseniä valmisteleviin toimielimiin. Toisaalta on tärkeää, että on

olemassa mekanisme – tehokkaampia olisivat yksinkertaiset jääviyssäännöt – jotka estävät jäseniä osallistumasta heitä itseään koskevien ehdotusten valmisteluun.

Sillanpään säätiö kannattaa lähipiirimääritelmän ottamista säätiölakiin.

Ehdotettua lähipiirisääntelyä tulisi tarkentaa. *SRNK ym., Metsämiesten säätiö* ja *Sillanpään säätiö* katsovat, että lähipiirin määrittely tulisi muotoilla selkeämmin, lisäksi toimintakertomusta koskevassa 5:2 §:ssä tarkoitetaan suppeampaa lähipiiriä kuin tämä 1:7 §:ssä määritelty. Kahdesta eri asiasta ei tulisi käyttää samaa termiä. *Metsämiesten säätiö* ehdottaa käytettäväksi 5:2 §:ssä termiä sisäpiiri lähipiirin sijaan. *Wihurin rahasto* ehdottaa 1 ja 2 momentin yhdistämistä samaan momenttiin selkeyden vuoksi.

Arcada-säätiön mukaan lähipiirin määrittelyä tulisi tarkentaa. Lähipiirin määritelmä lakiehdotuksen 1 luvun 7 §:ssä on erittäin tärkeä. Säännöksen teksti ei kuitenkaan ole helppo ja yksiselitteisesti ymmärrettävissä. Siksi olisi erittäin tärkeää määritellä tarkemmin laissa kuka kuuluu säätiön lähipiiriin. Myös *Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi* katsovat, että lähipiirisääntely on laissa erittäin tärkeää. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin pyrkiä lähipiirisääntelyn selvempään ja helpommin ymmärrettävään muotoiluun.

Sillanpään säätiö ei pidä hyvänä sitä, että esityksessä on luovuttu voimassa olevan lain mukaisesta nimenomaisesta lainakieltoa koskevasta säännöksestä. *Sillanpään säätiö* ehdottaa, että uuteen lakiin sisällytetään määräykset siitä, että säätiön varoja voi lainata tai antaa vastikkeettomia tai osittain vastikkeettomia etuja säätiön lähipiirille ainoastaan silloin, jos se on tarpeen säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi ja johto on kaiken aikaa huomionnut säätiön edun. *Sillanpään säätiö* esittää, että 5 luvun 2 §:ssä lähipiiri määritellään vastaavasti kuin kirjanpitolaissa.

KHT pitää hyvänä, että ehdotuksessa on pyritty selkeyttämään ja laajentamaan säätiön lähipiiriin kuuluvien henkilöiden piiriä. Tämä kehitys toivottavasti lisää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. *KHT* kuitenkin katsoo, että 7 §:ään kirjattu lähipiirimäärittely on kirjoitettu vaikeasti hahmotettavaksi ja ehdotettu määrittely poikkeaa perusteettoman paljon kirjanpitoasetuksen 2 luvun 7b §:n nojalla sovellettavasta lähipiirimäärittelystä. *KHT* huomauttaa, että em. kirjanpitoasetuksen kohdassa todetaan, että lähipiirillä tarkoitetaan ko. pykälää sovellettaessa IFRS-standardeissa määriteltyä lähipiiriä (IAS 24). *KHT* pitää esityksen puutteena sitä, ettei 7 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa ole lainkaan käsitelty, miksi kirjanpitoasetuksen määritelmästä olisi tarpeellista poiketa. Yhtenäiset määritelmät edistäisivät annettavien tietojen selkeyttä, yhdenmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta, kun taas erilaiset määritelmät eri yhteyksissä aiheuttavat sekaannusta ja virheellisyyksiä annettaviin tietoihin. *KHT* esittää, että jatkovalmistelussa 7 §:ään sisällytetty lähipiirimääritelmä yhdenmukaistetaan kirjanpitolainsäädännön määritelmän kanssa, sillä emme näe tarpeellisena käyttää eri lähipiirimääritelmää tilinpäätösinformaatiolle ja säätiön toiminnalle.

Lisäksi *KHT*:n mielestä 7.3 §:ssä on virheellisesti todettu, etteivät suvun etujen edistämiseksi perustetun säätiön lähipiiriin kuuluisi 3 momentin 3 kohdassa mainitulla tavalla 2 momentin 4 kohdassa mainitut henkilöt. Tässä tarkoitettut henkilöt kuuluvat *KHT*:n mukaan sukulaisuussuhteidensa vuoksi tällaisen säätiön lähipiiriin, mutta heihin ei ole

tarkoitettu sovellettavaksi kieltoa taloudellisen edun antamisesta. KHT katsoo, että säätiöissä varainhoidon kannalta tärkeää on hoitaa säätiön ja lähipiiriin välisiä taloudellisia suhteita luotettavasti ja läpinäkyvästi. Tämän vuoksi, sekä säätiöiden tarkoituksen turvaamiseksi, KHT ei kannata sitä, että uudesta säätiölaista jätettäisiin pois nykyisen lain mukainen lähipiirille annettavia lainoja koskeva kieltö. KHT:n näkemyksen mukaan säätiön lähipiirilleen antamien lainojen tulee jatkossakin olla pääsääntöisesti kiellettyjä, mutta lainananto lähipiirille voisi olla mahdollista, jos se toteuttaa säätiön tarkoitusta ja jos se on säätiön edun mukaista. Tämä vastaa analogisesti uuteen säätiölakiin sisältyvää mahdollisuutta antaa lähipiirille tietyin edellytyksin taloudellista etua, esim. avustuksia. Jos säätiö voi antaa lähipiirilleen vastikkeetonta taloudellista etua esim. avustuksina, olisi johdonmukaista, että säätiö voisi samalle lähipiiriin edustajalle antaa myös vastikkeellista taloudellista etua, esim. lainaa. Lain perusteluissa olisi syytä korostaa päätöksen huolellista dokumentointia kaikissa lähipiiritapahtumissa.

Hallitusammattilaiset ehdottaa että lähipiirimääritelmän tarkistamista.

VH katsoo, että lähipiiri-käsitteen määrittelyä 1 luvun 7 §:ssä voisi selkeyttää niin, että se olisi mahdollisimman yksiselitteinen ja havainnollinen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on sekä 1 momentin 2 kohdan että 2 momentin 4 kohdan osalta käytetty lähisukulainen-ilmaisua, vaikka edellisen kohdan tarkoittama lähipiiri lienee laajempi kuin jälkimmäisessä kohdassa mainitut sukulaiset. Pykälässä on käytetty käsitteitä ihminen, luonnollinen henkilö ja henkilö ilmeisesti samaa tarkoittaen. Esimerkiksi 2 momentin 4 kohta viittaa edellä 2 kohdassa on määriteltynä vain säätiössä määräysvaltaa käyttävän määräysvallassa oleva yhteisö. Yhteisö-käsitteen osalta on tärkeää, että sen ala on määriteltä perusteluissa, koska esimerkiksi tuloverotuksen yhteisö-käsite poikkeaa vakiintuneesta yksityisoikeuden käsitteestä.

VTV huomauttaa, että säännöksessä ei ole mainittu, millä tavoin säännös kytkeytyy lakiehdotuksen 1 luvun yleisiin periaatteisiin. Säännös jää 1 luvun muuhun sisältöön nähdessä irralliseksi. Voitaisiinkin kysyä, olisiko 7 §:n viimeiseksi momentiksi syytä lisätä maininta säännöksen tarkoituksesta (esim. tässä säännöksessä tarkoitettuun lähipiiriin soveltuu 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu varojenjakokieltö tms.).

Halilan mukaan lähipiiriin aikaisempaa tarkempi määrittely on paikallaan. Helposti avautuvasta määrittelystä ei kuitenkaan ole kysymys. Määrittely on kolmitasoinen: ensiksi määritellään lähipiiriin kuuluvat, sitten ne, jotka siihen myös kuuluvat ja kolmanneksi ne, jotka eivät siihen kuitenkaan kuulu. Selkeämmin voisi ajatella määriteltävän ainakin sen, milloin perustajana oleva aatteellinen yhdistys on lähipiiriläinen.

Lähipiirirekisteriä ehdottavat. Aalto-korkeakoulusäätiö, *Sillanpään säätiö*, KHT ja *Hallitusammattilaiset* ehdottavat, että säätiöiden tulisi laatia lähipiirirekisteri. KHT katsoo, että lähipiirirekisteri sekä helpottaisi säätiön toimielimiä lain säännösten noudattamisessa että helpottaisi säätiövalvonnan toteuttamista. Lähipiirirekisterin pitämällä säätiö varmistaa lähipiiristä annettavien tietojen kattavuutta. Lähipiirirekisteri edistää myös lähipiiritietojen tilintarkastamista hyvän tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla. Toisaalta *Rinne Koti-Säätiö* katsoo, että 7 §:ssä määriteltä lähipiiri on laaja, joten on hyvä, että säätiöiden ei edellytetä pitävän lähipiirirekisteriä.

2 LUKU. SÄÄTIÖN PERUSTAMINEN

Yhteenveto

Rekisteröintimenettelyn yksinkertaistamista kannatetaan suurimmassa osassa saaduista kommentteista (erityisesti toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiöt ja niitä edustava taho, *KHT, KRP ja Kuntaliitto*). Ehdotuksen katsotaan helpottavan säätiön perustamista ja hallintomenettelyä.

Toisaalta *PRH* kiinnittää huomiota siihen, että peruspääoman luovuttaminen kolmen vuoden viiveellä saattaa aiheuttaa riskin siitä, ettei omaisuutta pystyttäisikään luovuttamaan. *PRH:n* mukaan on myös tarpeen selkeyttää säätiön nimeä koskevien määräysten suhdetta toiminimiin. *PRH:n* mukaan säätiön nimeen ei ole tarvetta ottaa sanoja ”rekisteröity säätiö” tai lyhennettä ”rs”.

Toisaalta säätiön hallinto (mm. toimielimet, niiden jäsenmäärä, asettamistapa ja toimikausi, sekä tilintarkastaja) **pitäisi järjestää säätiön sääntömääräyksillä lain oletamasääntöjen sijasta ja laissa pitäisi säätää sääntöjen vähimmäissisällöstä** oli erityisesti apuraha- ja muiden pääomasäätiöiden ja niitä edustavien tahojen ja joidenkin viranomaisten kanta. Perusteluna mainittiin säätiöiden läpinäkyvyys, hyvä hallintotapa sekä säätiöiden hallinnon toimivuus.

1 §

Säätiön perustaminen perustamiskirjalla

SOSTE, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö, Kössi-säätiö, KHT, KRP ja Kuntaliitto kannattavat ehdotettua sääntelyä ja pitävät sitä perusteltuna. *SOSTE* pitää hyvänä säätiön perustamis- ja rekisteröintimenettelyn yksinkertaistamista, siirtymistä kaksivaiheisesta menettelystä yksivaiheiseen rekisteröintimenettelyyn. Yksinkertaistetut menettelyt mahdollistavat kustannussäästöjen syntymisen sekä viranomaisen että säätiöiden toiminnassa *Lahden diakonia säätiö* katsoo ehdotetun sääntelyn helpottavan hyvää hallintomenettelyä. *Kössi-säätiö* katsoo, että ehdotus selkiyttää ja helpottaa säätiön perustamista. *Kössi-säätiö* katsoo, että ehdotus korostaa sen arvioimista, mikä yhteisömuoto (säätiö, yhdistys, yhtiö) kannattaa valita.

Juselius Stiftelse toteaa, että ehdotuksessa ei tarkemmin määritellä perustajaa. Epäselvyyden välttämiseksi voisi olla tarkoituksenmukaista todeta, sovelletaanko määritelmää vain perustajaan vai myös hänen oikeudenomistajiinsa.

PRH kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen mukaan säätiön peruspääoman voi luovuttaa kolmen (3) vuoden kuluessa säätiön rekisteröimisestä, kun taas voimassa oleva lain mukaan peruspääoma on oltava luovutettuna, kun säätiö merkitään rekisteriin. *PRH:n* näkemyksen mukaan kolmen vuoden aikaviive aiheuttaa merkittävän riskin sille,

että säätiön rekisteröimisen jälkeen ei peruspääoman luovuttaja enää kykenisikään luovuttamaan lupaamaansa omaisuutta säätiölle. Tätä ei voi säätiötoiminnan kannalta pitää toivottavana

VM kiinnittää huomiota siihen, että työryhmän ehdotus sallii pääomasitoumuksen pääomasijoituksen sijasta. Pääomasitoumus vastaa eräällä tavalla osakeyhtiön apporttia tai osakepääoman viivästettyä maksua. Siihen verrattuna ehdotetut säännökset ovat kuitenkin hyvin väljät. Pääomasitoumusta koskevia lainkohtia olisikin selvennettävä ja tarkennettava jatkovalmistelussa.

2 §

Perustamiskirjan sisältö

VTV:n mukaan olisi arvioitava, tulisiko nimenomaisesti säätää siitä, että perustamiskirjaan on otettava tai liitettävä perustamista seuraavan kolmen vuoden ajalle laadittava toiminta- ja taloussuunnitelma. VTV katsoo, että olisi perusteltua arvioida, tulisiko nimenomaisesti säätää siitä, että kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittava toimintasuunnitelma ja talousarvio tulisi sisällyttää kohdassa pykälän 2 momentin perustamiskirjan liitteisiin.

3 §

Säännöt

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. VH kannattaa sitä, että säätiön sääntöihin tulisi merkittäväksi, mihin säätiön varat käytetään säätiön purkautumistilanteessa ja ettei varoja voida luovuttaa säätiön lähipiirille. Suku- ja tukisäätiöiden rajaamisella säätiöolain lähipiirikäsittelyn ulkopuolelle on vaikutuksia verotuksen toimittamisen yhteydessä tehtävään yleishyödyllisyysarviointiin. verotuksessa yleishyödylliseltä säätiötä vaaditaan, että säätiön varat käytetään purkautumistilanteessa yleishyödylliseen tarkoitukseen. Jos säätiön säännöissä ei ole ollut lainkaan mainintaa varojen käytöstä purkautumistilanteissa, on yleishyödyllisyyden arviointi tästä näkökulmasta ollut käytännössä mahdotonta.

Säätiön toimielimistä sekä toimielimien jänistä ja tilintarkastajista tulisi aina määrätä säännöissä. SRNK ym., Palkansaajasäätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Erkon säätiö, VM ja Professori Halila toteavat, että säätiön toimielimistä sekä hallituksen ja mahdollisen hallintoneuvoston jäsenten sekä tilintarkastajien määrästä, valinnasta ja toimikaudesta tulee määrätä säännöissä. Säätiön hyvän hallinnon ja toiminnan läpinäkyvyyden näkökulmasta sääntöjen tulee olla se asiakirja, jonka perusteella säätiön hallinto on järjestetty. Täten ulkopuolinen pystyy helposti selvittämään hallinnon rakenteen sekä mahdolliset muutokset niissä. Pelkkiin lain olettamasääntöihin tukeutuminen johtaa helposti sekavaan hallintoon. Pahimmillaan se voi johtaa päätösten moittimisen huomattavaan kasvuun, kun säätiön hallinnossa on muutettu käytäntöjä olettamasääntöjen sallimissa rajoissa, mutta päätösten kirjaamiset ovat epäselviä. Säätiöiden päivittäistä hallintoa tulee pystyä johtamaan pääasiassa omiin sääntöihin tukeutuen, ei lakikirjaa ja sääntöjä verraten. Lausujat viittaavat myös työryhmän vähemmistön mietinnössä esittämään kantaan asiasta.

Konstsamfundetin, Åbo Akademins ja Litteratursällskapetin mukaan on syytä harkita, onko tarpeen ottaa säätiölakiin monia yksityiskohtaisia olettamasääntöjä, jotka tulevat suoraan sovellettaviksi, jollei säätiön säännöissä määrätä toisin. Jos säätiön toimielin tekee päätöksiä asioista, joita lain olettomasäännöt säätelevät, mutta säätiön toimielin ei lisää lain olettomasäännöstä poikkeavia säännöksiä sääntöihin, voi syntyä ongelmallisia tilanteita. Tämän vuoksi olisi parempi, että säätiöiden toiminta tulevaisuudessa perustuisi riittävän selkeille niiden toimintaan sopiville säännöille ja lain jatkovalmistelussa harkittaisiin säädettäväksi laajemmin niistä asioista, joista säätiön säännöissä tulisi määrätä.

Konstsamfundetin, Åbo Akademins ja Litteratursällskapetin mukaan säätiön säännöistä tulisi käydä ilmi ainakin säätiön nimi, säätiön aatteellinen tai hyödyllinen tarkoitus sekä sen toteuttamistapa, säätiön toimielimet sekä toimielinten jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja, toimikausi. (Lausunnonantajien mukaan vain luonnolliset henkilöt voivat toimia hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana.) Säännöissä tulisi lisäksi mainita onko säätiöllä toimitusjohtaja vai ei, onko säätiöllä hallintoneuvosto ja mahdollisen hallintoneuvoston tehtävät, että säätiöllä tulee olla KHT-tilintarkastaja sekä tilintarkastajan asettamistapa ja toimikausi. Lisäksi säännöissä tulisi määrätä säätiön nimen kirjoittamisesta, tilinpäätöksen laatimisajankohdasta, kirjanpidon ja hallinnon tarkastuksesta, sekä miten päätös sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä.

Hammaslääketieteen säätiö, Metsämiesten säätiö, Kansan Sivistysrahaston ja Palkan-saaajasäätiön mielestä säätiön toimielimistä sekä hallituksen jäsenten määrästä, valinnasta ja toimikaudesta tulisi määrätä säännöissä. Perusteena ovat hyvä hallintotapa, läpinäkyvyys ja säätiöiden käytännön toiminnan helpottaminen. *Kulttuurirahasto* katsoo lakiehdotuksen olevan säätiön perustamista koskien erittäin vaikeaselkoinen, koska sääntöjen sisältö on osin pakollista ja osin olettomasäännöillä säädeltä. *Kulttuurirahaston* mielestä selkeämpää olisi, että säätiön säännöissä tulisi edelleen olla maininta vähintään hallituksesta, tilintarkastajasta, tarkoituksen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta.

Arcada-säätiö toteaa, että säätiön sääntöjen vähimmäisisältöä tulee laajentaa työryhmän ehdottamasta (lakiehdotuksen 2 luvun 3 §). Lisäksi Arcada-säätiö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksessa on useita tahdonvaltaisia olettomasääntöjä. Säätiöille voi aiheutua ongelmia olettomasäännöistä, jotka tulevat suoraan sovellettaviksi, jollei säätiön säännöissä määrätä toisin. Olisi parempi, että säätiöiden säännöissä määrättäisiin tietyistä asioista yksityiskohtaisesti, kuin ottaa riski siitä, että säätiöihin sovellettaisiin olettomasääntöjä asioissa, joista ei ole määrätty säännöissä. Edellä mainituista syistä Arcada-säätiö ehdottaa, että säännöissä tulisi ehdotetun 1–5 kohdan lisäksi määrätä säätiön tarkoituksen lisäksi miten tarkoitusta toteutetaan. Lisäksi sääntöjen tulisi aina sisältää tieto säätiön toimielimistä (mahdollinen hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja) sekä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten määrästä, asettamistavasta ja toimikaudesta. Säännöistä tulisi myös käydä ilmi säätiön tilintarkastajan asettamistapa ja toimikausi.

KHT katsoo, että ehdotus ei aiheuta muutoksia olemassa olevissa säätiöissä, koska yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ennen uuden lain voimaantuloa perustetuissa

säätiöissä sovelletaan ensisijaisesti sääntömääräyksiä. KHT arvioi, että asia voidaan ratkaista näin. KHT suosittelee, että hallintoneuvoston ohella myös muista säännönmukaisesti toimivista toimielimistä tulee mainita säätiön säännöissä. Tällainen sääntömääräys helpottaisi erityisesti säätiövalvonnan toteuttamista.

Muut huomiot. *Kymin Oy:n säätiö* kiinnittää huomiota kirjoitusvirheeseen kohdassa ”...jos säätiö purkautuu tai lakkautetaan.”

4 §

Säätiön nimi

PRH katsoo, että säätiön nimessä ei ole tarvetta vaatia sanoja, ”rekisteröity säätiö” tai lyhenne ”rs”. Voimassa oleva laki ei tunne tällaista merkintää. *PRH:n* käsityksen mukaan säätiö -sanaa ei voi käyttää muiden oikeushenkilöiden nimissä. Tällöin ei olisi tarvetta erikseen erotella rekisteröityjä säätiöitä muista oikeushenkilöistä, jotka mahdollisesti käyttäisivät sanaa ”säätiö” nimessään. Lakiehdotuksen 4.2 §:n mukaan säätiön nimen tulee erota säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimistä ja toisaalta lakiehdotuksen 4.5 §:n mukaan säätiön nimeen sovellettaisiin toiminimilain määräyksiä. Edellä mainitut säännökset ovat *PRH:n* käsityksen mukaan ristiriidassa keskenään. Voimassa olevan lain mukaan säätiön nimen on erottauduttava säätiörekisteriin merkityistä nimistä, mutta erillistä toiminimivertailua ei tehdä. Mikäli rekisteröintivaiheessa edellytetään laajaa toiminimivertailua, lisää tämä rekisteröintiin liittyviä resurssitarpeita ja tulee nostamaan rekisteröintikustannuksia. Lakiehdotuksen määräyksiä säätiön nimen suhteesta toiminimiin tulisi tarkentaa. Mikäli tarkoituksen on, että säätiön nimi (ja apu-toiminimi) rinnastettaisiin toiminimiin, tulisi määräyksen vaikutukset arvioida nyt rekisteriin merkittyjen säätiöiden nimien osalta ja ottaa huomioon säätiölain voimaansaattamista annettavan lain säännöksissä.

5 §

Säätiön perustaminen testamenttimääräyksellä

Kymin Oy:n säätiö kiinnittää huomiota kirjoitusvirheeseen 5 § 2 momentin rivillä 2. Tai-sanalla edelle kuuluu pilkku.

6 §

Toimeenpanijan määrääminen ja vapauttaminen toimestaan

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että 6 §:n 1 momentista voi jäädä tulkinnanvaraiseksi onko momentissa tarkoitettussa tilanteessa testamentista ilmoitettava Helsingin käräjäoikeudelle vain siinä tapauksessa, ettei perustaja ole *milloinkaan* asunut Suomessa, vai myös siinä tapauksessa, ettei hän ole *kuollessaan* asunut Suomessa. Asiaa ei selvennetä perusteluissakaan. Selvyyden vuoksi olisi hyvä tarkentaa asiaa momentin viimeisellä rivillä näin: ”tai jollei hän *kuollessaan* asunut Suomessa, Helsingin ”

7 §

Toimeenpanijan tehtävät ja palkkio

Kymin Oy:n säätiön mukaan ensimmäistä momenttia tulee täydentää lausumalla, josta ilmenee, että se koskee ainoastaan testamenttisäätiötä, koska tätä kuitenkin tarkoitetaan (perustelut, s. 119). *Kymin Oy:n* säätiö ehdottaa harkittavaksi sitä, että tulisiko olla mahdollista, että testamentintekijä laatii perustamiskirjan. Tällöin laatiminen ei kuuluisi toimeenpanijalle. Jos tähän päädytään, 9 ja 10 §:ssä tarkoitetut määräajat tulisi määritellä toisin. *Kymin Oy:n* säätiö huomauttaa lisäksi, että momentin 3. rivillä oleva maininta ”rekisteröidystä säätiöstä” johtaa ajatuksen harhaan, sillä momentissa tarkoitettussa tilanteessahan säätiötä ei rekisteröidä. Momentin tarkoitus ilmenisi paremmin, jos tuo kohta kirjoitettaisiin tähän tapaan: ”toimeenpanija voi [poist.] luovuttaa perustettavaksi määrätylle säätiölle testamentatun varallisuuden ”

9 §

Säätiön rekisteröiminen

Lahden diakonia säätiö kannattaa ehdotettua tarkkaa sääntelyä, ja katsoo sen helpottavan hyvää hallintomenettelyä.

10 §

Testamenttisäätiön rekisteröintiä koskevan perusilmoituksen viivästymisen

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä ensimmäisen momentin rivillä 3, ”taikka” -sanana edelle kuuluu pilkku.

11 §

Rekisteröimisen edellytykset

Kymin Oy:n säätiön mielestä laissa tulisi selvästi ilmaista perusteluiden mukaisesti se, että säännöt on toimitettava rekisteriviranomaiselle, vaikka ne eivät sisältyisi perustamiskirjaan vaan ovat sen liitteenä.

VM:n mielestä pykälä tulee kirjoittaa siten, että siitä ilmenevät suoraan kaikki rekisteröinnin edellytykset. Rekisteröinnin edellytyksenä tulee olla myös esim. se, että peruspääomaa on kertynyt riittävä määrä ja että sijoitussuunnitelma ja liiketoimintasuunnitelma on laadittu.

Juselius Stiftelse huomauttaa, että lakiehdotuksen 2 luvun 11 § 2 momentin ruotsinkielisessä tekstissä on virhe. Momentin lopussa pitäisi viitata 1 lukuun rekisteröinnin edellytyksistä, eikä pykälän 1 momenttiin.

12 §

Rekisteröimisen oikeusvaikutukset

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että ehdotetun 1. momentin mukaan säätiö syntyy rekisteröimisellä. Sitä ennen ei siis ole olemassa säätiötä. Tämä on jonkin verran epäloogista, kun edeltävissä ja seuraavissa pykälissä kuitenkin puhutaan säätiöstä, joka ei siinä vaiheessa ole vielä syntynyt, mutta on kuitenkin jo ”sikiönä” olemassa. Epäloogisuus olisi vältettävissä, jos momentti kirjoitettaisiin esimerkiksi seuraavaan tapaan: ”Säätiö saa oikeuskelpoisuuden, kun se rekisteröidään.”, tai: ”Rekisteröimisellä säätiöstä tulee oikeushenkilö.” Säätiön ”syntymisestä” on tässä momentissa tarpeetonta mainita senkin vuoksi, että se on jo mainittu 1 luvun 2 §:n 3 momentissa.

3 LUKU. SÄÄTIÖN HALLINTO JA EDUSTAMINEN

Yhteenveto

Säätiön hallintoa ja edustamista koskevia säännösehdotuksia pääosin kannatetaan. Osa lausunnonantajista piti kuitenkin ongelmallisina tai vastusti säännöksiä oikeudesta erottaa hallituksen jäsen kesken toimikauden ja mahdollisuudesta valita yhteisö hallituksen jäseneksi. Huomattava osa lausunnonantajista on sitä mieltä, että toimitusjohtajan ottamisen pitäisi aina perustua sääntöjen määräykseen (*SRNK ym., Juselius Stiftelse, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Åbo Akademi ja VM*).

Lakiehdotuksen säännöksiä säätiön toimielimistä, niiden tehtävistä ja toiminnasta yleisellä tasolla kannattivat erityisesti toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiöt ja tilintarkastajat sekä säätiöitä rahoittavat ja niiltä palveluita ostavat lausunnonantajat (*SOSTE, Lasten Päivän Säätiö, Sillanpään säätiö, KHT, RAY ja Kuntaliitto*). Ehdotuksen katsottiin edistävän läpinäkyvyyttä, riippumattomuutta sekä hyvää hallintoa.

Osa lausunnonantajista on sitä mieltä, että hallituksen yleisiä tehtäviä koskevia säännöksiä pitäisi tarkentaa (*Juselius Stiftelse, Kymin Oy:n säätiö, Valtakunnansyyttäjä ja TEM*). Säädosmäärästä ja liian yksityiskohtiin menevästä sääntelystä myös huomautettiin (mm. *Professori Halila*) ja huomattava osa erityisesti säätiöitä edustavista lausunnonantajista suhtautui kielteisesti tai epäillen siihen, että lakiin otettaisiin laajat olettamassäännöksiä säätiön toimielimistä (ks. yksityiskohtaisesti 2.7 kohta).

Ehdotettua yhteisöjäsenyyden sallimista säätiön johdossa kannattavat *Rinnekot-Säätiö* ja *Diakonissalaitos*. Toisaalta suurin osa asiaan kantaa ottaneista lausunnonantajista vastusti yhteisöjäsenyyden sallimista (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Vainion Säätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, Aalto- korkeakoulusäätiö, Arcada-säätiö, Kansallisoopperan säätiö, Sillanpään säätiö, Lahden diakonia säätiö, Teatteriyhdistys, Espoon kaupunginteatterisäätiö, VALO ry, KHT,*

Hallitusammattilaiset, SAK, AKAVA, TEM, PRH, Professori Halila ja Valtakunnansyyttäjä). Yhteisöjäsenyyden katsottiin aiheuttavan epäselvyyttä sekä mahdollisia intressiristiriitoja ja lojaliteettiongelmia. Lausunnonantajat huomauttivat, että johdon vastuiden tulee olla selkeitä ja henkilökohtaisia. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että ehdotettua järjestelyä ei ole toteutettu minkään muunkaan Suomalaisen yhteisömuodon kohdalla.

Ehdotusta hallituksen jäsenen erottamisoikeudesta kannattivat nimenomaisesti *Teateriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö*. Toisaalta osa lausunnonantajista nimenomaisesti vastusti tällaista mahdollisuutta sillä perusteella, että se vaarantaisi säätiöiden itsenäisyyden (*Kulttuurirahasto, Kymen Oy:n säätiö, SAK, VALO ry ja Professori Halila*). Toimitusjohtajaa koskevaa laintasoista sääntelyä kannatettiin laajasti, mutta osa lausunnonantajista katsoi, että toimitusjohtajan tulisi olla työsuhteessa toimielinaseman sijaan (*Sairaanhoitajien säätiö, Lasten Päivän Säätiö, AKAVA*).

Lisäksi lausunnonantajat esittivät huomautuksia hallituksen tehtävien ja päätöksenteon yksityiskohdista, sekä esittivät useita teknisiä huomioita. Valtakunnansyyttäjä kommentoi laajasti hallituksen tehtäviä ja päätöksien pätemättömyyttä.

Yleiset kommentit

Lain tasoista sääntelyä hallinnosta kannattavat erityisesti toiminnalliset ja muut jatkuvarahoitteiset säätiöt ja niiltä palveluita hankkivat ja niiden toimintaa rahoittavat tahot sekä tilintarkastajat. *SOSTE, Sillanpään säätiö, Lasten Päivän Säätiö, KHT, RAY ja Kuntaliitto*, ja pitävät kannatettavana sitä, että säätiöiden hallinnosta, toimielimistä ja hyvästä hallintotavasta säädetään laissa. *SOSTE* katsoo erittäin tärkeäksi sen, että ehdotuksessa säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksenteko, jäsenten oikeudet, velvollisuudet ja vastuut säännellään yksityiskohtaisemmin kuin nykyisessä laissa. Ehdotettu sääntely on omiaan helpottamaan säätiöiden toimintaan osallistuvien henkilöiden käsitystä siitä, mitä tehtäviä heidän hoidettavakseen tulee ja ennen kaikkea, minkälainen vastuu tehtävien vastaanottamisesta seuraa. Säännöksellä on varmasti myönteinen vaikutus myös siihen kuinka huolellisesti säätiöiden toiminnassa mukana olevat henkilöt hoitavat tehtäviään ja osallistuvat päätöksentekoon säätiön toimielimissä. *Sillanpään säätiö* pitää hyvänä, että lakiehdotuksessa säännellään nykyistä yksityiskohtaisemmin säätiön hallinnosta. *Lasten Päivän Säätiö* huomauttaa, että on erilaisia ja erikokoisia säätiöitä, joten esimerkiksi säännökset johdon kokoonpanosta ja muista vastaavista säännöksistä tulee pitää tahdonvaltaisina. Laissa on kuitenkin hyvä olla olettamassään säännökset hallituksen kokoonpanosta, minimikoosta, asettamisesta sekä hallituksen jäsenen toimikaudesta ja eroamisesta sekä puheenjohtajan pakollisuudesta. Lisäksi laissa tulee olla pakottavat säännökset hallituksen toimivallasta ja kelpoisuudesta. Lisäksi ehdotetaan, että toimielimet, joihin sovelletaan uuden lain säännöksiä, tulee ottaa säätiön sääntöihin ja ne on rekisteröitävä. Tämä ei liene ongelmallista. Puheenjohtajan rooli ja vastuu korostuvat ehdotuksessa. Tämä tulee käytännössä huomioida puheenjohtajan palkkiossa. Hallintoa koskevassa sääntelyehdotuksessa on paljon hyviä asioita. Se selkeyttää säätiön hallinnon tehtäviä. Tähän mennessä toimivalta- ja vastuusuhteet ovat jääneet epäselviksi.

KHT arvioi lakiehdotuksen 3 luvun säätiön hallintoa ja edustamista koskevien säännösten olevan pääosin asianmukaisia ja selkeitä. Lakiehdotuksen tavoitteena oleva pyrkimys yhtenäistää säätiöiden hallintokäytäntöjä on kannatettava. KHT katsoo luvun peruslähdekohdan olevan selkeä: Säätiön johdon muodostaa aina hallitus sekä säätiön sääntöjen niin edellyttäessä myös toimitusjohtaja ja/tai hallintoneuvosto. Nämä kolme säätiön johtoon kuuluvaa tahoja ovat aina toimielimiä, joiden tehtävät ja vastuut on määritetty ehdotetun säätiölain 3 luvussa. KHT arvioi, että sääntelytapa on selkeä ja totutellun jälkeen myös käytännön tilanteissa toimiva, vaikka se perustuukin ns. olettamasaännöksiin. KHT pitää siirtymäsäännöksissä ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyille säätiöille asetettua kolmen vuoden määräaikaa rekisteröidä uuden lain toimitusjohtajaa ja/tai hallintoneuvostoa koskevat säännökset riittävänä uuden lain säännösten omaksumiseen ja rekisteri-ilmoitusten tekemiseen.

KHT katsoo, että ehdotus korostaa hallituksen, toimitusjohtajan ja hallintoneuvoston tehtäviä ja vastuita. Samalla selkeytyvät säätiöiden toimintaan osallistuvien muiden, esim. sääntömääräisten pysyvien tai tilapäisten toimikuntien, valiokuntien, johtoryhmien, asiantuntijaelimien sekä muiden työryhmien asema. Tällaiset olemassa olevissa säätiöissä toimivat ryhmät voivat hoitaa säätiön säännöissä nimettyjä tehtäviä, mutta tehtävien valvonnasta ovat poikkeuksetta vastuussa kussakin säätiössä sovellettavalla tavalla hallintoneuvosto, hallitus tai toimitusjohtaja. Huomionarvoista on myös se, että säätiön toimitusjohtajaan ei tulla rinnastamaan ennen uuden säätiölain voimaantuloa perustetussa säätiössä mahdollisesti johtavana toimihenkilönä olevaa asiamiestä, toiminnanjohtajaa tai muuta vastaavaa työsuhteista henkilöä. 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin on sisällytetty selkeä kuvaus säätiöiden tulevista toimielimistä sekä selkeät ohjeet nykyisin käytettyjen hallinnollisten termien merkityksestä ja soveltamisesta uuden lain voimaantulon jälkeen. KHT arvioi, että ehdotettu sääntely tulee selkeyttämään säätiöiden hallintorakenteita ja -käytäntöjä merkittäväällä tavalla.

RAY pitää erittäin kannatettavana, että hyvästä hallintotavasta säätiöiden hallinnossa säädetään laissa. Ehdotuksessa on huomioitu muun muassa säätiöiden läpinäkyvyyden lisääminen esim. säätiön julkistaman informaation laajuudella. Myös riippumattomuutta ja esteellisyyttä koskevien velvoitteiden sisällyttämistä lakiin RAY pitää erittäin hyvänä asiana. RAY näkee tarpeelliseksi säätiön johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuutta koskevien periaatteiden selventämisen. Säätiöiden ollessa tavallaan isännättömiä – toisin kuin yhdistykset ja yritykset – on painavia perusteita saattaa mm. säätiöiden ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset samalle tasolle yritysten kanssa.

Kuntaliitto pitää perusteltuna säätiön pakollisista toimielimistä, niiden päätöksenteosta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tilintarkastajasta sekä sääntöjen muuttamisesta ja säätiön purkamisesta sekä säätiön lakkauttamista koskevasta päätöksestä lakiin sisällytettäviä vähimmäisvaatimuksia ja olettamasaäntöjä. Näistä seikoista olisi määrättävä säätiön säännöissä vain siinä tapauksessa, että olettamasaännöistä halutaan poiketa. Kuntaliiton mukaan ehdotettu säätiön hallintoa koskeva sääntely on perusteltu ja tarkoituksenmukainen, koska se helpottaa hallituksen toiminnan järjestämistä sekä selventää hallitusten jäsenten oikeudellista asemaa. Kuntaliiton käsityksen mukaan säätiöiden hallintoa koskevien vaatimusten ja hallitusten jäsenen oikeuksien ja velvollisuuksien selventämiseksi

on perusteltua säätiölaissa säätää lähtökohtaisesti uudempaa yhteisölaainsäädäntöä vastaavasti hallituksen vähimmäistehtävistä, päätöksenteosta, hallituksen jäsenen esteellisyydestä, hallituksen kokouksesta ja pöytäkirjasta sekä tehtävien siirtämisestä.

Hallintoa koskevan sääntelyn tekniikkaa (oletettasäännöt, säännösten yksityiskohtaisuus ja määrä) koskeva lausuntopalaute on esitetty edellä 2.7 kohdassa.

Säätiöiden erityisluonne tulisi huomioida hallinnon sääntelyssä. *Professori Vahtera* huomauttaa, että säätiössä päämies-agenttisuhde on poikkeava verrattuna yhtiöihin ja yhdistyksiin. Käytännössä päämies on yleensä säätiön perustajan määrittelemä säätiön tarkoitus. Ongelmalliseksi tämä päämies-agenttisuhde muodostuu säätiöissä siksi, että tarkoituksen toteutumisesta huolehtii hallitus ja hyvin usein myös tarkoituksen toteutumisen seuranta on ensisijaisesti hallituksella itsellään. Toisin sanoen hallitus valvoo joiltain osin itse itseään, joka asettaa haasteita säätiöiden sääntelylle ja joka joiltain osin edellyttää esimerkiksi yleisesti yhteisöoikeudellisesta sääntelystä poikkeavia sääntelytapoja. Tästä säätiön osin ongelmallisesta päämies-agenttisuhteesta seuraa, että säätiön tarkoituksen ja säätiön johdon välistä intressiristiriitaa on säänneltävä osakeyhtiömuodosta poikkeavasti. Tämä ilmenee esimerkiksi huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuksien sääntelyssä sekä valvonnan organisoinnissa.

1 §

Säätiön johto

Ehdotusta kannattavat Rinnekoti-Säätiö ja Diakonissalaitos katsovat, että toimielimien määrittely ehdotuksen mukaisesti selkeyttää toimintarakennetta, vastuukysymyksiä, ja sitä kautta säätiön toimintaa. *Takuu-säätiö* ja *Lahden diakonia säätiö* pitävät erittäin hyvänä, että säätiön johto on määritelty laissa ja kannattaa yksityiskohtaisia säännöksiä koskien johdon ja luottamuselinten päätöksentekoa, oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita sekä roolia. *Lahden diakonia säätiö* kuitenkin huomauttaa, että hallintoneuvoston olemassaolo saattaa tehdä erityisesti pienten säätiöiden hallinnon rakenteesta liian raskasta, tästä syystä on hyvä, että laki mahdollistaa säätiön hallinnon järjestämisen myös ilman hallintoneuvostoa. Tämä selkiyttää säätiöiden hallintoa ja luo erinomaiset edellytykset säätiöiden hyvälle hallintotoiminnalle.

Toimitusjohtajan ottamisen pitäisi aina perustua sääntöihin. *SRNK ym., Juselius Stiftelse, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Åbo Akademi ja VM* ovat sitä mieltä, että mahdollisuudesta valita toimitusjohtaja tulee aina mainita säätiön säännöissä. On myös huolehdittava siitä, että myös mahdollisuus työsuhteiseen tai luottamushenkilöpohjaiseen johtavaan toimihenkilöön säilyy (*SRNK ym.*). Olisi jokseenkin epäselvää tuleeko toimitusjohtajasta, joka on nimitetty ilman sääntöjen määräystä rekisteröimällä lakiehdotuksessa tarkoitettu säätiön toimielin. Voimaanpanolain 6 § viittaa siihen, että asia olisi näin (*Juselius Stiftelse*). Toimitusjohtajan nimittäminen on säätiölle kaikissa tapauksissa merkittävä hallinnollinen päätös ja lisäkustannus. Säätiön perustamisesta päättävien tulisi sääntöjen laadinnan kautta olla selvillä tästä valintatilanteesta ja valinnan seurauksista (VM).

Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi katsovat, että säätiön säännöistä tulisi käydä ilmi säätiön toimielimet, niiden asettamistapa, ja toimikausi. Lisäksi säännöistä tulisi käydä ilmi, onko säätiöllä säätiölaissa tarkoitettu hallintoneuvosto. Jatkovalmistelussa tulisi lisäksi suurempien säätiöiden osalta harkita, olisiko perusteltua vaatia hallituksen lisäksi myös hallintoneuvoston olemassaoloa pakollisena toimielimenä.

Hallitusammattilaiset puolestaan esittää poikkeavasti ehdotuksesta, jonka mukaan säännöissä voitaisiin kieltää toimitusjohtajan käyttäminen, että hallituksella tulisi aina olla mahdollisuus sääntömääräyksistä riippumatta ottaa säätiöön toimielin-toiminnanjohtaja (Lakiehdotuksen termein: ”toimitusjohtaja”). Muutoin hallituksen mahdollisuutta parhaan kykynsä mukaan vastata säätiön asioista on yksittäistapauksissa kenties hyvinkin vakavasti rajoitettu. Jollei toimielin-toiminnanjohtajaa ole, hallitus olisi itse säätiöoikeudellisessa vastuussa yhtiön hallinnosta ja sijoitustoiminnasta.

2 §

Hallituksen yleiset tehtävät

Ehdotettua sääntelyä kannattava *Takuu-säätiö* viittaa 3 luvun 1 § yhteydessä lausumaansa. *KHT* katsoo, että ehdotetut peruseriaatteet ovat selkeitä ja toteuttamiskelpoisia ja siitä syystä kannatettavia. *KHT* pitää kannatettavana sitä, että hallituksen tehtäviin kuuluu vastata siitä, että säätiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Säätiön johdon tehtävien ja vastuiden määrittely laissa on kannattavaa, mutta vastuun suhdetta palkkioon olisi harkittava. *Lasten Päivän Säätiö* huomauttaa, että hallitukselle annetaan selvästi lisää tehtäviä ja vastuuta. Suuressa osassa säätiöistä hallituksen jäsenet ovat luottamustehtävissä, joissa palkkio on vähäinen tai sitä ei ole lainkaan. Tulisi harkita, ovatko vastuut ja hallituksen jäsenten asema tasapainossa. Tämä voi aiheuttaa sen, että säätiöiden hallituksen jäsenten ja puheenjohtajien palkkioita tulee nostaa nykykäytännöstä sekä varmistaa, että vastuuvakuutukset jne. ovat kunnossa. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että toimielinten tehtävät ja vastuut on hyvä todeta jo laissa.

Mahdollisuutta säätiön johdon tehtävien jakamiseen ja jaon vaikutusta vastuuseen on selvennettävä ja tarkistettava. *Juselius Stiftelse* toteaa, että ehdotuksen mukaan on tarpeen kieltää sellaiset toimielimet, jotka käyttäisivät suoraan sääntöjen perusteella hallitukselle kuuluvaa päätösvaltaa (s. 61). Jäljempänä lakiehdotuksessa todetaan, että säätiöissä voi yhä olla säännöissä määrättyjä tai johdon asettamia toimielimiä, joilla on säännöissä määrättyjä tehtäviä ja joita hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja valvovat (s. 130). Tällaiset toimielimet ovat ehdotuksen mukaan lähinnä valmistelevia tai toimeenpanevia, eikä niillä ole päätösvaltaa. Tällaisille toimielimille ei myöskään voida siirtää säätiön johdolle kuuluvaa vastuuta. Toimitusjohtaja vastaa ehdotuksen mukaan sijoitustoiminnasta. Hallitus voi delegoida sijoitustoimintaan liittyviä tehtäviä, muttei sijoitustoimintaan liittyvää vastuuta (s. 132). Tätä on perusteltu sillä, että toimihenkilön korvausvastuu on rajatumpi kuin säätiön hallituksen jäsenen vastuu.

Juselius Stiftelse toteaa, että hallituksen vastuuta ja valvontatehtävää ei siten voida osoittaa muulle toimielimelle. Toisaalta on epäselvää, miksi ehdotetaan kiellettäväksi sääntömääräykset, joiden perusteella toimielin voisi hoitaa säätiön sijoitustoimintaa, kun samalla ilmeisesti mahdollistetaan sijoitustoiminnan delegointi (ks. s. 132). Jos sijoitustoiminta tapahtuu hallituksen vastuulla, ei muun päätöksentekijän rajoitetulla vahingonkorvausvastuulla ole merkitystä. Ero on vastuussa puutteellisesta valvonnasta ja vastuussa sijoituspäätöksistä. Ei liene esiintynyt väärinkäytöksiä, joiden johdosta hallituksen työvaliokunnalla tai muulla vastaavalla toimielimellä ei tulisi olla päätösvaltaa esimerkiksi sijoitustoimintaan liittyen.

Pätemättömän tai mitättömän päätöksen täytäntöönpanokielto. *Kymin Oy:n säätiö* kiinnittää huomiota ehdotettuun 2 momenttiin, jossa kielletään noudattamasta päätöstä, joka on *tämän* lain (siis ehdotetun säätiölain) tai säätiön sääntöjen vastaisena pätemätön. Tästä voisi tehdä sen vastakohtaisjohtopäätöksen, että muun lain vastaisena pätemätöntä päätöstä saisi noudattaa. Perustelujen (s. 133) mukaan säännös vastaisi voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin periaatetta, mutta tuossa voimassa olevan lain momentissa ei lain noudattamisen velvollisuutta ole rajattu pelkästään säätiölakia koskevaksi. *Kymin Oy:n* säätiö katsoo, että momentista olisi todennäköisesti paikallaan poistaa *tämän*-sana. *Kymin Oy:n* säätiö huomauttaa samaa ehdotetun 9 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta.

Ehdotuksen mukaan hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa päätöstä, joka on pätemätön. *Valtakunnansyyttäjä* huomauttaa, että vaikka säännöksessä mainitaan vain pätemättömyys, lienee tarkoitus kattaa myös mitättömyys. Sitä esitöissä ei suoraan kerrota, miten hallituksen tulisi menetellä, jos käsillä on vain pätemättömyyttä koskeva väite. Päätös lienee tällaisessa tapauksessa täytäntöönpantavissa, ellei täytäntöönpanoa tuomioistuimen päätöksellä väliaikaisesti tai pysyvästi kielletä. Päätös voi olla ehdotetun 9 luvun 2 §:n momentin 3 kohdan mukaan olla mitätön, jos päätöksellä rikotaan 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaista säätiön tarkoitukseen liittyvää kieltoa erityisen taloudellisen edun tuottamisesta säätiön lähipiirille. Päätöksen mitättömyyden edellytyksenä olisi kuitenkin selvä lainvastaisuus. Mitättömyyttä koskevaa normia ei voitaisi perustelujen mukaan soveltaa esimerkiksi tilanteisiin, joissa säätiö tekee päätöksen lähipiirin kanssa solmittavasta sopimuksesta normaalein kaupallisin ehdoin. Kysymys normaalein kaupallisin ehdoin toimimisesta on käytännössä erittäin tärkeä sen vuoksi, että ehdotetun lähipiirikiellon ulottuvuuksia tullaan varmuudella käytännössä koettelemaan juuri siten, että säätiö esimerkiksi vuokraa kiinteistön lähipiirille ehdoin, jotka eivät välttämättä osoita markkinaehtoisuutta. Kauniaisissa on PRH:n aloitteesta tällä hetkellä käynnissä esitutkinta, jossa tämä kysymyksenasettelu aktualisoituu.

Valtakunnansyyttäjä pitää tärkeänä, että esitöissä avattaisiin kaupallisin ehdoin toimimisen vaatimusta hiukan tarkemmin. Parhaiten tämä onnistuisi tukeutumalla niin sanottuun *arm's length* -periaatteeseen. EU-oikeudessa ja OECD:n suosituksissakin tunnetun periaatteen mukaan vapaan markkinatalouden mekanismit, mikäli kilpailua ei suoraan tai välillisesti rajoiteta, toimivat toisistaan riippumattomien osapuolten välillä automaattisesti siten, että hinta ja muut ehdot asettuvat oikeaan, käyvän hinnan haarakkaan. Mikäli lähipiirikauppa on johtanut toisenlaiseen lopputulokseen kuin kauppa toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi johtanut, ei oikeustoimi ole *arm's length* -periaatteen mukainen vaan kysymys on lähtökohtaisesti edun tuottamisesta lähipiirille.

Asian arvioinnissa on olennaista myös menettely, joka oikeustoimeen on johtanut. Jos minkäänlaista kilpailutusta ei normaalista poiketen ole järjestetty eikä ulkopuolisia asi-
antuntija-arvioita ole hankittu etukäteen, on vaikea lähteä siitä, että olisi aidosti tavoitel-
tu markkinaehtoista lopputulosta.

Päätös voi ehdotuksen mukaan olla mitätön myös, jos päätöksellä käytetään varoja vas-
toin säännöissä määrättyä säätiön tarkoitusta. Valtakunnansyyttäjä huomauttaa, että mi-
tättömyys edellyttää perustelujen mukaan tässäkin tapauksessa sitä, että tarkoituksen
vastaisuus on selvää ja varoja siis jaetaan selvästi säätiön toimintaa edistävien tarkoitus-
perien vastaisesti. Perusteluissa on siis otettu se lähtökohta, että säätiön johto on mität-
tömyyteen johtavalla tavalla ylittänyt harkintavaltansa rajat vasta, kun rahaa jaetaan
"säätiön toimintaa edistävien tarkoitusperien vastaisesti". Ei liene kuitenkaan perustel-
tua lähteä siitä, että vaikkapa luonnonsuojelua edistävässä säätiössä ylitettäisiin harkin-
tavallan rajat vasta, kun rahaa jaetaan esimerkiksi kaivosteollisuuden päästöjä edistä-
vään tarkoitukseen eli "säätiön toimintaa edistävien tarkoitusperien vastaisesti". Harkin-
tavallan rajojen ylityksen kannalta lienee pikemminkin ratkaisevaa, ettei rahaa jaeta
luonnonsuojelua edistävään tarkoitukseen vaan johonkin muuhun - vaikkapa poliittisen
toiminnan tukemiseen.

Perusteluissa todetaan erikseen, ettei säätiön tarkoituksen vastaisena päätöksenä voida
pitää varojen käyttöä, jolla välillisesti edistetään tarkoituksen toteutumista. Varojen
käyttöä koskeva päätös ei perustelujen mukaan voi myöskään olla mitätön, jos varoja
käytetään säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tavalla, josta ei ole määrätty säätiön
säännöissä. Edellä mainitut perustelut säätiön tarkoituksen "välillisestä" toteuttamisesta
ja säännöissä määrättyjen toimintatapojen sivuuttamisesta vaikuttavat tutuilta. Nuori-
sosäätiön asiamiehenä toiminut asianajaja, joka näyttää toimineen myös uutta säätiöla-
kia valmistelleen työryhmän sihteerinä, on käyttänyt käräjäoikeudessa samaa argumen-
taatiota puolustaessaan vaalituen jakamista poliitikoille, joiden on väitetty edistäneen
luottamustoimissaan säätiön tarkoitusta. Kun ehdotetun lain perusteluissa ei ole missään
muussakaan kohdassa arvioitu, missä määrin säätiön tarkoituksen välillinen tukeminen
esimerkiksi vaalitukea jakamalla on sallittua, sisältävät edellä mainitut perustelukohdat
arveluttavan rohkeita ja sallivia kannanottoja. Oikeusministeriössä suoritettavassa jat-
kovalmistelussa nämä kohdat on syytä lukea objektiivisesti harkiten uudelleen ja muo-
toilla ne vastaaman pikemminkin tuomioistuimen kuin Nuorisosäätiön näkemyksiä.

Valtakunnansyyttäjä katsoo lisäksi, että esitöissä syytä nimenomaisesti mainita, että hal-
lituksen jäsenen velvollisuudet alkavat toimikauden ensimmäisestä päivästä lukien ei-
vältä vasta ensimmäisestä toimikaudella pidetystä hallituksen kokouksesta lähtien. Uu-
den hallituksen jäsenen velvollisuuksiin kuuluu perehtyä säätiön toimintaan jo ennen
ensimmäistä hallituksen kokousta.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatiminen on TEM:n mukaan selvästi sää-
dettävä säätiön hallituksen tehtäväksi. KHT huomauttaa, että millekään säätiön toimie-
limelle ei ole määrätty velvollisuutta laatia säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus. Tä-
mä puute tulisi korjata lain jatkovalmistelussa. Kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvol-
lisen pitää laatia tilinpäätös. Kirjanpitolaki ei kuitenkaan kerro kenen vastuulla

laatiminen on. *KHT* esittää 2 §:n täydentämistä siten, että siinä säädetään hallituksen (ja toimitusjohtajan) velvollisuudesta laatia tilinpäätös ja toimintakertomus sekä velvollisuudesta antaa noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

3 §

Hallituksen päätöksenteko

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että laissa tulisi selvästi ilmaista se, että puheenjohtaja on hallituksen jäsen. Ehdotettu kirjoitustapa, joka ilmenee kymmenissä ehdotuksen kohdissa, ja voi käytännössä toisinaan askarruttaa säätiöissä. Sama koskee hallintoneuvoston puheenjohtajaa. *Kymin Oy:n säätiö* kiinnittää lisäksi huomiota kirjoitusvirheeseen: *hallituksenpöytäkirjasta*.

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että vaalitavan muutos enemmistövaalista suhteelliseksi vaaliksi on merkittävä muutos ja voi vaikeuttaa säätiöiden toimintaa sekä päätöksentekoa. Tämä lisää merkittävästi vähemmistössä olevan hallituksen jäsenen valtaa ja voi aiheuttaa tilanteita, joissa säätiön toimintakyky lamaantuu eikä erimielisyyksiä voida ratkaista hallituksen kokoonpanoa kehittämällä. *Takuu-säätiö* puolestaan kannattaa työryhmän mietinnön mukaista lakiesitystä ja viittaa 3 luvun 1 § yhteydessä lausumaansa.

4 §

Esteellisyys

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että hallituksen jäsenen tulisi olla esteellinen käsittelemään asiaa myös silloin, kun hänen lähipiirinsä kuuluvalla olisi odotettavissa momentissa tarkoitettua olennaista etua.

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että hallituksen ja muiden päätöksentekijöiden esteellisyysasiat on kuvattu nykyistä lakia paremmin. *VH* pitää ehdotettua esteellisyyssääntelyä hyvänä asiana säätiön toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Samalla mahdollisuudet säätiön varojen väärinkäyttöihin ja taloudellisen edun tuottamiseen säätiön lähipiirille vähenevät.

5 §

Hallituksen kokoontuminen

Professori Halila katsoo, että lainsäätäjän käsitystä hyvästä kokousmenettelystä ei ole syytä kirjata lakiin sellaisiin pykäliin, joita kaikkia ei välttämättä osata tai haluta noudattaa säätiökäytännössä. Todellista tarvetta nykyistä seikkaperäisempiin säännöksiin ei säätiökentällä ole.

Kymin Oy:n säätiö kiinnittää huomiota kirjoitusvirheeseen; viimeiselle riville kuuluu pilkku ensimmäisen *hallituksen* sanan edelle.

8 §

Hallituksen jäsenet, varajäsenet ja puheenjohtaja

Professori Halila katsoo, että pykälässä ehdotetuista asioista tulisi määrätä säännöissä, niin kuin tähänkin asti on voitu tehdä. Halila pitää omituisena järjestelynä sitä, että lakiehdotuksen 3 luvun 8 §:n 3 momentin mukaan hallitus valitsee itse puheenjohtajansa, ellei hallitusta valittaessa päätetty tai säännöissä määrätä toisin. Halila toteaa, että ratkaisun näin tärkeässä asiassa tulisi aina perustua sitovalla tavalla sääntöihin, eikä toimielimen jäsenelle pitäisi tulla yllätyksenä se, että kokouksessa ryhdytäänkin valitsemaan hallitukselle puheenjohtajaa tai että näin ei käykään. Sama koskee niitä, jotka ovat ehdolla puheenjohtajaksi.

Professori Halila toteaa olettamasaäntöjen sisällön herättävän useita kysymyksiä ja olevan omiaan aiheuttamaan sellaisia ongelmia joita ei ole tähän asti ollut. Professori Halila esittää esimerkiksi sinänsä toissijaisen mutta ehdotuksen myötä usein esiin tulevan kysymyksen hallituksen varajäsenistä. Nykyisen säätiölain 9 §:n 1 momentin mukaan säätiön hallitukseen voidaan valita varajäseniä, jos säännöissä niin määrätään. Tästä ei ole tullut käytännön ongelmia. Yleensä säännöt eivät sisällä niistä määräyksiä. Säätiölakiehdotuksen mukaan puolestaan säätiön hallitukseen voidaan valita yksi tai useampi varajäsen, jollei säännöissä määrätä toisin. Perusteluissa on vahvistettu se tulkinta, joka ilmenee tekstistäkin: säännöissä voidaan sulkea varajäsenet pois. Tällöin esimerkiksi kun Suomen Kulttuurirahaston hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäseniä, tulisi nykyisten sääntöjen mukaan aina erikseen ratkaista se, valitaanko myös varajäseniä. Kulttuurirahaston hallituksessa ei ole nykyisin varajäseniä niin kuin ei ole useimmissa muissa säätiöiden hallituksissa. Tämä olisi omiaan aiheuttamaan tarpeetonta spekulatiota. Kaiken kaikkiaan olisi parempi, jos laissa ei olisi lainkaan säännöksiä hallituksen varajäsenistä.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että kolmannen momentin jälkimmäisessä virkkeessä olevaa olettamasaännöstä, jonka mukaan hallituksen puheenjohtajan valitsee hallitus, olisi ehkä hyvä täydentää virkettä sanalla keskuudestaan. *Kymin Oy:n säätiö* ehdottaa sanamuodoksi seuraavaa: ”Jos säännöissä ei määrätä toisin ja jos puheenjohtajaa ei ole valittu hallitusta valittaessa, puheenjohtajan valitsee hallitus keskuudestaan.”

9 §

Hallituksen jäsenten valinta

Paulon säätiö ehdottaa läpinäkyvyyden ja hyvän hallintotavan parantamiseksi, että mikäli säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, niin säätiön hallituksen jäsenet nimeävät ulkopuolinen taho/tahot, joka/jotka ilmenevät säätiön säännöistä.

10 §

Hallituksen jäsenen kelpoisuus

Hallituksen yhteisöjäsenien sallimista kannattavat *Diakonissalaitos* ja *Rinnekotisäätiö* katsovat, että yhteisöjäsenen nimeäminen hallitukseen lisää säätiön hallinnon avoimuutta. Yhteisöjäsenen nimeäminen tuo esille sen, mikä saattaa tälläkin hetkellä olla käytäntöä ja perustua säätiön sääntöihin: nimetty yhteisö nimeää esimerkiksi hallintoneuvostoon kaksi jäsentä. Ehdotusta lienee tarpeen selventää yhteisöjäsenen osalta siltä osin, että sama yhteisöjäsen voi olla jäsenenä useammalla paikalla ja olla siten velvollinen nimeämään esimerkiksi kolme eri päävastuullista henkilöä.

Professori Vahtera on samaa mieltä työryhmän enemmistön kanssa siitä, että tulisiko yhteisöjäsenien valinta olla mahdollista siten, että säätiön hallituksen muodostaa esimerkiksi toisen säätiön tai yhteisön hallitus. Monesti säätiön tarkoituksena voi nimenomaisesti olla esimerkiksi tietyn yhteisön tai säätiön tai näitä lähellä olevan toiminnan tukeminen. Toisin kuin työryhmän vähemmistö katsoo, on niin, että ristiriitatilanteita syntyy pikemminkin silloin, jos kuvatussa tilanteessa säätiön ja toisen yhteisön hallinnot ovat erillisiä. Toisin sanoen tarkoituksen toteutumisen turvaamiseksi tällaisten jäsenyyksien muodostaminen voi olla joissain säätiöissä paras keino tavoitteen saavuttamiseksi ja mahdollisten ristiriitojen ehkäisemiseksi eikä sitä tulisi kieltää.

Suurin osa asiasta lausuneista vastustaa yhteisöjäsenien sallimista (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Vainion säätiö, Kansan Sivistysrahasto, Hammaslääketieteen säätiö, Åbo Akademi, Aalto-korkeakoulusäätiö, Arcada-säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Sillanpään säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, VALO ry, KHT, Hallitusammattilaiset, SAK, AKAVA, TEM, PRH, Professori Halila ja Valtakunnansyyttäjät*).

Yhteisöjäsenyyden vastustusta perusteltiin sillä, että omistajattomassa säätiössä hallintoelimityksessä toimivien vastuu korostuu (*SRNK ym., Vainion säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö*). Esityksen mukaista yhteisöjäsenyyttä ei ole hyväksytty osakeyhtiöissä, osuuskunnissa eikä yhdistyksissä (asunto-osakeyhtiöiden isännöitsijöitä lukuun ottamatta), joten sitä tulee hyväksyä myöskään säätiöissä (*SRNK ym., Kulttuurirahasto Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, PRH, Valtakunnansyyttäjät*). Lausunnonantajat katsoivat myös, että vastuiden on oltava hallinnossa mukana oleville selkeitä ja henkilökohtaisia. (*SRNK ym., Wihurin rahasto, Palkansaajasäätiö, Metsämiesten säätiö, Vainion säätiö, Hammaslääketieteen säätiö, Aalto-korkeakoulusäätiö, Sillanpään säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, SAK, AKAVA, PRH, Valtakunnansyyttäjät*). Lisäksi huomautettiin, että yhteisöjäsenyys säätiön luottamustehtävissä tai toimitusjohtajana voi aiheuttaa lojaliteettiongelmia. (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Palkansaajasäätiö, Vainion säätiö, Metsämiesten säätiö, Hammaslääketieteen säätiö, Aalto-korkeakoulusäätiö, Sillanpään säätiö ja Espoon kaupunginteatterisäätiö*). *Kulttuurirahasto* totesi lisäksi, että yhteisöjäsenyys on myös vastoin läpinäkyvyyden ja avoimuuden tavoittelua.

Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi katsovat, että lojaliteettiongelmi-
en välttämiseksi toimielinten ja niiden jäseniksi valittujen luonnollisten henkilöiden
henkilökohtaista vastuuta tekemistään päätöksistä ja toiminnasta tulee korostaa. Vaikka
puhtaasti taloudelliselta kannalta voi olla perustellumpaa, että on kaksi toimijaa (luon-
nollinen henkilö ja yhteisö jota tämä edustaa), jotka voivat olla vastuussa mahdollisista
vahingoista, päätöksen käytännössä tekevä luonnollinen henkilö ei välttämättä koe pää-
töksen tekemisestä samanlaista vastuuta, kuin mitä hän muuten tuntisi. Vaikka ehdotuk-
sen perusteluissa mainitaan, että vahingonkorvauslain 3 luvun isännänvastuuta koskevat
periaatteet eivät sovellu näihin tapauksiin, vaan korvausvastuun jakautumiseen sovelle-
taan vahingonkorvauslain 6 luvun säännöksiä, se ei välttämättä vaikuta hallituksen
maallikkojäseneneen tämän arvioidessa riskejä toimistaan. Lausunnonantajat yhtyvät eh-
dotukseen, jonka mukaan ulkopuolinen yhteisö voi nimittää hallituksen, mutta se tulee
tehdä päätöksin, joilla henkilöt nimetään henkilökohtaisesti, ei sillä perusteella, että he
ovat toisen yhteisön hallituksen jäsenenä. Lakiehdotuksen tavoitteena oleva hallinnon
avoimuus huomioiden, on lausunnonantajien mukaan tärkeää, että säätiön jokainen toi-
mielin on henkilötasolle asti rekisteröitynä PRH:ssa.

Arcada –säätiön mukaan säätiön hallituksen jäsenten tulee olla luonnollisia henkilöitä.
Lakiehdotuksen mukaan myös oikeushenkilö voisi olla hallituksen jäsen. Yhteisöjäse-
nyyttä ei ole sallittu osakeyhtiöissä, yhdistyksissä tai osuuskunnissa, eikä sitä tulisi sal-
lia säätiöissä, joissa ei ole omistajavalvontaa. On tärkeää painottaa hallituksen jäsenten
henkilökohtaista vastuuta päätöksistä ja toimista. Säätiöiden omistajattomuus korostaa
edustajan vastuuta säätiötä kohtaan. Vain luonnollisten henkilöiden tulisi olla kelpoisia
hallituksen jäseniksi. *Arcada-säätiö* vastustaa yhteisöjäsenyyttä, ja katsoo, että lakiehd-
otusta tulisi siltä osin muuttaa.

Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö katsoo, että työryhmän ehdotus siitä, että
hallituksen ja hallintoneuvoston jäsen sekä toimitusjohtaja voisi olla oikeushenkilö, tu-
lee poistaa lakiehdotuksesta. Mietinnössä ei ole riittävästi selvitetty, mitä ehdotus yh-
teisöjäsenyydestä merkitsee hallituksen jäsenen vastuun kannalta. Epäselvää on, mikä
olisi oikeushenkilöjäsenen suhde yhtäältä edustamaansa oikeushenkilöön ja toisaalta
säätiöön. Ehdotus mahdollistaisi sen, että voitaisiin perustaa apuyhteisö toimimaan
esimerkiksi säätiön nimeämänä hallituksen jäsenenä. Tämä synnyttäisi keskustelua vas-
tuun samaistamisesta säätiön ja yhteisöjäsenen välillä, ja apuyhteisöä käyttämällä vas-
tuuta voitaisiin hämärtää. Mikäli yhteisöjäsenyys halutaan ottaa käyttöön, sen toimi-
vuutta tulisi ensisijaisesti selvittää ja miettiä osakeyhtiössä. Osakeyhtiölaki ei nykyisin
vielä tunne yhteisöjäsenyyttä. Ei ole perusteltua kokeilla yhteisöjäsenyyttä ensin sääti-
össä, joka on perinteinen instituutio ja jossa henkilöjäsenyys hallintoelimissä on vakiin-
tunut

KHT katsoo, että yhteisöjäsenyys yhtiön tai säätiön hallituksessa tai toimitusjohtajana
on kansainvälisesti tunnettu menettelytapa, jota ei ole Suomessa säädetty mahdolliseksi
millekään muulle yhteisömuodolle. *KHT* suhtautuu lähtökohtaisesti kriittisesti yhteisö-
jäsenyyteen eikä pidä perusteltuna sitä, että yhteisöjäsenyyden toimivuutta suomalaises-
sa sääntelykentässä kokeiltaisiin ensimmäiseksi säätiöissä, joissa perustaja (tai omistaja)
ei voi kovin usein tehokkaasti valvoa toimielinten toimintaa. Jos kuitenkin säännökset
yhteisöjäsenyydestä tulisivat säätiölakiin, tulee huolehtia siitä, että yhteisön puolesta

säätiön hallituksen jäsenen tehtävistä vastaavalla ”päävastuullisella hallituksen jäsenellä” ja/tai ”päävastuullisella toimitusjohtajalla” on säätiön tarkoitus huomioiden riittävä ja asianmukainen ammattitaito ja kokemus hallituksen jäsenen tehtävistä suoriutumiseen ja velvoitteiden hoitamiseen. Lisäksi ”päävastuullisen hallituksen jäsenen” tai ”päävastuullisen toimitusjohtajan” nimittävän yhteisön tulee kaikissa tilanteissa vastata nimittämänsä henkilön toiminnan ja toimenpiteiden asianmukaisuudesta ja lainmukaisuudesta. Uuden säätiölain jatkovalmistelussa tämän vastuun järjestämiseen tulee kiinnittää vielä tarkempaa huomiota, ja

KHT suosittelee, että 3 lukua koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin sisällytetään nykyistä täsmällisemmät selvitykset ja tulkintaohjeet vastuun järjestämiseen. Lisäksi yhteisönä nimitettävän toimitusjohtajan ja/tai hallituksen jäsenen valvonnan tulee olla järjestetty asianmukaisella tavalla, ja sen vuoksi *KHT* esittää, että yhteisöjäsenyys tulisi mahdollisuuksien mukaan rajoittaa vain sellaisiin säätiöihin, joissa on henkilöjäsenistä koostuva hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston vastuulle kuuluisi huolehtia säätiön muiden toimielinten jäsenten valvonnasta. Lisäksi *KHT* kiinnittää yhteisöjäsenyyksien nimittämisen mahdollisuuden yhteydessä huomiota siihen, että tällaiselle hallitusjäsenelle ja/tai toimitusjohtajalle maksettavien palkkioiden tulee olla kohtuullisia eivätkä ne saa vaarantaa säätiön tarkoituksen toteuttamista ja toteutumista.

Hallitusammattilaiset huomauttaa, että ehdotetun laajuista oikeushenkilön käyttömahdollisuutta yhteisön johdossa ei Suomen lainsäädännössä ole vielä missään muussa toimintamuodossa, asunto-osakeyhtiölaissakin (1599/2009) oikeushenkilön käyttömahdollisuus hallinnossa ulottuu vain isännöitsijään (toimitusjohtajaan). *Hallitusammattilaiset ry:n* mielestä oikeushenkilön valinta hallintoelimen jäseneksi aiheuttaa tarpeetonta epäselvyyttä tehtävän hoitamiseen ja siksi se vastustaa ehdotusta. Päävastuulliseksi ilmoitetulla on Lakiehdotuksen mukaan tehtävästä päävastuu, mutta hyvään hallintoon kuuluisi yhdistyksemme mielestä se, että yksi henkilö kantaa tehtävästä kokonaisvastuun. Vain siten olisi mahdollista riittävän selkeästi arvioida hallituksen jäsenen pätevyyttä, riippumattomuutta ja tarvittaessa myös sanktiovastuuta.

TEM katsoo, että hallituksen jäsenyys voi olla ehdotusten mukaisesti muuta kuin henkilökohtaista, mutta vain siinä tapauksessa, että säätiön oikeus harjoittaa liiketoimintaa selkeästi poistetaan. Liiketoimintaa harjoittavan organisaation – olipa se yhteisö tai säätiö – hallinnossa vastuuden on oltava sillä tavoin selkeitä ja henkilökohtaisia, että yhteisöjäsenyys ei ole hyväksyttävää. Tämä on nimenomaisesti todettu sekä osakeyhtiölaissa että osuuskuntalaissa, joissa toimitaan pääomapanoksista koostuvalla riskillä ja ilman omistajien tai jäsenten henkilökohtaista vastuuta, joten siitä ei myöskään tulisi poiketa säätiöissä, joissa toimitaan perustajan tai perustajien luovuttaman pääomapanoksen varassa. Työryhmän perusteluissa oikeushenkilön hyväksymistä on perusteltu yksinomaan säätiöiden tarpeilla, eikä tässä yhteydessä jostakin syystä ole lainkaan kiinnitetty huomiota osakeyhtiölakiin, jota muutoin on yleisesti käytetty uusien sääntelyehdotusten mallina. Nimitys päävastuullinen hallituksen jäsen viittaa tilintarkastukseen eikä selvänä vastuusuhteita. Lähtökohtaisesti yhteisöillä voisi olla oikeus nimetä hallituksen jäsen, joka kuitenkin toimisi henkilökohtaisella vastuulla. Jos hallituspaikka kuuluu yhteisölle, on epäselvää kenelle maksetaan hallituspalkkio. Tämäkin sekaannus vältetään

luopumalla yhteisöistä hallituksen jäseninä ja säilyttämällä yhteisöillä vain nimitysoikeus. Yhteisön nimeämän hallituksen jäsenen ei tarvitsisi olla yhteisöjäsenen hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsen tai muu vastaava henkilö (3 luku 10 § ja 3 luku 11 §).

Työryhmän ehdotus siitä, että hallituksen ja hallintoneuvoston jäsen sekä toimitusjohtaja voivat olla oikeushenkilö, vaatii *OKM:n* näkemyksen mukaan vielä pohdintaa siitä, mitä tämä merkitsisi hallituksen jäsenten henkilökohtaisen vastuun kannalta.

Professori Halila katsoo, että yhteisöjäsenyyden salliminen säätiön johdossa toisi uuden elementin säätiöoikeuteen, jollaista ei ole liioin käytössä yhtiöissäkään. Syntyisi kolmikantasuhde, jossa olisivat säätiö, säätiön hallinnossa mandaatin saanut oikeushenkilö ja se yksityinen henkilö, joka käyttää mandaattia. Säätiöiden hallinto voisi siirtyä melko suoraan esimerkiksi pankkien notariaatteihin ja asianajotoimistoihin. Se voisi synnyttää vaarallisia työyhteisöliittymiä: oikeushenkilöt voisivat säätiön hallituksessa antaa toimeksiantoja itselleen.

Halilan mielestä järjestely olisi omiaan hämmentämään säätiökenttää ja hämähäyttämään sitä, että säätiön hallintoelimissä on jokaisen edistettävä säätiön eikä minkään taustayhteisön etua. Siksi ei ehdotuksen perusteluksi riitä se, että näin lakiin kirjattaisiin tosiasiallisesti valitseva oikeustila. Hallinnossa vastuiden on oltava mukana oleville selkeitä ja henkilökohtaisia. Tätä tulisi muun muassa itsesääntelymääräyksissä terävöittää eikä menetellä päinvastoin eli hämähäyttää laissa. Jo nyt on syntynyt pulmallisia tilanteita, kun kunnan tai yrityksen perustaman säätiön hallituksessa olevia on painostettu toimimaan perustajan/nimeäjän eikä säätiön intressissä erityisesti silloin, kun säätiö on varakas, mutta kunnalla tai yrityksellä on taloudellisia vaikeuksia. Asetelma on toinen tilintarkastuksessa, jossa on kyse toimeksiantosuhteesta.

Työryhmän vähemmistö kanta, jonka mukaan epäkohtana on se, että säätiön hallintoelimenä on voinut olla toisen yhteisön, säätiön tai laitoksen hallitus, vaikuttaa Halilan näkemyksen mukaan erikoiselta. Vähemmistö on ehdottanut tällaisen kieltämistä ainakin hallitus- ja hallintoneuvostotasolta. Säätiölaisissa on vanhastaan sallittu nimenomaisesti tällainen hallituksen tai muun toimielimen valinta. Sitä on käsitelty kritiikkiä esittämättä oikeuskirjallisuudessa, ja sitä on pidetty yleisesti tarkoitustaan vastaavana. Olennainen ero säätiölakityöryhmän ehdotukseen on tässä se, että tehtävä säätiössä on henkilökohtainen.

Hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan palkkion verotus yhteisöjäsentä tai –toimitusjohtajaa käytettäessä. *VH* huomauttaa, että verotuksessa toimielimen jäsenen tai toimitusjohtajan palkkiosta säädetään ennakkoperintälain 13 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan hallintoelimen jäsenyydestä saatu palkkio ja toimitusjohtajan palkkio on palkkaa. Viimeaikainen oikeuskäytäntö, kuten KHO 2011:31, on selkeyttänyt asiaan liittyvää tulkintakäytäntöä. Jos oikeushenkilö voidaan valita säätiön hallituksen jäseneksi tai toimitusjohtajaksi, tulee ratkaistavaksi palkkion verotuksellinen saaja ja verokohde.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että 3. momentin jälkimmäinen virke koskee viranomaista hallituksen jäsenenä. Perusteluista ilmenee, että tässä tarkoitetaan Suomen viranomaista. Tämä tulee mainita myös laissa, jottei asia jää tulkinnanvaraiseksi.

Kordelinin säätiö huomauttaa, että ensimmäisen momentin, alun ”hallituksen jäsenenä ei voi olla alaikäinen tai se jolle on määrätty edunvalvoja, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai joka on konkurssissa...”, sanamuodon mukaan hallituksen jäsenenä ei voi olla esimerkiksi henkilö, jolle määrätty edunvalvoja on konkurssissa. Ilmeisesti tämä ei ole tarkoitus vaan ehdotus on muotoiltu huonosti.

11 §

Päävastuullinen hallituksen jäsen

Asianajajaliitto ehdottaa harkittavaksi, että 3 luvun 11 §:ssä olevaa olettamasaantöä, jonka mukaan päävastuullisen hallituksen jäsenen nimittäisivät säätiön hallituksen muut jäsenet siinä tapauksessa, että hallituksen yhteisöjäsen ei määrääjässä tätä nimeäisi, muutetaan. Mikäli yhteisöjäsen laiminlöisi nimetä päävastuullisen henkilön, päävastuullisena jäsenenä olisi esimerkiksi hallituksen nimenneen yhteisön toimitusjohtaja. Jos toimitusjohtajaa ei olisi, päävastuullinen jäsen olisi hallituksen puheenjohtaja ja vasta jos tätäkään ei olisi, säätiön hallituksen muut jäsenet voisivat tällöin nimetä päävastuullisen jäsenen.

12 §

Hallituksen toimikausi

Wihurin rahasto ehdottaa, että pykälän ensimmäisessä momentissa mainittaisiin selvyyden vuoksi siitä, että hallituksen jäsenen toimikausi ei voi jatkua toistaiseksi muussa kuin 2 momentissa mainitussa tapauksessa.

14 §

Hallituksen jäsenen erottaminen

Ehdotusta kannattavien *Teatteriyhdistyksen* ja *Kansallisoopperan säätiön* mukaan ehdotukset hallituksen jäsenen eroamisen ja erottamisen sääntelyksi ovat perusteltuja, koska nykyisen säätiölain mukaan hallituksen tai hallintoneuvoston valitsijataho ei voi erottaa hallituksen jäsentä kesken toimikauden.

Valitsijan erottamisoikeutta vastustavien *Kulttuurirahaston*, *SAK:n* ja *VALO ry:n* mukaan säätiö poikkeaa ”omistajuudeltaan” osakeyhtiöstä ja yhdistyksestä, koska säätiössä ei ole omistajia eikä jäseniä. Ehdotus antaa perustajalle mahdollisuuden erottaa säätiön hallinto kesken toimikauden. Säätiön hallinnon itsenäisyys, ja samalla yksi nykyinen säätiöoikeuden erityispiirre, katoaisi ehdotuksen myötä. *Kymin Oy:n säätiö* katsoo, että säätiön riippumattomuuden kannalta on kyseenalaista, pitääkö valitsijalla lähtökohtaisesti olla hallituksen jäsenen erottamisoikeus. Esimerkki: jos hallitus ei myönnä hallintoneuvoston jäsenille näiden hakemia apurahoja, hallintoneuvosto voisi lakiehdotuksen mukaan erottaa hallituksen (, ellei säännöissä muuta määrätä). Tätä ei voida pitää hyväksyttävänä. Näin ollen nyt puheena oleva erottamisoikeus tulisi valitsijalla olla vain, jos säännöissä niin määrätään

Professori Halila huomauttaa, että lakiehdotuksen 3 luvun 14 §:n mukainen muutos ehdotus, jonka mukaan valitsija voi erottaa hallituksen jäsenen kesken toimikauden, murtaa yhden keskeisen säätiöoikeudellisen periaatteen tavalla, joka ei olisi nykyisen säätiölain aikana mahdollista. Hallituksen jäsenen erottamisesta voidaan päättää tuomioistuimessa säätiön valvojan aloitteesta. Kyse on säätiön ulkoisesta korrektiosta, Aron väitöskirjan terminologian mukaisesti. Nykyinen sääntely lähtee siitä, että valitsija vain toimii säätiön perustajan antaman luottamuksen varassa ja valitsee säätiöön hallitukseen jäsenen tai jäseniä. Yhtiöissä ja säätiöissä olevaa luottamuselementtiä ei säätiöissä ole. Hallituksen jäsenten ei tarvitse nauttia toimikautensa aikana valitsijoiden luottamusta. Muutos merkitsisi tässä(kin) suhteessa muutosta yhteisöille tunnusomaiseen omistajan ja jäsenhallinnon suuntaan.

Halila katsoo, että ehdotettu suuntaus ei ole perusteltu. Outoa on sekin, että tämä uusi periaate on asetettu oletettam sääntönsä ensisijaiseksi. Se olisi ymmärrettävämpää, että säätiöille tarjottaisiin mahdollisuudeksi hallituksen jäsenten erottaminen kesken toimikauden, mutta säätiötoiminnalle vieraan periaatteen asettaminen pääsääntöksi enemmittä perusteluitta on varsin outoa.

Tekninen kommentti. *Wihurin rahasto* katsoo, että toinen momentti pitäisi muuttaa muotoon: ”Jos hallituksen jäsen on menettänyt laissa säädetyn kelpoisuusedellytyksen, on valitsijan tai jos valitsijaa ei enää ole, hallituksen erotettava jäsen hallituksesta”.

15 §

Hallituksen täydentäminen

Eläkesäätiöyhdistys ehdottaa pykälän tekstiä korjattavaksi seuraavasti: ”jäsenen *sijaan* tulee varajäsen sen mukaan kuin säännöissä määrätään tai varajäsentä valittaessa on päätetty”.

16 §

Toimitusjohtaja

Ehdotettua sääntelyä kannattavat *Juselius Stiftelse*, *SOSTE*, *Lahden diakonia säätiö*, *Takuu-säätiö*, *Kössi-säätiö*, *SY* ja *OKM* pitää ehdotusta päivittäisestä hallinnosta vastaavasta toimitusjohtajasta kannatettavana. *SOSTE* toteaa, että jos säätiöt voivat jatkossa harjoittaa suoraan lain nojalla liiketoimintaa, on perusteltua, että hallituksen rinnalle voidaan valita toimitusjohtaja, joka vastaa hallituksen ohella omalla toiminnallaan säätiölle mahdollisesti aiheuttamasta vahingosta. Tässä suhteessa ei liene perusteita säätää säätiön toimitusjohtaja-toimielimestä toisin kuin uudemmassa yhteisöainsäädännössä on säädetty toimitusjohtajasta. *SY* ja *Kössi-säätiö* pitävät erityisesti kannatettavana juuri toimielin-toimitusjohtajan ottamista lakiin. *Lahden diakonia säätiö* pitää tärkeänä, että toimitusjohtajan tehtävä ei jää sopimusoikeuden varaan. *Teatteriyhdistys* ja *Kansallisoopperan säätiö* pitää hyvänä, että säätiölakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset

päivittäisestä hallinnosta vastaavaa toimitusjohtajasta, jonka asema perustuu luottamus-suhteeseen suhteessa hallitukseen. Nykytilanteessa ylimmän johdon vastuut ja tehtävät on määriteltävä säännöissä ja hallituksen delegointiin perustuvissa sisäisissä määräyksissä, mikä käytännössä voi aiheuttaa epäselvyyksiä johdon keskinäisissä vastuissa. Jatkuvarahoitteisten säätiöiden toiminta, joka sisältää liiketoiminnalliseen päätöksentekoon rinnastettavien operatiivisten ratkaisujen tekemistä päivittäisessä johtamisessa, vaatii nykyisin toimitusjohtajan kaltaista johtavaa toimihenkilöä.

Professori Vahtera kannattaa työryhmän enemmistön näkemystä siitä, ettei ole tarkoituksenmukaista edellyttää sääntömääräystä asiamiehen valitsemiseksi, koska se saattaa aiheuttaa tarpeettomia hallinnollisia kustannuksia säätiöille. Mikäli on olemassa säätiöitä, joissa asiamiehen valinta on annettu muulle toimielimelle kuin hallitukselle, on pohdittava asian ratkaisemista jatkovalmistelussa siirtymäsäännösten perusteella. Toisaalta huomattava osa lausunnonantajista on sitä mieltä, että toimitusjohtajan ottamisen pitäisi aina perustua sääntöjen määräykseen (*SRNK ym., Juselius Stiftelse, Litteratursällskapet, Konstsamfundet, Åbo Akademi ja VM*).

Toimitusjohtajasta tulisi säätää lain tasolla, mutta toimitusjohtajan tulisi olla työsuhteessa eikä toimielin. *Sairaanhoitajien säätiö* katsoo, että toimitusjohtajan muuttaminen lainsäädännöllä toimielimeksi ei tuo parannusta toimielimen asemaan. Toimitusjohtaja voi olla jo voimassa olevankin lain nojalla sellainen toimielin, johon ei sovelleta työläinsäädäntöä. Toimitusjohtajan rooli ei ole sama kuin osakeyhtiössä. Tämä voi vaikuttaa rekrytointiin. *Lasten Päivän Säätiö* pitää ehdotusta päivittäisestä hallinnosta vastaavasta toimitusjohtajasta kannatettavana. *Lasten Päivän Säätiö* kuitenkin katsoo, että on syytä pohtia tulisiko säätiön toimitusjohtaja pitää työsuhteisena, koska kyse ei säätiössä ole liiketoiminnan harjoittamisesta yleensä. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että toimielinten tehtävät ja vastuut on hyvä todeta jo laissa.

AKAVA kannattaa toimitusjohtajasta säätämistä lain tasolla, mutta katsoo, että säätiölaissa pitäisi olla selkeä määräys toimitusjohtajan asemasta niin, että hän olisi pääsääntöisesti työläinsäädännön soveltamisen piirissä. Lain perusteluissa todetaan, että uuden lain mukainen toimitusjohtaja on aina toimielin eikä hän ole työsuhteessa säätiöön, näin toimitusjohtaja ei kuuluisi ilman erillistä sopimusta työoikeudellisen lainsäädännön soveltamisen piiriin. AKAVA katsoo, että säätiön johtava työntekijä on tehtäviensä ja toimivaltansa puolesta rinnastettavissa mieluummin yhdistysten johtaviin työntekijöihin kuin osakeyhtiölain mukaisesti yritysten toimitusjohtajaan.

Toimitusjohtaja -nimikkeen sijasta pitäisi käyttää ”toiminnanjohtaja” -nimikettä. *Hallitusammattilaisten* mielestä. Parasta olisi, jos säätiön säännöissä voitaisiin määrätä tai hallitus voisi päättää, että toiminnanjohtajan tehtävien hoitajasta käytetään muuta tehtävää kuvaavaa nimikettä. Yhdistyksemme ymmärtää tarpeen tehdä selkeä ero toimielin- ja työntekijäjohtajan välillä. Asian selventämiseksi kuitenkin riittäisi, että kaikki toimielin-toiminnanjohtajat merkitään säätiörekisteriin.

Työryhmä ehdottaa toimitusjohtaja nimikkeen käyttöönottoa säätiöihin. *Professori Vahtera* toteaa, ettei näe tarkoituksenmukaiseksi normaalisti käytetyn asiamiehen kanssa rinnakkaisen nimikkeen käyttöä. Mikäli säätiöissä on hallituksen alapuolella oleva organisaatio, tulee sen olla jatkossakin asiamies, eikä toimitusjohtaja. Ehdotuksesta ei täysin

ilmene, mikä on ehdotettavan toimitusjohtajan ja säätiön nykyisten asiamiesten suhde. Vahtera huomauttaa, että harvassa säätiössä on sen kaltaista liiketoimintaa, että toimitusjohtajan nimike olisi asiamiestä yleisesti paremmin kuvaava nimike. Pikemminkin voidaan todeta, että nimike toimitusjohtaja antaa monissa pienissä säätiöissä harhaanjohtavan kuvan henkilön tehtävistä verrattuna nykyiseen asiamieheen. Asiamies on myös yleisesti käyttöön vakiintunut ilmaisu. Lisäksi säätiöiden säännöissä on nykyisellään määrätty asiamiehistä, joten asiamiehen nimeäminen toimitusjohtajaksi aiheuttaa epäselvyyttä sekä aiheettomia hallinnollisia kustannuksia säätiöille, jos ja kun asiamiehiä ryhdytään muuttamaan toimitusjohtajiksi. Vahtera toteaa lisäksi, että oma kysymyksensä on se, mikä on asiamiehen säätiölaista seuraava yleistoimivalta ja miten se määrittyy nykyisten asiamiesten osalta. Nykyisellään asiamiehellä ei ole automaattisesti toimitusjohtajaa vastaavaa yleistoimivaltaa. Asia edellyttäne vielä lisäselvitystä lain jatkovalmistelussa.

Toimielinten väliset toimivalta- ja vastuusuhteet. TEM huomauttaa, että mikäli säätiöllä ei ole toimitusjohtajaa, vastaa hallitus 3:2 §:n mukaan yhtiön hallinnon asianmukaisesti järjestämisestä

Professori Halila katsoo, että tehty ehdotus ei ole ongelmaton. Pääomasäätiöissä toimitusjohtajan rooli olisi joka tapauksessa erilainen kuin laitossäätiöissä. Yhdistyslain tarkistamistyöryhmän yhteydessä käytiin keskustelua samantyyppisestä toimivasta johtajasta, mutta merkittävimmät järjestöt eivät sellaista halunneet erityisesti siksi, että pelättiin valtasuhteiden ja yhdistystoiminnan kansanvaltaisen luonteen hämärtymistä. Tämä keskustelu olisi syytä ottaa huomioon, kun pohditaan siirtymistä toimielintoimitusjohtajaan säätiöissä. Halila huomauttaa, että perusteluissa vallitsevaa oikeustilaa on pidetty epäselvänä, mutta voidaan katsoa, että KKO:n ratkaisun 1996:49 sisältämä oikeusohje ilmentää yleistä sääntöä siviilioikeudellisiin oikeushenkilöihin, jonka mukaan sopimuksin ei voida rakentaa toimielintoimitusjohtajaa, kun laissa ei ole säännöksiä toimielintoimitusjohtajasta. Lakiehdotuksen mukaan säätiön säännöissä ei tarvitsisi määrätä siitä, että säätiössä on toimielintoimitusjohtaja. On sinänsä ymmärrettävää, että säätiön hallitukselle varataan mahdollisuus harkita, milloin toimielintoimitusjohtajaa käytetään. Toimielintoimitusjohtajamallin ottaminen käyttöön on kuitenkin säätiöissä merkittävä ratkaisu. Siksi olisi luontevampaa, että siitä olisi määrättävä säätiön säännöissä niin kuin hallintoneuvostonkin kuulumisesta säätiön organisaatioon.

Halila kiinnittää huomiota siihen, että sekä säätiön hallituksella että toimitusjohtajalla olisi säätiössä yleistoimivalta. Miltä osin säännökset olisivat pakottavia, ei ilmene lakiehdotuksesta. Tehtäväkuvissa ei puhuta mitään tahdonvaltaisuudesta, mutta toisaalla on ehdotettu säädettäväksi, että hallitus voisi sääntöjen perusteella pidättää itselleen toimitusjohtajalle kuuluvia tehtäviä. Tästä voisi aiheutua tulkintaongelmia. Säätiöissä ei ole samanlaista operatiivista toimintaa kuin on osakeyhtiöissä, ellei kyse ole liiketoimintasäätiöistä. Pääomasäätiöiden ja laitossäätiöiden tarpeet ovatkin tässä asiassa erilaisia. Pääomasäätiöissä ei ole tarvetta sellaiseen operatiivisesta liiketoiminnasta johtuvaan toimivallan päällekkäisyyteen ja joustoon kuin yhtiöissä. Lakiehdotuksen mukaan laissa ja säännöissä määrätty toimivaltajako ei olisi sitova. Hallitus voisi yksittäistapauksittainkin pidättää itselleen toimitusjohtajalle kuuluvia asioita ja alistaa päätösvaltaa hallintoneuvostolle. Halila katsoo, että tämä pakottava sääntely olisi omiaan hämärtämään

valta- ja vastuusuhteita. Laista ja säännöistä ei ilmenisi, mikä toimitusjohtajan lopulta tekee ratkaisuja.

Halila katsoo, että kun päätöksenteko säätiöissä on erilaista yhtiöiden toimintaan verrattuna, on ollut paikallaan, että lakiehdotuksessa on selvitetty toimitusjohtajan tehtäväkuvaa erilaisissa säätiöissä. Tältä osin kiinnittyy huomio siihen, että toimitusjohtaja voisi myös jakaa apurahoja ja avustuksia. Kyseessä ei siis näyttäisi olevan tehtävä, joka voitaisiin määrätä säännöissä toimitusjohtajalle, vaan hänen lakisääteiseen toimivaltaansa kuuluva asia. Tämä sisältäisi merkittävän muutoksen nykytilaan. Kyse ei näin olisi mistään selventävästä säädösmuutoksesta, jolla toimitusjohtajan sääntelyä on perusteltu. Apurahoista päättäminen on kuulunut pääomasäätiöissä selkeästi hallituksen tehtäviin, itse asiassa kaikkein tärkeimpänä. Jos toimitusjohtajasääntelyä halutaan, tulisi lainvalmistelua jatkettaessa käydä tarkentavaa keskustelua siitä, mitä tämän toimivaltaan halutaan lukea.

Kymen Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä 2. momentissa: säätiötoiminnalle.

Eläkesäätiöyhdistys ehdottaa ehdotettua pykälää korjattavaksi seuraavasti: Uuden lain toimitusjohtajaa koskevien säännösten soveltaminen ennen sanotun lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiön johtajaan on ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

18 §

Toimitusjohtajaan sovellettavat säännökset

SOSTE:n mukaan on hyvä, että laissa kielletään toimitusjohtajan oikeus toimia hallituksen puheenjohtajana

Toimitusjohtajan ei tulisi voida olla hallituksen jäsen. *SRNK ym., Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademin katsovat, että toimitusjohtajan ei tulisi voida olla hallituksen jäsen. Nyt lakiehdotuksessa on rajattu vain, ettei toimitusjohtaja voi olla hallituksen puheenjohtaja. SRNK ym. katsovat, että tämä ei rajoita hallituksen jäsenen mahdollisuutta toimia asiamiehenä tai muuna johtavana toimihenkilönä työsuhteessa tai luottamushenkilönä, kuten nykyäänkin. SRNK ym. viittaavat myös työryhmän vähemmistön mietinnössä esittämään kantaan asiasta. Toimivallan ja vastuun jaon selventämiseksi pitäisi arvioida, millä edellytyksillä toimitusjohtaja voi olla samaan aikaan ylipäätään hallituksen jäsen (Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademin).*

Lasten Päivän Säätiö huomauttaa, että säätiöissä on toisinaan käytäntönä, että asiamies/toimitusjohtaja on myös hallituksen jäsen. Asia tulisi jättää jokaisen säätiön ja sen hallituksen vapaaseen ja tarkoituksenmukaisuuteen perustuvaan harkintaan.

Kymen Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä: koskevassa 2 §:n.

19 §

Toimitusjohtajan valinta, eroaminen ja erottaminen

Yhteisön valitsemista toimitusjohtajaksi vastustavat tai eivät pidä hyvänä SRNK ym., Kulttuurirahasto, Litteratursällskapet, Konstsfundet, Åbo Akademi, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Hammaslääketieteen säätiö, Metsämiesten säätiö, Kansan Sivistysrahasto, Aalto-korkeakoulusäätiö, Arcada-säätiö, Sillanpään säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö, Espoon kaupunginteatterisäätiö, Hallitusammattilaiset, KHT, PRH ja OKM. Lahden diakonia säätiö, Kymen Oy:n säätiö ja Lakimiesliitto eivät pidä hyvänä sitä, että toimitusjohtajan voi toimia yhteisö. *Lahden diakonia säätiön* mukaan ensisijaisesti toimitusjohtajan tulee olla henkilöjohtaja, jotta tehtävään liittyvä vastuu pysyy selkeänä.

Yhteisömuotoisen toimitusjohtajan palkkion verotus. *Muut huomiot.* VH huomauttaa, että verotuksessa toimielimen jäsenen tai toimitusjohtajan palkkiosta säädetään ennakkoperintälain 13 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan hallintoelimen jäsenyydestä saatu palkkia ja toimitusjohtajan palkkio on palkkaa. Viimeaikainen oikeuskäytäntö, kuten KHO 2011:31, on selkeyttänyt asiaan liittyvää tulkintakäytäntöä. Jos oikeushenkilö voidaan valita säätiön hallituksen jäseneksi tai toimitusjohtajaksi, tulee ratkaistavaksi palkkion verotuksellinen saaja ja verokohtelu.

TEM katsoo, että termi ”luonnollinen henkilö” tuntuisi asianmukaisemmalta kuin termi ”ihminen”. Mikäli yhteisö nimitetään toimitusjohtajaksi ja yhteisö ilmoittaa, kuka toimii päävastuullisena toimitusjohtajana, hämärretään vastuiden rajoja. Lisäksi tämä viittaa liikaa tilintarkastukseen ja antaa harhaanjohtavan kuvan siitä, että päävastuullisen toimitusjohtajan lisäksi olisi muita vastuullisia. On vaikea hahmottaa, mikä merkitys käytännössä on yhteisön valinnalla toimitusjohtajaksi, jos kuitenkin päävastuullisen toimitusjohtajaan sovelletaan säätiölain ja muiden lakien säännöksiä suoraan. (3 luku 19 § ja 3 luku 20 1)

20 §

Päävastuullinen toimitusjohtaja

SRNK ym., Kymen Oy:n säätiö, Hammaslääketieteen säätiö, Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö ja Kansan Sivistysrahasto katsoo, että ehdotettu 3:20 § tulisi poistaa, sillä toimitusjohtajan ei tulisi voida olla yhteisö.

21 §

Hallintoneuvoston tehtävät

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. *Sairaanhoitajien säätiö* katsoo, että hallintoneuvoston rooli jää edelleen säännöissä päätettäväksi. Hallinnointi voi siis olla edelleen moninaista. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että toimielinten tehtävät ja vastuut on hyvä todeta jo laissa. *Lasten Päivän Säätiö* pitää hyvänä myös esitystä, jonka mukaan

hallintoneuvoston asema hallitusta valvovana ylempänä elimenä vahvistuisi, perusteltu-
na. *Takuu-säätiö* kannattaa työryhmän mietinnön mukaista lakiesitystä ja viittaa 3 luvun
1 § yhteydessä lausumaansa.

Säätiölakiin ei tulisi ottaa pakottavia säännöksiä hallintoneuvostosta. *Teatteriyhdistys* ja *Kansallisoopperan säätiö* huomauttaa, että hallintoneuvoston rooli jatkuvarahoit-
teisessa, toiminnallisessa säätiössä on erittäin tärkeä yhteiskuntasuhteiden ja sidosryh-
mäsuhteiden ylläpitäjänä, eikä sillä ole juurikaan päätös- tai valvontavaltaa. Säätiölakiin
ei tule ottaa pakottavia määräyksiä hallintoneuvostosta, jolla olisi esitetynkaltaisia halli-
tuksen yleistoimivaltaan kuuluvia tehtäviä tai valvontavaltaa. Hallintoneuvoston ole-
massaolo ja tehtävät tulisi jättää nykyiseen tapaan säännöissä määrättäväksi. Erityisesti
säätiöissä, joissa ulkopuolinen taho nimittää toimielinten jäsenet, ei tarvetta sellaiselle
lakisääteiselle hallintoneuvostolle ole, joka nimittäisi hallituksen jäsenet. Myöskään
osakeyhtiölain mukaan hallintoneuvosto ei ole osakeyhtiöissä pakollinen, vaan yhtiöjär-
jestyksessä määrättävä toimielin. Osakeyhtiöissä hallintoneuvostolla ei ole päätösvaltaa,
vaan se toimii lähinnä osakkeenomistajien edustustona. Hallintoneuvostolle ehdotettu
asema ja tehtävät huomioon ottaen vastuunjako hallituksen ja hallintoneuvoston välille
jää epäselväksi. Ehdotus johtaa sekaannukseen ja hämärtää vastuunjakoa. Osakeyhtiö-
laista poikkeava ehdotus hallintoneuvostosta tuleekin poistaa.

23 §

Hallintoneuvoston jäsenet ja puheenjohtaja

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. *Diakonissalaitos* ja *Rinne Koti-Säätiö* katsovat, että
yhteisöjäsenen nimeäminen hallintoneuvostoon lisää säätiön hallinnon avoimuutta. Yh-
teisöjäsenen nimeäminen tuo esille sen, mikä saattaa tälläkin hetkellä olla käytäntöä ja
perustua säätiön sääntöihin: nimetty yhteisö nimeää esimerkiksi hallintoneuvostoon
kaksi jäsentä. Ehdotusta lienee tarpeen selventää yhteisöjäsenen osalta siltä osin, että
sama yhteisöjäsen voi olla jäsenenä useammalla paikalla ja olla siten velvollinen ni-
meämään esimerkiksi kolme eri päävastuullista henkilöä.

**Toisen yhteisön hallituksen jäsenten valitseminen säätiön hallituksen (hallintoneu-
voston) jäseniksi tulisi edelleen sallia.** *Hallitusammattilaiset* toteaa lisäksi, että nykyis-
tä säätiölakia vastaavasti lakiehdotuksessa säädetään mahdolliseksi määrätä säännöissä,
että säätiön hallituksen (nyt myös hallintoneuvoston) jäseninä voivat toimia toisen yh-
teisön tai säätiön hallituksen jäsenet. Tässä mallissa toimielimen jäsenyys on aina koh-
dennettavissa luonnollisiin henkilöihin, joten tähän ei liity samoja ongelmia kuin oike-
ushenkilöjäsenyyteen.

Hallintoneuvoston yhteisöjäsenten sallimista vastustavat. *SRNK ym., Litteratursäll-
skapet, konstsamfundet, Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Metsämiesten säätiö, Pal-
kansaajasäätiö, Vainion säätiö, Kansan Sivistysrahasto, Sairaanhoidtajien säätiö, Ham-
maslääketieteen säätiö, Åbo akademi, Sillanpään säätiö, Aalto-korkeakoulusäätiö, Es-
poon kaupunginteatterisäätiö, Hallitusammattilaiset, Lakimiesliitto, SAK, KHT, AKA-
VA, Valtakunnansyyttäjät ja PRH* toteavat, että esityksen mukaista yhteisöjäsenyyttä ei
voida pitää kannatettavana ja viittaavat asiassa 3 luvun 10 §:n kohdalla lausumaansa.
Työryhmän ehdotus siitä, että hallintoneuvoston jäsen voi olla oikeushenkilö, vaatii

OKM:n näkemyksen mukaan vielä pohdintaa siitä, mitä tämä merkitsisi hallintoneuvoston jäsenten henkilökohtaisen vastuun kannalta.

Säätiön hallintoneuvoston jäsenet toimintaa saman säätiön hallituksen jäsenenä ei tulisi sallia. RAY huomauttaa, että ehdotuksen 3:23 §:ssä esitetään, että hallituksen jäsenen mahdollisuutta olla hallintoneuvoston jäsen ei rajoiteta. Raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 21 §:ssä mainitun RAY:n valvontatehtävän merkittävänä tukena on säätiöiden rakentamien sisäisten valvontajärjestelmien riittävyys. Hallintoneuvoston valvontatehtävän hallituksen toimiin nähden tulee RAY:n näkemyksen mukaan olla täysin riippumaton, joten asian tilaa ei ole mahdollisten intressiristiriitojen vuoksi tarkoituksenmukaista hämärtää. RAY esittää, että huomioiden hallintoneuvoston tehtävät – kuten säätiön hallinnon valvominen, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vahvistaminen, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien valinta – hallituksen jäsenen mahdollisuutta toimia hallintoneuvostossa ei tulisi missään tilanteessa sallia.

Kymin Oy:n säätiö viittaa kommenttiinsa kohdassa 8 §:n 3 momentissa. *Kymin Oy:n* säätiö ehdottaa jälkimmäisen virkkeen kirjoitusasuksi seuraavaa: ”*Jos säännöissä ei määrätä toisin ja jos puheenjohtajaa ei ole valittu hallintoneuvostoa valittaessa, puheenjohtajan valitsee hallintoneuvosto keskuudestaan.*”

27 §

Edustajan toimien sitovuus

Wihurin rahasto toteaa 1 momentin 1 kohdan olevan ristiriitainen, sillä aiemmin nimennomaan todetaan, että edustajan säätiön puolesta tekemä oikeustoimi, ja kohdassa taas puhutaan säätiön tekemästä oikeustoimesta. *Wihurin rahasto* ehdottaa kohdan uudelleen muotoilemista seuraavasti: ”..edustaja on säätiön puolesta tehnyt sitoumuksen vastoin 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä;” *Wihurin rahasto* katsoo 2 momentin heikentävän säätiöiden suojaa mahdollisissa väärinkäytötapauksissa. Oikeustoimen kohde saa vilpittömän mielen suojan liian helposti ja vilpillisen mielen osoittaminen on säätiölle entistä vaikeampaa.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä: ”se, johon oikeustoimi kohdistui, tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää”, tämän lisäksi momentin lopulla; olisi hyvä kirjoittaa esimerkiksi näin: ”rajoitukset ilmenevät rekisteröidyistä säännöistä.”

4 LUKU. TILINTARKASTUS

Yhteenveto

Ehdotusta nimenomaisesti kannattivat *Espoon kaupunginteatterisäätiö, Lakimiesliitto ja Kuntaliitto*. Tilintarkastuksen roolin korostumista ehdotuksessa kannatettiin, mutta toisaalta myös esitettiin tilintarkastuksen tehtävien pitämistä tilintarkastuslain mukaisina (*Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö*). PRH puolestaan kiinnitti huomiota tilintarkastajan määräämistä koskeviin ongelmiin määrätessä tilintarkastajaa varattomille säätiöille

Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö huomauttivat, että epäselväksi jää, miten tilintarkastaja arvioi, onko sijoitussuunnitelma ajan tasalla ja kuka luokittelee säätiön toiminnan eri kategorioihin (sijoitustoiminta/varsinainen toiminta/liiketoiminta rahoittamiseksi). Myös tilintarkastajien kierrättämistä ehdotettiin (*KRP ja Professori Vahtera*), koska säätiöissä ei ole omistajavalvontaa.

Lisäksi *KHT* kiinnitti huomiota siihen, että lisättäessä tilintarkastajan tehtäviä tulee laissa myös varmistaa se, että tilintarkastaja saa tarvittavat tiedot tehtävän suorittamiseksi.

Yleiset kommentit

Espoon kaupunginteatterisäätiö, Lakimiesliitto ja Kuntaliitto pitävät ehdotettuja säännöksiä tilintarkastuksesta perusteltuna. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että tilintarkastajan rooli on keskeinen säätiökentässä. Tilintarkastajilla tulisi olla enemmän osaamista säätiöiden erityisestä roolista ja asemasta sekä niistä asioista, joista säätiön hallituksen tulisi huolehtia perustajien ja muiden intressiryhmien eduksi. Olisi hyvä harkita, tulisiko tilintarkastajan roolia laventaa ehdotuksesta.

KHT:n näkemyksen mukaan lisättäessä tilintarkastajan tehtäviä tulee laissa myös varmistaa se, että tilintarkastaja saa tarvittavat tiedot tehtävän suorittamiseksi. Esimerkiksi 6:3 §:ssä ehdotetaan, että sääntöjen muutoksen rekisteröinnin yhteydessä tilintarkastajan tulee antaa lausunto säätiön velkojen maksusta. *KHT*:n näkemyksen mukaan tulisi harkita, että lakiin lisättäisiin määräys, jonka mukaan säätiön hallituksen on toimitettava lausunnon antamista varten tarvittavat tiedot tilintarkastajalle.

1 §

Tilintarkastusvelvollisuus ja sovellettava laki

Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö huomauttavat, että epäselväksi jää, miten tilintarkastaja arvioi, onko sijoitussuunnitelma ajan tasalla. Viitaten edellä esitettyyn tilintarkastuslain mukaiseen tilintarkastuksen sisältöön *Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö* suhtautuvat pidättyvästi varsinaiseen tilintarkastustoimintaan kuulumattomien tehtävien siirtämiseen tilintarkastajille. Se edellyttäisi tarkempaa selvitystä mm. tilintarkastajien

kompetenssivaatimuksista ja aiheuttaisi säätiöille välittömiä kustannusvaikutuksia tilintarkastuskulujen nousulla. Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö huomauttavat, että samalla säätiön toiminnan luokittelu eri kategorioihin on jäämässä tulkinnanvaraiseksi, ja jää epäselväksi, kuka viime kädessä luokittelee mistä toiminnasta (varsinainen toiminta – sijoitustoiminta toiminnan rahoittamiseksi – liiketoiminta toimintamuotojen rahoittamiseksi) on kyse. Diakonissalaitoksen ja Rinnekoti-Säätiön käsityksen mukaan säätiön toimielimien tulisi ehdotuksen mukaisesti vastata, tarkastaa sekä valvoa omavalvontana liiketoiminnan toteutuminen. Toimintasuunnitelman, mahdollisten liiketoimintasuunnitelmien ja sijoitussuunnitelman tekeminen ja valvonta voivat pohjautua alan itsesääntelyyn, kuten hyvän hallinnon periaatteetkin. Tilintarkastajan tulee puolestaan huolehtia hänelle asetetuista tilintarkastuslain mukaisesti tehtävistä.

2 §

Tilintarkastuksen toimittaminen

Kordelinin säätiö huomauttaa, että 4:2 §:n mukaan tilintarkastus on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. 5 luvun 5 §:n mukaan tilinpäätös on ilmoitettava rekisteröitäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, ja ilmoitukseen on liitettävä mm. tilintarkastuskertomus. *Kordelinin säätiö* katsoo, että näiden kahden ajan samanaikaisesta päättymisestä ei käytännössä aiheutune ongelmia, mutta ei ole hyvän lainsäädäntötavan mukaista, että jälkimmäinen toimi eli tilinpäätöksen rekisteröitäväksi toimittaminen tulee suorittaa tietyssä määräajassa, vaikka tuo määräaika on voinut päättyä toisen, riippumattoman tahon eli riippumattoman tilintarkastajan noudettaessa omalle tehtävälleen säädettyä määräaika.

Lahden diakonia säätiö katsoo, että laissa korostuu tilintarkastuksen rooli säätiöiden toiminnan ja annetun informaation oikeellisuuden ja riittävyyden tarkastajana. Tämä vahvistaa säätiöiden läpinäkyvyyttä ja luottamusta niiden toiminnan asianmukaisuuteen. Samalla se tekee näkyväksi jo olemassa olevaa käytäntöä.

VH pitää tarkoituksenmukaisena, että tilintarkastaja tarkastaa sijoitussuunnitelman ja sen noudattamisen sekä varmentaa toimintakertomuksen tiedot johdon palkkioista sekä säätiön ja sen lähipiirin välisistä toimista.

3 §

Tilintarkastajan valinta

VH katsoo, että koska säätiöllä ei ole omistajia ja tilintarkastajan valitsisi joku riippumaton taho, olisi säätiölainsäädännössä tarpeen korostaa tilintarkastajan laajaa vastuuta säätiön hallinnon tarkastamisessa.

5 §

Tilintarkastajan toimikausi

Lahden diakonia säätiö katsoo, että mahdollisuus valita tilintarkastajat myös toistaiseksi on hyvä, sillä se lisää tarkastustoiminnan jatkuvuutta ja tilintarkastajien perehtyneisyyttä säätiön toimintaan.

Asianajajaliitto ehdottaa jatkovalmistelussa harkittavaksi sitä, että vaikka säätiökäytännössä yksi vuosi onkin tavanomainen toimikausi, niin olettamasaäntönä olisi toistaiseksi voimassa oleva toimikausi.

Laissa tulisi säätää tilintarkastajan kierrosta. *KRP* on asian aiemmassa valmisteluvaiheessa katsonut, että tilintarkastajana toimimiselle tulisi asettaa tietty enimmäismääräaika, esimerkiksi neljä vuotta. Mietinnön mukaan tilintarkastajien toimikautta ei tulla rajoittamaan, mutta *KRP* pitää enimmäismääräaika edelleen perusteltuna, koska lähtökohtaisesti valvottava säätiö valitsee itse tilintarkastajansa ja tilintarkastajan vaihtuminen määräajoin olisi omiaan edistämään esimerkiksi mahdollisten epäkohtien ilmituloa.

Professori Vahtera katsoo, että ottaen huomioon säätiöiden ongelmallisen ja käytännössä muista yhteisöistä poikkeavan päämies-agenttisuhteen, voisi olla tarkoituksenmukaista parantaa myös tilintarkastuksen transparenttisuutta säätämällä tilintarkastajan kierrosta, koska säätiön valvonta rakentuu pitkälti tilintarkastuksen varaan. Tilintarkastuksen ongelmallisuutta lisää se, että tilintarkastajan valitsee yleensä valvottava itse eli hallitus. Normaalisti yhteisöissä valvonta rakentuu paitsi omistajavalvontaan myös tilintarkastukseen. Koska säätiössä ei vastaavaa omistajavalvontaa ole, on syytä huolehtia siitä, että tilintarkastusinstituution toimivuus ja ulkopuolinen luotettavuus turvataan jonkinmoisella kierrolla. Professori Vahtera huomauttaa lisäksi, että rotaatio on koettu tarkoituksenmukaiseksi sääntelyvälineeksi ns. PIE-yhteisöissä, vaikka niissä on selkeää omistaja valvontaa. Professori Vahtera muistuttaa, että jopa korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössäkin ilmenee tilanteita, joissa tilintarkastaja ei ole reagoinut säätiössä tapahtuneisiin väärinkäytöksiin. Tällöin valvontaviranomaisella ei ole juuri mitään mahdollisuuksia edes epäillä rikkomusten olemassaoloa. Varsinkin silloin, jos väärinkäytökset ovat kumuloituneet ajan kuluessa, saattaa tilintarkastajan oman vastuun realisoitumisen riski johtaa siihen, ettei tilintarkastaja halua myöhemminkään reagoida mahdollisiin väärinkäytöksiin. Tähän nähden esimerkiksi ajatus tilintarkastuspöytäkirjan toimittamisesta valvontaviranomaiselle ei ole valvontaa tehostava toimi silloin, jos tilintarkastusinstituutio itsessään ei tuota oikeaa informaatiota. Kokonaisuudessaan asiaa arvioitaessa on vaikea löytää perustelua sille, mitä haittaa esimerkiksi tilintarkastajan 5 vuoden rotaatiosta voisi olla, kun sen valvontaa ja tilintarkastuksen ulkoista luotettavuutta parantavat edut ovat ilmeiset.

6 §

Tilintarkastajan määrääminen

VH katsoo olevan hyvin perusteltua, että *PRH* nimeäisi puuttuvan tilintarkastajan, jos tilintarkastajaa ei jostain syystä muuten ole valittu.

PRH:n kokemuksen mukaan ongelmatilanteita voi aiheutua niissä säätiöissä, joissa ei ole riittävää varallisuutta suoriutua tilintarkastajan palkkion suorittamisesta. Lisäksi tulisi erikseen selkeästi määrätä, onko tilintarkastajalla velvollisuutta ottaa tällaista tehtävää vastaan ja onko mahdollisen määräyksen saatuaan tilintarkastajalla velvollisuus suorittaa tilintarkastuslain mukainen tarkastus silloinkin, kun tilintarkastajan tietoon on tullut, että säätiöllä ei ole varallisuutta suoriutua tilintarkastajan palkkion maksamisesta. Lakiehdotuksen määräystä on pidettävä PRH:ta velvoittavana.

KHT ja HTM katsoo, että kelpoisuusehdot täyttävä -ilmaisu tulee poistaa. Kaikki tilintarkastajat ovat nykyisin kelpoisuusehdot täyttäviä. KHT ehdottaa uudeksi muotoiluksi: ”Patentti- ja rekisterihallituksen on määrättävä säätiölle tilintarkastaja, jos...”.

5 LUKU. TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

Yhteenveto

Ehdotusta toimintakertomuksen laatimisesta kannatettiin (*Lasten Päivän Säätiö, Kansallisopperan säätiö Sillanpään säätiö, Teatteriyhdistys, Kössi-säätiö, KHT, SM, VH ja Kuntaliitto*), koska sen katsottiin lisäävän säätiön avoimuutta. Toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden vuoksi erityisesti säätiöt esittivät, että selostus siitä, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, olisi aina oltava itse toimintakertomuksessa (*SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto, ja SM*). Toisaalta katsottiin, että päällekkäisyyttä toimintakertomuksen ja kirjanpitoasetuksen liitetietojen kanssa tulisi välttää (*Sillanpään säätiö ja TEM*), lausunnonantajat ehdottivat, että ne tiedot, jotka voimassa olevien säädösten perusteella annetaan liitetiedoissa, tulisi tässäkin määritellä liitetiedoiksi, eikä toistaa toimintakertomuksessa

Lähipiirilainoja koskevan kiellon poistaminen uudesta säätiölaista herätti osassa lausunnonantajista vastustusta (*SRNK ym., Erkon säätiö, Sillanpään säätiö, KHT ja TEM*). Kiellon pitäisi koskea sellaisia lainoja, joiden antaminen ei ole säätiön etu eikä kyseessä ole säätiön tarkoituksen toteuttaminen.

Konsernitilinpäätöksen laatimisesta aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan kiinnittivät huomiota erityisesti säätiöt, jotka ovat sitä mieltä, että konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta ei tulisi ulottaa kaikkiin säätiöihin (*SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wi-hurin rahasto, Erkon säätiö, Rinnekoti-Säätiö, KHT ja VTV*). Vaihtoehdoksi ehdotettiin konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden lieventämistä siten, että emosäätiö voisi hakea kirjanpitolautakunnalta poikkeusluvan konsernitilinpäätöksen laatimatta jättämiselle (*SRNK ym., Erkon säätiö ja KHT*).

1 §

Kirjanpitolain soveltaminen ja tilikausi

Professori Halila katsoo, että säätiölakia ei tule kuormittaa päällekkäisillä säännöksillä kirjanpitolain kanssa. Säätiölaissa voitaisiin antaa säännöksiä erityisestä hallituksen vuosikertomuksesta, jossa olisi kuvattava säätiön tarkoituksen toteuttaminen. Kirjanpitolaista ja kuntalaista olisi poistettava se mahdollisuus, että säätiö on konsernin tytäryhteisö. Kirjanpitolain mukaan konsernin emoyhteisön rooli sopii sen sijaan hyvin säätiöinstituutioon. Konsernihallinnosta ei tarvita erityissäännöksiä säätiölakiin.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että lakiehdotuksessa käytetystä tavasta merkitä näkyviin ne numerot, joiden kohdalla viitatuut säädökset on julkaistu Suomen Säädoskokoelmassa. Tästä tavasta on poikettu ensimmäisen momentin kohdalla. Yhdenmukaisuuden vuoksi olisi paikallaan merkitä näkyviin myös kirjanpitolain numero.

2 §

Toimintakertomus

Ehdotettua sääntelyä kannattavat *Lasten Päivän Säätiö, Kansallisoopperan säätiö, Sillanpään säätiö, Kössi-säätiö, Teatteriyhdistys, KHT, SM, VH ja Kuntaliitto* sillä perusteella, että ehdotus nykyistä yksityiskohtaisempien tietojen antamisesta säätiön toiminnasta ja rahavirroista lisää säätiön toiminnan avoimuutta. Nykyistä laajempi tiedonantovelvollisuus lisää säätiöiden läpinäkyvyyttä ja valvontaa. *Kössi-säätiö* toteaa, että toimintakertomuksen sääntelyssä tulee huomioida erityisesti toiminnallisten ja avoimilla markkinoilla kilpailevien säätiöiden ”liikesalaisuuksien” säilyminen. *VH* toteaa esitetyn tilinpäätöksen tietosisällön laajentaminen helpottavan säätiöiden verovalvontaa..

ARA katsoo, että ehdotettu muutos toimintakertomuksessa esitettäviksi tiedoiksi muun muassa säätiön ja sen lähipiiriin kuuluvien välisistä taloudellisista toimista helpottaa *ARA*:ssa arava- ja korkotukilain perusteella tehtävää yleishyödyllisyysvalvontaa.

Toimintakertomuksessa tulisi antaa tiedot siitä miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi. *SRNK ym., Metsämiesten säätiö, Palkansaaajasäätiö, Kansan Sivistysrahasto ja SM* toteavat, että toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden vuoksi selostus siitä, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, tulisi aina olla itse toimintakertomuksessa. *VTV* esittää arvioitavaksi tulisiko tilikaudelta laadittavaan toimintakertomukseen sisällyttää mietinnössä esitettyjen tietojen lisäksi tieto siitä, miten säätiön tuloja ja varoja on käytetty toiminnan tarkoituksen toteuttamiseksi, tiedot säätiölle mahdollisesti asetetusta määräajasta, jonka kuluessa sen jäljellä olevat varat on käytettävä ja säätiö lakkautettava, sekä tiedot riskienhallinnan järjestelmän pääpiirteistä, toteutuneen toiminnan ja rahoituksen poikkeamista ja näiden syistä suhteessa kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittavaan toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon.

Päällekkäisyyttä toimintakertomuksen ja kirjanpitoasetuksen liitetietojen kanssa tulisi välttää. *Sillanpään säätiö* ja *TEM* katsoo, että päällekkäisyyttä toimintakertomuksen ja kirjanpitoasetuksen liitetietojen osalta tulisi välttää. Ne tiedot, jotka voimassa olevien säädösten perusteella annetaan liitetiedoissa, tulisi tässäkin määrittellä liitetiedoiksi, eikä toistaa toimintakertomuksessa. *KHT* kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan ehdotuksesta tulisi poistaa luvun 2.2 §:n 2 kohta, jossa ehdotetaan toimintakertomuksessa esitettäväksi seuraavat tiedot: säätiön määräysvallassa olevien yhteisöjen ja säätiöiden nimet, Y-tunnukset ja tytäryritysten osalta omistusosuudet, koska samat tiedot Y-tunnusta lukuun ottamatta, pitää esittää kirjanpitoasetuksen perusteella liitetietona. *KHT*:n mielestä säätiön toimintakertomuksessa ei ole myöskään tarpeellista ilmoittaa johdon palkkatietoja, koska tiedot ilmoitetaan jo liitetiedoissa kirjanpitoasetuksen perusteella. Jotta pientenkin säätiöiden tulisi ilmoittaa edellä mainitut tiedot, ehdotamme säätiölakiin säännöstä, että kirjanpitoasetuksen estämättä myös pienten säätiöiden on esitettävä johdon palkkatiedot liitetiedoissa. Jos säätiölakiin kuitenkin jää vaatimus johdon palkkatietojen esittämisestä toimintakertomuksessa, *KHT*:n mielestä tähän lainkohtaan tulisi lisätä vaatimus, että vastaavat tiedot on annettava myös toimitusjohtajasta. *KHT* katsoo, että on hyvä, että on mahdollista antaa esim. apurahoja lähipiirille. Toimintakertomuksessa tulisi *KHT*:n mielestä antaa tietoa siitä, miten edut liittyvät säätiön tarkoituksen toteuttamiseen ja miten säätiön etu on huomioitu.

Tilintarkastajan tulisi jatkossakin lausua toimielinten palkkioiden kohtuullisuudesta. *Professori Vahtera* kiinnittää huomiota työryhmän ehdotukseen, jonka mukaan tilintarkastaja ei enää jatkossa lausuisi toimielinten palkkioiden kohtuullisuudesta. Tätä on perusteltu lähinnä muun sääntelyn lisäämisellä, mutta mainittu muu sääntely kohdistuu lähinnä toimiin, jotka eivät suoranaisesti liity toimielinten palkkioihin. Näin ollen palkkioiden valvonta jää varsin marginaaliseksi. Julkisuudessakin esillä olleissa tapauksissa eräät keskeiset säätiöoikeudelliset ongelmat liittyvät siihen, että toimielinten (asiamies/hallitus) palkkiot ja muut edut ovat muodostuneet suhteellisen korkeiksi. Käytännössä toimielinten jäsenille saattaa tulla halu nostaa omia palkkioitaan huomattavan korkeiksi tehtyyn työmäärään nähden ja edistää omaa etua säätiön etuun nähden. Tähän ongelmaan on vaikea löytää muuta valvontakeinoja kuin se, että tilintarkastajan huomion nimienomaisesti kiinnitetään siihen. Vaikka sinänsä palkkioiden suuruus on pitkälti tarkoituksenmukaisuuskysymys, tulee säätiöiden osalta muistaa sen ongelmallinen päämies-agenttisuhde. Koska yhteisöjä vastaavaa omistajavalvontaa ei ole, on tarkoituksenmukaista, että edes tilintarkastaja arvioi sitä, ovatko toimielinten palkkiot kohtuullisia. Tällä voidaan nähdä olevan myös omanlaisensa ylisuuria palkkioita ennakkollisesti rajoittava vaikutus, kun tiedetään normaalit tilintarkastuskäytännöt, joissa tilintarkastaja saattaa informoida näkemyksistään säätiön johtoa, vaikka asia ei olisi vielä kirjallista lausumista edellyttävääkään. *Vahtera* katsoo, että on vaikea löytää perusteluja sille, mitä haittaa mainitulla lausunnolla voisi olla, kun sen voidaan kiistatta kuitenkin nähdä pyrkivän rajoittamaan erästä pahinta riskikohdetta säätiön toimielinten väärinkäytösten osalta.

Lähipiiriin kuuluvien saamien apurahojen esittäminen apurahoja saaneiden luettelossa on riittävää. *Kymin Oy:n säätiö* kiinnittää huomiota siihen, että perusteluissa (s. 161) mainitaan, ettei tässä kohdassa tarkoiteta esimerkiksi edellisessä kohdassa tarkoitettuja palkkoja ja palkkioita, mutta että sen sijaan toimintakertomuksessa olisi mainittava johtoon kuuluvien saamat apurahat. Olisiko toimintakertomuksessa mainittava

myös perustelujen sivulla 94 olevassa 2. kokonaisuudessa tarkoitettujen yksittäisten apurahat hallituksen jäsenen lähipiiriin kuuluville sekä tuon lähipiirisuhteen luonne? Kymmin Oy:n säätiö katsoo, että riittävää tulisi olla se, että lähipiiriin kuuluvien saamat apurahat mainitaan toimintakertomukseen sisältyvässä apurahoja saaneiden luettelossa.

Toimintakertomusta koskevat vaatimukset nostavat tilintarkastuskustannuksia. PRH huomauttaa, että esitettävien tietojen määrään laajentaminen tulee lisäämään vuosiselvityksien rekisteröintiin tarvittavia resursseja ja nostaa vuosiselvityksien rekisteröintiin liittyviä kustannuksia. Toimintakertomuksen laatimiseen asetettavien vaatimusten lisääminen tulee vaikuttamaan myös tilintarkastajan velvollisuuksiin ja voi siten vaikuttaa myös säätiön tilintarkastuskustannuksiin. Lakiehdotuksen mukainen säätiön toimintakertomus poikkeaa kirjanpitolaissa toimintakertomukselle määrätystä sisällöstä. Kirjanpitolautakunnan suosituksen mukaisesti tulisi harkita, että toimintakertomuksen sijasta säätiölaissa määrättäisiin säätiön vuosikertomuksesta ja sen vähimmäisisällöstä.

Kymmin Oy:n säätiö huomauttaa, että kohdassa tarkoitetaan tietenkin myös hallituksen ja hallintoneuvoston puheenjohtajia. Tämä on yksi niistä lukuisista säännösehdoista, joissa tämän seikan voisi ilmaista selvemmin. *Kymmin Oy:n säätiö* ehdottaa momentin lopulle kielellistä parannusehdotusta: ”sitä, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevässä sukulaisuussuhteessa [*poist., pilkku lisää!*], ja edellä mainittujen”

3 §

Rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset

Ehdotus helpottaa yleishyödyllisyysvalvontaa. ARA katsoo, että tiedonanto lähipiirille annetuista lainoista ja vakuuksista helpottaa ARA:ssa arava- ja korkotukilain perusteella tehtävää yleishyödyllisyysvalvontaa

Erityisen lähipiirilainojen antamiskiellon poistamiseen ei ole perusteita. *SRNK ym.* katsovat, että lähipiirilainat ainakin nykyistä lakia vastaavassa laajuudessa tulee kieltää, ellei niiden antaminen ole säätiön etu tai ellei kyseessä ole säätiön tarkoituksen toteuttaminen. *Erkon säätiö* katsoo, että säätiön toiminnan ja tarkoituksen kannalta perusteet sille, että säätiön varoja voidaan lainata ja säätiön omaisuutta antaa vakuudeksi lähipiiriin kuuluvalla eivät avaudu. Näin siitäkkin huolimatta, että se tapahtuisi normaalein kaupallisin ehdoin. *TEM* huomauttaa, että lähipiiriin tulisi kuulua myös säätiön jäsenyhteisöt tai säätiöissä määräysvaltaa käyttävät yhteisöt. Rahalainojen antaminen lähipiiriläiselle ei ole hyväksyttävää muuta kuin poikkeustilanteissa.

KHT:n mielestä voimassa olevan lain lähipiirilainoja koskeva kieltäminen on hyvä ja toimiva, eikä KHT pidä tarpeellisenä ehdotettua mahdollisuutta myöntää rahalainoja, vastuuta tai vastuusitoumuksia lähipiiriin kuuluville. KHT:n näkemyksen mukaan rahalainat, vastuut tai vastuusitoumukset lähipiirille voisivat olla sallittuja vain siinä tapauksessa, että ne toteuttavat säätiön tarkoitusta tai että niiden antaminen on säätiön edun mukaista, kuten esim. laina konserniyhtiöille. Mikäli rahalainojen, vastuiden tai vastuusitoumusten myöntäminen tulisi sisällyttämään uuteen säätiölakiin, KHT pitää tärkeänä, että niistä kerrotaan pääasialliset ehdot toimintakertomuksessa, kuten lakiehdotuksessa on mainittu. Pääasialliset ehdot sisältävät esim. tiedot korosta, takaisinmaksuajasta sekä

vakuudesta. Lisäksi KHT katsoo, että rahalainoista, vastuista ja vastuusitoumuksista tulisi antaa tieto siitä, miten ne liittyvät säätiön tarkoituksen toteuttamiseen. KHT suosittelee, että informaatiovaatimusta kirjoitettaessa huomioitaisiin myös tilinpäätöksen liitetiedoissa jo oleva informaatiovaatimus

4 §

Konsernitilinpäätös

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. RAY pitää kannatettavana ja nykyistä oikeustilaa selkeyttävänä erillistä säännöstä säätiön konsernitilinpäätöksenlaatimisvelvollisuudesta. VH:n näkökulmasta on kannatettavaa, että konsernin emosaatiö laatii konsernitilinpäätöksen. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus helpottaa kokonaiskuvan saamista säätiön toiminnasta taloudellisena kokonaisuutena ja säätiön verotuksellisen aseman selvittämistä. ARA katsoo, että 4 §:n mukainen, konsernin taloudellisesta koosta riippumaton konsernitilinpäätöksen laadintavelvollisuus edistää säätiökonsernin taloudellisen tilanteen kokonaisarviointia.

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden ei tulisi koskea kaikkia säätiöitä. SRNK ym., Kulttuurirahasto, Wihurin rahasto, Erkon säätiö, Rinnekoti-Säätiö, KHT ja VTV toteavat, että esitetty sääntely saattaa aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta tulisi lieventää, eikä pitäisi olla pakollista, ellei se ole oikeiden ja riittävien tietojen kannalta tarpeellista. SRNK ym. katsovat, että säätiölain ei tule olla tiukempi kuin kirjanpitolaki. Wihurin rahasto huomauttaa, että esimerkiksi kiinteistöomaisuuden osalta esitetty sanamuoto aiheuttaisi velvollisuuden laatia konsernitilinpäätös, jos säätiö omistaa enemmistöosuuksia asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä. VTV pohtii onko konsernitilinpäätöksen laatimisen edellyttäminen välttämätöntä kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Esimerkiksi pienten konsernien tai sellaisten konsernien, joiden tytäryhtiöt eivät harjoita liiketoimintaa, kyseessä ollessa konsernitilinpäätöksen laatiminen saattaa aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

SRNK ym. Erkon säätiö ja KHT ehdottavat, että konsernitilinpäätöksen laatimisvaatimusta lievennetään siten, että emosaatiö voisi hakea kirjanpitolautakunnalta poikkeusluvan siihen, ettei sen tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä. KHT ehdottaa, että konsernitilinpäätöksen laatimisvaatimusta lievennetään siten, että emosaatiö voi jättää konsernitilinpäätöksen laatimatta, jos sen laatiminen on tarpeetonta oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Rinnekoti-Säätiö katsoo, että taulukko tärkeimmistä tunnusluvuista riittäisi

Kulttuurirahaston mielestä voimassa olevia kirjanpitolain konsernitilinpäätöstä koskevia säännöksiä, jotka velvoittavat liiketoimintaa harjoittavan säätiön laatimaan konsernitilinpäätökset, on pidettävä riittävinä. Konsernitilinpäätöksen säätäminen pakolliseksi asettaisi säätiöt eriarvoiseen asemaan yritysten kanssa. Se pakottaisi konsernitilinpäätöksen laatimiseen silloinkin, kun yhdisteleminen olisi tarpeetonta oikean ja riittävän

kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätöksen yhdistelemisen työmäärä olisi myös kohtuuton verrattuna yhdistelemisellä saatavaan hyötyyn. Esimerkkinä voi todeta, että apurahasäätiöt omistavat tyypillisesti kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön osakkeita. Näiden yhtiöiden tilikauden tulos on normaalisti nolla tai tappiollinen eikä säätiöllä useinkaan ole niiltä saatavia eikä velkoja. Kun säätiö voi omistaa enemmistön lukuisissa em. yhtiöissä, asettaisi konsernitilinpäätöksen ehdoton laatimispakko kohtuuttoman hallinnollisen taakan saatavaan hyötyyn nähden.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä: ”aina *laadittaa* konsernitilinpäätös.”

5 §

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen

Kymin Oy:n säätiön mukaan ilman perustelujen lukemista on epäselvää, mitä tarkoitetaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ilmoittamisella. Selkeyttä tulisi kohentaa kirjoittamalla momentti esimerkiksi näin: Säätiön on toimitettava tilinpäätös ja toimintakertomus rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Mukaan on liitettävä - - -

7 §

Konserni

Rinne koti-Säätiö ja *Diakonissalaitos* huomauttavat, että vaikka ehdotus, jonka mukaan konsernimääritelmää on laajennettu koskemaan säätiön määräysvallassa olevia säätiöitä, on sinällään selkeä, sillä tulee käytännössä olemaan huomattava vaikutus niiden säätiöiden kirjanpito- ja raportointitoimintoihin, joita uusi määritelmä koskee. Muutoksista aiheutuu välittömiä kustannusvaikutuksia kyseisille säätiöille.

Takuu-säätiö huomauttaa, että mietinnössä käsitellään laajasti sitä, miten säätiö toimii konsernissa, mutta vain ”yhteen suuntaan”: Toisin sanoen niin, että säätiöllä on määräysvalta toiseen juridiseen henkilöön. Ei niin päin, että toisella juridisella henkilöllä on käytännössä määräysvaltaa säätiöön päin. Esimerkiksi monet kaupungit ovat perustaneet säätiöitä jotka kuuluvat kaupunkikonserniin, jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon mahdolliset konserniin kuulumisesta aiheutuvat erityispiirteet.

6 LUKU. SÄÄNTÖJEN MUUTTAMINEN

Yhteenveto

Ehdotus sääntöjen muuttamisen sääntelyksi on pääosin perusteltu. (*Juselius Stiftelse, Lasten Päivän Säätiö, Kansallisoopperan säätiö, Takuu-säätiö, Kössi-säätiö, Kuntaliitto ja KHT*) Ehdotetun sääntelyn katsottiin joustavoittavan ja helpottavan sääntöjen ja tarkoituksen muuttamista sekä toisaalta suojaavan säännöissä määrätyille tahoille annettuja erityisiä oikeuksia.

Useat lausunnonantajat ottivat kantaa tarkoituksen muuttamista koskevaan työryhmän ehdotukseen.

Osa lausunnonantajista kannatti sitä, että Osa lausunnonantajista katsoi, että **säätiön perustajalle ei tulisi antaa mahdollisuutta päättää vapaasti säätiön tarkoituksen muuttamisesta** (*Kulttuurirahasto, Lasten Päivän Säätiö, Teatteriyhdistys, VALO ry, AKAVA, SAK ja Professori Halila*). Lakiehdotuksen katsottiin muuttavan liiaksi säätiöoikeuden keskeistä periaatetta tarkoituksen pysyvyydestä.

KHT katsoi, että ehdotus on perusteltu, mutta tarkoituksen muuttaminen tulee **sitoa alkuperäisen tarkoituksen toteuttamisen mahdottomuuteen.**

Toisaalta useat säätiöt ja niitä edustavat tahot (*SRNK ym., Vainion säätiö, Kymen Oy:n säätiö, SOSTE, Diakonissalaitos, Rinnekoti-Säätiö ja Takuu-säätiö*) katsoivat, että olemassa olevan säätiön tulisi voida muuttaa tarkoitustaan nykyistä helpommin silloin, kun **yhteiskunnallinen tai toimintaympäristön kehitys on tehnyt säätiön sääntöjen mukaisen tarkoituksen epätarkoituksenmukaiseksi.**

Lisäksi *KHT* piti suositeltavana, että ilmoittajilta edellytettäisiin perustelua säätiön tarkoituksen muuttamiselle rekisteröitäessä sääntömuutos PRH:lle. Tämä ohjaa ilmoittajia dokumentoimaan tarkoituksen muuttamisen syyn.

1 §

Sääntöjen muuttaminen

Juselius Stiftelse, Takuu-säätiö, Kössi-säätiö, Kansallisoopperan säätiö ja Kuntaliitto pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuna. *Lasten Päivän Säätiön* mukaan yhteiskunta muuttuu joten myös sääntöjen muuttamisen tulee olla mahdollista, ei tosin kovin helpposti. *Kössi-säätiö* pitää muutoksia hyvinä erityisesti toiminnallisten säätiöiden kannalta. *Lakimiesliitto* pitää sääntöjen muuttamisen helpottamista kannatettavana.

KHT katsoo, että ehdotuksessa on pyritty joustavoittamaan ja helpottamaan sääntöjen ja tarkoituksen muuttamista sekä toisaalta suojaamaan säännöissä määrätyille tahoille annettuja erityisiä oikeuksia. Toiminnallisten säätiöiden toimintaympäristön muutokset ja

tarkoituksen mukauttaminen olosuhteisiin edellyttääkin nykytilaan nähden joustavuutta. Sääntöjen muuttamisen lupamenettelystä luopuminen on omiaan vähentämään ilmoitusvelvollisten hallinnosta taakkaa ja kustannuksia, mitä voidaan sinänsä pitää tavoiteltavana. Edellytyksenä kuitenkin on, että muutoksen tosiasialliset vaikutukset heijastuvat viranomaisten rekisteröintikäytäntöön.

KHT katsoo lisäksi, että lakiin ehdotetut vähimmäisvaatimukset ja olettasäännöt sääntöjen muuttamista koskevasta päätöksenteosta selkiyttävät osaltaan säätiön toimielinten vastuuta, mitä voidaan pitää positiivisena. KHT toteaa, että uuden käytännön myötä voisi olla aiheellista ohjeistaa myös toimielimiä niistä menettelytavoista, joihin toimielinten tulee ryhtyä sääntömuutosten yhteydessä, jotta voitaisiin katsoa, että säätiön toimielimet ovat toimineet asiassa asianmukaisesti ja huolellisuusvelvoitettaan noudattaen.

Vaihtoehtoisesti KHT ehdottaa harkittavaksi kevennettyä suostumusmenettelyä, jossa tulisi otettua huomioon sekä joustavuuden vaatimukset että korostettua säätiön toimielinten vastuuta päätöksentekoprosessissa. Tämä helpottaisi myös hallituksen huolellisuusvelvoitteen noudattamisen arviointia. Sääntöjen olennainen muuttaminen, jolla on vaikutusta säätiön toimintaan liittyvien tahojen oikeuksiin, edellyttäisi aina luvan pyytämistä oikeutetuilta tahoilta ja olisi sidottu vastustusoikeuteen. Lain perusteluissa tulisi KHT:n mielestä ottaa kantaa siihen, mitä pidetään olennaisena sääntömuutoksena tässä yhteydessä. Käytännössä lupaa tulisi pyytää kirjallisesti, mutta jos lupapyyntöön ei tule asetetussa kohtuullisessa määräajassa kieltävää vastausta, olisi sääntömuutos sallittu. Muutosilmoituksen yhteyteen tulisi liittää hallituksen tai hallintoneuvoston vakuutus siitä, että säätiölakia ja lupamenettelyä on noudatettu ja että muutosta ei ole vastustettu. Kuulutusmenettelyn käyttäminen sääntömuutosten yhteydessä olisi raskas ja sen kustannukset eivät vastaisi saavutettua hyötyä.

Muut huomiot. *Kymin Oy:n säätiö* katsoo, että kolmas momentti ei ole kielellisesti onnistunut. Ehdotus: ”Jos säännöissä on annettu perustajalle *taikka luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle säätiön toimintaan liittyvä oikeus, sitä koskevan määräyksen muuttaminen edellyttää..*” *Kordelinin säätiön* mukaan 3 momentin ensimmäisen lauseen ilmaisu, ”oikeus säätiön toimintaan liittyen”, on niin tulkinnanvarainen, että sitä on syytä selventää. Mahdollinen perustelu, että lakiehdotuksen perusteluista ilmenee, mitä lainatut sanat tarkoittavat, ei ole hyvää lainsäädäntötapaa silloin, kun asia voidaan helposti ilmaista säädöstekstissä.

2 §

Säätiön tarkoituksen muuttaminen

Lasten Päivän Säätiö pitää perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan säätiön tarkoituksen muuttamista koskevat laissa säädetyt edellytykset säilyvät pitkälti ennallaan.

VM:llä ei ole huomautettavaa ehdotettuun sääntelyyn muilta osin, mutta *VM:n* mielestä *PRH:n* tulisi – tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta huolimatta (14 luvun 6 §) – kuitenkin vahvistaa säätiön sääntömuutos aina silloin, jos sääntömuutos koskee säätiön

tarkoituksen muuttamista. VM:n mielestä ei ole asianmukaista, että säätiön hallintohenkilöstö voisi muuttaa säätiön perustajan määritelmää säätiön tarkoituksesta ilman viranomaiskontrollia.

Perustajan mahdollisuutta määrätä säännöissä tarkoituksen muuttamisesta (uusi tarkoitus ja muutoksen edellytykset) tulisi rajoittaa. *Kulttuurirahasto* katsoo, että lakiehdotus mahdollistaa sen, että perustaja voi säätiötä perustaessaan määrätä säännöissä millä perusteella säätiön tarkoitusta voidaan myöhemmin muuttaa. Kun säätiön rekisteröinti ja sääntöjen muuttaminen ei lakiehdotuksen mukaan enää ole luvanvaraista, ei tarkoituksen muutoksia voida enää kontrolloida. Tämä ehdotus muuttaa olennaisesti tähänastista tilannetta eli säätiön tarkoituksen pysyvyyttä. *Kulttuurirahasto* ei pidä tätä toivottavana kehityksenä. Säätiön tarkoituksen muuttamisen mahdollisuus on esityksessä muutoin riittävä. Katsomme kuitenkin, että koska tarkoituksen pysyvyys on yksi säätiön keskeisimmistä elementeistä, tulee tarkoituksen muuttaminen olla mahdollista vain päättävän elimen yksimielisellä päätöksellä, ei määräenemmistöllä.

Teatteriyhdistys, VALO ry, AKAVA, ja SAK huomauttaa, että lakiehdotus, jonka mukaan säätiön perustaja voi säännöissä antaa mahdollisuuden päättää vapaasti säätiön tarkoituksen muuttamisesta, muuttaa liaksi säätiöoikeuden keskeistä periaatetta tarkoituksen pysyvyydestä. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että ehdotus on perusteltu, mutta tarkoituksen muuttaminen tulee sitoa alkuperäisen tarkoituksen toteuttamisen mahdottomuuteen. Säätiön säännöissä voidaan määrätä siitä, missä tilanteissa säätiön tarkoituksen muuttaminen on mahdollista. Voimassa oleva sääntely on tässä suhteessa nyt liian väljä ja antaa säätiön hallitukselle liikaa harkintavalttaa, joka voi vaarantaa säätiön alkuperäisen tahdon

KHT katsoo, että säätiön tarkoituksen muuttamisen helpottaminen on hyvä ja tarpeellinen kehityssuunta, joka mahdollistaa jatkossa eräissä säätiöissä välttämättömien muutosten toteuttamisen. Samanaikaisesti lain jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei säätiön tarkoituksen muuttamisen helpottuminen johda säätiölain hengen ja/tai säätiön tarkoituksen vastaiseen toimintaan ja esimerkiksi ”tarkoitus-shoppailuun” sen mukaan, millaiseen toimintaan kulloinkin on mahdollista saada avustuksia tai julkista tukea. *KHT* katsoo, että tilanteissa joissa säätiön alkuperäistä tarkoitusta ei enää ole mahdollista toteuttaa tai sen toteuttaminen ei muista syistä ole enää tarkoituksenmukaista taikka ei ole vallitsevan lainsäädännön mukaista, on perusteltua, että säätiön tarkoitus voitaisiin muuttaa alkuperäistä tarkoitusta mahdollisimman lähellä olevaksi vastaavalaiseksi tai samankaltaiseksi tarkoitukseksi, joka olisi samanaikaisesti sekä tarkoituksenmukaisempi että myös toteuttamiskelpoisempi uudessa tilanteessa.

KHT katsoo pykälän 3 momentin muotoilun olevan haastava, jos sen tulkitaan laajentavan tarkoituksen muuttamisen edellytyksiä tai sallivan täysin tahdonvaltaisesti myös olennaiset muutokset alkuperäiseen tarkoitukseen. Tarkoitusta on avattu ehdotuksen perusteluosassa, mutta pykälän sanamuoto on tulkinnanvarainen. *KHT* katsoo, että pykälän 3 momenttia tulisi muuttaa siten, että sääntöihin voidaan ottaa perustettaessa tarkempia määräyksiä siitä, mitä pidetään sallittavana muutoksena alkuperäiseen tarkoitukseen. Lain perusteluissa tulisi lisäksi avata selkeästi ne yleisperiaatteet, joiden mukaan tarkoitusta voidaan muuttaa. *KHT*:n mielestä säätiön toimielimille tulisi asettaa velvollisuus perustella tarkoituksen muutostarve. Toimielinten huolellisuusvastuu on

viime kädessä yleisluontoinen ja jättää tulkinnanvaraa, joten on perusteltua edellyttää, että merkittävistä päätöksistä on dokumentoitu myös muutosten taustavaikuttimet. Lain täsmällisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta toimielimet saavat siitä riittävää tukea huolellisuusvelvoitteen asianmukaiseen huomioimiseen. Täysin vapaata ja ennakointia tarkoituksen muuttamisen oikeutta ei voida pitää perusteltuna siitäkään näkökulmasta, että se ei ole omiaan vahvistamaan säätiön perustajien luottamusta toiminnan jatkuvuuteen samoilla oletuksilla, kuin mitkä ovat vallinneet sijoituspäätöksen ajankohtana.

Professori Halila katsoo, että lakiehdotuksen ideaa voidaan puoltaa sopimusvapauden perusteella. Liberaali ajattelu tuottaa kuitenkin ongelmia. Tarkoituksen muuttamisen ei tarvitsisi perustua minkäänlaiseen olojen muuttumiseen, eikä uuden tarkoituksen tarvitsisi liittyä mitenkään alkuperäiseen. Harkittavaksi tulee myös verotuksen toimittaminen säätiöissä, joiden tarkoitus voidaan muuttaa vapaasti. Samoin harkittavaksi tulevat sidosryhmät, jotka ovat tukeneet säätiöitä, jolla on tietty tarkoitus. Halila kiinnittää huomiota siihen, että säätiöiden julkisuuskuva voisi murentua, jos syntyisi sellainen käsitys, että merkittävä osa säätiöistä voi muuttaa tarkoitustaan millaiseksi tahansa. Säätiön sidosryhmien tulisi aina selvittää säätiön mahdollisuus tarkoituksen muuttamiseen. Jos sellaista säätiötä karsastettaisiin, joka voi muuttaa vapaasti tarkoitustaan, voisi ongelmia tulla niille säätiöille, jotka ovat pahaa aavistamatta tätä mahdollisuutta käyttäneet. Halila katsoo, että esitetyn kaltainen liberaali sääntely näyttää menevän liian pitkälle. Perusteltua olisi permutaatiotilanteiden ennakoiminen itsesääntelymääräysten ja PRH:n ohjeistuksen myötä. Tämän mukaisesti voitaisiin kannustaa perustamaan tarpeen mukaan määräaikaista säätiöitä ja kirjoittaa sääntöihin määräyksiä, jotka mahdollistaisivat tietyn edellytyksin säätiövarallisuuden käyttämisen loppuun.

Halila katsoo, että tarkoituksen muuttamisen tulisi yhä olla korkean kynnyksen takana, niin kuin nykyisinkin, mutta kynnyksen vähäinen madaltaminen voisi olla perusteltua. Säätiöfuusion mahdollisuus lieventää tosin jossain määrin tähän kohdistuvaa painetta mutta ei ratkaisevasti. Lakiehdotuksessa säätiön tarkoituksen muuttamista koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi muuten kuin siten, että säätiön tarkoituksen hyvien tapojen vastaisuus ei enää voisi olla tarkoituksen muuttamisen perusteena. Halila yhtyy ehdotuksen perusteluihin siltä osin, että nykyinen sääntely on ongelmallinen perustuslain kannalta. Halila kuitenkin viittaa siihen, että YhdL 1 §:n mukaan yhdistyksen tarkoitus ei saa olla hyvien tapojen vastainen, mutta tutkimuksessa on katsottu, ettei tätä vaatimusta tarvitse sivuuttaa perustuslaista johtuvien vaatimusten vuoksi. Halila ehdottaa, että lievää sääntelyn lieventämistä ottaen se tosiasiallinen käytäntö, jota PRH on noudattanut, sekä arviomuistiosta saatu palaute. Perustajalle kaavailtu mahdollisuus tarkoituksen muuttamisen ohjailuun ei koske jo olemassa olevia säätiöitä. Halila toteaa, että permutaatio-oppi ja olojen muuttumisesta siviilioikeudessa kehitetyt periaatteet voisivat niin ikään antaa lainsäätäjälle kiinnekohtia hienosäätöä varten.

Laissa tulisi sallia epätarkoituksenmukaiseksi muodostuneen tarkoituksen muuttaminen. *SRNK* ym. mukaan lain perusteluissa tulee ottaa tehtyä ehdotusta paremmin huomioon tilanne, missä yhteiskunnallinen tai toimintaympäristön kehitys on tehnyt säätiön sääntöjen mukaisen tarkoituksen epätarkoituksenmukaiseksi. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi 1) säätiön varallisuuden merkittävä kasvu siten, että alkuperäinen

tarkoitus jää liian suppeaksi suhteessa nykyisiin taloudellisiin mahdollisuuksiin, 2) määritellyn toiminta-alueen muutokset, kuten kuntien yhdistymiset, 3) yhteiskunnan tai tieteen kehitys siten, että alkuperäinen tuen kohde on muuttunut marginaaliseksi suhteessa tarkoituspöytäkirjan kirjoittamisen aikaan. Esimerkeissä alkuperäisen tarkoituksen toteuttaminen ei ole mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut mutta epätarkoituksenmukaista. Laissa tulee määritellä selkeästi milloin ja miten jo olemassa olevien säätiöiden sääntöihin voidaan ottaa samanlaisia määräyksiä perustajan tahdon ilmaisuina kuin uusiin perustettaviin säätiöihin.

Vainion säätiö katsoo, että lakiehdotuksen säädös on liian tiukka. Se ei huomioi esimerkiksi tilannetta, jossa säännöissä kirjatun alkuperäisen tarkoituksen toteuttaminen ei ole mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, mutta se on käynyt epätarkoituksenmukaiseksi tai vähemmän merkitykselliseksi sen johdosta, että yhteiskunnallinen kehitys on korjannut pitkälti sen puutteen, johon säännöissä oli tarkoitettu suunnata säätiön varoja. Kysymyksessä voi olla esimerkiksi sellaisen koulutuksen tukeminen tai sellaisten oppilaitosten perustaminen, ylläpito tai avustaminen, joista yhteiskunta on sittemmin ottanut suurelta osin huolehtiakseen. *Kymin Oy:n säätiö* esittää harkittavaksi, voitaisiinko nyt käsiteltävänä olevan uudistuksen yhteydessä mahdollistaa vanhoillekin säätiöille määräjäksi jonkinlainen helpotus tarkoituksen muuttamisen edellytyksiin.

SOSTE huomauttaa, että käytännön säätiötoiminnassa esiintyy kuitenkin tilanteita, joissa säätiön tarkoituksen muuttaminen olisi asiallisesti arvioiden perusteltua, mutta tarkoitusta ei voida muuttaa, koska laissa säädetyt edellytykset eivät täyty. Mietinnössä ehdotetaan, että säätiöin perustaja voi säännöissä määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä toisin kuin laissa säädetään. *SOSTE* toivoo, että hallituksen esitystä valmisteltaessa tarkoituksen muuttamista koskevaa sääntelyä arvioitaisiin vielä uudelleen, ja työryhmän kiinnittäisi erityistä huomiota lausunnonantajien asiasta esittämiin näkemyksiin.

Rinne koti-Säätiö ja *Diakonissalaitos* katsovat, että ehdotuksessa ei esitetä merkittäviä muutoksia säätiön tarkoituksen muuttamista koskeviin edellytyksiin. Mietinnössä kuitenkin ehdotetaan, että säätiön perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä toisin kuin laissa säädetään. Tämä johtaa käsittääksemme siihen, että ennen lain voimaantuloa perustettujen säätiöiden tarkoituksen muuttaminen edellyttää jatkossakin 6. luvun 2. pykälän ensimmäisen momentin mukaisia hyvin tiukkoja perusteita. Merkittävä osa suomalaisista säätiöistä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä, jossa terveydenhoidon parantumisen, yhteiskunnan tarjoaman sosiaaliturvan kehittymisen tai muun yhteiskunnassa tapahtuneen muutoksen takia säätiön tarkoituksen muuttaminen olisi asiallisesti arvioiden perusteltua. Yhteiskunta on viimeisten vuosikymmenten aikana muuttunut ja muuttuu jatkossakin. Säätiölain tulisi siksi sallia säätiön tarkoituksen muuttaminen ajan mukana säätiön perustajan alkupeleistä ajatusta kunnioittaen. Säätiön tarkoituksen muuttamisen osalta esitämme harkittavaksi mallia, jossa kaksi peräkkäistä hallintoneuvostoa voisi yksimielisellä päätöksellä muuttaa säätiön tarkoitusta, mikäli alkuperäisen tarkoituksen toteuttaminen ei ole enää mahdollista tai mahdollisuudet tarkoituksen toteuttamiseen ovat oleellisesti kaventu- neet. Säätiön tarkoituksen kirjallisen asun ajanmukaistaminen esim. termien osalta voisi

tapahtua tätä joustavammin, mikäli säätiön tarkoitus säilyy asiallisesti samana. *Rinneko-tti-Säätiö* katsoo lisäksi, että uudessa laissa on syytä pyrkiä huolehtimaan, ettei säätiömuoto (esim. säätiön tarkoituksen muuttamisen helpottaminen) houkuttele perustamaan säätiötä vilpillisessä mielessä (harmaa talous, rikollinen toiminta).

Takuu-säätiö pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Käytännössä on mahdollista, että jo nyt olemassa olevien säätiöiden sääntöjen muuttamiseen olisi tarkoituksen osalta tarpeita lakiehdotukseen otettuja tapauksia laajemmin. Tämän vuoksi Takuu-säätiö toivoo jatkotyössä arvioitavan käsittelyssä olevaa lakiesitystä tältä osin vielä vahvemmin

KHT pitää perusteltuna, että arvioitaisiin myös tarvetta säännellä toimintamuodon muuttamista. Erityisesti tilanteet, joissa alkuperäistä tarkoitusta toteuttavaa toimintamuotoa muutetaan merkittävästi, voivat käytännössä vaikuttaa säätiön luonteeseen samansuuntaisesti kuin tarkoituksen muuttaminen. *KHT* katsoo, että käytännössä kaikenlaisten säätiöiden, ml. sidottujen rahastojen, tarkoitusta tulisi voida muuttaa, ja tästä voisi ottaa myös säätiölakiin erillisen määräyksen.

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että momentin säädös määränemmistöstä tulisi muuttaa siten, että näkyviin kirjoitetaan määränemmistöksi *vähintään* kolme neljäsosaa.

3 §

Säätiön määräaikaiseksi muuttaminen

KHT:n mielestä tulisi varmistua siitä, että tilintarkastaja saa PRH:lle annettavan lausunnon antamista varten tarvittavat tiedot ja tarvittaessa säännellä tästä nimenomaisesti.

5 §

Sääntömuutoksen rekisteröinti

KHT:n mielestä olisi suositeltavaa, että ilmoittajilta edellytetään perustelua säätiön tarkoituksen muuttamiselle rekisteröitäessä sääntömuutos PRH:lle. Tämä ohjaa ilmoittajia dokumentoimaan tarkoituksen muuttamisen syyn. *KHT* ehdottaa, että ehdotuksen 5.1 §:ään lisätään säännös siitä, että sääntöjen muutosta koskeva syy on perusteltava. Ilmoittajan antama vakuutus suostumuksesta voidaan toteuttaa ilmoitusteknisesti lomakkeilla edellyttämällä valmiin tekstikohdan allekirjoittamista. Tämä ei merkittävästi hidastaisi käsittelyprosessia, mutta korostaa ilmoittajan vastuuta tietojen oikeellisuudesta ja menettelyn lainmukaisuuden noudattamisesta. Edellä mainittujen perusvaatimusten lisääminen muutosilmoituksiin ja päätöksiin edesauttaisi mielestämme olennaisesti korostamaan ilmoittajan omaa vastuuta lain noudattamisesta ja selkiyttäisi vaatimusten noudattamisen valvontaa.

7 LUKU. SULAUTUMINEN

Yhteenveto

Sulautumissäännöksiä kommentoineet säätiöt pääosin kannattivat ehdotusta (*Sairaanhoitajien säätiö, Rinnekoti-Säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö, sekä Espoon kaupunginteatterisäätiö*). Toisaalta KHT totesi, että osakeyhtiölain mallin mukaiset sulautumissäännökset eivät kaikilta osin sovellu säätiöille. Sulautumissäännöksiä esitettiin myös laajennettavaksi siten, että ne mahdollistaisivat myös osuuskunnan ja aatteellisen järjestön sulautumisen säätiön kanssa. (*STM ja KHT*).

VH totesi, että verotuksen kannalta sulautumisen sääntely ei ole ongelmallista, mutta että osakeyhtiöiden sulautuminen säätiöihin saattaa tuottaa lisätarpeita verovalvontaan yleishyödyllisten säätiöiden alkaessa harjoittaa veronalaista toimintaa sulautumisten jälkeen.

1 §

Sulautuminen

Ehdotettua sääntelyä kannattavat Sairaanhoitajien säätiö, Rinnekoti-Säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Lahden diakonia säätiö sekä Espoon kaupunginteatterisäätiö pitävät aiempaa tarkempaa sääntelyä kannatettavana.

Osakeyhtiölain säännökset sulautumisesta eivät sovellu kaikilta osin säätiöille. KHT katsoo, että osakeyhtiölain vastaavat sulautumista koskevat säännökset ovat eri yhteisömuotojen sääntelyn yhdenmukaisuuden näkökulmasta hyvä esikuva säätiölain muutokselle. KHT kuitenkin katsoo, etteivät osakeyhtiöitä koskevat säännökset kaikilta osin sovellu säätiöille. Erityisesti säätiöiden yleishyödyllisyys tulisi huomioida, koska kaikella säätiöomaisuudella ei ole taloudellista arvoa vastaavasti kuin osakeyhtiössä.

KHT kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen perusteluissa on huomioitu, että säätiöllä ei ole omistajia, joten voimassa olevaa lakia vastaavasti säätiöiden sulautumisessa ei makseta sulautumisvastiketta. Keskeistä eroa ei kuitenkaan ole KHT:n mielestä riittävästi otettu huomioon: osakeyhtiöiden tarkoituksena on lähtökohtaisesti tuottaa omistajilleen voittoa, kun taas säätiön toiminta voi olla tarkoituksensa mukaan kannattamatonta. Esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpito voi käytännössä merkitä, että säätiön omaisuus on pelkästään kuluja kerryttävää. Säätiöillä ei ole myöskään samanlaista pääomarakennetta kuin osakeyhtiöillä sisältäen sidotun ja vapaan pääoman eriä, joiden merkitys osakeyhtiöiden kohdalla liittyy varojen jakamisen sääntelyyn.

Tytäryhtiön sulautumisen sallimista kannattava KHT toteaa, että voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä ja ehdotus on käytännössä merkittävä parannus nykytilanteeseen. Säännöksen voisi laajentaa koskemaan myös osuuskuntia.

STM:n mielestä sulautumismenettelyn olisi hyvä olla mahdollisimman selkeä. Olisi myös perustelua ja nykyaikaista, että säätiö voisi sulautua esimerkiksi aatteellisen järjestön kanssa. Käytännössä on tullut vastaan mm. tilanteita, joissa sosiaali- ja terveysalan säätiö haluaisi yhdistyä samankaltaista työtä tekevän järjestön kanssa. STM on tiettyjen kriteerien täytyessä kannustanut samankaltaisia järjestöjä yhdistymään ja näkisi mielellään myös säätiöiden ja järjestöjen yhdistymisen juridisesti mahdollisena vaihtoehtona, mikäli sille on perusteltu tarve. Tarpeettomien konsernirakenteiden purkaminen tulisi tehdä mahdolliseksi, sillä niistä usein aiheutuu myös kustannuksia ja niiden olemassaolo voi vaikeuttaa toiminnan suunnittelua sekä resurssien optimaalista allokointia.

VH katsoo, että säännösehdotus, jonka mukaan säätiöön voisi sulautua myös osakeyhtiö, jos säätiö omistaa sulautuvan osakeyhtiön kaikki osakkeet, ei sinänsä ole verotuksellisesti näkökulmasta ongelmallinen, vaan tilanteeseen voitaneen soveltaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968 EVL) säännöksiä veroneutraalista sulautumisesta. VH kuitenkin toteaa että verotuksen näkökulmasta olisi selkeämpää, jos säätiön harjoittama liiketoiminta olisi välillistä eli sitä harjoitettaisiin erillisen osakeyhtiön välityksellä. Tällöin säätiöiden toiminta yleishyödyllistä ja verovapaata toimintaa harjoittavana oikeushenkilönä korostuisi. Esiitetty muutos luo lisätarpeita säätiöiden verovalvontaa, koska esityksestä voi seurata säätiöiden harjoittaman veronalaisen toiminnan määrän kasvua.

2 §

Sulautumisen toteuttamistavat

Kordelinin säätiö huomauttaa, että neljännen momentin ilmaisu ”tytäryhtiösulautumisen kautta” on huonoa kieltä. Kun lakiehdotuksen kieliasu on ylipäänsä varsin hyvä, tuollainen kömpelö ilmaisu on syytä korjata

3 §

Sulautumissuunnitelma

KHT katsoo, että vaikka ehdotettu sulautumissuunnitelman vähimmäissisältö vastaa perustelujen mukaan soveltuvien osin uudemmassa yksityisiä yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä säädetyt vaatimuksia, on muutamia tarkennuksia kuitenkin vielä syytä esittää. KHT:n mukaan peruspääoman merkitys jää epäselväksi ehdotuksessa, jonka mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä absorptiosulautumisessa ilmi ehdotus vastaanottavan säätiön peruspääomasta sekä ehdotuksesta, jonka mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi, mikä osa sulautuvan säätiön varoista merkitään vastaanottavan säätiön peruspääomaan ja mikä muuhun oman pääoman erään, koska käytännössä jakokelpoisia varoja ei ole.

KHT huomauttaa lisäksi, että sulautumiseen sovellettavia kirjanpidollisia menetelmiä ei ole määritelty lainsäädännössä. Käytännössä kysymykseen tulee kaksi tapaa: käypä arvo ja kirjanpitoarvo. Säätiöomaisuuden käyvän arvon määrittely voi olla erityisen haasteellista esimerkiksi silloin, kun omaisuudesta koituu merkittäviä ylläpitokuluja. KHT pitää

---

siten viittausta kirjanpidollisiin menetelmiin epäselvänä, ja se tulisi KHT:n mielestä poistaa kokonaan. Lisäksi momentin 5 kohtaan sisällytetty vaatimus sulautumissuunnitelmaan sisällytettävästä selvityksestä sulautumiseen sovellettavista kirjanpidollisista menetelmistä on kokemusten perusteella mahdollista muuttaa yksiselitteisemmäksi ja KHT mielestä se tulisi poistaa kokonaan.

4 §

Tilintarkastajan lausunto

KHT pitää lausuntoa muodollisuutena ja tarpeettomana. Pykälän 1 momenttiin on ehdotettu säännöstä tilintarkastajan nimeämisestä ja tilintarkastajan velvollisuudesta antaa sulautumiseen osalliselle säätiölle lausunto sulautumiseen liittyen edellä 3.2 §:n 5 kohdassa tarkoitetusta selvityksestä. Lausunnon tarkoituksena on varmentaa se, että sulautumissuunnitelmassa annetut tiedot sulautumisen vaikutuksesta vastaanottavan säätiön varallisuuteen ja toimintaan ovat oikeita ja riittäviä.

KHT toteaa, että ottaen huomioon se, että yleishyödyllisen säätiön omaisuuden arvos-taminen on tietyissä tilanteissa haasteellista ja että lausunnon antamisen ajankohta si-joittuu useamman kuukauden päähän sulautumisen täytäntöönpanosta, ei lausunnonle annettua varmistusfunktioita voida pitää säätiöiden kohdalla kovinkaan vahvana. Lau-sunnon käytännön merkitys on viime kädessä vähäinen, koska sulautumissuunnitelmas-sa annettavien tietojen oikeellisuudelle ja riittävyydelle ei voida asettaa kovinkaan kor-keita vaatimuksia. Näin ollen lausunnon edellyttäminen on tältä osin käytännössä muo-dollisuus ja lausunto on KHT:n näkemyksen mukaan tarpeeton. Vaatimuksen pitämistä lakitekstissä voidaan perustella sillä, että vastaava löytyy osakeyhtiölaista.

12 §

Sulautumisen oikeusvaikutukset

KHT pitää perusteltuna, että taloudellisen arvon vaatimuksesta luovutaan. Pykälän 2 momentissa säädetään sulautuvan säätiön varojen kirjaamisesta vastaanottavan säätiön taseeseen. Varoja ei saa merkitä korkeammasta arvosta kuin, mikä niiden taloudellinen arvo on vastaanottavalle säätiölle. Varojen arvostuksen tulee perustua kirjanpitolainsää-däntöön, ja arvostuksen lähtökohtana on varojen arvo vastaanottavan säätiön toiminnas-sa. Sitoumusta työn tai palvelun suorittamiseen ei saa merkitä sulautumisessa taseeseen. Säätiöiden yleishyödyllisyyden johdosta sulautuvan säätiön varat voivat olla vastaanot-tavan säätiön toiminnassa vaikutukseltaan negatiivisia. Esimerkiksi suojellun kohteen arvon määrittely taseeseen voi olla haasteellista, erityisesti jos kohteeseen liittyy ylläpi-tovelvollisuus.

13 §

Lopputilitys

Kulttuurirahasto katsoo, että säännöstä on tarkennettava siten, ettei vastuu tästä lopputilityksestä miltei osin siirry vastaanottavalle säätiölle. Lakiesityksen mukaan sulautuva säätiö lakkaa rekisteröinnillä, mikä käytännössä tapahtuu ennen lopputilityksen antamista. Säännöstä on myös täsmennettävä siten, ettei tilityksen antamatta jättäminen vaikuta itse fuusioon.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä, 3. momentin lopusta puuttuu piste.

8 LUKU. SÄÄTIÖN PURKAMINEN

Yhteenveto

Lukua kommentointiin suhteellisen vähän ja valtaosa kommenteista oli yksityiskohtaisia ja teknisluotoisia huomioita. Eräät lausunnonantajat kuitenkin pitivät esitettyä sääntelyä pääosin perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena (*Lahden diakonia säätiö, Kuntaliitto*) ja kannattivat mahdollisuutta poistaa säätiö rekisteristä ilman selvitysmenettelyä (*SOSTE Lasten Päivän Säätiö, Takuu-säätiö ja PRH*). Uudistuksen katsottiin ajantasaistavan säätiörekisterin tietoja toimivista säätiöistä.

RAY kiinnitti huomiota ehdotuksen 8:4 §:ssä esitettyyn, jonka mukaan rekisteriviranomainen voi määrätä säätiön selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä jos säätiöstä viimeksi säätiörekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kymmenen vuotta. *RAY* ei näe perusteita sille, että säätiöstä ja osakeyhtiöstä säänneltäisiin asiassa eri tavalla.

KHT puolestaan katsoi, että velvoitetta rekisterimerkinnän tekemiseen säätiön varojen vähentymisestä (22 §) tulisi vielä harkita. Rekisterimerkinnän tarkoituksenmukaisuus on erityisesti tiettyjen yleishyödyllisten säätiöiden kohdalla kyseenalainen, jos toiminta perustuu satunnaisiin lahjoituksiin ja tukiin.

1 §

Purkaminen

Lahden diakonia säätiö ja *Kuntaliitto* katsovat esitetyn sääntelyn olevan perusteltua ja tarkoituksenmukaista.

2 §

Rekisteristä poistaminen

SOSTE, Lasten Päivän Säätiö, Takuu-säätiö ja PRH pitää PRH:n mahdollisuutta poistaa säätiö rekisteristä ilman selvitysmenettelyä kannatettavana. Selvitysmenettelyn valtiolle aiheuttamat kustannukset poistuvat ja säätiörekisterin tiedot toimivista säätiöistä todennäköisesti ajantasaistuvat. *Lasten Päivän Säätiö* huomauttaa kuitenkin, että ehdotuksessa lupamenettelystä ehdotetaan poikettavaksi, mihin tulee suhtautua varauksella. Määräaikaisten säätiöiden perustajille ei ole suojan tarvetta tältä osin, mutta muiden säätiöiden perustajilla voi olla. Lisäksi *PRH* huomauttaa, että epäselväksi voi kuitenkin jäädä, miten PRH rahoittaa näiden säätiöiden poistamisesta aiheutuvien toimenpiteiden kustannukset. Säätiön perustamiseen liittyvissä maksuissa tulee myös arviomääräisesti ottaa huomioon nämä kustannukset.

KHT katsoo, että lakiin tulisi lisätä määräys siitä, minne varat rekisteristä poistamisen jälkeen siirtyvät, jos varoja on, mutta niillä ei saada katettua kuluja eikä varojen käytön suhteen ole soveltuvaa sääntömääräystä.

3 §

Edellytykset ja säätiön päätös selvitystilaan asettamisesta

KHT katsoo, että ehdotusta, jonka mukaan säätiön perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä säätiön purkamisen perusteista laissa säädetystä toisin, voi pitää kannatettavana uudistuksena lainsäädännön joustavuuteen. Ehdotuksella lisätään perustajan valtaa määrittää säätiön elinkaaren pituus myös muilla perusteilla kuin määräämällä säätiön toiminta määräaikaiseksi.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä: ”Päätöspurkamisen edellytyksiä” *Kymin Oy:n säätiö* katsoo, että 4 momentti ei ole kielellisesti onnistunut. Ehdotus: ”Päätös säätiön selvitystilaan asettamisesta edellyttää, että sitä kannattaa vähintään kolme neljäosaa toimielimen jäsenistä.”

4 §

Määräminen selvitystilaan

RAY kiinnittää huomiota ehdotuksen 8:4 §:ssä esitettyyn, jonka mukaan rekisteriviranomainen voi määrätä säätiön selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä mm. jos säätiöstä viimeksi säätiörekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kymmenen vuotta. Osakeyhtiölain säännöksen (20 luvun 4 §) mukaan rekisteriviranomaisen tulee määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä. *RAY* ei näe perusteita sille, että kyseisiä yhteisömuotoja säänneltäisiin asiassa eri tavalla. Näin ollen *RAY* kiinnittää huomiota siihen, että säätiöiden vuosiselvitysten toimittamatta jättäminen Patentti- ja rekisterihallitukselle tulisi sanktioida osakeyhtiöitä vastaavalla tavalla.

9 §

Selvitysmiesten valinta, määrääminen ja tehtävät

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että ehdotuksen mukaan selvitysmiehiä voisi 1 momentin mukaan olla yksi tai useampia, mutta 4 momentin mukaan rekisteriviranomainen voisi määrätä vain yhden selvitysmiehen. Perusteluista ei ilmene syytä tähän rajoitukseen. *Kymin Oy:n säätiö* katsoo, että useampien selvitysmiesten määrääminen voi olla tarpeellista. Näin ollen momentin ensimmäistä virkettä tulisi täydentää ja samalla selvyuden vuoksi mainita, että momentti koskee vain selvitystilassa olevaa säätiötä, esimerkiksi näin: Rekisteriviranomaisen on määrättävä yksi tai useampi toimikelpoinen selvitysmies *selvitystilassa olevalle* säätiölle, jolla ei ole *selvitysmiestä*.

Kymin Oy:n säätiö ehdottaa kielellistä korjaus momentin toiselle riville: ”hallituksen sekä *mahdollisten* toimitusjohtajan ja hallintoneuvoston tilalle.”

10 §

Selvitystilän ja selvitysmiehen rekisteröiminen

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että 10 § 1 momentin ensimmäinen virke (, jossa ei mainita, mitä rekisteriä tarkoitetaan), tulee tarpeettomana poistaa, koska sama asia mainitaan 2 momentin alussa.

14 §

Velkojen maksaminen, omaisuuden jakaminen ja jaon moittiminen

Kymin Oy:n säätiö ehdottaa selvennystä momentin toisen virkkeen alkuun: ”Jos säännöissä ei ole *mainitun tilanteen varalta* määrätty, ”

15 §

Lopputilitys

Kymin Oy:n säätiö katsoo edellä 5 luvun 5 §:n osalta lausumansa mukaan, että tähänkin tulisi vaihtaa toinen verbi: ”Lopputilitys on *toimitettava* rekisteröitäväksi”

17 §

Selvitystilän jatkaminen ja jälkiselvitys

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että momentin jälkimmäinen pilkku tulee poistaa.

19 §

Rekisteristä poistamisen ajankohta

Kymin Oy:n säätiö kiinnittää huomiota kirjoitusvirheeseen: "Säätiön on poistettu"

21 §

Rekisteristä poistetun säätiön oikeudellinen asema

Kymin Oy:n säätiö ehdottaa 3 momentin toisen virkkeen uudelleenmuotoilua: "...jos säätiön varat eivät ole suuremmat kuin 8 000 euroa" Jos käytettäisiin ylittää-sanaa, olisi kirjoitettava "eivät ylitä 8 000:aa euroa".

22 §

Säätiön varojen vähentyminen

KHT katsoo, että käytännössä ehdotetun pykälän 1 momentin säännöksen tulkinta tilintarkastuksen kannalta ei ole ongelmallista silloin, kun kirjanpitovelvollinen laatii osana normaalia kirjanpitokäytäntöään täydellisen tilinpäätöksen tai täydellisen tilinpäätöksen osatilikaudelta (ns. välitilinpäätös) negatiivisen oman pääoman rekisterimerkinnän poistamiseksi. Tämä sisältää silloin myös säätiölakiehdotuksen edellyttämän "taseen ja muun selvityksen", jotka tilintarkastaja tarkastaa osana koko tilinpäätöksen tarkastusta ja antaa tilinpäätöksestä tai välitilinpäätöksestä tilintarkastuskertomuksen. Ehdotuksen mukainen säännös ei sisällä ohjeistusta siitä, minkä säännösten mukaisesti tase ja selvitys tulisi laatia ja tilintarkastaa. *KHT:n* mielestä asiaa tulisi tarkentaa laissa tai sen perusteluissa. Rekisterimerkinnän edellyttämisen tarkoituksenmukaisuus voi olla erityisesti tiettyjen yleishyödyllisten säätiöiden kohdalla kyseenalainen, jos toiminta perustuu satunnaisiin lahjoituksiin ja tukiin. *KHT* katsoo, että velvoitetta rekisterimerkinnän tekemiselle tulisi harkita vielä tarkemmin.

9 LUKU. PÄÄTÖKSEN MOITE

Yhteenveto

Luvun säännöksiä päätöksen moittimisesta pääosin kannatettiin (*Litteratursällskapet, Sairaanhoidtajien säätiö, Takuu-säätiö, Kössi-säätiö, Lasten Päivän säätiö, Hallitusammattilaiset, KHT ja Kuntaliitto*). Lausunnonantajien mukaan sääntely parantaa avoimuutta ja mahdollisuuksia säätiön omaan valvontaan.

Toisaalta *Lasten Päivän säätiön* mukaan moiteoikeutta koskevat säännökset saattaisivat vaikeuttaa säätiöiden päätöksentekoa. *Halilan* mukaan moiteoikeudessa on oikeustilan selkeyttämisen sijaan kyse osakeyhtiöoikeudellisen mallin omaksumisesta ja ehdotus

voisi toteutuessaan kiihdyttää oikeudellistumista, aiheuttaa tarpeettomia sisäisiä jännitteitä ja vaikuttaa viranomaisen rooliin. *Halilan* mukaan nykyisen lain mukaisen edunsaajan oikaisuvaatimuksen poistaminen merkitsee oikeussuojan heikentymistä.

Yleistä

Aalto-korkeakoulusäätiö pyytää harkitsemaan yliopistosäätiöitä koskevan poikkeuksen lisäämistä lakiehdotukseen. Perustajajäsenelle on lakiluonnoksessa annettu mahdollisuus vaikuttaa säätiöiden toimintaan moiteoikeutta käyttäen. Tämä tarkoittaisi säätiömuotoisten yliopistojen osalta sitä, että moiteoikeus koskisi myös valtiota ja työmarkkinoita edustavia organisaatioita mikä avaisi mahdollisuuden vaikuttaa Aalto-korkeakoulusäätiö-yliopiston autonomiseen asemaan mm. erilaisten poliittisten ja strategisten tavoitteiden osalta.

KHT pitää ehdotuksessa esitettyä, nykylakia täydentävää, 9 luvun sääntelyä periaatteessa hyvänä. Vaikka 9 luvun säännökset ovat perusteltuja ja niiden tarkoituksena on ehkäistä vääriä käytöksiä säätiöiden päätöksenteossa, ehdotetuissa säännöksissä tai niiden yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole otettu kantaa siihen, kuinka esimerkiksi valvovaa viranomaista tai tilintarkastajaa informoidaan moitekanteen vireillepanosta. *KHT* pitää tärkeänä, että uuden säätiölain jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota siihen, että sekä valvovalla viranomaisella että tilintarkastajalla on rooleihinsa perustuva tarve saada luotettavasti tietoonsa säätiön toimielinten päätöksiä koskevien moitekanteiden vireillepano. *KHT* pyytää selvittämään osana jatkovalmistelua, onko mahdollista velvoittaa moitekanteen vastaanottanut tuomioistuimien ilmoittamaan moitekanteen vireillepanosta patentti- ja rekisterihallitukselle, joka puolestaan tiedottaisi moitekanteesta säätiörekisteriin merkitylle tilintarkastajalle.

1 §

Päätöksen moittiminen

Ehdotusta kannattavat. *Litteratusällskapetin, Konstsamfundetin ja Åbo Akademin* mukaan perustajan, toimielimen ja toimielimen jäsenen moiteoikeus on hyvä ja vahvistaa mahdollisuuksia säätiön omaan valvontaan. Moiteoikeuden johdosta hallituksen jäsenen ainoana vaihtoehtona ei ole eroaminen, jos hän pitää päätöstä lain tai säätiön sääntöjen vastaisena.

Takuu-säätiö, Sairaanhoidajien säätiö, Kössi-säätiö, Hallitusammattilaiset ja Kuntaliitto pitävät esitettyjä säännöksiä säätiön toimielimen tekemän päätöksen moittimisesta kannatettavina. Lausunnonantajat pitivät ehdotusta avoimuutta parantavina ja tarkoituksenmukaisina.

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että ehdotusta voidaan pitää pääosin hyvänä. Riskinä kuitenkin on, että moitetta käytetään myös aiheetta, mutta samalla vaikeutetaan säätiön

päätöksentekoa. Päätöksen moitetta koskevan oikeustilan selkeyttämiseksi lakiin ehdotetaan säännöksiä päätöksen moittimisesta ja tämän vuoksi ehdotusta voidaan pitää myös perusteltuna. Se tuo myös säätiön luottamushenkilöille enemmän valtaa ja kontrollia. Sama koskee myös perustajaa, jonka valta on ollut hyvin vähäistä sen jälkeen, kun säännöt on vahvistettu PRH:ssa – pois lukien se osin sattumanvarainen seikka, että hallituksessa on jatkuvasti ja myös tulevaisuudessa perustajille kullakin hetkellä myöntämielisiä ja perustajien tahtoa ymmärtäviä jäseniä kuten myös mahdollisessa hallinto-neuvostossa.

Ehdotusta vastustaa. *Professori Halila* katsoo, että lakiehdotuksen säännösehdotukset päätösten pätemättömyydestä ovat tarpeettoman monimutkaisia. Päätöksen moiteoikeus tulisi kuulumaan lakiehdotuksen 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan menettelyvirheistä sekä säätiön päätöksen säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaisuudesta säätiön perustajalle sekä säätiön hallinnossa oleville henkilöille. Perustajalta voitaisiin moiteoikeus evätä säännöissä, ja niissä se voitaisiin toiselta puolen antaa muulle taholle. Halila esittää, että on epäselvää kenen oikeussuojan tarpeesta olisi kysymys, säätiön vai toimielinten jäsenen. Ehdotus voisi toteutuessaan kiihdyttää oikeudellistumista, tuoda aiheettomia sisäisiä jännitteitä ja vaikuttaa viranomaisen rooliin. Taustaltaan kysymys olisi tässäkin osakeyhtiöoikeudellisen mallin omaksumisesta. Omistajahallinnon piirteiden mukana tulisivat muun ohessa moiteoikeudet. Perusteluissa annetaan tästä perustavaa laatua olevasta muutoksesta harhaanjohtava kuva. Niissä näet tyydytään sanomaan, että kyse on oikeustilan selkeyttämisestä.

Muut huomiot. Lakiehdotuksen mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä, että muulla taholla on oikeus moittia säätiön päätöstä (9 luvun 1 §:n 4 momentti). *Juselius Stiftelse* toteaa, että jos moiteoikeus halutaan myöhemmin antaa muulle taholle (esimerkiksi säätiön rahoittajalle), täytyy ilmeisesti säännöissä olla määräys, joka mahdollistaa moiteoikeuden antamisen.

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että perustelujen (s. 193 ja 194) mukaan moiteoikeutta ei ole tarkoitettu rajoittaa koskemaan ainoastaan säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaista päätöstä vaan moitekanne voisi perustua muunkin lain vastaiseen päätökseen. *Kymin Oy:n säätiö* viittaa edellä 3 luvun 2 §:n 2 momentin osalta esittämäänsä. Momentista olisi paikallaan poistaa *tämän*-sana. Todettakoon myös, että ehdotetun 9 luvun 2 §:n 1 momentin 3. kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa päätös olisi mitätön minkä tahansa lain vastaisesti tehtynä.

2 §

Mitätön päätös

Professori Halila huomauttaa, että ehdotetun sääntelyn luoma mitättömyyden ala olisi selvästi laajempi kuin esimerkiksi yhdistyslaissa. Yhdistyslaissa on eräitä mitättömyystilanteita, jotka voivat kuitenkin yleensä korjautua. Säätiölakiehdotus voisi toteutuessaan aiheuttaa tarpeettomia epävarmuustekijöitä. Halila korostaa lisäksi sitä, että lakiesityksessä ei ole mainintaa siitä, että säätiön edunsaajalle on nykyisen säätiölain 15 §:ssä annettu mahdollisuus oikaisuvaatimuksen tekemiseen PRH:lle. Tämä lainkohta on saanut oikeuskirjallisuudessa huomiota osakseen niin voimassa olevan kuin laadittavankin

lain kannalta. Tätä vastaavaa oikeusinstituutiota ei lakiehdotuksessa kuitenkaan ole. Perusteluissa on tosin kerrottu, että edunsaajaa loukkaava päätös voi olla mitätön, jos sitä ei olisi lain tai sääntöjen mukaan saanut tehdä edes kaikkien toimielinten jäsenten suostumuksella. Vaikka nykyisen säätiölain 15 §:stä on vain vähän soveltamiskäytäntöä, voidaan tässä sanoa tapahtuvan oikeussuojan heikentymistä. Edunsaajalla ei ole ilman nimenomaista sääntömääräystä mahdollisuutta reagoida mitättömyyteen, vaikka sellainen olisikin, on lakia lukemalla vaikea tulla siihen perusteluissa mainittuun päätelmään, että edunsaajamäärityksen rikkominen tarkoittaa päätöstä, jota ei olisi saanut tehdä kaikkien toimielimen jäsenten suostumuksella.

3 §

Tuomion sisältö

Professori Halila huomauttaa, että yhdistyslaissa ei ole myöskään ehdotettua tuomioistuimen mahdollisuutta muuttaa moitekanteen johdosta antamassaan päätöksessä säätiön päätöstä. Kun päätökset on yleensä varsin vaivatonta tehdä säätiöissä uudelleen, ehdotus vaikuttaa aiheettomalta. Päätöksen oikaisu tuomioistuimessa voisi johtaa ratkaisuun, joka olisikin sisällöltään toinen kuin säätiössä on haluttu.

10 LUKU. VAHINGONKORVAUS

Yhteenveto

Vahingonkorvausta koskevan sääntelyn katsottiin selkeyttävän vallitsevaa oikeustilaa (*Sairaanhoitajien säätiö, Lasten Päivän Säätiö, Takuu-säätiö, ja KHT*). Myös perustajalle annettua kanneoikeutta pidettiin perusteltuna (*Lasten Päivän Säätiö ja VH*).

Kanneoikeuden siirtämistä hallintoneuvostolle pidettiin tarkoituksenmukaisena. Toisaalta epäselvänä pidettiin sitä, miten turvataan kanteen nostamisen objektiivisuus säätiöissä, joissa ei ole hallintoneuvostoa (*KHT*). Epäselvänä pidettiin myös 4 §:n viitasta vastuuvapaudesta päättämiseen, sillä 3 luvun 21 §:ssä ei ole mainintaa vastuuvapaudesta päättämisestä (*PRH*). Huomiota kiinnitettiin myös tilanteeseen, jossa hallitus voisi pyrkiä siirtämään omaa vastuutaan tilintarkastajalle. Ratkaisuksi esitettiin menettelyä, jossa myös hallituksen toimien asianmukaisuus tutkittaisiin tilintarkastajaa kohtaan nostetun kanteen tutkimisen yhteydessä (*KHT*).

1 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Ehdotusta kannattavat *Lasten Päivän Säätiö, Sairaanhoitajien säätiö, Takuu-säätiö ja KHT*. Näiden lausunnonantajien mukaan uudistus selkeyttää oikeustilaa. *KHT* katsoo uudistuksen myös yleisemmin lisäävän ennakoitavuutta säätiöiden parissa toimivien

keskuudessa. *VH* katsoo, että työryhmän ehdotuksen mukainen säätiön toimintaan liittyvän vahingonkorvausvastuun laajentaminen saattaa paremmin ehkäistä mahdollisia toimintaan liittyviä väärinkäytöksiä. *VH* toteaa lisäksi, että laajentuneen vastuun osalta on olennaista, että säätiövalvonnalla on riittävät resurssit. *Kuntaliitto* pitää ehdotettua vahingonkorvaussääntelyä tarpeellisena ja pitää tarkoituksenmukaisena, että myös säätiön perustajalla tai säännöissä määrättyllä taholla tai patenti- ja rekisterihallituksella on oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen säätiön johtohenkilöitä kohtaan.

2 §

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus

KHT pitää tätä ehdotettua viittaussäännöstä tilintarkastuslain 51 §:ään kannatettavana ja katsoo sen vastaavan voimassaolevaa oikeuskäytäntöä.

4 §

Päätöksenteko säätiössä

KHT pitää erityisen kannatettavana kanneoikeuden siirtämistä hallitukselta hallintoneuvostolle. *KHT* haluaa kuitenkin nostaa esille kysymyksen siitä, miten jatkossa turvataan kanteen nostamisen objektiivisuus niissä säätiöissä, joissa ei ole hallintoneuvostoa ja kanneoikeus kuuluu hallituksen yleistoimivaltaan, sekä miten näissä tilanteissa voidaan varmistua siitä, että kanne nostetaan oikeaa ja asianmukaista tahoa vastaan. *KHT* pitääkin siksi erityisen tärkeänä ja kannatettavana kanneoikeuden laajentamista hallitukselta ja hallintoneuvostolta säätiön ulkopuoliselle luonnolliselle tai oikeushenkilölle nimenomaisella sääntöjen määräyksellä. *KHT*:n mielestä tulisi selkeyttää tilannetta, jossa hallitus nostaa vahingonkorvauskanteen tilintarkastajaa kohtaan. Tällaisia toimenpiteitä varten tulisi uuden säätiölain sisältää jokin mekanismi tilanteisiin, joissa säätiön hallitus tai muu säätiön toimielin pyrkii siirtämään omiin velvollisuuksiinsa kuuluvan vastuun tilintarkastajan kannettavaksi. *KHT* esittääkin, että jatkovalmistelussa lakiehdotusta kehitetään sillä tavoin, että näissä edellä tarkoitetuissa tilanteissa esimerkiksi tutkittaisiin automaattisesti aina myös säätiön hallituksen ja muiden toimielinten toimien asianmukaisuus. Vastaavaa menettelyä voisi harkita silloin, kun kanne koskee esimerkiksi vain yhtä tai osaa hallituksen jäsenistä. *KHT* esittää lisäksi, että säätiön hallintorakenne on poikkeuksellinen, mikä tulisi ottaa huomioon asiasta säädettäessä

PRH huomauttaa, että lakiehdotuksessa viitataan hallintoneuvoston mahdollisuuteen päättää vastuuvapaudesta. Lakiehdotuksen 3 luvun 21 §:ssä ei kuitenkaan ole mainintaa vastuuvapaudesta päättämisestä. *PRH* katsoo, että selkeämpää olisi, että säätiötoiminnassa ei varsinaisesti vallitsevan oikeustilan mukaisesti päätettäisi vastuuvapaudesta.

5 §

Muun henkilön ja viranomaisen oikeus ajaa kannetta säätiön hyväksi

Lasten Päivän Säätiö pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna. Lasten Päivän Säätiö katsoo, että on tärkeää turvata perustajalle mahdollisuus valvoa säätiön tarkoituksen toteuttamista. Vahingonkorvauskanteen ajaminen olisi yksi vaihtoehto. *VH* kannattaa ehdotusta, jonka mukaan vahingonkorvauskanteen nostaminen on mahdollista myös perustajan tai jonkun muun säännöissä määrätyn tahon toimesta. Ehdotus on toteutuessaan yhdessä avoimempien raportointisäännösten kanssa omiaan lisäämään säätiötoimijoiden vastuuta.

11 LUKU. RIITOJEN RATKAISEMINEN

KHT kannattaa uudistusehdotusta ja pitää hyvänä sitä, että lainsäädäntöä selkiytetään riitojen ratkaisemiseen liittyvän oikeustilan osalta. Samalla *KHT* kuitenkin pyytää lain jatkovalmistelussa kiinnittämään huomiota siihen, kuinka säätiöitä koskevat riita- ja rikosasiat voidaan luotettavasti saattaa tiedoksi valvovalle viranomaiselle ja tilintarkastajalle. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että luku selkeyttää prosessaamista tilanteissa, joissa säätiö on asianosaisena. Haasteena on ollut, että monet säätiöasiat käsitellään hakemusasioina, vaikka kyse voi olla sisällöltään erittäin merkittävistä asioista. Käsitelyissä on kuitenkin menetelty riita-asioiden käsittelystä annettuja säännöksiä noudattaen.

12 LUKU. RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET

Yhteenveto

Ehdotettuja rangaistussäännöksiä ei pidetty kaikilta osin perusteltuna (*Lasten Päivän Säätiö, Valtakunnansyyttäjä ja Professori Halila*). *Valtakunnansyyttäjän* mukaan ehdotettujen rangaistussäännösten soveltamisala jäisi todella suppeaksi. *Valtakunnansyyttäjän* mukaan on myös tarpeen täsmentää lakiehdotuksen perusteluja rikosvastuun soveltumisesta ”tulkinnallisiin” tilanteisiin sekä teon vähäisyyden arvioinnin osalta. Lisäksi tilintarkastajiin sovellettavaa rangaistussäännöstä pidettiin liian ankarana (*KHT*).

Lausunnot

Ehdotetut rangaistussäännökset eivät ole kaikilta osin perusteltuja. *Lasten Päivän Säätiö* katsoo, että kriminalisointeja ei pitäisi viedä ehdotetulla tavalla näin pitkälle. Esimerkiksi ilmoituksen määräaika antamisen ei tulisi olla kriminalisoitu. Tahallinen lausunnon tekeminen väärin voisi tulla sen sijaan kriminalisoiduksi. Jo tällä hetkellä

säätöiden hallitusten menettely on kriminalisoitu monin tavoin eli esimerkiksi kavallus, luottamusaseman väärinkäyttäminen, velallisen rikokset, verorikokset jne. Kyse on monin tavoin muusta kuin liiketoiminnasta ja vahingonkorvausvastuut sekä muut seuraamukset riittäisivät kyllä hyvin varmistamaan, että hallitus toimii riittävän huolellisesti ja toteuttaa velvollisuutensa.

Valtakunnansyyttäjä huomauttaa, että käytännössä säätiörikosta koskevan säännöksen soveltamisala jäisi säätiön johdon osalta olemattoman suppeaksi, koska luottamusaseman väärinkäyttö, josta on säädetty ankarampi rangaistus, yleensä kattaisi saman menettelyn ja tällöin teko ei olisi säätiörikoksena rangaistava. Edes viimeksi mainitun rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva vahinkoedellytys ei muuttaisi tilannetta. Aiheutuuhan perusteettomasta varojen jaosta tai ylihintaisista kaupoista lähtökohtaisesti aina vahinkoa.

Ehdotuksen perusteluissa on todettu, ettei rikosvastuuta koskevaa säännöstä ole tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa säätiön tarkoitus on: "tulkinnallinen ja säätiön johto jakaa varoja tarkoituksen mahdollistamassa tulkintarajoissa. Perustaja on voinut jättää säätiön johdolle laajan harkintavallan tarkoituksen toteuttamiseen liittyen. Säätiön johdon tehtävänä on ensisijaisesti määrittää tulkinnallisen tarkoituksen sisältö. Rikosvastuuta koskevaa normia voidaan soveltaa, jos varojen tarkoituksenvastainen käyttö on selvää."

Valtakunnansyyttäjä katsoo, että "Tulkinnallisuudella" tarkoitettaneen perusteluissa tulkinnanvaraisuutta. Selvää toki on, että säätiön johto voi käyttää sääntöjen tulkinnassa sille kuuluvaa harkintavaltaa. Harkintavallan laajuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota sääntöjen selkeyteen ja täsmällisyyteen. Mikäli säännöt ovat epäselvät ja mahdollistavat monenlaiset tulkinnat tai niiden soveltuminen esillä oleviin tosiseikkoihin on epävarmaa, ei harkintavallan rajojen voida katsoa ylittyvän silloin, kun on toimitu vilpittömässä mielessä ja valitun ratkaisun puolesta voidaan esittää asianmukaiset perustelut. Tästä huolimatta on pidettävä kirkaana mielessä, että kirjoitetut säännöt asettavat harkintavallalle rajat. Edellä siteerattuja perusteluja tulisi tältä osin selkeyttää ja täsmentää.

Lisäksi Valtakunnansyyttäjä kiinnittää huomiota siihen, että sekä säätiörikoksen että säätiörikkomuksen tunnusmerkistössä on lähdetty siitä, etteivät vähäiset teot olisi rangaistavia. Perusteluissa ei kuitenkaan arvioida sitä, mitkä kriteerit olisivat vähäisyysarvioinnissa ratkaisevia. Mikäli ajatuksena on, että soveltamistilanteissa voitaisiin tukeutua esimerkiksi virkarikosten osalta muodostuneeseen käytäntöön teon vähäisyyttä arvioitaessa, tulisi tämä mainita perusteluissa. Tässä yhteydessä tulisi kuitenkin pohtia, missä määrin säätiön johdon velvollisuudet voidaan rinnastaa virkavelvollisuuksiin.

Professori Halila katsoo, että on epäselvää, ovatko esitetyt kriminalisoinnit tarpeellisia huomioon ottaen jo olemassa olevat rikostyytit. Yleisinä perusteluina on kriminalisointiin esitetty se, että muut keinot kuten hallituksen vaihtaminen ja vahingonkorvausvelvollisuus ovat riittämättömiä. Kun erityisiä perusteluja ei ole esitetty, on ilmeisesti katsottu, että näissä tapauksissa muut keinot ovat riittämättömiä. Halila huomauttaa, että kriminalisointia koskeva ehdotus olisi omiaan korostamaan lainvalvontaviranomaisten

roolia säätiöiden valvonnassa. Toiselta puolen sääntelyn liberalisoiminen ja omistajankanteiden tyyppisten oikeussuojakeinojen käyttäminen siirtäisivät painopistettä pois viranomaisvalvonnasta. Yleisesti ottaen valvontakeinot säilyisivät kuitenkin ennallaan. Sääntelytiheyttä lisättäisiin tuntuvasti erityisesti viranomaisen tietojensaamista koskevilla säännöksillä. Tässäkin jää kysymään, onko sääntelytiheys liian suuri, kun näitä vastaavilla paljon nuikemmilla nykyisillä legaalinormeilla on selvitty.

Tilintarkastajaan sovellettava rangaistussäännös. *KHT* katsoo, että 12 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohta tulee poistaa, koska asiasta on jo säädetty tilintarkastuslain 52 §:n 1 momentissa, jonka mukaan ”[j]oka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo 15 §:n säännöstä tilintarkastuskertomuksen laatimisesta tai suorittaessaan 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tehtävää antaa lausunnossaan tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta väärän tai harhaanjohtavan tiedon, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tilintarkastusrikkomuksesta sakkoon”. Tilintarkastuslain 1.1 §:n 2 kohdassa tarkoitettu tehtävä on mm. toimi, joka laissa säädetään tilintarkastajan tehtäväksi. Säätiölaissa ei pidä säätää tilintarkastajalle ankarampaa rangaistusta kuin tilintarkastuslaissa on säädetty.

KHT huomauttaa lisäksi, että ehdotuksen 7 luvun 3 §:n mukaan sulautumissuunnitelmassa olevan selvityksen laativat sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitukset. Säätiölakiehdotuksessa (12 luvun 1 ja 2 §) ei ole kuitenkaan säädetty säätiörikkokseksi eikä säätiörikkomukseksi sitä, että säätiön hallitus rikkoo selvityksen laatimista koskevia säännöksiä. Tämä on ristiriidassa hallituksen huolellisuusveloitteen kanssa. 12 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohtaa tulisi *KHT*:n näkemyksen mukaan täydentää tältä osin. *KHT* katsoo, että tilintarkastajan rangaistuksen ei pidä olla ankarampi kuin säätiön johdon rangaistus. Emme pidä asianmukaisena sitä, että ensisijaista vastuuvollista eli säätiön johtoa kohdeltaisiin lievemmin kuin tilintarkastajaa.

KHT katsoo, että on myös epäselvää, miten arvioidaan, onko tilintarkastaja rikkonut säätiölain säännöksiä laatiessaan lausuntoa sulautumissuunnitelmaan sisältyvästä selvityksestä. Katsotaanko tilintarkastajan rikkoneen säätiölakia esimerkiksi, jos tilintarkastaja arvioi väärin sulautumisen suunnitellun vaikutuksen vastaanottavan säätiön taseeseen ja sulautuminen vaarantaakin vastaanottavan säätiön velkojen maksua? *KHT*-yhdistyksen mielestä huolellisesti tehdyn, vaikkakin myöhemmin virheelliseksi osoittautuvan asiantuntija-arvion perusteella ei tule syntyä rikosoikeudellista vastuuta.

13 LUKU. SÄÄTIÖREKISTERI

Yhteenveto

Ehdotuksen katsottiin selkeyttävän käytäntöä (*Lasten Päivän säätiö*) ja sääntöjen ennakkotarkastusta koskevaa säännöstä (20 §) pidettiin kannatettavana (*SRNK ym., Kymmin Oy:n säätiö ja Takuu-säätiö*). Eräät lausunnonantajat kiinnittivät huomiota ehdotukseen, jonka mukaan säätiörekisteriin merkittäisiin henkilötunnukset (*SRNK ym.,*

Kymin Oy:n säätiö ja TEM), minkä osalta nostettiin mahdolliset tietosuojongelmat ja tarve merkitä henkilötunnus rekisteriin kyseenalaistettiin. Ratkaisuksi ehdotettiin pelkän syntymäajan merkitsemistä.

VH ja VM kiinnittivät huomiota tietojen saamiseen verohallinnolta (23 §). Verohallinto saa ainoastaan niiden säätiöiden tiedot, jotka jättävät veroilmoituksen liitteineen.

Yleistä

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että ehdotus selkeyttää käytäntöä ja tuo lisää mahdollisuuksia säätiöille. Ehdotus on perusteltu ja hyvä.

PRH huomauttaa, että lakiehdotus muuttaa patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisterin rekisteriviranomaisen toimintaa lähemmäs kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin toimintaa. *PRH* huomauttaa, että ennakkosuostumusvaatimus, josta ehdotuksessa luovutaan, on osaltaan mahdollistanut Patentti- ja rekisterihallituksen puuttumisen säätiölain tai säätiön sääntöjen taikka tarkoituksen vastaisiin toimenpiteisiin. Ennakkosuostumusvaatimuksen poistaminen siirtää tältä osin *PRH*:n toimintaa enemmän resursseja vaativaan jälkikäteisvalvontaan ennalta ehkäisevän toiminnan sijaan. Tästä syystä tulisi säätiön perustamiseen, sulautumiseen ja purkamiseen liittyvien säännösten olla mahdollisimman selkeitä ja yksiselitteisiä, jotta säätiötoimijoiden tulkintaongelmia vähennettäisiin. *PRH* toteaa myös, että lakiehdotus lisäisi henkilöresurssien tarvetta säätiörekisteritoiminnoissa, koska ehdotus lisäisi säätiörekisteriin merkittävien tietojen määrää ja toisi uusia tehtäviä (kuulutusmenettely ja ennakkotarkastus). Huomattavasti tehtäviä lisäisi myös säätiön nimen rinnastaminen yrityksen toiminimeen ja aputoiminimien mahdollistamisen.

1 §

Säätiörekisteri ja rekisteriviranomainen

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että valtaosassa ehdotettua lakia käytetään Patentti- ja rekisterihallituksen koko nimeä, myös useassa nyt esillä olevan 13 luvun kohdassa. *Kymin Oy:n säätiö* katsoo 2 momentin mahdollisesti tarpeettomaksi, mutta sen poistaminen tietenkin edellyttää, että ”rekisteriviranomainen” korvataan tarpeellisissa kohdissa viraston koko nimellä. Vaihtoehtoisesti voitaisiin ehkä juuri säätiörekisteriä koskevassa 13 luvussa käyttää termiä ”rekisteriviranomainen” ja muuttaa nyt puheena olevan momentin loppuosa kuulumaan näin: ” jota tässä luvussa sanotaan rekisteriviranomaiseksi.”

3 §

Rekisteriin tallennettavat henkilötiedot

Rekisteriin tallennettavissa tiedoissa otettava huomioon tietosuojavaatimukset erityisesti henkilötunnusten osalta. *SRNK ym.* katsovat, että lainvalmistelussa on pidettävä huoli siitä, että nykyisen rekisterikäytännön mukaisesti rekisteriin merkittävät henkilötunnukset eivät ole julkisesti saatavilla. *Kymin Oy:n säätiö* huomauttaa, että henkilötunnuksen käyttämisestä kaupparekisterissä ja muissa julkisissa rekistereissä on viime aikoina paljon keskusteltu siitä aiheutuvien tietosuojaongelmien vuoksi. Henkilöiden yksilöinnin kannalta olisi riittävää, että rekisteriin merkittäisiin suomalaistenkin osalta henkilötunnuksen asemesta syntymäaika. Säätiöasetuksen 4 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rekisterimerkinnot, nähtävästi siis myös henkilötunnukset, olisivat myös sähköisen keskusjärjestelmän kautta kenen hyvänsä käytettävissä. – Jos jostakin syystä katsottaisiin välttämättömäksi, että henkilötunnukset olisi rekisteriin merkittävä, asiasta olisi hankittava tietosuojavaltuutetun lausunto. *TEM* kiinnittää huomiota siihen, että säätiörekisteriin merkitään luonnollisista henkilöistä henkilötietoina täydellinen nimi henkilötunnus, kotikunta ja kansalaisuus. Paikkakuntatietojen osalta ehdotus seuraa kaupparekisterilakia, mutta ehdotuksesta puuttuu henkilötunnuksen luovuttamista koskevat rajoitukset, eli rajoitus luovuttaa henkilötunnuksen tunnusosaa. Henkilötunnuksen tunnusosan luovuttaminen yleisölle helpottaa identiteettivarkauksia. (13 luku 4 §)

4 §

Perusilmoitus

Kymin Oy:n säätiö viittaa edellä 2 luvun 11 §:n 1 momentin 2. kohdan osalta huomautettuun, ettei kohdasta ilmene, olisiko rekisterinpitäjälle rekisteröinnin yhteydessä toimitettava säätiön säännöt, mikäli ne eivät sisälly perustamiskirjaan. Jos asia täsmennetään em. kohdassa, nyt esillä olevaa 4 §:n 2 momenttia ei ole tarpeen siltä osin muuttaa. Lisäksi *Kymin Oy:n säätiö* ehdottaa kielellistä oikaisua: ”Perusilmoitukseen on liitettävä 1 luvun 3 §:n 2 momentissa *säädetyt* toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä”

Arcada-säätiö katsoo, että hallintoneuvosto ja toimitusjohtaja ovat tarpeellisia lähinnä suurissa säätiöissä, joten on luonnollista, ettei laki pakota näiden toimielimien perustamiseen. Mikäli säätiöllä on sääntöjen mukaan oltava hallintoneuvosto ja/tai toimitusjohtaja, on tarpeen, että niiden tehtävät, vastuut ja toimivalta säännellään selvästi säätiölaisissa. *Arcada-säätiö* katsoo, että hallinnon läpinäkyvyys huomioon ottaen jokaisen toimielimen rekisteröinti PRH:ssa henkilötasolla on tärkeää. Tällä hetkellä hallintoneuvoston jäsenten nimet ilmoitetaan PRH:lle, mutta niitä ei kirjata säätiörekisteriin, eivätkä ne siten käy ilmi säätiörekisteriotteesta. Myöskään tietoja toimitusjohtajasta ei kirjata säätiörekisteriin. Nyt ehdotetussa muutoksessa on perusteltua, että hallintoneuvoston jäsenten ja toimitusjohtajan nimet kirjataan säätiörekisteriin. Hallintoneuvoston jäsenten ja toimitusjohtajan nimien tulisi käydä ilmi myös säätiörekisteriotteesta.

8 §

Säätiön nimen käänös ja aputoiminimi

Diakonissalaitos ja Rinnekoti-Säätiö katsovat, että ehdotus on hyvä. Aputoiminimen käyttöönottomahdollisuus on tarpeellinen ja selkiyttää säätiön toimintaa ja toiminimen käyttöä ulkopuolisiin tahoihin nähden.

14 §

Kanne rekisterimerkinnän kumoamisesta ja vahingon korvaamisesta

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä toisessa momentissa: ”...muun kuin säätiön nimeä koskevan...”

19 §

Ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen

VH huomauttaa, että ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen osalta 13 luvun 19 §:n 2 momentissa on mainittu verovirasto. Käsitteen tulisi olla Verohallinto isolla alkukirjaimella (Laki Verohallinnosta, 503/2010).

20 §

Ennakkotarkastus

SRNK ym., Kymin Oy:n säätiö ja Takuu-säätiö kannattavat ehdotusta, joka tuo sääntöjen ennakkotarkastusmahdollisuuden myös säätiörekisteriin. *SRNK ym. katsovat* tämän helpottavan sääntömuutoksia sekä säätiöiden perustamiseen liittyvää byrokratiaa. *Kymin Oy:n säätiö* huomauttaa kuitenkin, että 20 § 2 momenttia vastaava säännös on myös ehdotetun säätiöasetuksen 1 §:n 2 momenttina, jompikumpi on tarpeeton.

21 §

Muutoksenhaku

Kymin Oy:n säätiö katsoo, että viittaussäännös ”erikseen” on epäselvä. *Kymin Oy:n säätiön* näkemyksen mukaan lakiin tulisi kirjoittaa parempi viittaussäännös (ks. perustelut, s. 213).

23 §

Tietojen saaminen verohallinnolta

VM pitää sääntelyä asianmukaisena ja katsoo, että sääntely voidaan sijoittaa säätiölakiin. Tietojen luovuttamisen osalta on kuitenkin otettava huomioon, että säätiö antaa edellä kuvatut tiedot verotusta varten vain, jos se on verotusmenettelystä annetun lain

(1559/1995) 7 §:n mukaan velvollinen antamaan veroilmoituksen. Säätiön tulee antaa veroilmoitus, jos sillä on verovuonna ollut veronalaista tuloa, varoja, velkoja tai muita verotukseen vaikuttavia tietoja taikka, jos Verohallinto sitä erikseen vaatii.

VH huomauttaa, että mietinnössä ehdotetaan kaupparekisterilain 31 a §:ssä osakeyhtiöiden osalta säädettyä vastaavasti, että VH välittäisi salassapitosäännösten estämättä säätiöiden tilinpäätöstiedot PRH:lle. Esitetyn 13 luvun 23.1 §:n mukaan välittäminen koskee ainoastaan asiakirjoja, jotka VH on saanut säätiöltä verotuksen toimittamista varten. Ehdotetun pykälän perusteella VH voisi antaa PRH:lle tuloslaskelman, taseen sekä muita tietoja ja asiakirjoja, jotka säätiö on 5 luvun 5 §:ssä säädettyjen asiakirjojen rekisteröimiseksi velvollinen toimittamaan PRH:lle.

VH kiinnittää huomiota siihen, että lähtökohtaisesti kaikki osakeyhtiöt ovat velvollisia jättämään tuloveroilmoituksen liitteineen VH:lle, joten nyt kysymyksessä olevien tilojen ja asiakirjojen välittäminen kaupparekisteriin on osakeyhtiöiden osalta kannattavaa. Sen sijaan kaikki säätiöt eivät ole velvollisia jättämään tuloveroilmoitusta. Esimerkiksi yleishyödyllinen säätiö on velvollinen jättämään tuloveroilmoituksen verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 7 §:n mukaan ainoastaan silloin, kun sillä on verotettavaa tuloa, siltä veroilmoitusta erikseen pyydetään esimerkiksi lähettämällä esitäytetty veroilmoitus säätiöille, tai jos säätiön kiinteistöverotukseen vaikuttaviin tietoihin tulee muutoksia. Näin ollen Verohallinto ei voi välittää PRH:lle nyt kysymyksessä olevia tietoja kaikkien säätiöiden osalta, vaan ainoastaan niiden säätiöiden, jotka jättävät veroilmoituksen liitteineen VH:lle. Muiden säätiöiden osalta tiedonkeruu tulee järjestää lähtökohtaisesti muulla tavoin.

VH lausuu lisäksi, että tietojen luovutusmenettelyn osalta olisi syytä täsmällisemmin selvittää, onko kysymyksessä vain tietojen välittäminen PRH:lle vai onko tarpeen myös luovuttaa verotusta varten annettuja tietoja. Jos verotusta varten annettuja tietoja luovutetaan, tulisi Verohallinnon näkemyksen mukaan 23 §:n 1 momentin säännös muotoilla siten, että siitä ilmenisi selkeästi tietojen antaminen PRH:n pyynnöstä. Teknisestä käytöyhteydestä on säädetävä laissa silloin, kun luovutetaan henkilötietoja. Kysymyksessä olevassa aineistossa henkilötietojen määrä on vähäinen. Luovutustapa voitaisiin kuitenkin säätää laissa täsmällisemmin sekä teknisesti käyttöyhteydeksi että muutoin sähköisesti.

Työryhmän ehdottaman säätiölain 13 luvun 23.2 §:n mukaan PRH:lla on oikeus salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä saada VH:lta säätiölain 8 luvun 4 §:ssä säädettyjen säätiörekisteristä poistamiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi tieto siitä, onko yksilöidyllä säätiöllä ollut toimintaa VH:n rekisteritietojen perusteella. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ehdotus vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 31 a §:ää. VH haluaa nostaa esille, että kaikista toimivistakaan säätiöistä ei ole välttämättä tietoja VH:n rekistereissä. Säätiö voi näyttää VH:n rekisteritietojen perusteella siltä, että sillä ei ole toimintaa, jos säätiöllä ei ole ollut velvollisuutta veroilmoituksen tai muun ilmoituksen antamiseen, vaikka säätiö toimisi todellisuudessa edelleen. VH:lta saatavat tiedot eivät edellä mainituista syistä ole sellaisia, joita voidaan käyttää säätiöiden rekisteristä poistamisen yhteydessä. VH:n näkemyksen mukaan ehdotettu 23 §:n 2 momentin sääntely tulisi siten lakiehdotuksesta poistaa.

14 LUKU. SÄÄTIÖN VALVONTA

Yhteenveto

Ehdotettua sääntelyä ja valvonnan lisäämistä pidettiin pääosin kannatettavana (*SRNK ym., RAY, VH*), mutta myös huoli PRH:n resurssien riittävyydestä esitettiin (*VTV*), ja osa lausunnonantajista myös vastusti valvontakulujen säilyttämistä säätiöiden maksettavaksi. Erityisesti säätiöt katsoivat, että säätiövalvonta tulisi rahoittaa valtion budjetista samoin kuin muidenkin yhteisöjen valvonta.

Virka-avun ja viranomaisten välisen tietojenanto-velvollisuuden kehittämistä kannatettiin ja niiden katsottiin tehostavan säätiövalvontaa. Toisaalta ehdotettiin, että viranomaisen tulisi saada vapaasti päättää milloin valvontatoimiin ryhdytään (*Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, PRH, VM ja TEM*). PRH kysyi, onko varsinainen säätiövalvonta enää edes tarpeen, kun säätiöiden sääntely ja toiminta lähenee muiden yhteisöjen toimintaa.

Tilintarkastajan tiedonanto-velvollisuutta koskevaa ehdotusta kommentoineet viranomaiset kannattivat ehdotusta (*SM ja KRP*), mutta säätiöiden ja sidosryhmien näkemyksen mukaan tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus ei ole kannatettava (*SRNK ym., Aalto-korkeakoulusäätiö, Sillanpään säätiö, HTM ja KHT*) ja se saattaisi vaikeuttaa tilintarkastuksen toimittamista.

Säätiövalvontamaksua koskevaa ehdotusta kommentoineista lausunnonantajista osa katsoi, että säätiöille ei tulisi säätää ollenkaan erillistä valvontamaksua (*SRNK ym., Vainion säätiö, Teatteriyhdistys, Kansallisoopperan säätiö ja Espoon kaupunginteatterisäätiö*), vaan sen sijaan yhteiskunnan asettamat valvontatoimet tulisi kustantaa yhteisin varoin. Kuntaliitto puolestaan piti perusteltuna, että säätiöiltä perittäisiin valvontamaksua valvonnan kustannusten kattamiseksi, koska tuolloin kustannukset kohdistuisivat oikeudenmukaisesti säätiötoiminnan harjoittajille. Tämän lisäksi esitettiin, että säätiövalvontamaksua ei tulisi periä enempää suuremmilta säätiöiltä, kuin pieniltä säätiöiltä (*Koneen säätiö*), jotta suuret säätiöt eivät joutuisi maksamaan yksittäisten säätiöiden erityisvalvonnasta johtuvia kuluja.

Yleiset kommentit

Litteratursällskapet, Konstsamfundet ja Åbo Akademi huomauttavat, että PRH katsoo, ettei sillä ole resursseja laajentaa säätiövalvontaa. Jos tehtäviä lisätään, viranomaisten on kerättävä suurempia maksuja säätiöiltä. Tämän hetkinen valvonta ja tehtävien määrä vaikuttaa oikeasuhtaiselta. Lausunnonantajat kannattavat läpinäkyvyyden lisäämistä, mikä helpottaisi sekä viranomaisten valvontatehtävää että säätiöiden omaa sisäistä valvontaa. Ehdotetut lähipiirisäännökset ja sääntely lähipiirisopimusten avoimuudesta tuo säätiöiden toimintaan kannatettavaa avoimuutta, mikä helpottaa viranomaisten työtä (esimerkiksi tietojenvaihto viranomaisten välillä).

Erkon säätiö katsoo, että säätiön valvonnan osalta oleellista on suhteellisuus, koska ylimitoitettut säännökset jäävät käytännössä usein toteutumatta ja ne lisäävät kustannuksia. PRH:n sekä tilintarkastusyhteisöjen kannanotot ovat tärkeitä, kun säädösehdotuksia ja niiden vaikutuksia sekä lain toimeenpanon resursseja arvioidaan

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että ehdotus tehostaa säätiöiden valvontaa. Kustannuksia kuitenkin säilytetään enemmän säätiöiden maksettavaksi, myös ulkopuolisen asiantuntijan käyttämisen osalta. Lasten Päivän Säätiön mielestä tämä ei ole positiivista säätiöiden kannalta.

Sillanpään säätiö pitää tavoitetta sinänsä kannatettavana, sillä valvonnalla varmistetaan osaltaan luottamus kansalaisyhteiskuntaan ja säätiöiden toimintaan. Sosiaali- ja terveysalalla toimivat säätiöt ovat PRH:n valvonnan lisäksi myös muiden viranomaisten valvonnan kohteena. Sillanpään säätiö katsoo, että valvonnan tulisi ulottua riittävästi kaikkiin säätiöihin, mutta rajallisten resurssien vuoksi esimerkiksi PRH:n valvontaa ei voitane nykyisillä resursseilla lisätä. Osa mietinnössä esitetyistä ehdotuksista lisäisi kuitenkin juuri PRH:n tehtäviä.

KHT kannattaa muutosehdotuksen tavoitteita, joilla pyritään yhtäältä laajentamaan säätiöiden valvontaa ja näin lisäämään säätiötoiminnan läpinäkyvyyttä, sekä toisaalta tarkentamaan valvontaa koskevia pelisääntöjä ja lisäämään valvontaan käytettävissä olevia resursseja. KHT pitää kuitenkin erityisen tärkeänä sitä, että valvontaa laajennettaessa sitoudutaan samalla turvaamaan asiakassuhteen luottamuksellisuus ja määrittämään luottamuksellisen tiedon salassapitoa koskevat säännöt riittävällä tarkkuudella. KHT:n näkemyksen mukaan säätiöitä ja säätiöiden valvontaa ei mielestä tule myöskään rinnastaa yleisen edun kannalta merkittäviin yhtiöihin (listayhtiöt ja finanssisektorin yhtiöt), ja niiden valvontaan, sillä säätiöihin ei liity samanlaista laajaa yleistä etua kuin listayhtiöihin ja finanssisektorin yhtiöihin, joita koskevan sääntelyn tarkoituksena on turvata finanssi- ja pääomamarkkinoiden vakaus ja luottamus niiden toimivuuteen.

Hallitusammattilaiset huomauttaa, että valvovalle viranomaiselle (PRH) ehdotetaan laajoja toimintamahdollisuuksia (15 luvun 9-12 §). Hallitusammattilaiset ry:n mielestä tällainen sääntely edellyttäisi selvempää sääntelyä, esimerkiksi toimiin ryhtymisen perusteista. Asetuksen antaminen voisi olla eräs mahdollisuus, jos kokonaisuutta pidetään liian laajana ja teknisenä lakitasoiselle sääntelylle.

SAK katsoo, että säätiövalvonnan tietojensaantioikeuden laajentamista säätiökonsernin sisällä ja eri viranomaisilta, mahdollistettua virka-apua, sekä tietosuojaoikeuden ja virka-apumahdollisuuden laajentamista on pidettävä tarpeellisena ja perusteltuna säätiövalvonnan toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi.

VH:n näkemyksen mukaan voisi olla perusteltua pohtia, tulisiko säätää erikseen VH:n mahdollisuudesta toimittaa PRH:lle oma-aloitteisesti tietoja säätiöistä, jonka yhteydessä voidaan epäillä väärinkäytöksiä. Verohallinnolle ei voida kuitenkaan säätää tältä osin velvollisuutta, koska se tarkoittaisi säätiövalvonnan osittaista siirtymistä VH:lle, mikä olisi lakiehdotuksen 14:1§:n vastaista. Tältä osin sääntely tulisi ottaa verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin (1346/1999, 18 §). Samoin voitaisiin

harkita, tulisiko vastaavasti säätiölaissa säätää PRH:n oma-aloitteisesta tietojen luovuttamisesta VH:lle.

Harmaan talouden selvitysyksikkö esittää harkittavaksi sitä, voitaisiinko velvoitteidenhoitoselvitystä käyttää tukemaan myös säätiövalvontaa. Velvoitteidenhoitoselvitys on kustannustehokas ja nopea tapa toteuttaa viranomaisen tiedonsaantioikeuteen liittyvä tietojen hankinta ja se lisää samalla myös viranomaisen tietoisuutta siitä, miten valvottava säätiö on hoitanut julkisoikeudelliset velvoitteensa. Mikäli säätiövalvontaa varten säädetyt tiedonsaantioikeudet säädetään riittävän laajoiksi, voidaan niiden perusteella laatia myös organisaatiosta kokonaiskuva antava velvoitteidenhoitoselvitys. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttäminen säätiöiden valvontaan edellyttäisi lisäksi Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevan lain 6 §:n muuttamista.

Harmaan talouden selvitysyksikkö katsoo, että toimiva viranomaisyhteistyö säätiövalvonnassa edellyttää myös sitä, että eri viranomaisilla olisi mahdollisuus tietojen pyytämismenettelyn rinnalla myös oma-aloitteisesti luovuttaa toisilleen valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Näin ollen tulisikin varmistaa, että PRH:lla olisi oma-aloitteinen oikeus luovuttaa tehtävissään saamia toisen viranomaisen valvontatehtävää varten tarpeellisia tietoja. Samalla tavoin myös muilla viranomaisilla, kuten esimerkiksi Verohallinnolla, ulosotolla, poliisilla ja Eläketurvakeskuksella tulisi olla oikeus oma-aloitteen tietoluovutukseen.

Harmaan talouden selvitysyksikkö katsoo, että säätiöitä valvovalla viranomaisella tulisi myös olla riittävät mahdollisuudet valvoa säätiöiden toimintaa. Riittävät mahdollisuudet valvontaan luodaan toisaalta rakenteellisesti, säätämällä viranomaisen valvontatehtävää riittävän laajasti sekä säätämällä viranomaiselle valvontaa varten riittävän laajat tiedonsaantioikeudet sekä valvottavilta kohteilta että muilta viranomaisilta ja toisaalta taakamalla viranomaiselle valvontaa varten riittävät resurssit.

TEM huomauttaa, että säätiövalvonta-luku sisältää useita ilmaisuja kuten ”ilman aiheutonta viivästystä” tai ”viipymättä”, jotka tulevat ilmeisesti vasta käytännössä vahvistumaan

Professori Vahtera huomauttaa säätiövalvonnan osalta, että tilintarkastajakierto ja palkkioista lausuminen olisivat omiaan edistämään myös PRH:n suorittaman valvonnan uskottavuutta, kun mahdolliset tilintarkastukseen ja varojen käyttöön kohdistuvat mahdolliset puutteellisuudet tulisivat nykyistä helpommin esiin.

Professori Halila kiinnittää huomiota siihen, että säätiöiden toimintaan on liittynyt niin meillä kuin varsin yleisesti muuallakin viranomaisvalvonta. Kun säätiöissä ei ole jäseniä eikä omistajia, on pidetty tärkeänä, että jokin ulkopuolinen taho valvoo säätiöitä. Tilintarkastajien riippumattomuusvaatimuksen voisi ajatella johtavan siihen, että viranomaisvalvontaa ei tarvita. Tilintarkastajilla ei ole kuitenkaan mahdollisuuksia muihin toimiin kuin raportointiin säätiön hallitukselle. Mikäli säätiövalvontaa halutaan pitää yllä, ei tilintarkastus tähän riitä. Halila kuitenkin toteaa, että viimeaikaisten kohutapausten kuten Nuorisosäätiön ja Riihi säätiön tultua julki olisi vaikea puolustaa lakiesitystä, jossa säätiöiden viranomaisvalvonnasta olisi luovuttu kokonaan tai sitä olisi olennaisesti

karsittu. PRH:lla halutaan siksi säilyttää valvontatehtävä. Valvontaa ja moiteoikeutta koskevia säännösehdotuksia on runsaasti, mikä vaikeuttaa kokonaiskuvan hahmottamista.

1 §

Julkinen valvonta

Ehdotettua sääntelyä kannattavat. *SRNK ym.* katsovat, että nykyisen säätiövalvonnan periaatteiden ja käytänteiden kirjaaminen on hyvä ehdotus. Julkisella vallalla ei ole, eikä tule olla, muuta yksityisten säätiöiden valvonnan intressiä, kuin säätiön sääntöjen ja säätiölain säädännön noudattamisen valvonta, sekä sen varmistaminen, että säätiö toimii sen perustajan tahdon mukaisesti. Verovalvonnasta sekä säätiön saaman mahdollisen julkisen rahoituksen valvonnasta säädetään erikseen.

RAY kannattaa valvonnan tehostamista, koska säätiöiden nykyistä valvontaa ei voida pitää riittävänä. Säätiön talouden ja toiminnan nykyistä kattavampi valvonta turvaisi osaltaan myös niitä raha- automaattivastustusten käytölle asetettuja tavoitteita ja ehtoja, jotka sisältyvät arpajaislakiin ja raha-automaattivastuksista annettuun lakiin

Kuntaliitto ja Sairaanhoidajien säätiö pitää hyvänä ehdotusta, jonka mukaan säätiövalvonta tulisi säilyttää PRH:n tehtävänä. Kuntaliitto puolestaan pitää tärkeänä, että valvonnan taloudelliset resurssit varmistetaan kaikissa olosuhteissa.

VH pitää ehdotuksia säätiöiden valvonnasta, tietojen saannista ja säätiöiden tiedoksiantovelvollisuuksista oikeansuuntaisina säätiöinstituution toimivuuden ja avoimuuden kannalta. Ehdotusten toteuttaminen vaatii kuitenkin myös sen, että lisääntyvän valvontatiedon hallintaan ja analysointiin varataan riittävät resurssit, jotta asianmukainen valvonta voidaan myös tosiasiallisesti toteuttaa. Myös *Kuntaliitto* pitää tärkeänä, että valvonnan taloudelliset resurssit varmistetaan kaikissa olosuhteissa. *VTV* huomauttaa, että vaikka säätiöiden toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen avoimuuden lisääntymisen on arvioitu hieman vähentävän säännöllisen säätiövalvonnan työmäärää, niin on tärkeää huolehtia siitä, että PRH:lle turvataan riittävät resurssit myös tosiasiallisesti huolehtia sille asetetuista valvonta- ja tarkastustehtävistä.

Kannattavat ehdotettua sääntelyä, mutta katsovat, ettei säätiöille tulisi aiheutua kohtuuttomia kustannuksia. *SOSTE*:n käsityksen mukaan on hyvä, että kaikki säätiöt toimintamuodosta ja toimialasta riippumatta tulevat riittävien ja asianmukaisten valvontatoimenpiteiden kohteeksi. PRH:n suorittama valvonta on pääosin jälkikäteen tapahtuvaa laillisuusvalvontaa, joka perustuu ensisijaisesti tilinpäätösasiakirjoihin ja vuosiselvityksiin, joita säätiöt toimittavat PRH:lle. Sosiaali- ja terveysalalla toimivat säätiöt ovat PRH:n valvonnan ohella myös muiden viranomaisen valvonnan kohteena. Esimerkkeinä näistä voidaan mainita *RAY*, *Valvira*, *AVI* ja *ARA*. *SOSTE* katsoo, että kaikkien säätiöiden tulee olla toimialasta riippumatta riittävän, tosiasiallisen valvonnan kohteena, jotta voidaan varmistua siitä, että säätiölakia ja muita säätiöiden toimintaa ohjaavia lakeja noudatetaan. *SOSTE* kuitenkin huomauttaa, että tilintarkastusinstituution lisääntyvät tehtävät tarkoittavat käytännössä kasvavia tilintarkastuspalkkioita, jotka tulevat rasittamaan säätiöiden taloutta. Mietinnössä myös ehdotetaan, että säätiövalvonnan resurssien

varmistamiseksi säätiöiltä perittäisiin valvontamaksua valvonnan kustannusten kattamiseen. SOSTE toivoo, että hallituksen esitystä valmisteltaessa pyritään vielä selvittämään uuden lain tuomat lisäkustannukset säätiöille. SOSTE ei pidä hyvänä sitä vaihtoehtoa, että uusista toimintakertomus- ja tilinpäätösvaatimuksista ja säätiövalvonnasta aiheutuvat kustannusten lisäykset jäävät yksinomaan säätiöiden maksettavaksi.

Takuu-säätiön arvion mukaan säätiöiden valvonta on tärkeää saattaa lainsäädännöllisesti yhteismitalliseen tilaan. Toisaalta voidaan todeta, että etenkin jatkuvarahoitteisissa säätiöissä rahoittajien ja muiden viranomaisten toimesta tapahtuva valvonta on jo nyt varsin perusteellista. Etenkin sosiaali- ja terveysalan säätiöissä on väärinkäytösten osuus ja mahdollisuus Takuu-säätiön arvion mukaan vähäistä. Mietinnössä ehdotetut säännökset lisäävät säätiöiden valvontaa erityisesti ulkopuolelta ostettavan valvonnan suuntaan. Tilintarkastajat ovat epäilemättä suunniteltujen valvontakohteitten kannalta osaava taho, mutta niiden roolin kasvattaminen lisää jo nykyisellään monen säätiön toimintavolyymiin suhteutettuna korkeita tilintarkastuspalkkioita Takuu-säätiö toivoo, että uuden lain tilinpäätös- ja valvontavaatimusten tuomat lisäkustannukset säätiöille pyritään vielä selvittämään niin, etteivät ne jää yksinomaan säätiöiden maksettaviksi.

Sairaanhoitajien säätiön mukaan valvonta on katettava kokonaisuutena valtion budjetista, eikä rahoitusta ei pidä periä säätiöiltä.

Valvontatoimivalta tulee säilyttää yksin viranomaisilla. *Lasten Päivän Säätiö* pitää ehdotusta perusteltuna. Säätiön valvonta tulee keskittää viranomaisvalvontaan koska yksityistä intressiä valvontaan ei osakkaiden tai jäsenten puuttuessa ole. On perusteltua, että valvonta kuuluu jatkossakin PRH:lle, vaikka jotkut saattavat katsoa, että rekisteriviranomaisen rooli ja valvontaviranomaisen rooli tulisi pitää toisistaan erillään. Lisäksi ehdotuksessa on pyritty tehostamaan säätiön johdon, perustajan ja säännöissä mahdollisesti määrätyn ulkopuolisen tahon oikeuksia puuttua säätiön toimintaan silloin, kun säätiössä rikotaan säätiölakia tai sääntöjä. Ehdotusta tulee vielä valmistella; riskinä on, että oikeuksia puuttua säätiön toimintaan voidaan käyttää tarkoituksena vaikeuttaa säätiön toimintaa ilman todellista syytä, ja tilanne mutkistuu. Toimivalta tulee pitää tältä osin yksin viranomaisilla.

Professori Halila kiinnittää huomiota siihen, että säätiöiden toimintaan on liittynyt niin meillä kuin varsin yleisesti muuallakin viranomaisvalvonta. Kun säätiöissä ei ole jäseniä eikä omistajia, on pidetty tärkeänä, että jokin ulkopuolinen taho valvoo säätiöitä. Tilintarkastajien riippumattomuusvaatimuksen voisi ajatella johtavan siihen, että viranomaisvalvontaa ei tarvita. Tilintarkastajilla ei ole kuitenkaan mahdollisuuksia muihin toimiin kuin raportointiin säätiön hallitukselle. Mikäli säätiövalvontaa halutaan pitää yllä, ei tilintarkastus tähän riitä. Halila kuitenkin toteaa, että viimeaikaisten kohutapausten kuten Nuorisosäätiön ja Riihi säätiön tultua julki olisi vaikea puolustaa lakiesitystä, jossa säätiöiden viranomaisvalvonnasta olisi luovuttu kokonaan tai sitä olisi olennaisesti karsittu. PRH:lla halutaan siksi säilyttää valvontatehtävä. Valvontaa ja moiteoikeutta koskevia säännösehdoituksia on runsaasti, mikä vaikeuttaa kokonais kuvan hahmottamista.

Säätiövalvonnalle tarvetta on arvioitava, jos säätiön ja yhteisömuotojen väliset eroja ei enää merkittävästi olisi. *PRH:n* mielestä lain jatkovalmistelussa tulisi harkita, onko nykyisenkaltaiselle viranomaisen harjoittamalle säätiövalvonnalle enää yhteiskunnallista tarvetta, kun säätiövalvonnalla erityisesti turvattavia erityispiirteitä ja eroavaisuuksia yrityksistä ja yhdistyksistä ei enää merkittävästi olisi. Patentti- ja rekisterihallitus toteaa, että mikäli valvontaa edelleen ylläpidetään säätiövalvonnan toteuttamiseen, lakiehdotuksen 14. luku antaisi selvästi tehokkaammat toimintaedellytykset ja selkeämmät säännökset kuin voimassa oleva säätiölaki. Virasto katsoo, että säätiövalvontaa toteuttavalla viranomaisella on oltava myös mahdollisuus itse määritellä valvontatoimenpiteiden tarpeellisuus sekä yleisesti että yksittäistapauksissa. *PRH* katsoo, että lakiehdotuksen 14 luvun 1.2 §, jolla rajoitetaan viranomaisen toimintavaltaa, tulisi säätiölakiuudistuksen jatkovalmistelussa poistaa.

Viranomaisella tulee olla oikeus päättää vapaammin valvontatoimenpiteiden aloittamisesta. *Kulttuurirahasto, Metsämiesten säätiö, VM ja TEM* katsovat, että lakiehdotuksessa rajoitetaan *PRH:n* perusteita ryhtyä valvonta toimenpiteisiin. Valvontaviranomaisella tulee olla mahdollisuus itsenäisesti ja riippumattomasti päättää, milloin valvontatoimenpiteet ovat tarpeellisia. *Kulttuurirahasto* huomauttaa, että valvovalla viranomaisella tulee olla vastaavasti olla myös kuluriski mahdollisista aiheuttamista toimitaan. *TEM* huomauttaa lisäksi, että valvonnan rahoitusta tulisi lisäksi miettiä vielä uudelleen ja ratkaista se viimeaikaisten rahoituksen järjestämistä koskevien ehdotusten mallia noudattaen.

PRH katsoo, että säätiövalvontaa toteuttavalla viranomaisella on oltava myös mahdollisuus itse määritellä valvontatoimenpiteiden tarpeellisuus sekä yleisesti että yksittäistapauksissa. Lakiehdotuksen 14 luvun 1 §:n 2 momentti, jolla rajoitetaan viranomaisen toimivaltaa, tulisi säätiölakiuudistuksen jatkovalmistelussa poistaa.

Säätiövalvonnan resurssit. *VTV* huomauttaa, että vaikka säätiöiden toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen avoimuuden lisääntymisen on arvioitu hieman vähentävän säännöllisen säätiövalvonnan työmäärää, niin on tärkeää huolehtia siitä, että *PRH:lle* turvataan riittävät resurssit myös tosiasiallisesti huolehtia sille asetetuista valvonta- ja tarkastustehtävistä.

2 §

Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus saada tietoja säätiöltä

Lasten Päivän Säätiö pitää perusteltuna *PRH:n* tiedonsaantioikeuden laajentamista, jotta se voi täyttää valvontaviranomaisen tehtävän. *PRH:n* tiedonsaantioikeus ulottuu myös kolmansiin. Toisaalta edelleen huolena on resurssien puute. Vaikka *PRH:lle* taataan laajempi tiedonsaantioikeus, joka ulottuu myös kolmansiin, ei tällä ole käytännössä merkitystä, jos resurssien puutteen vuoksi valvontaa ei pystytä aktiivisesti toteuttamaan. Tällä hetkellä säännöllinen valvonta on ollut käytännössä sitä, että *PRH* valvoo vaadittujen tilinpäätösasiakirjojen toimittamista. Tarvittaessa niitä vaaditaan jälkikäteen. Jos voimavaroja lisättäisiin, niin tilinpäätöksiä voitaisiin analysoida perusteellisemmin. Tällöin myös tiedonsaantioikeuden tarve nousee esille.

KRP pitää esitettyä tiedonsaantioikeuksien lisäämistä säätiöiden asianmukaisen valvontatoiminnan ja väärinkäytösten havaitsemisen kannalta perusteltuna.

KHT pitää ehdotettua muotoilua tulkinnanvaraisena, ja epäselväksi jää, missä tilanteissa säätiöillä olisi mahdollisuus kieltäytyä antamasta tietoja liiketoimintaan liittyen. Pykälää tulisi mielestämme täsmentää tältä osin.

3 §

Oikeus saada tietoja muilta henkilöiltä

Ehdotusta kannattavat. *SM* ja *KRP* pitävät säätiöiden asianmukaisen valvontatoiminnan ja väärinkäytösten havaitsemisen kannalta perusteltuna esitettyä tiedonsaantioikeuksien lisäämistä.

Tietojensaantioikeuden pitäisi olla laajempi. *Harmaan talouden selvitysyksikkö* kiinnittää huomiota siihen, että pykälän otsikko on muotoiltu: ”oikeus saada tietoja muilta henkilöiltä”. Pykälän perusteluissa todetaan, että 2 momentin perusteella *PRH*:lla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja myös muilta viranomaisilta, joilla voidaan olettaa olevan valvontatoimen kannalta tarpeellista tietoa. *Harmaan talouden selvitysyksikkö* toteaa, että säännöksen perusteluissa esitetty ajatus siitä, että *PRH*:lla olisi oikeus saada määrättyä säätiötä koskevan valvontatoimen suorittamiseksi salassa pidettävää viranomaistietoa, esimerkiksi verotustietoa, on oikeansuuntainen. *Selvitysyksikkö* katsoo, että olisi kuitenkin selkeämpää säätää asiasta omassa pykälässään. Myös *VH*:n mukaan 14 luvun 3 §:n 2 momentin säännöstä tulisi täsmentää ja täydentää. Säännös koskee otsikkonsa mukaan vain henkilöiltä saatavia tietoja. Pykälän perusteluissa todetaan kuitenkin, että 2 momentin nojalla *PRH* voisi saada tietoja myös viranomaisilta, muun muassa *VH*lta. Pykälän otsikkoa ja 2 momentin sanamuotoa tulisi täydentää siten, että siitä kävisi ilmi sääntelyn ulottuminen myös viranomaisiin taikka mieluummin säätää tiedonsaannista viranomaistahoilta erikseen. Huomioon ottaen sen, että 13 luvun 23 §:ssä ehdotetaan jo säädettäväksi tietojen saannista Verohallinnolta, voitaisiin Verohallintoa koskevan tietojen luovutussääntely keskittää yhteen pykälään.

Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa, että tiedonsaantisäännöstä laadittaessa tulee kiinnittää huomiota myös säätiövalvonnan harmaan talouden torjuntaan liittyvään näkökulmaan. Tästä syystä tiedonsaantioikeus tulee säätää riittävän laajaksi, jotta *PRH*:lla olisi oikeus saada tehtävänsä varten riittävän laajat tiedot kaikilta sellaisilta viranomaisilta, joilla on säätiöiden tai niiden lähipiirin taloudellisesta toiminnasta tietoa. Tällaisia tietoja on verotustietojen lisäksi myös esimerkiksi työeläke- ja tapaturmavakuutusviranomaisilla sekä ulosotolla ja tullilla. Myös esitutkintaviranomaisilla saattaa olla tietoja, jotka liittyvät säätiöiden ja erityisesti niiden lähipiirin toimintaan.

Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa, että koska lain mukaan säätiöiden valvonnassa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, ettei säätiön varoja jaeta lain vastaisesti lähipiirille, tulisi tiedonsaantioikeudesta säädettäessä kiinnittää huomiota valvontaviranomaisen mahdollisuuteen saada salassa pidettäviä viranomaistietoja riittävästi myös säätiöiden lähipiiristä. Tämä koskee sekä tilannetta, jossa säätiötä ollaan perustamassa,

kuin myös toiminnan aikana tapahtuvaa valvontaa. Erityisesti sääntelyssä pitäisi huomioida myös säätiöiden omistamat yhtiöt, joiden tietoja valvontaviranomaisen tulisi myös saada käyttöönsä.

Harmaan talouden selvitysyksikkö katsoo, että jotta säätiövalvonta olisi harmaan talouden torjunnan näkökulmasta tehokasta, tulisi myös säätiöitä ensisijaisesti valvovalla PRH:lla olla tosiasialliset mahdollisuudet selvittää säätiöiden liiketoiminnan ja varojenkäytön laajuutta. PRH:n ja julkisia velvoitteita valvovien viranomaisten, kuten Verohallinnon, tulisi toimia yhteistyössä ja järjestää tietojenvaihtonsa niin, että jonkin viranomaisen valvonnassa saatu tieto on kaikkien säätiöitä valvovien viranomaisten käytössä. Tällä perusteella voidaankin todeta, että PRH tarvitsee tehokkaan valvonnan suorittamiseen riittävästi tietoa säätiön lähipiirin taloudellisesta toiminnasta. Tämän tiedon hankinta ei voi olla pelkästään sen varassa, mitä tietoja säätiö itse PRH:lle toimittaa, vaan PRH:lle tulisi säätää tätä tehtävää varten kattava tiedonsaantioikeus muilta viranomaisilta.

Harmaan talouden selvitysyksikkö katsoo, että erityisesti muiden viranomaisten hallussa olevien tietojen käytöllä säätiövalvonnassa voidaan saavuttaa merkittävää tehostamista lisäämättä kuitenkaan säätiöiden hallinnollista taakkaa. Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta katsottuna säätiön hyödyllistä tarkoitusta ja erityisen taloudellisen edun tuottamisen kieltoa lähipiirille tulisi pitää keskeisimpinä valvottavina asioina. Viranomaisten tulisi valvoa, harjoittaako säätiö (tai sen omistuksessa oleva yritys) liiketoimintaa, joka on sen sääntöjen ja tarkoituksensa puitteissa ja hoitaako säätiö tästä liiketoiminnasta aiheutuvat julkiset velvoitteensa. Valvoa tulisi myös sitä, ettei säätiön varoista anneta perusteettomia etuja perustajille taikka muille henkilöille ja näin kierretä myös esimerkiksi verolakien määräyksiä.

Tietojensaantioikeutta pitää selventää. *KHT* katsoo, että ehdotuksen sisältämät tulokinnanvaraiset muotoilut ”välttämättömiä” ja ”perustellusta syystä” ovat oikeusvarmuuden kannalta ongelmallisia, koska tietopyynnön kohteeksi joutuvan tahon voi olla käytännössä mahdotonta selvittää perusteita, joilla se voi kieltäytyä antamasta pyydettyjä tietoja. Edellä mainittuja seikkoja tulisi mielestämme selventää.

PRH:n tietojensaantioikeus on liian laaja. *Wihurin rahasto* katsoo PRH:n tietojensaantioikeuden mm. tilintarkastajilta olevan liian laaja. (mm. tilintarkastajien työpaperit vrt. 3 §, 4 § ja 6 §)

4 §

Tarkastusoikeus

KHT katsoo, että vaikka pykälässä ehdotetulla tarkastusoikeuden laajentamisella pyritään ehkäisemään väärinkäytöksiä ja tämä tavoite itsessään on kannatettava, tulee uudistuksessa kuitenkin huomioida erityisesti tilintarkastajien toiminnan luottamuksellinen luonne. *KHT* korostaa, että uudistuksen yhteydessä tulee varmistua siitä, että tarkastuksissa turvataan sekä tarkastuksen kohteena olevan säätiön että muiden asiakkaiden sallassa pidettävä tieto. Tilintarkastajille ei myöskään tule asettaa kohtuuttomia ja liian

pitkälle vietyjä vaatimuksia paljastaa luottamuksellisia tietoja, jotta tilintarkastuksen peruseriaatteita ei vaaranneta.

Wihurin rahasto katsoo PRH:n tietojensaantioikeuden mm. tilintarkastajilta olevan liian laaja. (mm. tilintarkastajien työpäivät vrt. 3, 4 ja 6 §)

6 §

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus

Ehdotusta kannattavat. Arcada-säätiö pitää ehdotettua sääntelyä tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta PRH:lle tervetulleena. Arcada-säätiö kuitenkin katsoo, että ilmoittaminen riippuu tilintarkastajan omasta harkinnasta ja arviosta. Säätiöiden uskottavuus huomioon ottaen, olisi perusteltua vaatia tilintarkastajaa tilintarkastuskertomuksessa lausumaan siitä, onko säätiön hallintoa hoidettu lain ja sääntöjen mukaisesti, ovatko palkkiot kohtuullisia ja siitä onko säätiössä tapahtunut itsekontrahointia.

Litteratursällskapetin, Konstsamfundetin ja Åbo Akademin mukaan positiivisena uudistuksena voidaan pitää tilintarkastajan oikeutta lähettää tilintarkastuspöytäkirja PRH:lle, ilman että siitä tulee julkinen asiakirja

SM ja KRP näkevät uudistuksen tarpeellisenä varmistuksena säätiöiden viranomaisvalvonnan toteuttamisessa. Esitetty tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus on varsin kattava ja perusteltu ottaen erityisesti huomioon sen, että tilintarkastajana toimimiselle ei ole asetettu enimmäismääräaika.

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus on perusteltu vasta kun yritys laiminlyö tilintarkastajan huomioihin perustuvat korjaavat toimenpiteet. *Teatteriyhdistys* ja *Kansallisoopperan säätiö* katsoo, että tilintarkastajien tulee ensisijaisesti raportoida säätiölle, jolle toimitetaan tilintarkastuskertomus. Säätiön tehtävänä tulee olla toimittaa tilinpäätösasiakirjat valvontaviranomaiselle, mutta ei tilintarkastukseen liittyviä säätiön sisäisiä asiakirjoja. Tilintarkastajalle ehdotettu ilmoitusvelvollisuus on perusteltu vasta siinä vaiheessa, jos säätiö laiminlyö tilintarkastajan huomioita vastaavat korjaavat toimenpiteet.

Tilintarkastajalle ei tule säätää ilmoitusvelvollisuutta. *SRNK* ym. mukaan tilintarkastajan tehtävä tulee pitää erillään viranomaisvalvonnasta. Säätiöt toimittavat tilintarkastuskertomuksensa PRH:lle, joka osana valvontatehtävänsä käy ne läpi ja ryhtyy tilintarkastuskertomusten perusteella mahdollisiin toimenpiteisiin. Tilintarkastajan tulee ilmoittaa havaitsemansa ongelmat ensin säätiölle, jolle tulee antaa mahdollisuus korjaviin toimenpiteisiin. Jos kohtuullisen ajan jälkeen korjauksia ei ole tehty, tilintarkastaja voi raportoida PRH:lle. Raportoinnin ei tule olla velvollisuus vaan oikeus. *SRNK* ym. katsovat, että tilintarkastuspöytäkirja on säätiön sisäinen asiakirja, jota ei tule lähettää PRH:lle.

Aalto-korkeakoulusäätiö katsoo, että ehdotettua erityistä ilmoitusvelvollisuutta ei tulisi säätää. Säätiön tilintarkastajalle esitetty erityinen PRH:lle tehtävä ilmoitusvelvollisuus laajentaisi tilintarkastajan vastuuta tavanomaiseen tilintarkastukseen nähden ja tulisi

lisäämään sekä tilintarkastuksen että säätiöiden valvonnan kustannuksia. Tilintarkastajan yleiset toimintavelvollisuudet ja vastuut ovat riittävän laajat nykyisen tilanteen mukaisina. Ei myöskään ole perusteltua laajentaa tilintarkastajan vastuuta erikseen yhden yhteisötyypin kohdalla. Aalto-korkeakoulusäätiölle on tärkeää, että tarkastettavan ja tilintarkastajan keskinäinen suhde on luottamuksellinen ja että tarkastajalla on mahdollisuus antaa myös tavanomaisia tarkastushuomioita laajempia kehittämiskommentteja.

Sillanpään säätiö katsoo, että tilintarkastajan tehtävä määritellään tilintarkastuslaissa, joten esityksen 14. luvun 6 §:ää ei tulisi sisällyttää säätiölakiin. Sillanpään säätiön mielestä tilintarkastajan tehtävä tulee pitää erillään PRH:n tehtävänä olevasta viranomaisvalvonnasta. Sillanpään säätiö pitää tärkeänä, että havaittuihin ongelmiin puututaan, mutta sen mielestä säätiöille olisi varattava mahdollisuus korjaaviin toimenpiteisiin, eikä se pidä hyvänä sitä, että tilintarkastaja on suoraan yhteydessä PRH:een. PRH:n valvontatehtävien tukemiseen riittää se, että PRH saa tilintarkastuskertomuksen, kun tilintarkastus on suoritettu.

HTM katsoo, että lakiehdotuksen 14 luvun 6 § (Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus) tulee poistaa kokonaisuudessaan. Tilintarkastaja raportoi havainnoistaan säätiölle itselleen tilintarkastuslain edellytysten mukaisesti. Tilintarkastus ei ole osa viranomaisvalvontaa. Tilintarkastajan ilmoittamisvelvollisuus Patentti- ja rekisterihallitukselle rapauttaa tilintarkastajan luottamuksellisen suhteen tarkastettavaan säätiöön. Tilintarkastajan ”ilmiantorooli” haittaa läpinäkyvyyttä ja luottamussuhdetta tarkastettavan säätiön kanssa.

KHT korostaa, ettei tilintarkastusta tule rinnastaa valvontaviranomaisen vastuulla olevaan julkiseen valvontaan. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan tehtävänä on suorittaa samanlainen tilintarkastusprosessi kuin muillakin tilintarkastusvelvollisilla, ja vaikka tarkastuksessa otetaan yleinen etu huomioon, tilintarkastaja ei ole valvontaviranomainen. *KHT* ei siten kannata ehdotettua säännöstä. *KHT* ehdottaa koko 6 §:n poistamista edellä esitetyin perustein. *KHT* toteaa, ehdotus tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta PRH:lle on samansisältöinen kuin laissa finanssivalvonnasta. *KHT* katsoo, että säätiöiden valvontaa ei tulisi rinnastaa finanssisektorin valvontaan, sillä säätiöihin ei liity samanlaista laajaa yleistä etua kuin finanssisektorin yhtiöihin, joita koskevan sääntelyn tarkoituksena on turvata finanssi- ja pääomamarkkinoiden vakaus ja luottamus niiden toimivuuteen. *KHT* näkemyksen mukaan tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudella on haitallisia vaikutuksia tilintarkastajan ja säätiön väliseen luottamukselliseen asiakassuhteeseen. Tämä vaikeuttaisi tilintarkastuksen suorittamista ja vaarantaisi tilintarkastuksen perustavoitteen toteutumisen sekä tilintarkastuksen ennaltaehkäisevän vaikutuksen.

KHT kokee ehdotetun uudistuksen hyödyttömäksi, etenkin kun PRH saa vastaavat tiedot tilintarkastuskertomuksesta. *KHT* pitää ongelmallisena myös sitä, että tilintarkastajan tulisi antaa PRH:lle salassa pidettäviä asiakirjoja, jotka PRH voisi julkistaa. *KHT* ehdottaa harkittavaksi, että tulisiko vastaavatyypinen ilmoitusvelvollisuus säätää säätiön toimielimille, joilla on ensisijainen valvontavastuu säätiön toiminnasta. Säätiöllä olisi ilmoitusvelvollisuus esimerkiksi, jos säätiössä on ollut iso kavallus tai jos säätiön toiminnan jatkuvuus vaarantuu. Säätiöillä tulisi myös olla mahdollisuus pyytää PRH:lta neuvoja tai lausuntoja säätiön toimintaan liittyvistä seikoista. Näin voitaisiin saavuttaa

avoin, toimiva keskusteluyhteys säätiöiden ja PRH:n välille ja asioita voitaisiin seurata ja korjata juoksevasti. Tilintarkastajan tehtävänä olisi raportoida tilintarkastuslain vaatimalla tavalla (mukautettu tilintarkastuskertomus) siinä tapauksessa, että ongelmia ei saada korjatuksi. KHT toteaa, että jo tilintarkastuslain 15.4 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa on huomautettava, jos säätiön vastuuvollinen on rikkonut säätiötä koskevaa lakia tai säätiön sääntöjä, tämä kattaa ehdotetun ilmoitusvelvollisuuden havaitessa säätiölain tai säätiön sääntöjen olennaista rikkomista.

KHT toteaa seuraavaa nykysääntelystä, viitaten ilmoitusvelvollisuuteen havaitessa säätiölain tai sääntöjen vastainen toiminnan jatkumisen vaarantuminen: Säätiön johdolla on velvollisuus tehdä arvio säätiön kyvystä jatkaa toimintaansa tilinpäätöstä laatiessaan. Tilintarkastajan velvollisuuksista toiminnan jatkuvuuden tarkastamisessa ohjeistetaan kansainvälisessä tilintarkastusstandardissa ISA 570:ssä ”Toiminnan jatkuvuus”. Tilintarkastaja on velvollinen hankkimaan tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa evidenssiä siitä, että johdon on ollut asianmukaista käyttää oletusta toiminnan jatkuvuudesta tilinpäätöksen laatimisessa ja esittämisessä ja tekemään johtopäätöksen siitä, onko olennaista epävarmuutta säätiön kyvystä jatkaa toimintaansa. Edellä mainitun johdon arvion ja tilintarkastajan hankkiman evidenssin perusteella tilintarkastaja päättää, tarvitaanko mukautuksia tilintarkastuskertomukseen. Jos tilintarkastaja arvioi, että tilinpäätöksen laadinnassa ei sovellu oletus toiminnan jatkuvuudesta, annetaan tilintarkastuskertomuksessa kielteinen lausunto (tilinpäätös ei anna oikeita ja riittäviä tietoja). Jos on merkittävää epävarmuutta toiminnan jatkuvuudesta ja tästä epävarmuudesta on annettu tarpeeksi tietoa tilinpäätöksessä, tilintarkastuskertomuksessa annetaan vakioimuotoinen lausunto tilinpäätöksestä (tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot) sekä pakollinen lisätieto ongelman painottamiseksi. Jos taas tilinpäätöksessä ei ole annettu asiasta tarpeeksi tietoa, tilintarkastuskertomuksessa annetaan ehdollinen tai kielteinen lausunto tilinpäätöksestä sen mukaan, kuinka olennainen tai laaja vaikutus puutteella on.

KHT korostaa, liittyen ilmoitusvelvollisuuteen tilintarkastuksen johtaessa muuhun kuin vakioimuotoiseen lausuntoon tai huomautukseen, että tilintarkastaja tekee päätöksen tilintarkastuskertomuksen mukauttamisesta vasta, kun tilinpäätös on valmis ja koko tilintarkastus on suoritettu. Näin ollen tilintarkastaja ei voi kesken tarkastuksen ilmoittaa asiasta PRH:lle. Säätiöt toimittavat tilintarkastuskertomuksensa PRH:lle, jolloin PRH voi todeta, onko tilintarkastuskertomus mukautettu.

KHT katsoo, että ehdotetusta ilmoitusvelvollisuussäännöksestä olisi se hyöty, että PRH saisi tiedon hieman aikaisemmin kuin vasta tilintarkastuskertomuksesta. Viive tiedon saannissa ei ole kuitenkaan suuri, joten KHT katsoo, että ehdotetulla säännöksellä ei saavuteta sille asetettua tavoitetta. Näin ollen säädös on turha ja se voidaan poistaa. Mietinnön perusteluissa todetaan, että PRH saa tilintarkastuskertomuksen vasta noin 1,5 vuoden kuluttua tilikauden alkamisesta, ja sen takia tilintarkastajan pitäisi ilmoittaa PRH:lle viipymättä, kun ongelmat havaitaan. Kuitenkin suurin osa (arviolta 90 %) säätiöistä tarkastetaan jälkikäteen tilikauden jo päätyttyä, joten tilintarkastaja ei voi vielä tilikauden aikana havaita ongelmia. Esimerkiksi tilikauden 2012 tilintarkastus voitaisiin suorittaa huhtikuussa 2013, jolloin tilintarkastus ja tilintarkastuskertomus valmistuisivat toukokuussa ja tilintarkastuskertomus toimitettaisiin PRH:lle kesäkuun loppuun mennessä. Näin ollen PRH ei saisi tietää asioista kovin paljon ennen kuin nykyäänkään (saadessaan tilintarkastuskertomuksen), vaikka tilintarkastaja ilmoittaisi asioista heti ne havaittuaan.

KHT huomauttaa, että tilintarkastaja ei voi ilmoittaa tietyistä asioista ennen kuin tilinpäätös on valmis ja tilintarkastus on loppuun suoritettu. Tilintarkastaja mm. tekee päätöksen tilintarkastuskertomuksen mukauttamisesta vasta, kun koko tilintarkastus on suoritettu. KHT painottaa, että näin ollen tilintarkastaja ei voi kesken tarkastuksen ilmoittaa mahdollisesti havaitusta asiasta PRH:lle. Vaihtoehtona tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudelle KHT ehdottaa, että säätiöllä olisi velvollisuus toimittaa tilintarkastuskertomus PRH:lle välittömästi, jos tilintarkastuskertomus on mukautettu (vrt. AML 7:8 §, jonka mukaan listayhtiön on julkistettava tilinpäätös ja toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus välittömästi, jos tilintarkastaja antaa mukautetun tilintarkastuskertomuksen).

KHT toteaa, että nykyisin tilintarkastaja raportoi tarkastushavainnoistaan, esim. tilinpäätöksen virheellisyyksistä, säätiölle ja säätiö ryhtyy toimenpiteisiin tilintarkastajan havaintojen perusteella. KHT katsoo, että säätiölle pitäisi edelleenkin antaa mahdollisuus korjaaviin toimenpiteisiin sen jälkeen, kun tilintarkastaja raportoi havaituista ongelmista säätiölle. Monet asiat korjataan tilintarkastajan huomioiden perusteella, eikä niistä ole tarpeen enää raportoida tilintarkastuskertomuksessa. KHT:n näkemyksen mukaan ehdotettu ilmoitusvelvollisuus aiheuttaisi toteutuessaan turhaa raportointia PRH:lle, kun asioista jouduttaisiin raportoimaan ennenaikaisesti. PRH:lla tulisi olla huomattavasti nykyistä enemmän resursseja, jotta se pystyisi reagoimaan viipymättä kaikkiin sille raportoituihin asioihin.

Tilintarkastajan pitää ilmoittaa PRH:lle mm, jos tilintarkastaja havaitsee, että on olennaisesti rikottu säätiölakia tai sääntöjä. Olennaisuusharkinta on vaikeaa erityisesti säätiöissä, sillä välttämättä ei ole kyse euromääräisistä asioista vaan laadullisista tekijöistä. Tätä kohtaa tulisi laissa täsmentää. Ehdotuksen mukaan tilintarkastajan tulee raportoida PRH:lle viipymättä. On tulkinnanvaraista, mitä ”viipymättä” tarkoittaa, joten asiaa tulisi tarkentaa lain perusteluissa. KHT katsoo, että lisäksi tulisi selvittää, tarkoitetaanko mietinnössä toiminnan jatkuvuudella samaa kuin kirjanpito-/tilintarkastussäännöksissä? Vaikka ehdotuksessa sanotaan ”vaarantavan säätiölain tai sääntöjen vastaisesti”, onko lopputulos kuitenkin sama eli toiminnan jatkuvuus vaarantuu? Nykyisin tilintarkastaja raportoi aina tilintarkastuskertomuksessa, jos on toiminnan jatkuvuuteen liittyviä ongelmia, riippumatta siitä, mistä ongelmat johtuvat (tilintarkastusstandardi ISA 570).

Ehdotuksen mukaan vilpittömässä mielessä toimineelle tilintarkastajalle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Tilintarkastajan ilmoitus PRH:lle voi aiheuttaa säätiölle suurtakin taloudellista vahinkoa. KHT:n mielestä tämä kohta pitäisi poistaa. Tilintarkastajan toimintaa tulisi arvioida tilintarkastuslain perusteella. Sen mukaisesti tilintarkastajan tulee toimia ammattitaitoisesti, objektiivisesti, rehellisesti ja huolellisesti ts. vilpittömässä mielessä, jolloin vilpillisessä mielessä toimiminen on jo lähtökohtaisesti ristiriidassa tilintarkastajan toiminnan ja tilintarkastajia koskevan sääntelyn kanssa. Ehdotuksen mukaan tilintarkastaja voi toimittaa PRH:lle tilintarkastuspöytäkirjan. KHT katsoo, että tilintarkastuspöytäkirja on säätiön sisäinen asiakirja, joten sitä ei tilintarkastajan pitäisi toimittaa PRH:lle.

Hallitusammattilaiset katsoo, että tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus on ongelmallinen. Tällainen tilintarkastajan raportointi ei Hallitusammattilaiset ry:n käsityksen mukaan ole yhdenmukainen kansainvälisten tilintarkastusstandardien kanssa. Jos ehdotus

kuitenkin toteutuu, olisi Hallitusammattilaiset ry:n mielestä tarpeellista muotoilla säännös perusteluineen siten, että tilintarkastajalla olisi mahdollisuus varmistaa asianmukainen raportointinsa hallituksen kanssa käytävin keskusteluin myös tässä yhteydessä kuten muunkin tilintarkastajan raportoinnin osalta.

SY ei pidä perusteltuna ja hyväksyttävänä asettaa tilintarkastajalle muunlaisia raportointivelvoitteita, kuin mitkä kuuluvat ns. normaaliin tilintarkastajan raportointiin. SY ei pidä hyväksyttävänä siirtymistä käytäntöön, jossa tilintarkastajalle asetetaan erillisiä ilmoitusvelvollisuuksia viranomaisten suuntaan. Se olisi omiaan heikentämään tarkastettavan yhteisön tai säätiön ja tilintarkastajan keskinäistä luottamuksellista suhdetta ja tarkastajan lojaalisuusvelvollisuutta ”päämiestä” kohtaan.

Muut huomautukset. TEM katsoo, että tilintarkastuspöytäkirjan toimittaminen säätiörekisteriin ei liene tarkoituksenmukaista ilman 14 luvun 6 § 1 momentissa mainittuja syitä

7 §

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen

SRNK ym. katsovat, että yhteiskunnan asettamat valvontatoimet tulee kustantaa yhteisin varoin, mikäli maksuja määrätään, kaikista valvontamaksuista ja niiden perusteista tulee säätää erikseen.

Lasten Päivän Säätiön mielestä säätiöiden kannalta ei ole positiivista, että kustannuksia säilytetään enemmän säätiöiden maksettavaksi, myös ulkopuolisen asiantuntijan käyttämisen osalta.

8 §

Virka-apu

Lasten Päivän Säätiö katsoo, että virka-apun saaminen on varmastikin perusteltua, jos säätiö ei muuten toimi lain ja sääntöjen mukaisella tavalla.

VH huomauttaa, että pykälän perustelujen mukaan PRH:lla olisi oikeus virka-apun perusteella saatuun aineistoon ja selvitykseen, joka liittyy säätiölain ja sääntöjen mukaisuuden valvontaan. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen edellyttää nimenomaista sääntelyä laissa (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 26.1 § 1 kohta) eikä virka-apusäännös sellaisenaan luo tällaista oikeutta. Säätiölakia tulisi siten myös tässä suhteessa täydentää. VH toteaa myös, että työryhmän ehdotukset tietojen vaihdon osalta voivat lisätä jonkin verran VH:lle kuuluvia tehtäviä, vaikka lähtökohtaisesti voitaneen ajatella, että tietojen vaihdon ja virka-apupyyntöjen määrä ei ole huomattava. Käytännön tasolla tulee pohdittavaksi myös esimerkiksi se, millä tavoin yhteistyö käytännössä toteutetaan ja millä tavoin PRH:n valvontaa varten tarvitsema tieto tuotetaan.

11 §

Uskottujen miesten nimeäminen ja tehtävät

PRH:n kokemuksen mukaan on tarpeen säätää siitä, että uskotun miehen palkkion tarvittaessa suorittaa *PRH*. Tämä mahdollisuus kuitenkin osaltaan tulee nostamaan säätiövalvonnan kustannuksia ja on otettava huomioon säätiövalvonnan maksuissa.

13 §

Ilmoituksen tekeminen esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle

KRP:n näkemyksen mukaan *PRH:lle* olisi perusteltua asettaa velvollisuus ilmoituksen tekemiseen sillä rajauksella, että vähäinen teko voitaisiin jättää ilmoittamatta tai ilmoittaminen siitä olisi vapaaehtoista. *SM* toteaa, että *PRH:lle* olisi perusteltua asettaa velvollisuus mainitun ilmoituksen tekemiseen silloin kun on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Lisäksi 13 §:n 2 momentti tulee poistaa tarpeettomana, koska kyse on rikosprosessin käynnistämisestä, johon kuuluu poliisin suorittama esitutkinta ennekuin syyttäjä voi tehdä syyteharkintaa. *SM* viittaa tämän osalta muuttuneeseen konkurssilainsäädäntöön, jossa syyttäjä on poistettu ilmoituksen vastaanottajana. *KRP* ja *SM* toteavat, että ilmoitusvelvollisuuden tulisi kattaa kaikki sellaiset teot, joiden epäillään tapahtuneen säätiön toiminnassa eikä vain hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten tekoja. Mietinnässä ehdotettua henkilöllistä rajausta tulisi siis arvioida uudelleen, koska ehdotettu rajaus voi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa ilmoitusoikeus/ilmoitusvelvollisuus ei koskisi henkilöä, joka jostakin syystä käyttää säätiön hallintoelimissä tosiasiallista päätösvaltaa.

14 §

Asiakirjojen ja tietojen julkisuus

SRNK ja *KHT* pitävät ongelmallisena sitä, että tilintarkastaja joutuu antamaan *PRH:lle* tilintarkastuslain perusteella salassa pidettäviä asiakirjoja, kuten tilintarkastajan työpapereita, jos *PRH* voi ne julkistaa. Näiden tietojen ja asiakirjojen ei pitäisi missään tilanteessa tulla julkisiksi.

15 §

Säätiövalvontamaksu

Ehdotusta kokonaan tai osittain kannattavat. *Kuntaliitto* pitää perusteltuna, että säätiöiltä perittäisiin valvontamaksua valvonnan kustannusten kattamiseksi, koska tuolloin kustannukset kohdistuisivat oikeudenmukaisesti säätiötoiminnan harjoittajille.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käsillä olevan lausuntoasian vireille tulon jälkeen lähettänyt *VM:lle* säätiöiden valvontamaksuehdotusta koskevan lausuntopyynnön. Lausuntopyynnön mukaan valvontamaksu olisi valtiosääntöoikeudellisesti vero. *VM* ottaa tarkemmin kantaa säätiöiltä perittävään valvontamaksuun kantaa *TEM:n* lausuntopyynnön

yhteydessä. VM toteaa kuitenkin, että säätiövalvontamaksuilla tulee jatkossa voida kattaa kaikki säätiövalvonnan kustannukset (oikeusministeriön työryhmämuistion sivun 40 mukaan säätiövalvonnan alijäämä vuonna 2011 oli 335 000 euroa, joka katetaan PRH:n muilla tuotoilla).

Juselius Stiftelse katsoo, että esitys jonka mukaan säätiövalvonta rahoitettaisiin osin säätiöiltä perittävillä maksuilla, on kohtuullinen, mutta toteaa, että asiaa voidaan lopullisesti arvioida vasta, kun maksujen suuruus ja jakautuminen erilaisten säätiöiden kesken selviää.

Säätiövalvontamaksu ei saa johtaa kohtuuttomuuteen. SAK toteaa, että valvontamaksu tulee asettaa sellaiselle tasolle, että siitä ei aiheudu tarpeettomia ongelmia säätiöiden toiminnalle.

Säätiövalvontamaksua ei tule ottaa käyttöön. *SRNK ym. Åbo Akademin, Konstsamfundetin, Vainion säätiön ja Sairaanhoidajien säätiön* mukaan säätiöille ei tule määrätä erillistä valvontamaksua, sillä yhteiskunnan asettamat valvontatoimet tulee kustantaa yhteisin varoin. *SRNK ym. ja Vainion säätiö* toteavat, että PRH:n säätiövalvontaa tulee kehittää ilman, että säätiöille aiheutuu huomattavia taloudellisia lisävelvoitteita. *Vainion säätiö* katsoo, että lakiehdotuksen mukainen yksityiskohtainen sääntely tulee aivan ilmeisesti jo lisäämään säätiöiden kuluja yleishyödyllisiin tarkoituksiin jaettavien varojen kustannuksella. Lakiehdotuksen säätiövalvontamaksu sopii erittäin huonosti tavoiteltavaan kehitykseen. Myös *Espoon kaupunginteatterisäätiö, Teatteriyhdistys ja Kansallisoopperan säätiö* katsovat, että ehdotettua säätiöiden valvontamaksua ei tule ottaa käyttöön.

SRNK ym. ei hyväksy työ- ja elinkeinoministeriön ehdotusta laiksi säätiövalvontamaksusta. Ehdotuksessa säätiövalvonnan kustannukset peritään säätiöiltä niiden tasearvon perusteella porrastetulla maksulla. Ehdotuksen toteutuessa suuret säätiöt joutuisivat maksamaan joidenkin säätiöiden erikoisvalvonnan. Mikäli säätiövalvontamaksu asetetaan, sen tulee *SRNK ym:n, Litteratursällskapet, Åbo Akademin ja Konstsamfundetin* mielestä olla samansuuruinen kaikille säätiöille ja koskea säännönmukaista valvontaa. Erityisvalvontatoimenpiteistä tulee asettaa erilliset maksut, joita voidaan periä vain, mikäli valvonta johtaa jatkotoimenpiteisiin. Oikeudenkäyntikulut määrää tuomioistuimien. *SRNK ym.* antaa erillisen lausunnon lakiehdotuksesta säätiövalvontamaksuksi.

Koneen säätiö huomauttaa, että PRH:n toteuttaman säätiövalvonnan työmäärä on viime vuosina ollut merkittävässä kasvussa säätiöiden toimintaan ja oikeudellisiin tulkintoihin liittyvien kysymysten voimakkaamman esille nousun myötä. Tämän seurauksena myös säätiövalvonnan kustannukset ovat kasvaneet. Patentti- ja rekisterihallituksen kustannusvastaavuuslaskennan mukaan on arvioitavissa, että säätiövalvonnan vuosittainen alijäämä on tällä hetkellä noin 300 000–400 000 euroa. (*Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säätiön valvontamaksusta, luonnos 29.5.2013*). *Koneen säätiö* ei voi hyväksyä uuden säätiövalvontamaksun perimistä säätiön taseen loppusumman perusteella siten, että suuret säätiöt mahdollisesti joutuisivat maksamaan joidenkin säätiöiden erikoisvalvonnan.

Säätiövalvonnan kulut tulee maksaa osin valtion budjetista. *SOSTE* huomauttaa, että säätiörekisterin perimät maksut ovat huomattavasti korkeampia kuin vastaavat yhdistys- ja kaupparekisterin maksut, vaikka molemmat ovat osa valtakunnallista perusrekisterijärjestelmää ja toteuttavat samaa koko yhteiskunnan tarpeita palvelevaa toimintaa. Vaikka maksujen suuruutta perustellaan sillä, että säätiöiden ilmoitusten ja rekisteröintien käsittely vaatii suuremman työmäärän, asettaa se säätiöt eriarvoiseen asemaan edellyttämällä, että säätiöt maksavat itse säätiörekisterin tietojen keruun ja ylläpidon vaikka esimerkiksi yhdistysrekisterin toimintaa subventoidaan valtion budjetista. Nykyisessä mallissa säätiöiden, yhdistysten ja yritysten välinen yhdenvertaisuus ja taloudellisuus toteutuvat huonosti. *SOSTE* ehdottaa, että jatkossa osa säätiörekisterin kustannuksista maksettaisiin valtion budjetista, aivan kuten yhdistysrekisterinkin. Uuden rahoitusmallin myötä PRH:n valvontatoimintaa voitaisiin vahvistaa ja kehittää tarkoituksenmukaisella tavalla ilman, että säätiöille aiheutuu huomattavia taloudellisia lisävelvoitteita toiminnan kehittämisestä.

Sillanpään säätiö pitää erittäin tärkeänä, että valvontamaksua ei kohdisteta pelkästään säätiöiden kustannettavaksi, vaan siihen osoitetaan varat valtion budjetista.

Muut kommentit. *Paulon säätiö* katsoo, että lakiehdotusteksti on vapaamuotoinen, mikä synnyttää pelon veroluonteisen hallitsemattoman maksun muodostumisesta. Tälle pitäisi laatia paremmat rajaukset.

Professori Halila katsoo, että ehdotettu säätiövalvontamaksu ei sinällään sisällä mitään uutta, vaikka itse valvontamaksu sinänsä olisi uusi. PRH toimii omakustannusperiaatteella eli se perii asiakkailtaan maksun suoritteistaan.

Eläkesäätiöyhdistys katsoo, että ehdotetun pykälän otsikkoa ja sisältöä voisi muuttaa kirjoitusasultaan sujuvammaksi seuraavasti:

”Patentti- ja rekisterihallitukselle tämän luvun valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi voidaan periä säätiöltä valvontamaksuja (~~säätiönvalvontamaksu~~).

Säätiöiden valvontamaksuista säädetään tarkemmin säätiön valvontamaksusta annetussa laissa.”

16 §

Kymin Oy:n säätiö huomauttaa kirjoitusvirheestä toiseksi alimmalla rivillä: *koskevan ilmoituksen* tekemistä.

---

15 LUKU. VOIMAANTULO

1 §

Voimaantulo

KHT huomauttaa, että ehdotus sisältää nykytilaan verrattuna merkittäviä muutoksia, joiden soveltamiseen jo olemassa oleviin säätiöihin on kuitenkin ehdotettu varsin pitkää siirtymäaikaa. Uuden lain säännökset tulisivat kaikilta osin sovellettavaksi vasta vuonna 2035. Pitkä siirtymäaika saattaa yleisön silmissä rapauttaa uuden säätiölain merkityksen siltä osin kuin on tarkoitus korjata nykysääntelyyn liittyviä epäkohtia.

Asianajajaliitto pitää siirtymäsäännösten suhteen hyvänä sitä lähtökohtaa, että uuden lain voimaantulo ei merkitsisi sitä, että kaikkien säätiöiden olisi mahdollisesti lyhyehkön ajan kuluessa muutettava sääntönsä uuden lain mukaisiksi. Mikäli sääntöjä joudutaan muuttamaan, tämä voitaisiin lähtökohtaisesti tehdä muun sääntömuutoksen yhteydessä. Toimielimille ehdotettuja kolmen vuoden siirtymäaikoja *Asianajajaliitto* pitää kohtuullisina.

LAKI SÄÄTIÖLAIN VOIMAANPANOSTA

1 § Säätiölain voimaantulo

PRH huomauttaa, että periaatteellisena ongelmakysymyksenä voidaan esittää nykyisten säätiöiden mahdollisuutta laajentaa vapaasti toimintaansa liiketoimintaan. Osa säätiöiden perustajista on voinut erityisesti tarkoittaa, että säätiölle luovutetulla varallisuudella ei harjoiteta liiketoimintaa eikä varallisuutta altisteta voimassa olevan lain määräyksiä laajemmin liiketoimintariskille.

2 § Taloudellinen etu lähipiirille

Lasten Päivän Säätiö kiinnittää huomiota siihen, että voimassa olevan lain aikana on ollut mahdollista määrätä säännöissä, että säätiön osittaisena (ei pääasiallisena) tarkoituksena on taloudellisen edun tuottaminen perustajalle tai säätiön toimihenkilölle. Tässä ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan uuden lain kieltoa tuottaa erityistä taloudellista etua säätiön lähipiiriin kuuluvalla sovelletaan sellaiseen ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön, jonka säännöissä on määräys taloudellisen edun tuottamisesta 1 luvun 7 §:n 1 tai 2 momentissa määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla, vasta 1.1.2035 alkaen. Tätä kohtaa tulisi Lasten Päivän Säätiön mukaan harkita ja mahdollisesti sallia se, että eri aikoina perustetut säätiöt toimivat eri säännöillä; näin kunnioitettaisiin säättäjien historiallista tahtoa siinä sääntelytilanteessa, joka on kulloinkin ollut voimassa.

Verohallinto katsoo, että laissa säätiölain voimaantuloa (2 §) ehdotettu siirtymäaika, joka kestää vuoden 2035 alkuun, on poikkeuksellisen pitkä.

Lisäksi *Kymin Oy:n säätiö* ehdottaa seuraavia muutoksia voimaantuloon

4 § 1 momenttiin *Kymin Oy:n* säätiö ehdottaa kielellistä oikaisua: ”viimeistään kolmen vuoden kuluttua” merkitsee samaa kuin ”viimeistään sen jälkeen kun kolme vuotta on kulunut”. Tällaista epäloogista määräajan määrittäystä ei tietenkään tarkoiteta vaan nähtävästi on tarkoitus lausua: ”*kuitenkin kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantuloa.*”

6 § 1 momentin toisella rivillä oleva sana ”viimeistään” on tässä yhteydessä turha ja merkityksetön. *Kymin Oy:n* säätiö ehdottaa muotoilua: ”rekisteröidyn *säätiön johtajaan* on ilmoitettava rekisteröitäväksi [*poist.*] kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantuloa.”

7 § 1 momentin neljännellä rivillä oleva sana ”viimeistään” on tässä yhteydessä turha ja merkityksetön. Tulisi kirjoittaa: ”ilmoitettava rekisteröitäväksi [*poist.*] kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantuloa.”

---

7 § 2 momentin kirjoitustapaa tulisi Kymin Oy:n säätiön näkemyksen mukaan kohentaa. Perusteluista päätellen on tarkoitettu suunnilleen tätä: ”Jos säätiön säännöissä on *hallintoneuvostoa koskevia* uuden lain vastaisia määräyksiä, *nuo määräykset ja kyseisen toimielimen nimi on* muutettava vastaamaan uuden lain säännöksiä.”

10 §:ää koskien Kymin Oy:n säätiö huomauttaa, että uuden lain tultua voimaan alkaa monta tilikautta. Tarkoitus on säätää, että puheena olevia säännöksiä sovelletaan tilinpäätöksiin *ainakin* siitä tilikaudesta alkaen, joka *ensiksi* alkaa uuden lain tultua voimaan.

SÄÄTIÖASETUS

Kymin Oy:n säätiö katsoo 1 § 2 momentin olevan tarpeeton, koska sen sisältö on kokonaan ehdotetun säätiölain 13 luvun 20 §:n 2 momentissa. Toinen mahdollisuus olisi poistaa säätiölaista tuo momentti; siinä tapauksessa nyt esillä oleva säätiöasetuksen momentti olisi tarpeellinen.

Kymin Oy:n säätiö viittaa 9 § 2 momentin henkilötunnuksen käytön osalta edellä säätiölain 13 luvun 3 §:n 1 momentin kohdalla lausuttuun.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-259-335-1 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi